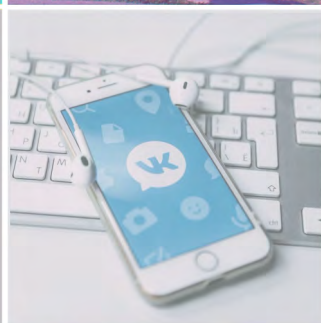
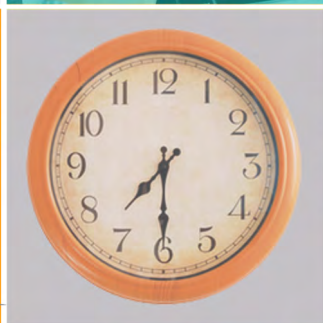
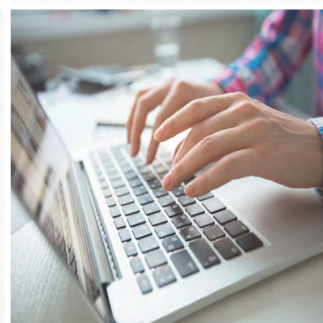
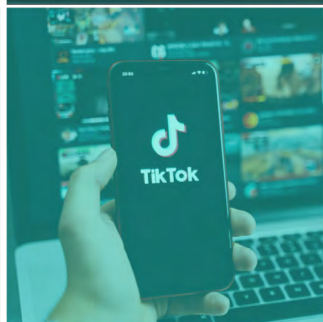
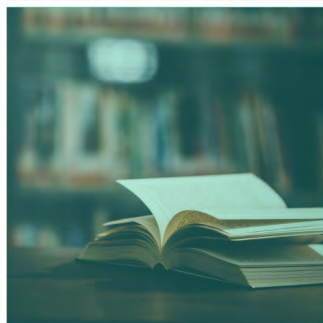
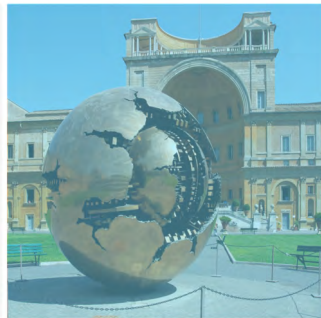

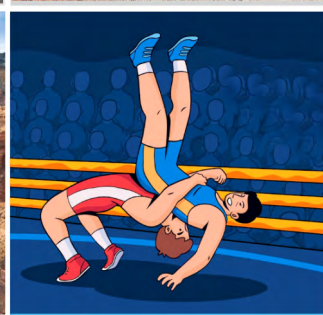
Kazakh language

UNIVERSAL TEXTBOOK

for the kazakh diaspora abroad

INTERMEDIATE LEVEL

KAZAKH LANGUAGE

A UNIVERSAL TEXTBOOK FOR THE KAZAKH DIASPORA ABROAD

INTERMEDIATE LEVEL (B1)

Astana, 2022

UDC 811.512.122 (075.8)
LBC 81.2 Қа3-923
B22

Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan
Committee on language policy
By order of Sh. Shayakhmetov NAPC “Til-Kazyna
Written for the Kazakh Diaspora abroad
Universal textbook “Kazakh language”
(B1-intermediate level)

Authors:

A. K. Balabekov - teacher of Kazakh language, master of philology, Nazarbayev University;
A.T. Bozbaeva-Khung - candidate of philological sciences.

Editor:

G.K. Rakhimbayeva - Associate Professor of the Pedagogical Institute of the International University of Astana, Ph.

Kazakh Language: Intermediate Level (B1): A Universal Textbook for the Kazakh Diaspora Abroad. - Astana: 2022. - 252 P.

ISBN 978-601-7504-71-7

B22 This textbook is designed for independent study of the Kazakh language above the basic level. It covers 10 lexical topics that are used in everyday life. The textbook offers new lexical and grammatical minimums for each topic, as well as practice and audio texts.

The textbook of the Kazakh language assumes the formation of the learner's communicative competence and skills of writing, listening and pronunciation.

CONTENTS

CHAPTER 1. PARTICIPATE IN THE SURVEY

5

1.A	Talking about yourself ...	6
1.B	Last week ...	10
1.C	My close ones	14
1.D	Work, office, job	16
1.E	Chapter repetition	19

CHAPTER 2. EDUCATION

21

2.A	Break	22
2.B	International school	25
2.C	Profession of the future	29
2.D	Welcome to the conference	34
2.E	Chapter repetition	38

CHAPTER 3. THE WONDERS OF THE WORLD

41

3.A	Night at the Museum	42
3.B	Interesting stories	47
3.C	Places of Mystery	50
3.D	Have you heard about it?	56
3.E	Chapter repetition	60

CHAPTER 4. SOCIAL MEDIA

62

4.A	I'm a ticktocker	63
4.B	Ways of doing business	67
4.C	«Youtube» channel	71
4.D	The flow of information	75
4.E	Chapter repetition	79

CHAPTER 5. SPORTS

82

5.A	The World of Sports	83
5.B	The Olympic Games	87
5.C	«GGG» and the Sport in Kazakhstan	92
5.D	National Games	96
5.E	Chapter repetition	100

DICTIONARY

210

RIGHT ANSWERS

243

CHAPTER 6. DO YOU BELIEVE?

102

6.A	Secrets of Numbers	103
6.B	Horoscope	107
6.C	Superstition and taboos	115
6.D	The palms of the hands reveal secrets	121
6.E	Chapter repetition	125

CHAPTER 7. RURAL AND URBAN LIFE

128

7.A	Lifestyle	129
7.B	Ecology	133
7.C	Workplaces	138
7.D	Buildings	143
7.E	Chapter repetition	147

CHAPTER 8. SERVICE AREA

149

8.A	Beauty salon	150
8.B	Repairing equipment	154
8.C	Hello, I'm listening!	159
8.D	Taking orders	162
8.E	Chapter repetition	165

CHAPTER 9. THE COLLECTIVE

167

9.A	My colleagues	168
9.B	In which department do you work?	173
9.C	Collective activities	177
9.D	When is the meeting?	181
9.E	Chapter repetition	185

CHAPTER 10. 1 % TALENT 99 % HARD WORK

187

10.A	Dreams come true	188
10.B	Women in the business world	192
10.C	Twenty-first century opportunities	198
10.D	The 21 st century and us	203
10.E	Chapter repetition	208

AUDIO TEXTS

230

FOREWORD

Dear Friend!

Welcome to the exciting journey of learning Kazakh at B1 (intermediate) level!

This textbook is a continuation of the A1 and A2 levels released in the 2021 Universal Textbook Series for the Kazakh diaspora abroad. The textbook aims at easy learning of the Kazakh language with modern methodical and methodological approaches. Studying Kazakh with the help of the universal textbook you will be able to pass from the level of everyday communication to a more professional level, as a result you will develop skills of understanding and mastering information in the Internet and other sources. The textbook consists of only 10 chapters, each chapter consists of 5 lessons. At the end of each chapter is attached vocabulary, correct answers to assignments and texts for listening.

The chapters in the textbook cover the following topics:

- I. Participate in the survey
- II. Education
- III. The wonders of the world
- IV. Social media
- V. Sports
- VI. Do you believe?
- VII. Rural and Urban Life
- VIII. Service area
- IX. The Collective
- X. 1% talent 99% hard work

Modern topics meet the demands and needs of everyday life. Here you can master topics such as dating, giving information about yourself, using the Internet, social networking, doing business, self-development, sports, healthy living, and much more.

The textbook includes dialogues and monologues for each topic. The language units vary according to the topic. As a result, you can improve your communication skills, such as getting information, expressing a desire, explaining, judging, clarifying, addressing. The construction of dialogues in speech situations stimulates speech motivation. Conversation activities are recommended after the types of work with pre-reading, listening.

We wish you a successful journey into the world of Kazakh! See you at the next level!

1

CHAPTER

PARTICIPATE IN THE SURVEY

- 1.A Talking about yourself ...
- 1.B Last week ...
- 1.C My close ones
- 1.D Work, office, job
- 1.E Chapter repetition

1 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ отбасы	☐ бос уақыт	☐ келбет
☐ мекенжай	☐ әуес іс	☐ мінез
☐ тұру	☐ жұмыс істеу	☐ тағам
☐ мамандық	☐ мемлекет	☐ сүйікті
☐ туған жер	☐ саяхат	☐ әнші
☐ ұлт	☐ тіл	☐ тіл білу

2 Listening. Mark the words.

☐ атым	☐ мамандық	☐ спорт	☐ отбасы	☐ әуес іс
☐ мекенжай	☐ туған жерім	☐ жұмыс істеймін		
☐ телефон нөмірі	☐ ұлтым	☐ ұнату		
☐ жақсы көру	☐ тұрамын	☐ бос уақыт	☐ жастамын	

3 Tell us about Azamat.

Үлгі: Оның аты – Азамат, ол – қазақ / оның ұлты – қазақ.

ОНЫҢ ...

ОЛ ...

4 Tell us about yourself.

- есім • жас • жұмыс • мемлекет • ұлт •
- мекенжай • туған жер • отбасы т.б.

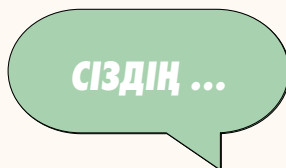
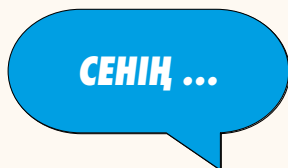
МЕНИҢ ...

МЕН ...

5 Ask questions. Get answers.

Үлгі: Сенің мекенжайың қандай?

- есім • жас • жұмыс • мемлекет • ұлт
- мекенжай • туған жер • отбасы т.б.

Кім ? Неше? Қайда?
Қандай? ма\ме? ...?

6 Give information about yourself.

Үлгі: Менің сүйікті кітабым – «.....». Мен Қазақстанда, Түркияда болдым.

Кітаптар

.....

.....

.....

Фильмдер

.....

.....

.....

Музыка (әндер)

.....

.....

.....

Саяхат (елдер)

.....

.....

.....

Тілдер

.....

.....

.....

Тағам

.....

.....

.....

Спорт

.....

.....

.....

Талант

.....

.....

.....

Мінез

.....

.....

.....

Келбет (бой, шаш)

.....

.....

.....

Әуес іс

.....

.....

.....

Сүйікті орын

.....

.....

.....

7

Ask the questions to two friends and get an answer.

Тіл білу

Самал, сен қандай тілдерді білесің?

Саяхат

Тағам

Кітап

Әуес іс

Музыка

Әнші

Әртіс

ФИЛЬМ

8

Write the questions on the questionnaire. Give to a friend.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

9

Write the answers to the questions on your friend's questionnaire.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

10

Read.

- Write down unfamiliar words.
- Look it up in a dictionary or ask a friend or teacher.
- Prepare five questions on the text.
- Ask a question to a friend and get an answer.

Өзім туралы ...

Мен Атырау қаласы, Махамбет ауданы, Алға селосында тұрамын. Мен «Массагет» сайтына 2 ай бұрын тіркелдім. «Массагет» керемет сайт екен! Бұл сайттан жаңалықтарды оқимын, бейнебаяндарды көремін!!!

Мен 1999 жылы 2-ақпанда тудым. Қарапайым отбасында тұрамын. Бауырларым бар. Мақсаттарым көп ...

Мен тез ашуланамын, бірақ тез ұмытып кетемін. Шыдамсызбын. Көпшілік ортаны жақсы көремін. Қараңғы бөлмені, әсерлі музыканы, жалғыз қалуды ұнатпаймын. Көңіл-күйім болмаса, кітап оқимын, өлең жазамын. Мен

кәсіби суретші болмасам да, сурет салуды, суретке түсіруді өте жақсы көремін. Селфиге түсуді де ұнатамын.

Ашық түстерді жақсы көремін, мысалы: ашық көк, ашық қызыл, сары т.б.

Сіздер де өздеріңіз жайлы айта отырыңыздар...!!!

Салигат Ахметова.

11

Give information about yourself.

- туған жеріңіз; отбасыңыз; әуес ісіңіз; мінезіңіз т.б. туралы

1 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ оқу	☐ келу	☐ туралы
☐ үйрену	☐ өткен	☐ жайлы
☐ жазу	☐ кір жуу	☐ түстен кейін
☐ сөйлесу	☐ кеше	☐ машина жуу
☐ жасқа толу	☐ кешке қарай	☐ семинарға қатысу
☐ жазылу	☐ күндіз	☐ машина жөндеу

Есте
сақтаңыз!

2

Listening.
Write the corresponding word.

Өткен шақ (жекеше түрі)

Жалғаулары: -ді, -ды, -ті, -ты

Жалғануы: **бару**-бар+**ды**+жіктік жалғауы

Болымды түрі:

Мен дүкенге бар**дым**.

Сен дүкенге бар**дың**.

Сіз дүкенге бар**дыңыз**.

Ол дүкенге бар**ды**.

Болымсыз түрі:

Мен дүкенге бар**мадым**.

Сен дүкенге бар**мадың**.

Сіз дүкенге бар**мадыңыз**.

Ол дүкенге бар**мады**.

Өткен шақ (көпше түрі)

Жалғаулары: -ді, -ды, -ті, -ты

Жалғануы: **бару**-бар+**ды**+жіктік жалғауы

Болымды түрі:

Біз дүкенге бар**дық**.

Сендер дүкенге
бар**дыңдар**.

Сіздер дүкенге
бар**дыңыздар**.

Олар дүкенге бар**ды**.

Болымсыз түрі:

Біз дүкенге бар**мадық**.

Сендер дүкенге
бар**мадыңдар**.

Сіздер дүкенге
бар**мадыңыздар**.

Олар дүкенге бар**мады**.

1. Біз өткен сабақта Салидат туралы мәтін

2. Мәтіннен жаңа сөздер

Ол сөздер:

3. Мен өткен сабақта өзім туралы блог

4. Біз өткен сабақта өзіміз туралы

5. Мен өткен жылы 30 жасқа

6. Мен өткен аптада қазақ тілі курсына

7. Мен өткен айда Түркиядан

3

Write the answers.

Сіз не істедіңіз?

Үлгі: Мен кеше досымның үйіне бардым.

кеше	бүгін	өткен аптада	өткен айда	өткен жылы
таңертең	бүгін таңертең	кеше күндіз	кеше кешке қарай	өткен жұмада

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4

Describe.

а) Оларға ат қойыңыз;

ә) Олар не істемеді? Жауап беріңіз.

Үлгі: Асқар кеше түстен кейін футбол ойнамады.

5

Write the verbs in the appropriate form.

1. Біз өткен аптада жоба туралы (сөйлесу).
2. Мен өткен жұмада семинарға (қатысу).
3. Ол кеше отбасы жайлы фильм (көру).
4. Сіз бүгін түстен кейін эссе (жазу).
5. Сен кеше күндіз шахмат (ойнау).
6. Біз таңертең тамақ (жасау/дайындау/әзірлеу).

6

Answer «yes» to 3 questions and «no» to 3 questions.
Use the pronoun «біз» (we).

1. Сендер кеше кітап оқыдыңдар ма?
2. Сіздер өткен аптада курсқа жазылдыңыздар ма?
3. Сендер кешке қарай кафеге бардыңдар ма?
4. Сіздер түстен кейін сабақ оқыдыңыздар ма?
5. Сендер өткен жылы Бурабайға бардыңдар ма?
6. Сіздер кеше таңертең ерте тұрдыңыздар ма?

7

Write a text based on a picture.

a) choose one picture.

b) write a short text using the pronoun «біз/we».

Керек сөздер: жазу, шахмат ойнау, музыка тыңдау, кино көру, сөйлесу, презентация жасау, семинарға қатысу, сұрақ қою, жауап беру

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8

Read.

Мен өткен аптада бір күнімді интернетсіз өткіздім. Сабағымды оқыдым. Екі сіңілім мен екі інімнің сабақтарына және анама үй шаруасына көмектестім. Атам мен әжемнің қызықты әңгімелерін тыңдадық. Өз отбасыммен әңгімелесу маған өте қатты ұнады. Кешке қарай бір кітап оқып шықтым. Менің бір күнім осылай өтті.

Ал сіздің бір күніңіз қалай өтті?

8

Жауап жазыңыз.

.....

.....

.....

.....

1 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ отбасы	☐ туралы	☐ күндіз
☐ туысқан	☐ түстен кейін	☐ үйрену
☐ дос	☐ ең жақын	☐ әңгімелесу
☐ көрші	☐ араласу	☐ хабарласу
☐ әріптес	☐ қонаққа шақыру	☐ өткен аптада
☐ бауыр	☐ көмектесу	☐ жұмыс істеу
☐ сөйлесу	☐ жайлы	

2 Write in the past tense.

1. Мен отбасыммен саябаққа барамын.
2. Ол туысқандарын қонаққа шақырады.
3. Біз достарымызбен кездесеміз.
4. Менің бауырым қалаға келеді.
5. Ол әріптестерімен хабарласады.
6. Біз көршілерімізбен жиі араласамыз.
7. Мен эссе жазуды досымнан үйренемін.

3 Answer in the past tense. Use the words.

кеше	бүгін	өткен аптада	өткен айда	өткен жылы
таңертең	бүгін таңертең	кеше күндіз	кеше кешке қарай	өткен жұмада

1. Сіз досыңызбен қашан хабарластыңыз?
2. Сіз әріптесіңізді қашан көрдіңіз?
3. Сіз отбасыңызбен қашан мейрамханаға бардыңыз?
4. Сізді туысқандарыңыз қашан қонаққа шақырды?
5. Сіз бауырыңызға қашан телефон соқтыңыз?

My close ones ...

4

Listening. Do the assignments.

A) Answer the questions.

1. Мәтін кімдер туралы?
2. Мәтінде қандай орындар айтылды?

B) Mark the past tense verbs and write them in the correct form.

ЕТІСТІК

ӨТКЕН ШАҚ

араласу
 тұру
 оқу
 араласу
 үйрену
 хабарласу

ЕТІСТІК

ӨТКЕН ШАҚ

келу
 көмектесу
 шақыру
 жұмыс істеу
 әңгімелесу
 сөйлесу

5

Write the information.

«Менің жақын адамдарым ...»

№	Есімі	Кім болып келеді?	Мамандығы	Тұратын қаласы
1.	Асхат	әріптес	мұғалім	Астана
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

6

Choose two people. Give a little information about them.

Үлгі: Асхат – менің ең жақын әріптесім. Біз университетте бірге жұмыс істедік. Ол – қазақ тілі мұғалімі. Ол маған жұмыста үнемі көмектесті. Мен одан көп нәрсе үйрендім. Ол өте білімді және сабырлы адам.

1 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ кеңсе	☐ жиналыс	☐ шаршау
☐ туысқан	☐ кездесу	☐ мамандық
☐ жұмыс уақыты	☐ мекеме	☐ лауазым
☐ бөлім	☐ араласу	☐ мемлекеттік
☐ әріптес	☐ сағат	☐ бастық
☐ жұмыс күндері	☐ көмектесу	☐ көмекші
☐ демалыс күндері	☐ жекеменшік	

2 Write the corresponding word.

- Сағат 09:00-18:00 *жұмыс уақыты*
- Дүйсенбі - жұма
- Сенбі - жексенбі
- 09:00, 15:00, 20:00
- Мұғалім, сатушы, дәрігер
- Көп жұмыс істеу

3 Perform.

- Compose sentences in the past tense of the positive/negative form.
- Prepare questions in the past tense.
- Ask a classmate (friend) a question and get answers.

Үлгі:

- әріптес – Мен өткен аптада әріптестерімді қонаққа шақырдым.
- әріптес – Семинарға барлық әріптестер келді ме?
- Жоқ, кейбір әріптестер келмеді \ Иә, барлық әріптестер келді.

кездесу	жұмыс істеу	сөйлесу	жасқа толу	қатысу
хабарласу	көмектесу	жиналыс	жұмыс күні	бастық

4 Listening. Do the assignments.

A) Mark the words spoken in the interview.

кеңсе ☐	қайда? ☐	жекеменшік ☐
сауалнама ☐	жиналыс ☐	мекенжай ☐
жұмыс уақыты ☐	кездесу ☐	мамандық ☐
бөлім ☐	қаржы бөлімі ☐	қаржыгер ☐
әріптес ☐	сағат ☐	мемлекеттік ☐
жұмыс күндері ☐	қаржы ☐	бастық ☐

B) Answer the questions.

1) Сұхбат кімдердің арасында және қайда болды деп ойлайсыз?

Үлгі: Дәрігер мен келушінің арасында емханада болды, себебі

.....

C) Fill in the information about Daulet and the firm.

Жұмыс орны: Фирма түрі:

Бөлім: Мекенжай:

Мамандығы: Телефон:

5 Answer.

1. Аты-жөніңіз кім?
2. Сіз қайда жұмыс істейсіз?
3. Жұмыс орныңыз мемлекеттік пе немесе жекеменшік пе?
4. Қандай бөлімде жұмыс істейсіз?
5. Кім болып жұмыс істейсіз?
6. Жұмыс орныңыздың мекенжайы қандай?
7. Жұмыс орныңыздың телефон нөмері қандай?

6 Write in the past tense.

1. Ол кеңседе жұмыс істейді. —
2. Ол жұмысқа сағат 9:00-да келеді. —
3. Ол бүгін жиналысқа қатысады. —
4. Оның жұмыс уақыты сағат 18:00-да аяқталады. —
5. Ол жекеменшік фирмада жұмыс істейді. —
6. Ол әріптестерімен кездесуге барады. —

7 Complete the assignments.

- a) Read.
- b) Underline the familiar words.
- c) Write down unfamiliar words.
- d) Prepare five questions about the text.
- e) Ask a classmate (friend) a question.
- f) Check your classmate's (friend's) answer..

Бұл – Арман. Оның мамандығы – қаржыгер. Ол қала орталығында жекеменшік мекемеде қаржы бөлімінде жұмыс істейді. Ол қаржы бөлімінің бастығы. Оның кеңсесі 2-қабатта орналасқан. Оның жеке көмекшісі бар. Көмекшісі кездесу, жиналыс т.б. шараларды ұйымдастыруға көмектеседі. Арман кейде демалыс күндері де жұмыс істейді. Оның жұмыс уақыты нақты емес. Кейде сағат 9:00-дан 20:00-ге дейін немесе 22:00-ге дейін болады.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 Make up sentences using the words.

өткен апта	әріптес	жиналыс	ең жақын	мемлекеттік
жайлы	хабарласу	семинар	кездесу	үйрену

.....

.....

2 Write 10 answers.

Сіз өткен аптада\айда не істедіңіз?

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

3 Prepare questions using the words. Ask them to a classmate (friend) and get answers.

отбасы	мекенжай	әуес іс	жұмыс істеу	араласу
көмектесу	тіл білу	жұмыс уақыты	жекеменшік	көмекиі

.....

.....

4 Give information about yourself.

Аты-жөніңіз: Жасыңыз:

Туған күн, ай, жылыңыз: Қалаңыз:

Мекенжайыңыз:

Телефон нөмеріңіз:

Жұмысыңыз: (мекеме, бөлім, мамандық)

Жұмыс мекенжайы:

5

Prepare questions to get information about Arman.

Үлгі: 9:00-18:00 // Оның жұмыс уақыты қандай?

Сағат 9:00-18:00

Жақын әріптес,
Асан

Абай көшесі,
56 -үй

Мемлекеттік
мекеме

04 қараша,
1979 жыл

Аудармашы,
аударма бөлімі

Қазақ, орыс,
ағылшын тілдері

6

Situation.

- You have been assigned to survey your colleagues. Prepare 10 questions for the survey.
- Give the questions to a classmate (friend).
- Read the answers of the classmate (friend).
- Write a short text based on the answers about the classmate (friend).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 2.A Break
- 2.B International school
- 2.C Profession of the future
- 2.D Welcome to the conference
- 2.E Chapter repetition

1 Answer.

1. Сіз қай мемлекетте тұрасыз?
2. Сүйікті тағамыңыз қандай?
3. Қандай мекемеде жұмыс істейсіз?
4. Мамандығыңыз қандай?
5. Қандай тілдерді білесіз?
6. Демалыс күндері не істедіңіз?
7. Жұмыс уақытыңыз сағат нешеде басталады?
8. Соңғы рет кімге қонаққа бардыңыз?
9. Мекенжайыңыз қандай?
10. Кеше кешке қарай кіммен хабарластыңыз?

2 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ үзіліс	☐ уақыт өткізу	☐ араласу
☐ демалу	☐ көңіл көтеру	☐ қажет
☐ ойындар	☐ қызметкер	☐ тиімді
☐ кітапхана	☐ ауысым	☐ мүмкіндік беру
☐ ұйымдастыру	☐ бағдарлама	☐ сергу
☐ сөйлесу	☐ ойлау	☐ жаттығу жасау
☐ сабақ арасында	☐ есте сақтау	☐ түскі үзіліс
☐ үзіліс уақыты	☐ тамақтану	☐ қоңырау\сабақ кестесі
☐ үстел ойындары	☐ көмектесу	

3 Answer.

Үлгі: Оқушыларға үзіліс достарымен араласу үшін қажет.

Оқушыларға\студенттерге сабақ арасында үзіліс не үшін керек?

Жұмыста түскі үзіліс не үшін қажет?

Есте
сақтаңыз!

4 Say from the pattern. Answer.

1. Арманның түскі үзілісі сағат **13:00-ден 14:00-ге дейін**.

- 1) Дәулет – 14:00-15:00
- 2) Сырым – 14:30-15:30
- 3) Азамат – 15:00-16:00
- 4) Сіздің түскі үзілісіңіз қашан?

2. Оқушыларда **сабақтар арасында**

5 минут үзіліс болады.

Оқушыларда **әр\бірінші сабақтан кейін**

5 минут үзіліс болады.

1) 3-сабақтан кейін қанша минут үзіліс болады?

...-ден ...-ға дейін

Сағат **13:00-ден 14:00-ге дейін**.

Бірінші сабақтан екінші сабаққа
дейін.

А нүктесі	мағына	Б нүктесі
13:00-ден	уақыт	14:00-ге дейін
Сабақ+тан	уақыт	сабақ+қа дейін.
....-дан\ден\ тан\тен\ нан\нен		...-қа\ке\ға\ге дейін

ҚОҢЫРАУ

КЕСТЕСІ

Ауысым	Бірінші	Екінші	Үзіліс
1 сабақ	08.30-09:15	14.00-14:45	5 минут
2 сабақ	09.20-10.05	14.50-15.35	5 минут
3 сабақ	10.20-11.05	15.50-16.35	5 минут
4 сабақ	11.10-11.55	16.40-17.25	5 минут
5 сабақ	12.00-12.45	17.30-18.15	5 минут
6 сабақ	12.50-13.35	18.20-19.05	5 минут

5 Complete the assignments.

- a) Read.
- b) Underline the familiar words.
- c) Write down unfamiliar words.
- d) Prepare five questions about the text.
- e) Ask questions to a classmate (friend).
- f) Check your classmate's (friend's) answers.

Үзіліс кезіндегі ойын-жаттығулар

Үзіліс уақыты оқушыларға сабақ арасында демалу, бір-бірімен араласу, ойнау үшін қажет. Назарбаев Зияткерлік мектебінің химия пәні лаборанттары оқушылар үшін үзілісте қызықты үстел ойындарын ұйымдастырды.

«Үстел ойындары – демалуға және уақытты көңілді өткізуге арналған тамаша құрал. Ойындар оқушылардың ойлау, есте сақтау, зерттеу дағдыларын дамытудың және сабақ арасындағы уақытты тиімді өткізудің жақсы жолы. Бұл мектеп бағдарламасын сапалы меңгеру үшін өте маңызды», - дейді ұйымдастырушылар.

Үзіліс жасаңыз.

Мектепті еске түсіріңіз. Сабақ 45 минутқа созылады. Университет, колледжде де үзіліс болады. Бұл уақыт өте маңызды, себебі 45 минут өткен соң адам шаршай бастайды. Сондықтан әр 45 минут сайын 5 минуттық үзіліс жасау қажет. Үзілісте орныңыздан тұру, жүру, демалу, кофе немесе шай ішу, жаттығу жасау керек. Сол кезде адамның миы демалады, жұмысқа деген ынта артады.

Мәтіндер ұқсастығы	Мәтіндер айырмашылығы

6

Answer.

1. Мектепте үзіліс не үшін керек?
2. Жұмыста не үшін үзіліс жасау қажет?
3. Үзілістің қандай пайдасы бар?

7

Tell us about them.

Үзіліс уақыты

Асқар

1. достармен ойнау
2. жаттығу жасау
3. кітапханаға бару
4. тамақтану
5. тапсырма орындау
6. мұғалімге көмектесу

Сәуле

1. достармен кездесу
2. демалу
3. кафеге бару
4. әлеуметтік желіде отыру
5. электронды пошта тексеру
6. жаттығу залына бару

8

Write.

Сіз түскі үзілісіңізде не істейсіз? (Үзілісіңізді қалай пайдаланасыз?)

.....

.....

1 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ үзіліс	☐ уақыт өткізу	☐ емтихан тапсыру
☐ мектеп	☐ көңіл көтеру	☐ жергілікті
☐ халықаралық	☐ түлек	☐ заманауи
☐ ақылы	☐ ауысым	☐ мүмкіндік беру
☐ ұйымдастыру	☐ бағдарлама	☐ білікті
☐ мектеп бітіруші	☐ әдіс	☐ құрал
☐ білім сапасы	☐ пән	☐ үйірме
☐ үзіліс уақыты	☐ оқу тілі	☐ қоңырау\сабақ
☐ шет тілі	☐ білім	☐ кестесі

2 Perform the assignments.

A) Form word combinations.

1. үзіліс	☐	☐ а) ұйымдастыру	
2. ақылы	☐	☐ ә) кезінде	
3. екінші	☐	☐ б) алу	
4. білім	☐	☐ в) мектеп	
5. заманауи	☐	☐ г) ауысым	
6. үйірме	☐	☐ ғ) әдіс	

B) Compose sentences with word combinations.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

C) Answer. Use the above phrases in your answer.

1) Асқар қай ауысымда оқиды?	4) Мұғалімдер қандай шара жасады?
2) Ол қандай мектепте оқиды?	5) Мұғалім қандай әдістерді қолданады?
3) Олар кітапханаға қашан барды?	

3 Perform the assignments.

A) Prepare questions using these words.

Ә) Ask them to a classmate (friend) and get an answer.

<i>мектеп бітіруші</i>	<i>емтихан тапсыру</i>	<i>мүмкіндік беру</i>	<i>халықаралық бағдарлама</i>
<i>халықаралық мектеп</i>	<i>оқу тілі</i>	<i>шет тілі</i>	<i>заманауи құрал</i>

4 Listening. Do the assignments.

a) Mark.

Олар не туралы сөйлесті?

үзіліс ☐	үйірме ☐
бағдарлама ☐	сабақ уақыты ☐
шет тілі ☐	білім сапасы ☐
әдіс ☐	ауысым ☐
мектеп ☐	оқу тілі ☐

b) Write the second part of the word combination.

- 1) ақылы
- 2) халықаралық
- 3) үшінші
- 4) кішкентай
- 5) өте
- 6) Астана

c) Find matches.

1. Балаңыз қандай мектепте оқиды? ☐	☐ а) Қазір үшінші сыныпта оқиды.
2. Балаңыз нешінші сыныпта? ☐	☐ ә) Өте жеңіл әрі қызықты.
3. Балаңызға мектеп ұнайтын шығар? ☐	☐ б) Халықаралық мектепте.
4. Мектеп бағдарламасы қиын емес пе? ☐	☐ в) Таңғы 8:30-нан 17:00-ке дейін.
5. Сабақ нешеге дейін? ☐	☐ г) Иә, әрине. Әсіресе, үйірмелер.

d) Write a short piece of information about Azamat's child and school. Read it to the class.

Үлгі: Оның баласы халықаралық мектепте оқиды.

.....

.....

.....

.....

5

Complete the assignments.

- a) Read.
- b) Write down unfamiliar words.
- c) Prepare five questions about the text.
- d) Ask questions to a classmate (friend).

Мен – Астана қаласындағы халықаралық мектепте мұғаліммін. Мектепте жергілікті оқушылармен бірге шетелдік балалар да білім алады. Сол себепті мектеп бағдарламасы қазақстандық және шет елдік білім стандарттарына сай білім береді. Сондықтан мектепте барлық пәндер оқытылады. Мектепте пәндер қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жүргізіледі. Жергілікті мектептерден бір айырмашылығы біздің мектепте оқушылар тек бір ауысымда оқиды. Оқушылар мектепке таңғы 08:30-нан кешкі 18:00-ға дейін болады. Бұл ата-аналар үшін өте тиімді. Негізінен пәндер түскі сағат 13:00-ге дейін болады, 13:00-ден 14:00-ге дейін үзіліс.

Үзіліс кезінде оқушылар тамақтанады, сосын кіші сыныптарда ойын уақыты, ал үлкен сыныптарға бос уақыт беріледі.

Негізгі сабақтармен қатар мектепте түрлі үйірмелер бар. Үйірмелер сағат 14:00-ден 16:30-ға дейін өтеді. Оқушылар осы аралықта бірнеше үйірмеге қатысады.

Үйірмелер оқушылардың уақытын қызықты өткізуге және сабақтан кейін демалуға, ойлау, есте сақтау қабілетін дамытуға арналған. Үйірмелерді пән мұғалімдері емес, арнайы білікті мамандар жүргізеді. Бұл оқушының білім алуына және білім сапасына жақсы әсер етеді. Жалпы мектеп туралы көп нәрсе айтуға болады. Мектептің негізгі мақсаты – заманауи әдістер арқылы сапалы білім беру және білімді ұрпақ тәрбиелеу. Сондай-ақ мектеп өз оқушыларына халықаралық оқу орындарына түсуге мүмкіндік береді. Мектебіміздің түлектері еліміздегі және шет елдегі оқу орындарына емтихан тапсыру үшін арнайы бағдарлама арқылы дайындалады.

6 Fill in the table. Repeat the time.

А уақыты

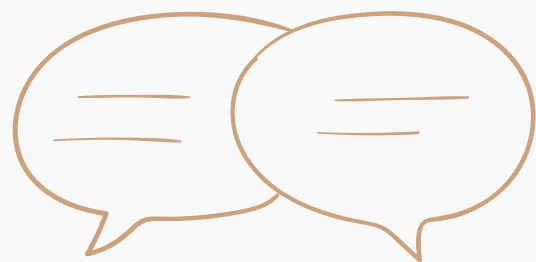
Б уақыты

7 Work in pairs.

Берілген сұрақтар бойынша досыңызбен диалог құрыңыз. Жауаптар мәтін бойынша болуы керек. Диалогты сыныпқа оқып беріңіздер.

- 1) Мәтіннің авторы кім?
- 2) Автор қандай мектеп туралы ақпарат берді?
- 3) Мектептің қандай ерекшеліктерін айтты?
- 4) Мектептегі үйірмелер туралы қандай ақпарат берді?
- 5) Үйірмелердің қандай пайдасы бар?
- 6) Мектептің негізгі мақсаты қандай?

8 Situation.

Сізге халықаралық мектеп туралы ақпарат дайындау тапсырылды. Төмендегі талаптар бойынша шағын ақпарат дайындаңыз.

1) Мектептің атауы.	5) Үзіліс уақыты.
2) Орналасқан қаласы.	6) Сабақтар уақыты.
3) Оқу тілі.	7) Үйірмелер туралы.
4) Пәндер туралы ақпарат.	8) Мектептің артықшылығы.

1 Use the information to spread the word about Saul.

Халықаралық мектеп

9-сынып

08:30-13:30 - сабақтар

Қазақ, орыс, ағылшын тілі

мүмкіндік

үйірмелерге қатысу

емтиханға дайындалу

шет елдік университет

2 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-»

☐ мамандық

☐ маман

☐ халықаралық

☐ сұранысқа ие

☐ ұйымдастыру

☐ мектеп бітіруші

☐ білім сапасы

☐ қажетті

☐ жұмысқа орналасу

☐ мамандық таңдау

☐ кеңсе

☐ түлек

☐ ғылым

☐ келісу

☐ жетістік

☐ ақпараттық технология

☐ бағдарламашы

☐ қарқынды даму

☐ қайта даярлау

☐ ізденіс

☐ жергілікті

☐ заманауи

☐ сала

☐ қаржы

☐ болашақ

☐ жойылу

☐ бәсекелестік

☐ ой\пікір

3 Insert the corresponding word.

- 1) Халықаралық мектептердің негізгі мақсаты – білім
- 2) таңдау – маңызды іс болып табылады.
- 3) Жұмысқа үшін құжаттар жинадым.
- 4) Қазіргі кезде – сұранысқа ие мамандық.
- 5) Ақпараттық технология күн сайын дамуда.
- 6) Ғылыммен айналысу үшін көп қажет.
- 7) Асан қайта курсынан өтті.
- 8) Бұл салаға бөлу керек.

қарқынды

қаржы

ізденіс

сапасы

мамандық

бағдарламашы

орналасу

даярлау

4 Provide the information. Use the words given.

Үлгі: Мен өткен аптада жұмысқа орналастым.

жұмысқа орналасу

ұйымдастыру

іздену

емтихан тапсыру

мамандық таңдау

қайта даярлау

жетістікке жету

мүмкіндік алу

Есте
сақтаңыз!

Ауыспалы осы және келер шақ
(болымды түрі)

-а\е\й (и) + **мын\мін\сың\сің\сыз\сіз\ды\ді**

Мен бағдарламашы мамандығын
таңдай**мын**.

Сен қайта даярлау курсың
ұйымдастыр**асың**.

Сіз жетістікке жетес**із**.
Ол ғылыммен айналыс**ады**.

Ауыспалы осы және келер шақ
(болымсыз түрі)

.....+ма\ме\ба\бе\па\пе+**й**+**мын\мін\сың\сің\сыз\сіз\ды\ді**

Мен бағдарламашы мамандығын
таңдамай**мын**.

Сен қайта даярлау курсың
ұйымдастырмай**сың**.

Сіз жетістікке жетпей**сіз**.
Ол ғылыммен айналыспай**ды**.

5 Change according to the pattern.

білім алу

жұмыс істеу

демалу

қызығу

жұмыс іздеу

Мен	білім аламын	білім алмаймын

Сен	білім аласың	білім алмайсың

Сіз	білім аласыз	білім алмайсыз

Ол	білім алады	білім алмайды

6

Pronounce these sentences in the negative form.

1. Мектепте шетелдік балалар да білім алады.
2. Мектепте барлық пәндер оқытылады.
3. Мектепте пәндер қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жүргізіледі.
4. Мен бірінші ауысымда оқимын.
5. Сіз мектепте таңғы 08:30-нан кешкі 18:00-ға дейін боласыз.
6. Үзіліс кезінде оқушылар тамақтанады.
7. Оқушылар осы аралықта бірнеше үйірмеге қатысады.
8. Мектеп оқушыларға халықаралық оқу орындарына түсуге мүмкіндік береді.

7

Change according to the pattern.

мамандық таңдау

ұйымдастыру

үзіліске бару

көмектесу

Біз	мамандық таңдаймыз	мамандық таңдамаймыз
Сендер		
Сіздер		

Ауыспалы осы және келер шақ
(болымды түрі)

-a\e\й (и)+мыз\міз\сыңдар\сіндер\
сыздар\сіздер\ды\ді

Біз бағдарламашы мамандығын
таңдаймыз.

Сендер қайта даярлау курсың
ұйымдастырасыңдар.

Сіздер жетістікке жетесіздер.

Олар ғылыммен айналысады.

Ауыспалы осы және келер шақ
(болымсыз түрі)

.....+ма\ме\ба\бе\па\пе
+й+мыз\міз\сыңдар\сіндер\
сыздар\сіздер\ды\ді

Біз бағдарламашы мамандығын
таңдамаймыз.

Сендер қайта даярлау курсың
ұйымдастырмайсыңдар.

Сіздер жетістікке жетпейсіздер.

Олар ғылыммен айналыспайды.

8 Share your opinion.

1. Қазіргі таңда қай мамандық сұранысқа ие деп ойлайсыз?
2. Қандай мамандықтар жойылып барады деп ойлайсыз? Неге?

мұғалім	ұшқыш	полиция	аспаз	қаржыгер
инженер	IT маман	диқаншы	журналист	әртіс
механик	менеджер	есепші	көлік жүргізуші	сатушы
ғарышкер	адвокат	шаштараз	редактор	әнші

Қай мамандықты оқып-үйренуге болады?

Қай мамандық талантқа қатысты?

әртіс шаштараз заңгер әнші ақын сатушы аспаз

9 Read. Perform the assignments.

- а) таныс емес сөздерді жазып алыңыз, сөздіктен қараңыз.
- ә) мәтін бойынша 5 сұрақ дайындаңыз.
- б) сұрақтарды сыныптасыңызға (досыңызға) қойып, жауап алыңыз.

Ғалымдардың болжамы бойынша, әлемде 2030-жылға қарай қазіргі кездегі 57 мамандық жойылып, 186 жаңа мамандық пайда болады екен. Оның басты себебі – ақпараттық технологиялардың және ғылымның дамуы. Себебі ғылым мен болашақ мамандықтары бір-бірімен тығыз байланысты. Қазіргі мектеп оқушыларының 63 пайызы болашақта қазір аты белгісіз мамандықтар бойынша жұмыс істейтін болады. Мысалы: ГИО агроном, қала фермері, биоэтика, қаржылық инженер т.б.

Сарапшылардың пікірі бойынша, «цифрлы дәуір» болашақ мамандардан үлкен ізденісті, бәсекелестікті, қайта даярлауды, сапалы білім алуды талап етеді. Кейбір сарапшылардың айтуынша, болашақта ірі компанияларда фрилансерлер сұранысқа ие болады, себебі олар бір мезгілде бірнеше жұмысты қатар атқарады. Сонымен бірге, болашақта офистік қызметкерлерге деген сұраныс төмендейді. Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуына қатысты офиске деген қажеттілік те азаяды. Сондықтан қазіргі мектеп бітіруші түлектер болашақта жақсы жұмысқа орналасу үшін дұрыс мамандық таңдаулары қажет.

10 Fill in the table.

Ғалымдардың ойы:	
Мамандықтардың жойылу себебі:	
Белгісіз мамандық бойынша жұмыс істеу пайызы:	
Цифрлы дәуірдің талабы:	
Компаниялардың сұранысы:	

11 Share your opinion.

Мәтіндегі осы оймен келіспеймін, себебі

Мәтіндегі осы пікірмен келісемін, себебі

12 Write your opinion on the questions posed.

- 1) Қандай мамандықтарды болашақ мамандығы деп ойлайсыз? Неге?
- 2) Сізге қайта даярлау курсың ұсынса, қай мамандықты таңдар едіңіз? Неге?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ мәселе	☐ өткізу уақыты	☐ мақала
☐ арналған	☐ шақыру	☐ заманауи
☐ халықаралық	☐ ғалым	☐ талқылау
☐ ғылыми-тәжірибелік	☐ ереже	☐ сөз сөйлеу
☐ ұйымдастырушы	☐ жетістік	☐ болашақ
☐ конференция бағыттары	☐ ақпараттық технология	☐ жауап беру
☐ білім сапасы	☐ тіркелу	☐ бәсекелестік
☐ тақырып	☐ байланыс телефоны	☐ ой\пікір алмасу
☐ мақсат	☐ республикалық	
☐ жұмыс тілі	☐ ізденіс	

2 Say in the future tense.

1. Мен өткен аптада халықаралық конференцияға қатыстым.
2. Мен конференцияда білім мәселесі туралы сөз сөйледім.
3. Мен ұйымдастырушыларға мақала жібердім.
4. Конференция қазақ, ағылшын тілдерінде өтті.
5. Конференция тақырыбы бойынша пікір алмасу болды.
6. «Болашақ мамандығы» атты конференцияға тіркелдім.
7. Конференцияға көптеген отандық ғалымдарды шақырды.

3 Perform the assignments.

a) Form word combinations.

1. мәселені ☐	☐ а) жіберу	
2. ғылыми-тәжірибелік ☐	☐ ә) талқылау	
3. конференция ☐	☐ б) шақыру	
4. спикерлер ☐	☐ в) тақырыбы	
5. мақала ☐	☐ г) конференция	
6. конференцияға ☐	☐ ғ) тіркелу	

b) Compose sentences with word combinations.

.....

.....

4 Select the correct answer

1) Қандай конференцияға қатыстыңыз?

а) халықаралық ☐

ә) мақала ☐

3) Ол кім?

а) мақсат ☐

ә) ұйымдастырушы ☐

2) Қандай мәселе талқыланды?

а) сөз сөйлеу ☐

ә) білім сапасы ☐

4) 8-702-680-55-07?

а) байланыс нөмері ☐

ә) мәселе ☐

5

For these questions, provide a little information about Arman and the conference he attended.

Үлгі: Ол ғылыми-тәжірибелік конференцияға қатысты.

- 0) ғылыми-тәжірибелік
- 1) тақырып, мамандық таңдау
- 2) мақала жазу, жіберу
- 3) сөз сөйлеу, талқылау, жауап беру
- 4) жұмыс тілі: қазақ, орыс, ағылшын
- 5) отандық, шетелдік ғалымдар, шақыру
- 6) мақсат, заманауи мамандықтар
- 7) ереже, 10 минут сөйлеу

6

6

Listen. Do your assignments.

a) Write verbs in the correct form.

өту

шақырылу

қабылдану

қатыса алу

b) Write the second part of the phrase.

- 1) мектеп
- 2) мектеп бітіруші
- 3) ғылыми-практикалық
- 4) отандық
- 5) конференцияға
- 6) 11-сынып оқушылары
- 7) өтінімдер
- 8) 12-сәуірге

c) Situation.

You have been invited to participate in a conference. You have information about the conference. Answer the questions about this information.

- 1) Қашан өтеді? 2) Қайда өтеді? 3) Тақырыбы қандай? 4) Кімдер шақырылады?
- 5) Кімдер қатыса алады? 6) Өтінімдер қабылдау мерзімі қашан аяқталады?
- 7) Жұмыс тілі қай тілдерде? 8) Байланыс телефондары қандай?

7

Read. Do the assignments.

- a) Write down unfamiliar words, look them up in the dictionary.
- b) Prepare five questions about the text.
- c) Ask questions to a classmate (friend).

2022 жылдың 15-16 қарашасында Алматы қаласында «Халықаралық мектеп және мамандық таңдау мәселелері» атты III халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтеді. Конференцияға шет елдік және отандық ғалымдар, университет оқытушылары мен докторанттары, магистранттары қатысады. Конференция онлайн форматта өтеді. **Конференцияның мақсаты:** еліміздегі халықаралық мектептердің

тәжірибесін тарату, мектеп түлектеріне мамандық таңдауда қолдау көрсету.

Конференцияның негізгі бағыттары:

- Халықаралық мектептердің тәжірибесі;
- XXI ғасырдағы сұранысқа ие мамандық таңдау;
- Психологиялық тренингтер.

Конференцияның жұмыс тілі: қазақ, орыс, ағылшын.

Конференцияны өткізу уақыты: 14-сәуір 2022 жыл, сағат 10.00.

Мақаланы тіркеу және ұсыну мерзімі: 2021 жылдың 7-сәуіріне дейін.

Конференцияға қатысу үшін өтінімдер электрондық нұсқада **7-сәуірге дейін** e-mail-да қабылданады: konferencia@gmail.com

Байланыс телефондары: 8-702-680-55-07; 8-778-196-72-42

8 Situation.

You have been assigned to host a conference. Provide information about the conference.

Тақырыбы:
 Өтетін орны және мерзімі:
 Қатысушылары:
 Мақсаты:
 Бағыттары:
 Жұмыс тілі:
 Тіркеу:
 Байланыс телефоны:
 Ұйымдастырушылар:

9 Fill out the application form for participation in the conference.

Аты-жөніңіз:
 Мамандығыңыз :
 Жұмыс орныңыз:
 Мекенжайыңыз:
 Телефон нөмеріңіз:
 E-mail:
 Мақала тақырыбы:

10 Share your opinion.

Конференцияға не үшін қатысу қажет?

Менің ойымша,
ғылыми жаңалықтарды
білу үшін

Менің пікірімше,
мақала жариялау үшін

Менің ойымша,
.....

Менің пікірімше,
.....

1 Write the words in the table on the topic.

демалу, бағдарлама, сабақ арасында, ақылы, маман, көңіл көтеру, тамақтану, қоңырау, мүмкіндік беру, пән, ауысым, жұмыс тілі, сөз сөйлеу, қайта даярлау, бағдарламашы, жұмысқа орналасу, жойылу, мақсат, шақыру, тіркелу.

Үзіліс	Мектеп	Мамандық	Конференция
1.	1.	1.	1.
2.	2.	2.	2.
3.	3.	3.	3.
4.	4.	4.	4.
5.	5.	5.	5.

2 Make up sentences using the words.

• Ұйымдастыру • уақыт өткізу • жаттығу жасау • халықаралық • жергілікті
• қарқынды даму • мамандық таңдау • мақала • пікір алмасу • ғылыми-тәжірибелік.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

3 Prepare questions using the words. Ask them to a classmate (friend) and get answers.

- 1) мәселе; 2) ғалым; 3) болашақ; 4) үзіліс кезінде; 5) жетістік;
6) түлек; 7) қайта даярлау; 8) оқу тілі; 9) көмектесу; 10) араласу.

4 Say from the pattern.

Оқушылардың бір күні

Үлгі: Оқушылар 12:00-ден 12:15-ке дейін үзіліске шығады.

- 1) 8:30-13:00, сабақтар, сабақтар арасында 5 минут үзіліс
- 2) 10:00-10:15, тамақтану
- 3) 12:00-12:15, үзіліске шығу
- 4) 13:00-13:30, бос уақыт, демалу
- 5) 13:30-14:30, кітапханаға бару, кітап оқу
- 6) 14:30-15:00, үзіліс, ойындар
- 7) 15:00-16:00, үйірмелерге қатысу
- 8) 16:00-16:10, үзіліс
- 9) 16:10-17:00, үй тапсырма жасау
- 10) 17:30, үйге қайту

5 Answer the questions about the seminar program.

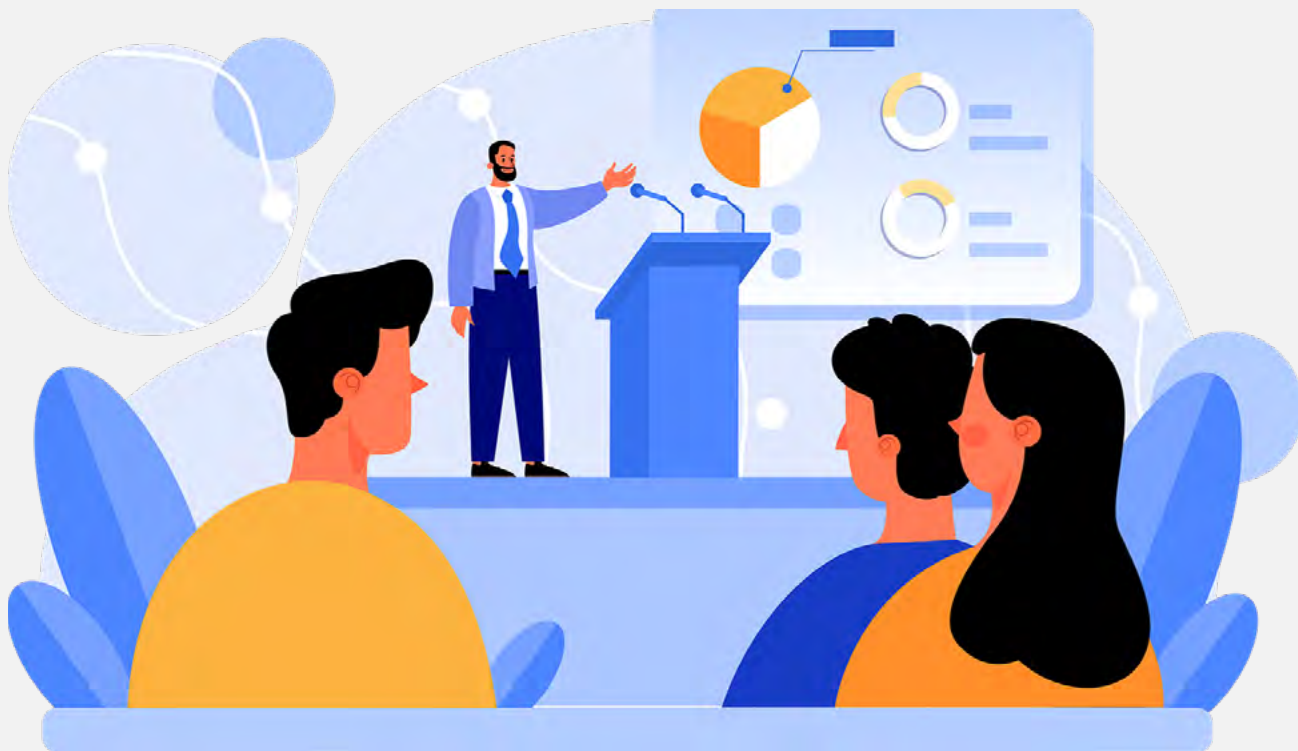
Құрметті қатысушылар, бүгінгі семинар жұмысы сағат 9:00-дан 17:00-ке дейін жалғасады. Семинар уақытымен таныс болыңыздар.

- 1) Семинарға тіркеу нешеде басталады?
- 2) Тіркеу нешеде аяқталады?
- 3) Жалпы лекция қай уақытта өтеді?
- 4) Үзіліс қай кезде болады?
- 5) Секция жұмыстарының жұмыс уақыты ше?
- 6) Әр спикерге неше уақыт беріледі?
- 7) Сұрақ-жауап уақыты нешеде?
- 8) Сертификат тапсыру нешеде басталады?

- Тіркеу: 09:00-09:30
- Лекция: 9:30-13:00
- Үзіліс: 13:00-14:00
- Секциялық отырыс: 14:00-16:00
- Сөз сөйлеу: 10 минут
- Талқылау, сұрақ-жауап, қорытындылау: 16:00-16:30
- Сертификат тапсыру: 16:30-17:00

6 Read the text, replacing it with the form «біз» (we).

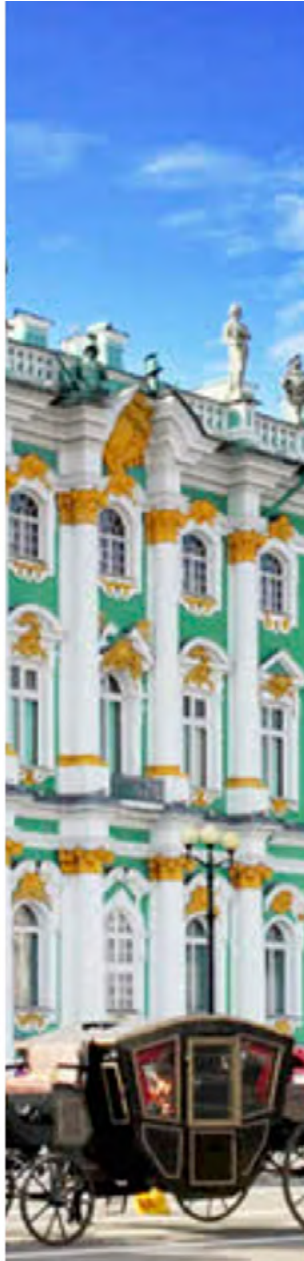
Мен келесі аптада республикалық конференцияға қатысамын. Конференция тақырыбы: «Үйірмелерді ұйымдастырудың заманауи жолдары». Конференцияда «Үзіліс кезіндегі ойын түрлері» тақырыбында баяндама оқимын. Баяндамада ойын түрлерінің оқу бағдарламасын меңгеруге тигізетін әсері туралы айтамын. Мен осы тақырып бойынша мақала дайындамаймын. Оған көп ізденіс

керек, сондықтан тақырып бойынша тек 10 минуттық слайд жасаймын. Себебі әр спикерге 10 минут уақыт беріледі. Осы уақыт ішінде барлық мәселені айту мүмкін емес, сондықтан тек үстел ойындары туралы айтамын. Өзім осы ойындарды мектепте үнемі өткіземін, сондықтан ойындардың пайдасы туралы нақты ақпарат бере аламын. Әрине, ғалымдардың пікірлерін де келтіремін, бірақ негізінен өз тәжірибеммен бөлісемін.

7 Express your opinion.

- 1) Білім орындарында үзіліс уақыты қалай ұйымдастырылуы керек?
- 2) Халықаралық мектеп пен жергілікті мектептердің айырмашылығы бола ма?
- 3) Конференция ұйымдастыру үшін не істеу керек?

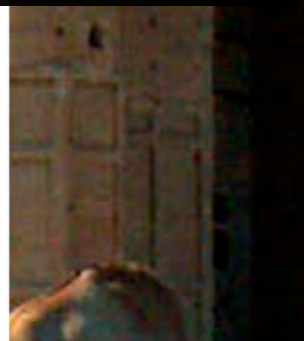

3

CHAPTER

THE WONDERS OF THE WORLD

- 3.A Night at the Museum
- 3.Θ Interesting stories
- 3.5 Places of Mystery
- 3.B Have you heard about it?
- 3.Γ Chapter repetition

1

Answer.

- 1) Соңғы рет музейге қашан бардыңыз?
- 2) Кіммен бардыңыз?
- 3) Қай музейге бардыңыз?
- 4) Сіздің қалаңызда қандай музейлер бар? Білесіз бе?

Есте
сақтаңыз!

Музей
Мұражай

2

Perform

a) Familiarize yourself. Answer.

1. Тізімде берілген қай музейді білесіз?
2. Қай музейде болдыңыз?
3. Тізімге қандай музейді қоса аласыз?

ә) Say the pattern.

Үлгі: Лувр мұражайы Францияда,
Париж қаласында орналасқан.

1. Лувр. Париж қаласы.
Франция.

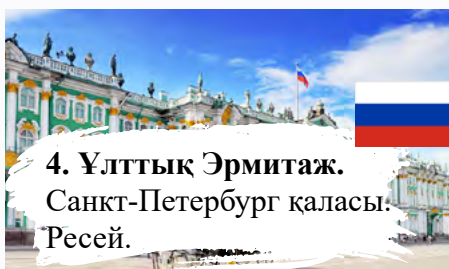
2. Лондонның
ұлттық галереясы.
Лондон қаласы.
Ұлыбритания.

3. Ватикан мұражайлары.
Рим қаласы. Ватикан.

4. Ұлттық Эрмитаж.
Санкт-Петербург қаласы.
Ресей.

5. Уффици. Флоренция
қаласы. Италия.

3

Familiarize Yourself.

Қазақстанда 230-дан астам музей бар. Ең үлкен мұражайлар Алматы, Астана қалаларында орналасқан. Толық ақпаратты <https://e-history.kz/kz/historical-education/show/12830/> сайтынан ала аласыз.

Қазақстанның Орталық мемлекеттік мұражайы
Алматы қаласы.
Самал-1,44 үй

Ә. Қастеев атындағы мемлекеттік өнер мұражайы. Алматы қаласы. Сәтпаев көшесі 30а

«Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени мұражай қорығы. Түркістан қаласы. Төле би көшесі

3. Қазақстан Республикасы Ұлттық музейі. Астана қаласы. Тәуелсіздік даңғылы 54

4

Give information.

А) Сайтқа өтіңіз. Ә) Үш мұражайды таңдаңыз. Б) Үлгі бойынша айтыңыз.

Үлгі: Қазақстанның Орталық мемлекеттік мұражайы Алматы қаласында орналасқан. Мекенжайы: Самал-1 ықшамауданы, 44-үй.

5

Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ жәдігер

☐ көрме

☐ көне дәуір

☐ туынды

☐ тарихи

☐ заманауи

☐ сурет

☐ сыйлық

☐ көркемөнер

☐ қолданбалы өнер

☐ мәдениет

☐ бұйым

☐ ағаш бұйым

☐ алтын

☐ тас

☐ күміс

☐ дәуір

☐ ескерткіш

☐ аралау

☐ қолмен ұстау

☐ суретке түсу

☐ ұлттық

☐ шебер

☐ таңдаулы

☐ танымал

☐ асыл тас

6 Insert the corresponding word.

шеберлердің

жәдігерлер

суретке

тастардан

ағаш

аралау

көркемөнер

дәуір

- 1) Музей қорында 200-ден астам тарихи бар.
- 2) Келесі аптада мұражайда бұйымдарының көрмесі өтеді.
- 3) Музейде түсуге рұқсат етілмейді.
- 4) Көне залында ерекше ескерткіштер сақталған.
- 5) Орталық мұражайдан танымал туындыларын көре аласыз.
- 6) Асыл жасалған бұйымдарды қолмен ұстауға болмайды.
- 7) Мұражайды үшін бірнеше сағат қажет.
- 8) залында таңдаулы суреттер қойылған.

7 Group the words together.

- тарихи • туынды • тамашалау • ескерткіш • қолмен ұстау • күміс • танымал
- заманауи • суретке түсу • сыйлық • бұйым • таңдаулы • көру • ұлттық • аралау

Қандай?

1.
2.
3.
4.
5.

Не?

1.
2.
3.
4.
5.

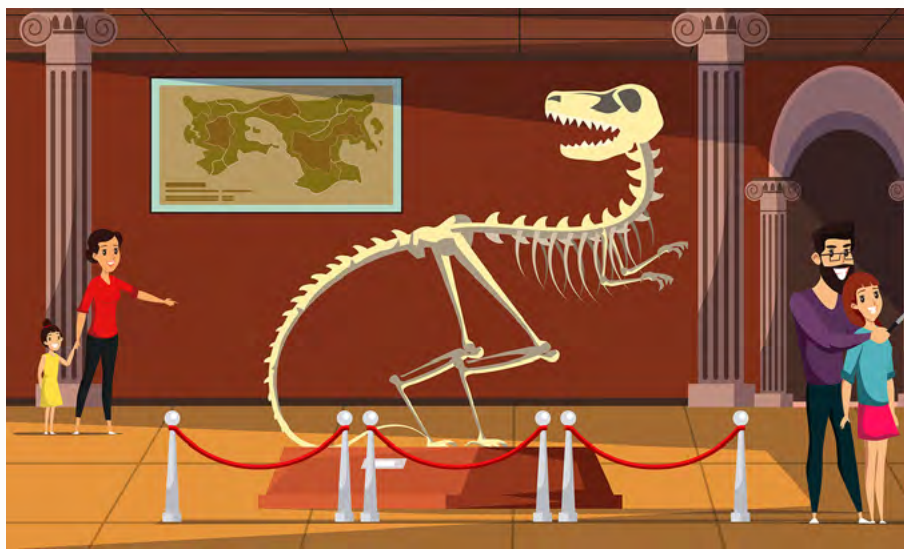
Не істей?

1.
2.
3.
4.
5.

8 Answer.

- 1) Музейде қандай жәдігерлер болады?
- 2) Музейде адамдар не істейді?
- 3) Музейден не көруге болады?
- 4) Музейге не үшін барамыз?

9

Answer the questions.

- 1) Сіз қандай музейге барғыңыз келеді?
- 2) Қандай жәдігерлерді көргіңіз келеді?
- 3) Музейде суретке түскіңіз келе ме?
- 4) Музей туралы фильм көргіңіз келе ме?

10

Read. Do the assignments.

- a) Write out unfamiliar words, look them up in the dictionary.
- b) Prepare five questions about the text.
- c) Ask questions to a classmate (friend), check the answers.

«Музейдегі түн»

(2006-жыл, АҚШ)

Жанры: комедия, фантастика

Режиссер: Шон Леви

Ұзақтығы: 108 минут

Басты рөлдерде: Бен Стиллер, Джэйк Черри, Карла Гуджино, Робин Уильямс, Стив Куган, Оуэн Уилсон

Фильмнің басты кейіпкері – Лэрри Дэйли есімді қарапайым азамат. Лэрри музейге күзетші болып жұмысқа орналасады. Қызық оқиға алғашқы түні басталады. Музейдегі жәдігерлер кеш батқанда қайта тіріледі. Мысалы, көрмеге қойылған арыстандар мен маймылдар, түрлі ескерткіштер, Аттила әскерлері. Тираннозаврлар қайта тіріледі, ежелгі адамдар от жағады. Жәдігерлерге әсер еткен алтын пластина еді. Лэрри баласына үлгілі әке, жауапкершілігі мол қызметкер екенін дәлелдеу үшін ғимараттағы осы жағдайды реттеуге кіріседі.

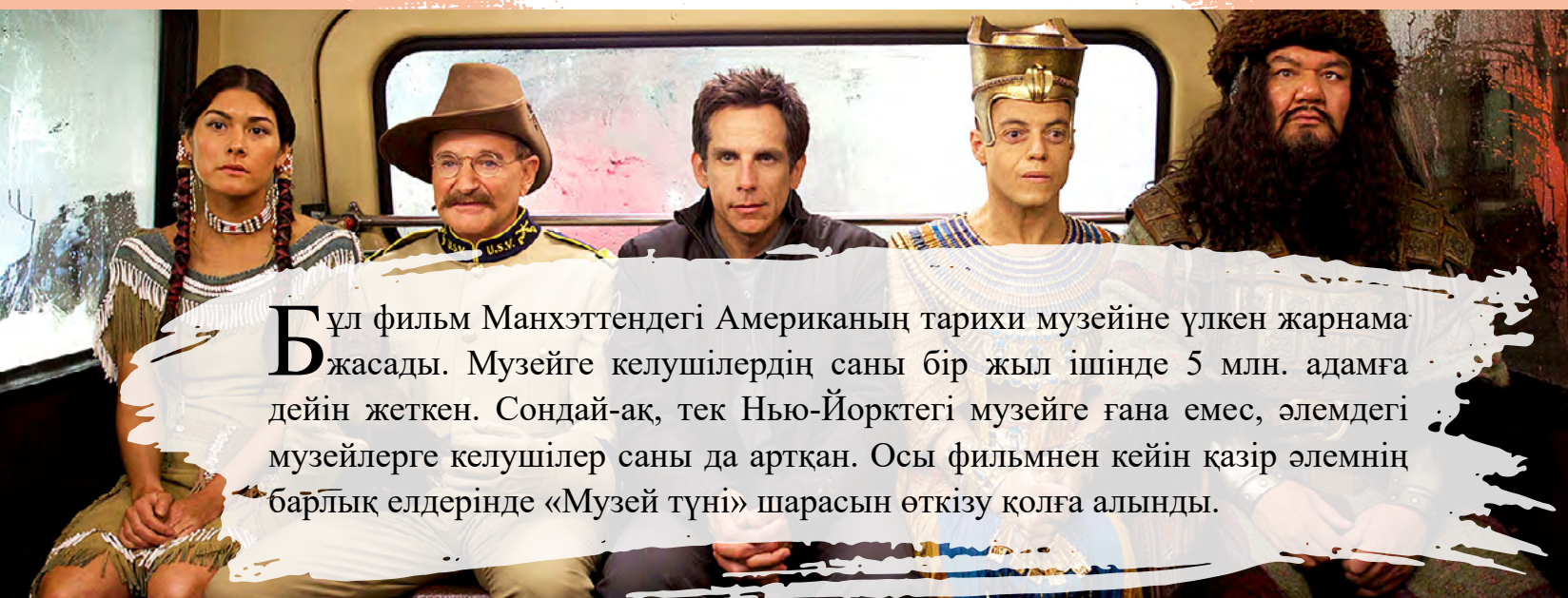

Есте сақтаңыз!

Қалау рай

түбір+**ғы\гі\қы\кі**+тәуелдік жалғау +
келу\келмеу

Менің музейге бар**ғым** келедіБіздің музейге бар**ғымыз** келеді.Сенің музейге бар**ғың** келеді.Сендердің музейге бар**ғыларың** келеді.Сіздің музейге бар**ғыңыз** келеді.Сіздердің музейге бар**ғыларыңыз** келеді.Оның музейге бар**ғысы** келеді.Олардың музейге бар**ғысы** келеді.

Бұл фильм Манхэттендегі Американың тарихи музейіне үлкен жарнама жасады. Музейге келушілердің саны бір жыл ішінде 5 млн. адамға дейін жеткен. Сондай-ақ, тек Нью-Йорктегі музейге ғана емес, әлемдегі музейлерге келушілер саны да артқан. Осы фильмнен кейін қазір әлемнің барлық елдерінде «Музей түні» шарасын өткізу қолға алынды.

11 Say from the pattern.

Үлгі: Мен «Музейдегі түн» фильмін көргім келеді, себебі бұл қызық фильм.
Мен «Музейдегі түн» фильмін көргім келеді, себебі

12 Answer from the text.

- 1) Фильм музейді танымал етті ме?
- 2) Музейде қандай жәдігерлер бар?
- 3) Музей жәдігерлерінің ерекшелігі қандай?
- 4) Сіз «Музей түні» шарасына бардыңыз ба?

13 Answer.

1. Сіз «Музей түні» іс-шарасына барғыңыз келе ме? Неге?
2. «Музей түні» іс-шарасы қандай болу керек?
3. Қандай шаралар жасалу керек?
4. Сізге осындай шара ұйымдастыру тапсырылса, қандай іс-шара ұйымдастырасыз?

1

Listening. Complete.

Біз өткен 1. «Музей түні» іс-шарасына бардық. Іс-шара Орталық музейде өтті. 2. өте қызық болды. Танымал әншілер, әртістер тарихи адамдардың рөлінде гид болды. Олар музей 3. туралы қызық ақпараттар берді. Сондай-ақ, түрлі лазерлік шоулар болды. Шоуда 4. сөйлеп, би биледі және ән айтты. Осы өте қызық болды. Ескерткіштер келушілерге сұрақ қойды. Дұрыс жауап бергендерге түрлі 5. берді. Мысалы, асыл тастан, ағаштан жасалған 6. көшірмесі. Әдетте, ескерткіштер және 7. бірге суретке 8. болмайды, бірақ сол күні рұқсат етілді. Біз өте көп суретке түстік.

2

Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ өткізу	☐ қарт адам	☐ нышан
☐ жылау жарысы	☐ үлгі болу	☐ тілек тілеу
☐ жүлде алу	☐ жайлы климат	☐ ғұмыр
☐ жеңу	☐ күтпеген жерден	☐ ғибадатхана
☐ мәлімет	☐ маңызды	☐ дерек
☐ таңғажайып	☐ рөл атқару	☐ құптау
☐ зейнеткер	☐ мәдениет	☐ ұзақ өмір сүру
☐ зейнетке шығу	☐ тарих	☐ бас жүлде
☐ айтуынша	☐ құрметпен қарау	

3

Write according to the pattern.

- Үлгі:** Мен жарыста **жүлде алғым келеді** (*жүлде алу\келу*)
- Олар келесі аптада конференция (*өткізу\келу*)
 - Ол жастарға (*үлгі болу\келу*)
 - Олар тарихта маңызды (*рөл атқару\келу*)
 - Біз тарихи жәдігерлерге (*құрметпен қарау\келу*)
 - Мен саған жақсы (*тілек тілеу\келу*)
 - Әрбір адам ұзақ (*өмір сүру\келу*)

4 Answer using words and phrases.

1. Сіз қандай мәлімет оқығыңыз келеді?
2. Сіз қайда өмір сүргіңіз келеді?
3. Сіз қайда барғыңыз келеді?
4. Сіз не туралы эссе жазғыңыз келеді?
5. Сіз қандай жүлде алғыңыз келеді?
6. Сіздің кімдерге көмектескіңіз келеді?

бас жүлде

жайлы климатты
жерде

ғибадатханаға

мәдениет туралы

қарт адамдарға

қызық ақпарат

5 Read. Do the assignments

- a) Write out unfamiliar words.
- b) Prepare five questions about the text.
- c) Ask questions to a classmate (friend).

Жылау жарысы. 1986 жылы Америкада жылау жарысы өткен. Жарыста 19 жастағы Клор Хад есімді қыз төрт сағат жиырма бір секунд жылап, жүлде алған.

Теледидар көру жарысы. Аустралияда өткен бұл жарыста 24 жастағы Деви Уз Синей есімді жігіт 168 сағат (7 тәулік) теледидар көріп, бас жүлдені алған.

Әлемдегі ең жасы үлкен депутаттың есімі – Лизель Хайзе. Ол Германияның Кирххаймболанден қаласында тұрады. Ол 101 жасында зейнеткерлікке шықты. Лизель жасына байланысты емес, көруі және естуі нашарлап, денсаулығына байланысты зейнетке шыққан. Бургомистр Марк Муховтың айтуынша, Хейзе барлық қарт адамдарға үлгі бола алды.

Андорра – Пириней түбегінің шығыс бөлігінде орналасқан. Жерортатеңізіне жақын орналасқандықтан Андорраның климаты жайлы. Әдетте жазда күндізгі ауа температурасы +22 градусқа жетеді, түнде шамамен 10 градус жылы болады, алайда 2020 жылы жаз мезгілінде күтпеген жерден Андорраға қар жауды.

Көптеген халықтың тарихы мен мәдениетінде пілдер маңызды рөл атқарады. Таиланд халқы бұл жануарға аса құрметпен қарайды. Ақ піл – елдің нышаны. Көктемде Пхукет пен Паттайяға демалуға барған туристер мерекеге орай ұйымдастырылатын іс-шараларды көре алады.

Бұл күні пілдерге құрмет көрсетіп, оларға денсаулық пен ұзақ ғұмыр тілеу үшін адамдар ғибадатханаға барады. 13-наурыз Таиландта Пілдер күні ұлттық мейрам ретінде аталып өтіледі.

6

Mark the information that is not in the texts.

☐ жарыс

☐ қыздың өмірі

☐ телефон ойнау

☐ жайлы ауа райы

☐ мемлекет

☐ мәдениет

☐ жануарларға құрмет

☐ жастарға үлгі болу

☐ күтпеген жағдай

☐ зейнеткерлік

7

Provide information about the text.

Клор Хад

Деви Уз Синей

Лизель Хайзе

Андорра

Таиланд

1. Не істеді?

2. Қайда болды?

3. Қанша уақыт?

4. Қашан болды?

5. Кім\не туралы айтылды?

8

Share with information.

1. Өз еліңіздің тарихы мен мәдениеті туралы қандай қызық деректер білесіз?

2. Соңғы уақытта әлемде болған қандай қызық мәлімет\жаңалықтарды оқыдыңыз?

4. Мұражай туралы қызық ақпараттар білесіз бе?

9

Answer.

Сіз кім\не туралы қызықты дерек білгіңіз келеді? Неге?

1 Tell us what you think following the pattern.

Үлгі: «Бір қыл шаш 3 келі салмақты көтере алады» деген ақпарат мен үшін **қызық\ қызық емес.**

1. Бір тал шаш 3 келі салмақты көтере алады.
2. Піл – 4 тізесі бар жалғыз жануар.
3. Акулаларда раққа қарсы иммунитет сақталған.
4. Ұлуларда шамамен 25 000 тіс бар.
5. Көбелектерде асқазан болмайды.
6. Наполеон мысықтардан қатты қорқыпты.

2 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-»

☐ зерттеу жүргізу	☐ орындалу	☐ құпия
☐ тылсым орын	☐ табиғат	☐ аңыз
☐ мүмкін емес	☐ жер кіндігі	☐ орындар
☐ шынымен	☐ орналасқан	☐ халық арасында
☐ сену	☐ маңызды	☐ киелі жер
☐ таңғажайып	☐ ерекшелену	☐ ерекше оқиға
☐ куә болу	☐ мәдениет	☐ қуат алу
☐ жалған мәлімет	☐ тарих	☐ саяхаттау
☐ айтуынша	☐ құрметпен қарау	

3 Insert the corresponding word.

оқиғалар

жерлерде

аңыздар

айтуынша

зерттеу

ТЫЛСЫМ

1. Ғалымдар ерекше орындарға жүргізеді.
2. Әлемде көптеген орындар бар.
3. Тылсым орындарда таңғажайып болады.
4. Ғалымдардың, әр жердің өзіндік ерекшелігі болады.
5. Киелі тілектер қабыл болады.
6. Халық арасында киелі орындар туралы көп.

4

Answer using the given word combinations.

Сұрақтар

1. Ерекше орындар қалай аталады?
2. Жазда қар жаууы мүмкін бе?
3. Ғаламторда қандай ақпараттар болады?
4. Тылсым орындар туралы не білесіз?

жалған ақпарат

мүмкін\мүмкін емес

киелі\тылсым орын

аңыздар

5

Answer “yes” or “no”.

	иә	жоқ
1. Тылсым орындар әдемі бола ма?	☐	☐
2. Тылсым орындарға сенесіз бе?	☐	☐
3. Тылсым оқиғаға куә болдыңыз ба?	☐	☐
4. Киелі орындарға құрметпен қарау керек пе?	☐	☐
5. Халық арасында аңыздар көп пе?	☐	☐
6. Киелі жерлерден қуат алуға бола ма?	☐	☐
7. Ерекше орындарға саяхат жасадыңыз ба?	☐	☐

Есте сақтаңыз!

Есімше
(анықтауыштық қызметі)

Қандай?

-атын\етін\йтын\йтін (итын\итін)

Олар – зерттеу жүргізетін ғалымдар.

Бұл – тілек орындалатын киелі жер.

Бұл – мен оқитын университет.

Біз зерттейтін тақырып өте қызық.

6

Answer.

1. Сіз қай мемлекетте тұрасыз?

.....

.....

2. Сіз тұратын елде ерекше орындар бар ма?

.....

.....

3. Ол орындар туралы аңыз білесіз бе?

.....

.....

4. Ол жерлерге бардыңыз ба?

.....

.....

7

Change the verbs according to the pattern. Make up sentences.

Үлгі:

а) мақала оқу- **оқитын** мақала\\ Біз **оқитын** мақала тылсым жерлер туралы.

ә) орындалу- **орындалатын**\\ Ол тілектер орындалатын киелі жер.

1) зерттеу жүргізу -

2) куә болу -

3) қуат алу -

4) саяхаттау -

5) құрметпен қарау -

6) демалу -

8

Answer from the sample.

Үлгі: Асқар – студент. Ол университетте оқиды – Ол университетте **оқитын** студент.

1. Бұл жерге туристер көп келеді –

2. Тылсым жерлер адамдарды қызықтырады –

3. Бұл жерде өсімдіктер өспейді –

4. Бұл тауларда жануарлар мекендемейді –

5. Бұл көлге адамдар суға түспейді –

9

Read. Do the assignments.

Қазақстандағы тылсым орындар

Өмірде көптеген таңғажайып оқиғалар болып тұрады. Ондай оқиғалар, әсіресе, ерекше орындарда болады. Ондай орындарды «тылсым орындар», «ерекше орындар» деп атайды. Осындай орындар Қазақстан аумағында да көптеп кездеседі. Сондай орындардың бірнешеуін назарларыңызға ұсынып отырмыз.

Үңгіртас

Үңгіртас Алматы облысында орналасқан. Бұл аймақ «Жер кіндігі» деген атауымен халық арасында белгілі киелі жер. Үңгіртас түрлі ауруларды емдеуге, тілектердің орындалуына әсер етеді.

Мұнда биоэнергетикамен айналысатын адамдар да, жерден қуат алғысы келетін туристер де әлемнің түкпір-түкпірінен келеді. Адамдардың айтуынша, әр тас өзінше бөлек қызмет атқарады, яғни, әр тас әр ауруды емдейді екен.

Өлікөл

Талдықорғанда орналасқан бұл көлдің суы қысы-жазы мұздай суық болып тұрады. Қазақстандағы басқа көлдерден сонысымен ерекшеленеді. Көлде балық жоқ. Тіпті, балдырлар да өспейді, су жәндіктері мекендемейді. Су түбінен бөлінген улы газ барлық тірі ағзаны өлтіреді екен.

Оның басты құпиясы – суда жүзу, су астына сүңгу мүмкін емес. Тіпті, газ балонымен суға түскен адам да су астында бес минуттан артық тұра алмай, белгісіз себеппен тұншығады. Одан қалса, судан шығу үшін де бірнеше адамның көмегі қажет болады.

Аққұм-Қалқан

«Әнші тау» – Алтын-Емел саябағында орналасқан. Қазақстандағы мистикалық жерлердің үздік үштігіне кіреді. Оның себебі құм ерекше дыбыс шығарады. Дыбыс бірнеше шақырымға дейін естіледі. Бұл дыбыс ауа-райына байланысты өзгеріп отырады.

Жел соққанда әнші таудан жылаған дауыс естіледі. Аңыз бойынша, дәл осы жерде атақты Шыңғыс ханның денесінің қалдығы жатыр екен. Ал басқа аңыздарға сүйенсек, бұл жерде шайтанның өзі Құдайдан қорқып, жасырынып қалған.

a) Find synonyms for these words in the text.

орын

аймақ

қасиетті

ықпал ету

b) Pronounce these sentences using the pattern.

Үлгі: Ондай оқиғалар, әсіресе, ерекше орындарда болады - **болмайды**.

1. Ондай орындарды «тылсым орындар», «ерекше орындар» т.б. атайды.
2. Осындай орындар Қазақстан аумағында да көптеп кездеседі.
3. Үңгіртас тілектердің орындалуына әсер етеді.
4. Туристер де әлемнің түкпір-түкпірінен келеді.
5. Көлдің суы мұздай суық болып тұрады.
6. Құм ерекше дыбыс шығарады.
7. Әнші таудан жылаған дауыс естіледі.

c) Pronounce these sentences using the pattern.

Үлгі: Үңгіртас түрлі ауруларды **емдейді**. - Үңгіртас – түрлі ауруларды **емдейтін** жер.

1. Үңгіртас тілектердің орындалуына әсер **етеді**.
2. Үңгіртасқа туристер әлемнің түкпір-түкпірінен **келеді**.
3. Өлікөлде су жәндіктері **мекендемейді**.
4. Аққұм-Қалқан ерекше дыбыс **шығарады**.
5. Әнші таудан жылаған дауыс **естіледі**.

d) Pronounce these sentences using the pattern.

Үңгіртас

Өлікөл

Аққұм-Қалқан

0. *жер кіндігі*

1.

2.

3.

0. *мұздай су*

1.

2.

3.

0. *үздік үштікке кіреді*

1.

2.

3.

Сіз қай жерге барғыңыз келеді\келмейді? Неге?

.....

.....

.....

.....

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary-ruled notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

1

Listening. Write the corresponding wordz.

таңғажайып

ғибадатханалар

ТЫЛСЫМ

саяхатшылар

қорықпайтын

байқалатын

құбылыстарға

аңыз

әңгімелермен

1..... құбылыстармен байланысты орындардың қалай пайда болғаны әлі күнге дейін белгісіз. Жер шарында мұндай 2..... әрі сиқырлы жерлер өте көп. Мысалы, ежелгі қалашықтар мен 3....., ормандар, қорқынышты 4..... байланысты ғимараттар немесе аномалиялық құбылыстар жиі 5..... жолдар, рухтар күзететін өзен-көлдер бар.

Мұндай жерлердегі 6..... ғалымдар да нақты түсініктеме бере алмайды. Олар туристер мен 7..... арасында үлкен сұранысқа ие. Қорқынышты оқиғалардан 8..... адамдар осындай орындарға саяхаттайды. Ел арасындағы 9..... – әңгімелер олардың саяхатқа деген қызығушылығын арттырады.

2

Answer.

1. Тылсым орындардың пайда болуы анықталды ма?
2. Қандай орындар тылсым орындарға жатады?
3. Халық арасында орындар туралы қандай әңгімелер бар?
4. Ондай жерлерге туристер бара ма?

3

Give information about Askar's journey.

Ол өткен жылы АҚШ-тың Калифорния штатында Рейстрэк-Плайя өзеніне барды. Ол өзен туралы қысқаша ақпарат жазды. Қандай ақпарат деп ойлайсыз? Өз сөзіңізбен айтыңыз.

Өзен шөлге
айналу

Тастар жылжу

Өсімдік жоқ

Тастар туралы
аңыздар

Магниттік
тартылыс

Ғалымдардың
зерттеу жүргізуі

Ғалымдардың
күпия ашуы/тырысуы

4 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ қоғамдық тәртіп	☐ патша	☐ саяхатшы
☐ заң	☐ заң бұзушылық	☐ әскер
☐ мүмкін емес	☐ шара	☐ орындар
☐ шынымен	☐ тәртіп бұзу	☐ халық арасында
☐ сену	☐ рұқсат ету	☐ кептеліс
☐ ақпарат	☐ ерекшелену	☐ ереже
☐ сағыз шайнау	☐ көпқабатты	☐ жауапқа тарту
☐ қоқыс тастау	☐ құтқару	☐ төтенше жағдай
☐ айыппұл	☐ азамат	

5 Perform the assignments.

- compose word combinations.
- compose sentences with them.
- prepare questions about them.
- ask questions of a classmate (friend) and get answers.

1. ақпарат	☐	☐ а) өткізу	
2. айыппұл	☐	☐ ә) бару\алу	
3. шара	☐	☐ б) тарату	
4. қоғамдық	☐	☐ в) салу	
5. әскерге	☐	☐ г) сену	
6. ереже	☐	☐ ғ) орын	
7. ақпаратқа	☐	☐ д) бұзу	

6

Answer yes or no.

	ИӘ	ЖОҚ
1. Сіз қоғамдық тәртіпті сақтайсыз ба?	☐	☐
2. Үнемі қоғамдық тәртіпті сақтау мүмкін бе?	☐	☐
3. Сіз айыппұл төледіңіз бе?	☐	☐
4. Сіз көпқабатты үйде тұрасыз ба?	☐	☐
5. Сіз әскерге бардыңыз ба?	☐	☐
6. Сіздің қалаңызда көлік кептелісі бола ма?	☐	☐
7. Сіздің қалада адамдар көшеге қоқыс тастай ма?	☐	☐
8. Сіздің қалаңызда көшеде сағыз шайнауға бола ма?	☐	☐

7

Read. Do the assignments.

- write out the new words, look them up in the dictionary;
- prepare five questions on the text;
- ask questions to a classmate (friend) and get answers.

Мұндайды естідіңіз бе?

Әлем елдерінде қоғамдық тәртіп орнататын арнайы заңдар бар. Кейбір заңдар тіпті қызық. Сондай заңдар туралы шағын ақпаратты назарларыңызға ұсынамыз.

Сингапурде көшеде сағыз шайнауға болмайды. Егер сізді полиция ұстаса, 400 доллар айыппұл салады.

Таиландта ұлттық ақшаны, тиынды басуға болмайды, себебі ақшада патшалардың суреті бар. Сондай-ақ ақшаны шалбардың артқы қалтасына салу да заң бұзушылық болып саналады.

Ұлыбританияда велосипедпен жүретін жолмен жүрген азаматтарға 100 евро айыппұл салады.

Германияда ірі тас жолдарда автокөліктерге тоқтауға болмайды, тіпті жанармайы бітіп қалса да. 100 евро айыппұл. Бұл – үлкен жолдарда кептеліс болдырмау үшін жасалған шара.

Қытайда денесінде 2 см-ден асатын татуировка болса, әскерге алынбайды. Олар әскердегі тәртіпті бұзады деп қорқатын болуы керек. Сонымен қатар суға батып бара жатқан адамның өмірін құтқаруға рұқсат етілмейді. Бұл біреудің тағдырына араласу, кедергі келтіру деп танылып, жауапқа тартады.

Швейцарияда көпқабатты үйлерде түнгі сағат 10.00 кейін дәретхананың суын ағызуға болмайды. Ал егер дәретханаға барсаңыз, суын ағызуды таң атқанға дейін күтуге тура келеді.

АҚШ-тың Флорида штатында ғимараттар мен үйлердің сыртқы есіктері сыртқа қарай ашылуы керек. Ішке қарай ашылса, айыппұл төлейсіз. (Төтенше жағдай болса, ішіндегі адамдардың далаға шығуына оңай болу үшін жасалған шара).

8

Say using the pattern. Use the participle form.

Үлгі:

Сингапурде көшеде сағыз **шайнау**

Сингапурде көшеде сағыз **шайнайтын** адамдарға айыппұл салады.

1. **Таиландта** ақшаны шалбардың артқы қалтасына салу\азамат

2. **Германияда ірі тас жолдарда тоқтау\көлік жүргізушісі**

3. **Қытайда** денесінде татуировка салу\жігіттер

4. **АҚШ-тың Флорида штатында** есіктері сыртқа ашылу үйлердің иесі

9

Express your opinion.

1. Қай елдің заңы қызық деп ойлайсыз? Неге?

2. Сіз осындай қызық заңдарды білесіз бе?

1 Modify the verbs according to the pattern and compose the sentences.

Үлгі: аралау – Менің қаладағы мұражайларды **аралағым** келеді, себебі мұражайларда тарихи ақпараттар көп.

1. суретке түсу –
2. жүлде алу –
3. тілек тілеу –
4. ұзақ өмір сүру –
5. саяхаттау –

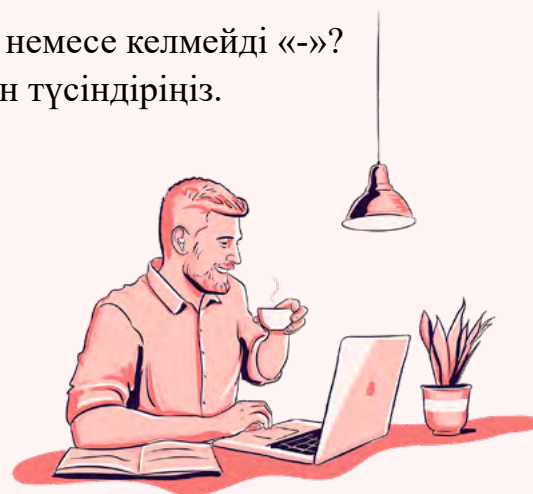

2 Give information about Samat.

Самат мұражайлар туралы жоба жасағысы келеді.

1. Ол өз жобасына қандай ақпарат қосқысы келеді «+» немесе келмейді «-»?
2. Неге ол ақпараттарды қосқысы келетінін/келмейтінін түсіндіріңіз.

«+»	«-»
Көне дәуір тарихы	Заманауи өнер түрлері
Қолданбалы өнер	Асыл тастар туралы
Ұлттық қолөнер	Ескерткіш авторлары
Танымал суретшілер	Ағаш бұйымдар

3 Change the verbs according to the pattern and write them down.

Үлгі: зерттеу жүргізу – зерттеу жүргізетін

1. сену –
2. куә болу –
3. ерекшелену –
4. құрметпен қарау –
5. орындалу –
6. қуат алу –
7. рұқсат ету –
8. тәртіп бұзу –
9. жауапқа тарту –

4

Give information.

1. Қандай тақырыпта қызықты оқиғаларды білесіз?

- жануарлар туралы;
- адамдар туралы;
- дәстүр жайлы;
- мемлекет туралы

2. Өз өміріңізде қандай қызықты оқиға болды?

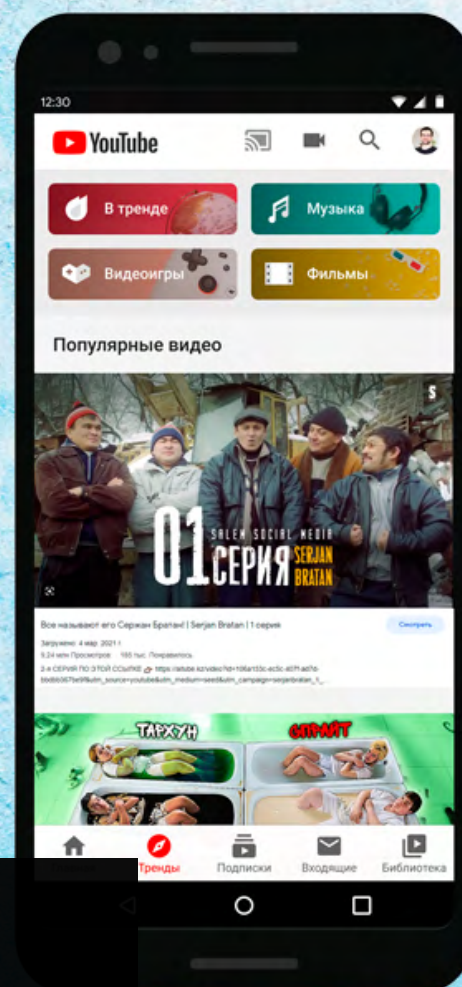

5

Tell from the pictures.

1. Суреттегі жерлер тылсым орындар деп ойлайсыз ба? Неге?
2. Адамдар осы жерлерге не үшін барады?
3. Сіз қандай тылсым орындарға бардыңыз?

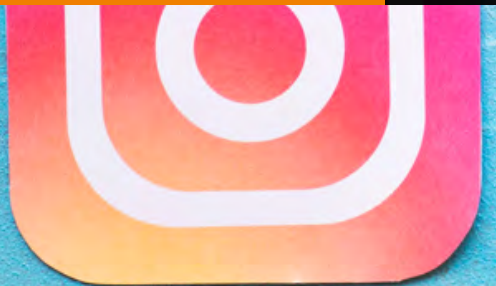

4

CHAPTER

SOCIAL MEDIA

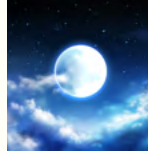
- 4.A I'm a ticktocker
- 4.B Ways of doing business
- 4.C «Youtube» channel
- 4.D The flow of information
- 4.E Chapter repetition

1

Make up words from the capital letters of the names of objects. Make 5 sentences with these words.

.....

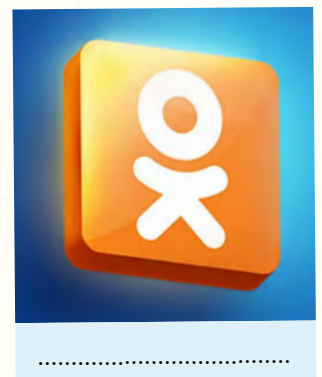
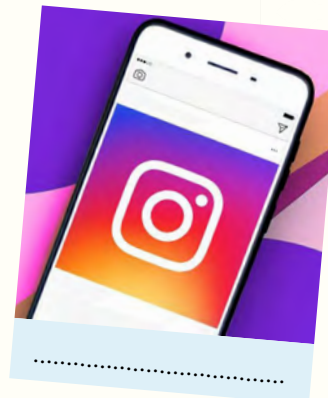
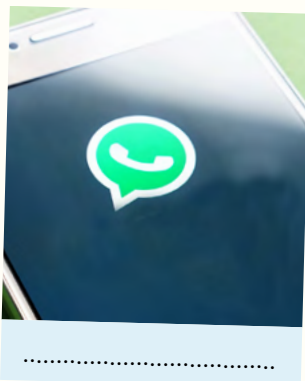
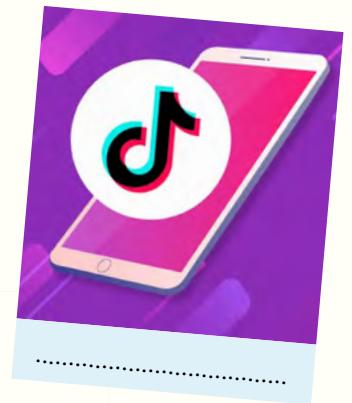
1.
2.
3.
4.
5.

2

Perform.

- A) Write down the names of social networks.
- B) Which network do you use most often? Why?

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ әлеуметтік желі	☐ тіркелу	☐ пайдалану
☐ қолдану	☐ сақтау	☐ бөлісу
☐ хабарлама	☐ бақылау	☐ қолданушы/
☐ бейнеролик түсіру	☐ қадағалау	☐ пайдаланушы
☐ алмасу	☐ қосымша	☐ бұғаттау
☐ жүктеу	☐ тікелей эфир	☐ қауіпсіздік
☐ лүпіл	☐ қаралым	☐ тақырып
☐ пікір	☐ табыс көзі	☐ насихаттау
☐ бейне жазу	☐ танымалдылық	☐ қызығушылық

Есте
сақтаңыз!

ТикТок әлеміндегі сөздер!

Рекке шығу - көп қаралым жинау
Трендке айналу - танымал болу
Челлендж - сайыс, байқау, жарыс
Бан - аккаунтты бұғаттау, жабу

4 Perform the assignments.

a) Find a match

1. қаралым	☐	☐ а) бұғаттау	
2. эфирге	☐	☐ ә) тіркелу	
3. видео	☐	☐ б) жинау	
4. лүпіл	☐	☐ в) жазу	
5. пікір	☐	☐ г) түсіру	
6. желіге	☐	☐ ғ) басу	
7. аккаунтты	☐	☐ д) шығу	

b) Using the word combinations, write five sentences.

1.
2.
3.
4.
5.

Есте
сақтаңыз!

Барыс септік

-ға/ге/қа/ке/на/не/а/е

Неге? (қайда?)

Мен ТикТокқа тіркелдім.

Ол бейнероликке лүпіл басты.

Біз бейнероликке пікір жаздық.

5 Answer using the words.

ән

пікір

қаралым

сурет

бейнеролик

эфир

1. Сіз кеше кімге/ неге лүпіл бастыңыз?

2. Сіз кімге/неге пікір жаздыңыз?

6 Write information about Samal in the past tense.
Use the word combinations from Assignment 4a).

Үлгі: Өткен аптада Самал ТикТокқа тіркелді.

тіркелу

қолдану

сурет

хабарлама алу

бейнеролик

5000 лүпіл

10000
қаралым

рекке шығу

пікір жазу

.....

.....

.....

.....

.....

7 Listening. Do the assignments.

1. Кейіпкерлер не туралы сөйлесті?
2. Сұхбат қайда болды деп ойлайсыз?
3. Қай кейіпкер танымал? Ол қалай танымал болды?
4. Кім әлеуметтік желі арқылы табыс табады?
5. Жаңа қолданушыларға қандай кеңес айтты?

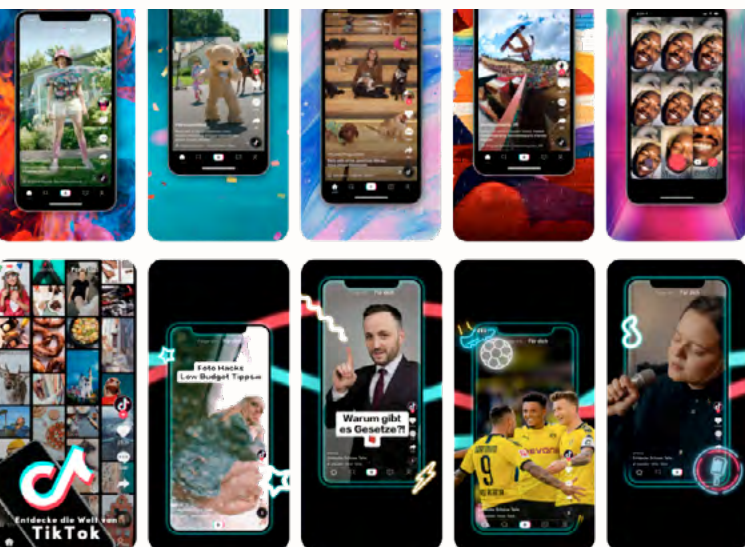

8

Listen again. Give information about Syrym.

ТикТок — қытайлық әлеуметтік желі. Ол қысқа музыкалық бейнероликтерді түсіруге, түрлі **хабарлармен** алмасуға мүмкіндік береді. ТикТокты кішкентай баладан, үлкен адамдарға дейін **қолданады**. ТикТок туралы әркімнің ойы әртүрлі. Бір адамдар мақтайды, енді бір адамдар бос уақыт өткізу деп ойлайды. ТикТок арқылы **табыс тауып** жатқан адамдар да аз емес. Олар әуендерге би билеу, ән салу, түрлі тақырыпта **бейнежазбалар түсіру**, түрлі өнімдерді **жарнамалау**, тікелей эфирге шығу арқылы қаралым жинайды. **Қолданушылар** оларға **лүпіл** басып, пікір жазады кейде сыйлықтар береді. Аккаунт иесі сол сыйлықтарды ақшаға айналдырады. Егер бейнежазбалар рекке шықса, қолданушының **танымалдығы** артады, яғни, табыс көзі де көбейеді. Сондықтан әрбір тиктокер көп қаралым жинауға тырысады.

ТикТоктың пайдалы жағымен қатар зиян жағы да бар. Ол жерде көптеген материалдар белгілі орындармен **қадағаланбайды**. Яғни, әркім өз ойындағы материалды жүктейді. Ондай материалдардың кейбірі жастар мен балалар тәрбиесіне кері әсерін тигізеді. Дегенмен ТикТоктың белгілі бір **ережелері** де бар. Егер қолданушының материалы сол ережелерге сай болмаса, ТикТок ондай аккаунттарды бұғаттайды.

ТикТокпен бірге тілімізге жаңа сөздер енді. Мысалы, «рекке шығу», «банға кету», «трендке айналу» т.б. Бұл сөздер жастар арасында жиі қолданыла бастады және тіліміздің сөздік қорына енді.

9

Read. Perform the assignments.

- Note the words in bold;
- Prepare questions with these words;
- Ask the questions to a classmate (friend) and get an answer.

10

Fill in the table.

Сіздің ойыңызша Тик-токтың қандай пайдасы және зияны бар?

Пайдасы	Зияны
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

11

Answer.

1. Сізде Тик-Ток аккаунты бар ма?

- Егер бар болса, сіз қандай материал жүктейсіз?
- Егер жоқ болса, неге тіркелгіңіз келмейді?

2. Compare Tik-tok with other social networks, tell the positive and negative sides of the network.

1 Read. Give information using the pronoun «ол» (he, she).

Үлгі: Мен өткен аптада ТикТокқа тіркелдім. // Ол өткен аптада ТикТокқа тіркелді.

Мен өткен аптада ТикТокқа тіркелдім. Өте қызық қосымша екен. Ол жерде қызық бейнежазбалар, суреттер және түрлі танымдық видеолар көрдім. Өзіме ұнаған жазбаларға лүпіл бастым, пікір қалдырдым. Өзім де бір-екі сурет және видео жүктедім. Менің видеоларыма 10 адам лүпіл басып, 3 адам пікір жазыпты. Әрине, қазірге қаралым өте төмен, бірақ болашақта қызықты видеолар саламын. Сол кезде қаралым көбейеді. Менің аккаунтым танымал болады деп ойлаймын.

2 Write your opinion.

Әлеуметтік желіде бизнес жасау үшін:

1. <i>тіркелу керек</i>	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5. <i>рекке шығу қажет</i>

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ жарнамалау	☐ қолжетімді	☐ бөлісу
☐ отандық	☐ уақыт үнемдеу	☐ блог жүргізу
☐ хабарлама	☐ тиімді	☐ шеберлік сабақ
☐ бейнеролик түсіру	☐ қайырымдылық	☐ белсенді болу
☐ алмасу	☐ кәсіп	☐ кеңес беру
☐ парақша	☐ тікелей эфир	☐ аудитория жинау
☐ ақша төлеу	☐ қаралым	☐ ұсыныс
☐ тапсырыс	☐ табыс көзі	☐ жауап беру
☐ өнім	☐ танымалдылық	
☐ жоғары рейтинг	☐ оқырман	

4

Answer «yes» or «no.» Note the words in bold.

«Иә»

«жоқ»

☐
☐
1. Сізде Инстаграм **парақшасы** бар ма?
☐
☐
2. Сіз Фейсбукте **хабарлама** жазасыз ба?
☐
☐
3. Инстаграмнан **тікелей эфир** қарайсыз ба?
☐
☐
4. Әлеуметтік желі **уақытты** үнемдей ме?
☐
☐
5. Сіз әлеуметтік желіде **бизнес жасайсыз** ба?
☐
☐
6. Әлеуметтік желіде **белсенді болу** керек пе?
☐
☐
7. ТикТок арқылы **шеберлік сабақ** өтуге бола ма?
☐
☐
8. Фейсбук арқылы **қайырымдылық жасауға** бола ма?
☐
☐
9. Әлеуметтік желі арқылы **ақпарат алмасуға** бола ма?
☐
☐
10. Фейсбук арқылы **блог жүргізуге** бола ма?

5

Read. Give information using the pronoun «мен» (me). Note the words in bold.

Үлгі: Оның инстаграм **парақшасы** бар // Менің инстаграм **парақшам** бар.

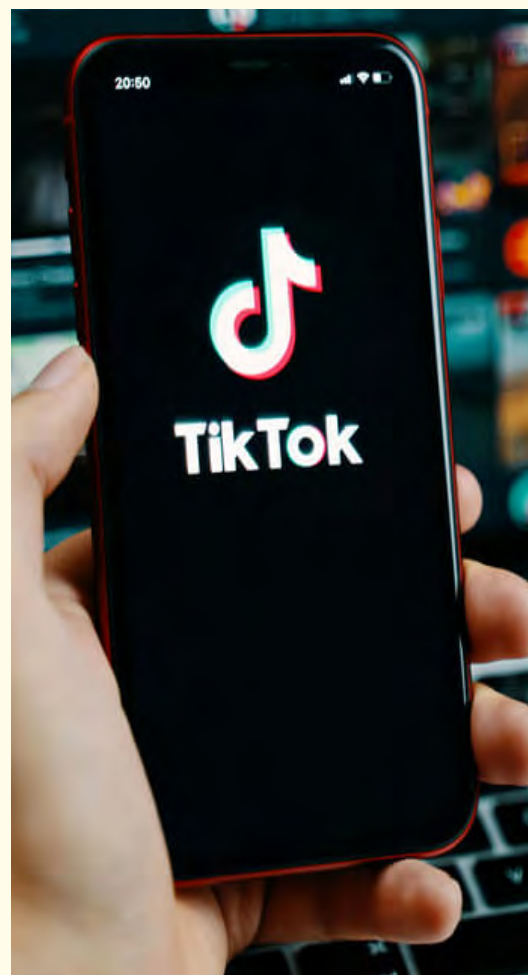
Есте сақтаңыз!

**себебі, өйткені,
сол себепті, сондықтан**

Мен тікелей эфирге шығамын, себебі **шеберлік сабақтар** жүргіземін.

Мен **шеберлік сабақтар** жүргіземін, сондықтан тікелей эфирге шығамын.

Оның инстаграм **парақшасы** бар. Ол инстаграмда **бизнес жасайды**. Ол үнемі тікелей эфирге шығады және оның **оқырмандары** көп. Ол оқырмандарымен **шеберлік сабақтар жүргізеді**, оларға **кеңес береді** және оқырмандарының **хаттарына үнемі жауап береді**. **Пайдалы ақпараттармен** бөліседі, сондықтан оның бейнежазбаларының **қаралымы** және рейтингі өте жоғары. Оған отандық компаниялар тапсырыс береді, себебі ол желіде өте белсенді. Ол компанияның өнімін жарнамалайды, сол себепті компания оған көп ақша төлейді. Кейде ол қайырымдылықпен айналысады.

6

Find matches.

1. Мен парақша аштым,	☐	☐ а) сондықтан ол белсенді болды.
2. Компания маған тапсырыс берді,	☐	☐ ә) өйткені шеберлік сабақ өткізді.
3. Ол тікелей эфирге шықты,	☐	☒ б) себебі бизнес жасағым келеді.
4. Желіде қаралым өте төмен,	☐	☐ в) себебі менің оқырмандарым көп.
5. Ол уақытын үнемдегісі келді,	☐	☐ г) сол себепті оған көп тапсырыс береді.
6. Оның оқырмандары көп,	☐	☐ ғ) сондықтан онлайн бизнес ашты.
7. Оның видеосы рекке шықты,	☐	☐ д) себебі өте қызық тақырыппен бөлісті.

7

Answer. Use conjunctions «себебі, өйткені, сол себепті, сондықтан» (because, for that reason, therefore).

1. Әлеуметтік желіде неге бизнес жасау тиімді?
2. Әлеуметтік желіде не үшін аудитория жинау қажет?
3. Оқырмандардың хатына не себепті уақытында жауап беру керек?
4. Қаралымды көп жинаудың қандай пайдасы бар?

10

8

Listen. Give information about the character.

Есімі:

Аккаунт аты:

Оқырман саны:

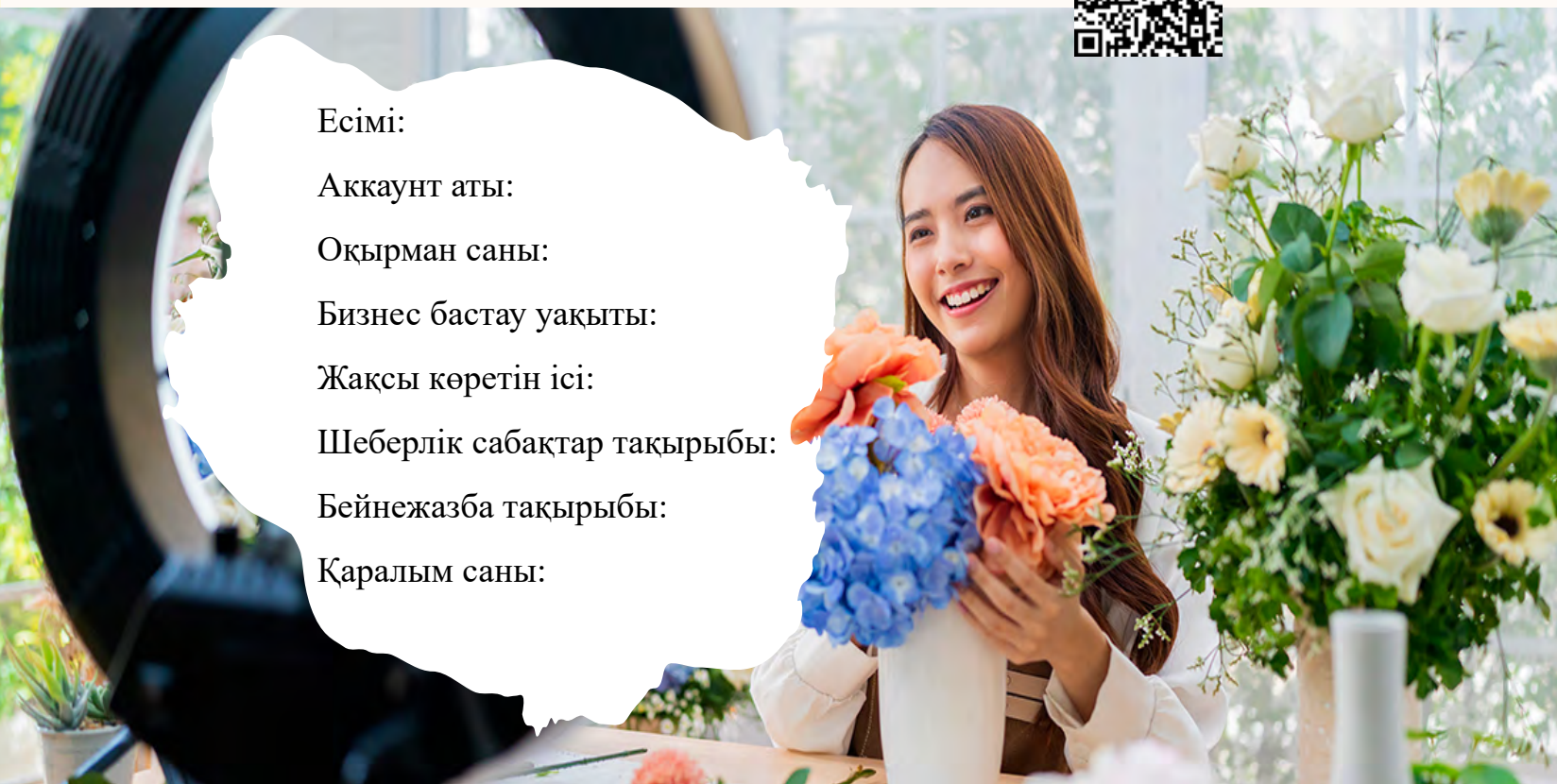
Бизнес бастау уақыты:

Жақсы көретін ісі:

Шеберлік сабақтар тақырыбы:

Бейнежазба тақырыбы:

Қаралым саны:

9

Read the advice from Aruzhan.

Әлеуметтік желіде бизнес жасау үшін:

1. Парақшаны белсенді жүргізу үшін үнемі тақырыпқа сай мәтін жазып тұру;
2. Оқырман пікірлеріне белсенді жауап беру;
3. Шеберлік сабақтарын өткізу;
4. Қолжетімді бағада өнім ұсыну;
5. Пайдалы ақпараттармен бөлісіп отыру.

10

Give advice. Write the reason.

Әлеуметтік желіде табыс табу үшін не істеу керек?

Үлгі: Қызықты тақырыпта блог жүргізу керек, себебі блогты көп адамдар оқиды.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1

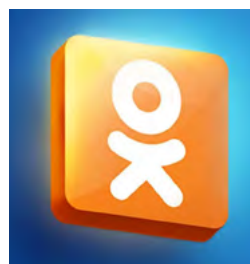
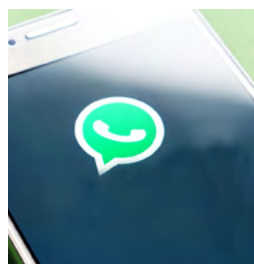
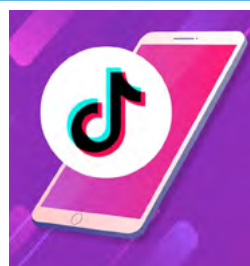
Evaluate.

Қай әлеуметтік желі бірінші орында деп ойлайсыз? Неге?

Үлгі: Менің ойымша, инстаграм бірінші орында, себебі оны қолдану оңай және көп адамдар пайдаланады.

Есте сақтаңыз!

Монетизация - ютуб арнасы арқылы табыс табу, қаралымды ақшаға айналдыру

Есте сақтаңыз!

Менің ойымша,
Менің пікірімше,
Менің көзқарасымша,

2

Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ жоба ашу

☐ мәселе

☐ кедергі

☐ анықтау

☐ жүйелі

☐ пайда табу

☐ қазақша контент

☐ сапалы

☐ ақы төлеу

☐ ең негізгі

☐ тұрақты

☐ ресми

☐ тарату

☐ сәйкес

☐ нарық

☐ екі есе

☐ көрсеткіш

☐ жалған

☐ ақпарат таратушы

☐ кіру

☐ күнделікті

☐ орнына

☐ телебағдарлама

☐ жеке арна

☐ насихаттау

☐ тыйым салу

☐ көрілім

☐ дамыту

3 Perform the assignments.

a) Make up word combinations. Write them down.

1. кедергі	☐	☐ а) жинау	1.
2. сапалы	☐	☐ ә) ақпарат	2.
3. көрілім	☐	☐ б) келу	3.
4. жалған	☐	☐ в) келтіру	4.
5. арнаға	☐	☐ г) көтеру	5.
6. мақсатты	☐	☐ ғ) ақпарат	6.
7. сәйкес	☐	☐ д) жазылу	7.
8. мәселе	☐	☐ е) аудитория	8.

b) Write sentences with these word combinations.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

c) Continue. Write the reason. Note the words in bold.

1. Олар «YouTube» **арнасында** жоба ашты, себебі
2. Оның арнасының **көрілімі** төмен, өйткені
3. Ол **жеке арна** ашу үшін **нарықты** зерттеді,
4. Бұл **ақпаратты таратуға тыйым салынды**, сондықтан
5. Адамдар **телебағдарламаларды** «YouTube» арнасында көреді, өйткені.

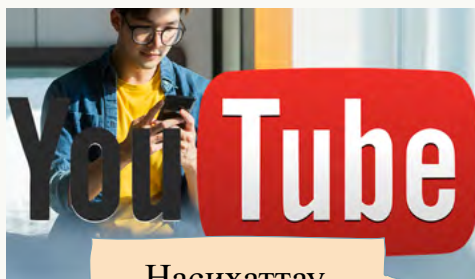
d) Tell us about Azamat. He wants to start his own «YouTube» channel. What does he have to do to do this?

Нарық зерттеу

Қызықты жоба

Жарнамалау

Насихаттау

Қазақша контент

Блогерлерге
жазылу

Тікелей эфир

**Есте
сақтаңыз!**

**алайда, бірақ,
дегенмен, ал**

Ол YouTube платформасына
бейнежазба салды, **алайда**
оның қаралымы төмен.

4

Read. Perform the assignments.

- a) Note the words in bold;
- b) Write the numbers in the text in words.

Еліміздегі медианарықтағы негізгі жарнама беру құралы телеарналар, **алайда** көрермендердің көбі YouTube платформасын қарайды. Соңғы 8 жыл ішінде телекөрермендер саны екі есеге азайды, **ал** YouTube қолданушылары соңғы 2 жылда жоғары көрсеткішке жетті. Соңғы статистика бойынша, YouTube-қа Қазақстанда айына 10 миллион адам кіреді. Әр қолданушы шамамен 40-60 минут уақытын күнделікті YouTube-қа арнайды. Бұның екі себебі бар: біріншісі, адамдар мәтінді бейне арқылы көруге ауысты және теледидардың орнына YouTube-ті қолданады. Екінші себебі, Қазақстандағы 4G интернеттің жақсы жұмыс істеуі, интернетке қолжетімділік. Қазақстандағы интернет қолданушылар YouTube-қа телебағдарламаларды, клиптерді көруге, ән тыңдауға көбірек кіреді,

бірақ отандық видеоконтент өте аз. Жеке арнасын ашып, пайда тапқысы келетін азаматтар үшін мүмкіндік көп. Сонымен YouTube-те жеке арна ашу және арна көрілімі жоғары болу үшін не істеу керек? Төменде бірнеше қарапайым кеңестерді назарларыңызға ұсынамыз.

1. YouTube арнасына тіркеліңіз. Тіркелу тегін.
2. Нарықты зерттеңіз. Өзекті әрі көпшілікке қызықты тақырып таңдаңыз.
3. Авторлық видеоларыңызды жүктеңіз. YouTube-та әркім өзінің форматы бойынша видео түсіреді, дегенмен ол танымдық, қызық және қоғамға пайдалы болуы керек. Қазақ тілді арналар саны әзірге аз, сондықтан іске кірісіңіз. Табыс – аккаунтыңызға тіркелуші,

теріс немесе оң көзқарастар және көрілім санына тікелей байланысты. Өнімнің қызықты әрі ерекше болуы шарт. Контент жасақтау – маңызды қадам. 4. YouTube-тегі парақшаңыздың монетизациялануы.

Қаралым уақыты 4000 сағат пен жазылушы саны 1000 адамға жеткенде, Google компаниясына монетизацияға қосу туралы өтінім жіберу керек. Сол уақыттан бастап, әрбір қаралымға ақша түсіп тұрады. 5. Көрермен тарту. Ашылған арнаның бағытына сай өз жазылушыларыңызды көбейтіңіз. Жазылушының көптігі мен қаралым саны да сәйкесуі керек. 6. Жарнама берушіні тартыңыз. Сапалы контент сіздің барлық шығыныңызды жауып, табыс әкеледі.

5 Answer the questions in the text.

1. Мәтінде қандай статистика берілген?
2. YouTube арнасының қандай артықшылықтары бар?
3. YouTube арнасында табыс табу үшін не істеу керек?
4. Мәтінде қандай мәселе туралы айтылады?

6 Samat wants to start a YouTube channel. What does Samat have to do to do this? Add ideas to the text. Write 10 tips for Samat.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

7 Answer.

1. Сіз YouTube арнасын көресіз бе?
2. YouTube-тен қандай ақпаратты көп қарайсыз?
3. Қандай YouTube арналарды білесіз?
4. YouTube-тің телеарналардан қандай артықшылығы бар?

8 Continue the thought.

YouTube арнасы ыңғайлы платформа, алайда
YouTube-тен кино көру ыңғайлы, бірақ

9 Write 5 pluses, 5 minuses of YouTube channel.

YouTube артықшылықтары	YouTube кемшіліктері
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

1 Continue as follows.

1. Мен жаңалықтарды әлеуметтік желілерден оқимын, себебі
2. Мен фильмдерді YouTube арнасынан көремін, өйткені
3. Мен жаңалықтарды YouTube арнасынан көрмеймін, себебі
4. YouTube арнасында қазақша бағдарламалар аз, алайда

Есте сақтаңыз!

ақпарат, мағлұмат, мәлімет, дерек – синоним сөздер.

2 Listening. Mark the correct answer.

Мектеп туралы	☐
Университет жайлы	☐
Сауда туралы	☐
Елдер туралы	☐
Тіл үйрену	☐

3 Answer.

Сіз ғаламтордан қандай ақпараттарды жиі оқисыз?

4 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

ақпарат ағыны	☐	бейресми	☐	теріс ақпарат	☐
сала	☐	жастар	☐	тәрбие	☐
қарым-қатынас	☐	таратушы	☐	сену	☐
білім алу	☐	талдау	☐	адастыру	☐
бәсекеге қабілетті	☐	сараптау	☐	пайдалы	☐
артық ақпарат	☐	насихат жүргізу	☐	танымдық	☐
хабардар болу	☐	шынайы	☐	ғылыми	☐
сенімді	☐	бақылау	☐	ресми	☐
сенімсіздік	☐	жою	☐		
нақты	☐	мүлдем	☐		

5

Answer «yes» or «no.» Note the words in bold.

Иә

Жоқ

☐
☐
1. Ғаламторда **ақпараттар ағыны** көп пе?
☐
☐
2. Әлеуметтік желі **арқылы қарым-қатынас жасауға** бола ма?
☐
☐
3. Инстаграм арқылы **білім алуға** бола ма?
☐
☐
4. Ғаламтордағы барлық ақпарат **сенімді** ме?
☐
☐
5. Whatsapp арқылы үнемі **ресми** ақпарат таратыла ма?
☐
☐
6. Ғаламтор арқылы **насихат жүргізу** дұрыс па?
☐
☐
7. Ғаламтордағы жалған **ақпаратты жоюға** мүмкіндік бар ма?
☐
☐
8. Whatsapp чатты ақпараттарға **сенесіз** бе?

Есте
сақтаңыз!

«-мас/мес/пас/пес/бас/бес
бұрын»
«-ар/ер/р алдында»

Ақпаратты тарат**пас** бұрын
оны тексеру қажет.

Ақпаратты тарат**ар** алдында
тексеру қажет.

6

Identify the words that can be combined with the word «Ақпарат» (information).

☐

сенімді

☐

жалған

☐

жастар

☐

таратушы

☐

талдау

☐

ресми

☐

ғылыми

☐

шынайы

☐

тәрбие

☐

сала

7

Write the corresponding word.
What is the information?

1. Әлеуметтік желіде ақпарат таратылды.
2. Газет, телеарналарда ақпарат беріледі.
3. «Ғалым және біз» журналында ақпарат жазылған.
4. Мекеме құжаттарында ақпарат жазылады.

8

Continue.

1. Ғаламтордағы ақпаратты басқа адамға жібермес бұрын
2. Әлеуметтік желіде бизнес бастар алдында
3. Балаларға YouTube арнасын көрсетпес бұрын
4. Бейресми ақпаратпен бөлісер алдында
5. Зерттеу жүргізбес бұрын
6. Шеберлік сабақтардан білім алар алдында

9 Answer.

1. Көлік сатып алмас бұрын
2. Бір елге саяхатқа шығар алдында
3. Бизнес бастамас бұрын
4. Тілдік курсқа жазылар алдында
5. Пәтер сатып алмас бұрын

не істейсіз?

10 Read. Perform the assignments.

- a) Notice the words in bold;
- b) Prepare questions with these words.
- d) Ask the questions to a classmate (friend) and get an answer.

Ғаламторда түрлі **салаға** байланысты ақпарат іздеген адамға мыңдаған дерек табылады, себебі қазір ақпарат ағыны көп. Білгің келген нәрсенің жауабын ғаламтордан жылдам әрі оңай табуға болады. Осы ақпараттардың қайсысы дұрыс, қайсысы бұрыс екенін көп адамдар біле бермейді. Соның салдарынан кейбір адамдарда **сенімсіздік** пайда болады. Осыған байланысты желілердегі ақпараттар адамға пайдасын да, зиянын да тигізеді. Кейбір **мәліметтер ресми** әрі шынайы, **нақты** болса, ал кейбір деректер **жалған**, бейресми болады. Сонымен қатар **теріс ақпараттар** ағыны жастар **тәрбиесіне** кері әсерін тигізеді және адамдарды **адастырады**. Ондай **мағлұматтарды** үнемі бақылап, оларды **жою** мүмкін емес. Ақпараттардың жалған немесе өтірік екенін білу үшін бірнеше қарапайым қадамдарды есте сақтау керек.

1. ақпаратты сенімді сайттардан қараңыз;
2. **бейресми** ақпаратты тексеріңіз, авторын іздеңіз, басқа сайттардан қараңыз;
3. әлеуметтік желідегі барлық ақпаратқа **сенбеңіз**;
4. чаттардан келген хабарламаларды бірден **таратпаңыз**;
5. егер сіз бір ақпаратты таратушы болсаңыз, сіз сол ақпаратқа жауаптысыз. Осыны естен шығармаңыз!

11

Answer from the text.

1. Ғаламтордың артықшылығы қандай?
2. Адамдарда сенімсіздік қашан пайда болады?
3. Ақпараттардың бәрі пайдалы ма?
4. Теріс ақпараттарды үнемі қадағалау мүмкін бе?
5. Ақпараттың шын немесе жалған екенін қалай анықтауға болады?

12

Advice.

Сіз белгілі журналиссіз. Сізді мектепке «Ақпараттар ағыны және біз» атты кездесуге шақырды. Тәжірибелі маман ретінде оқушыларға қандай кеңес берер едіңіз? Кеңестеріңізді жазыңыз.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

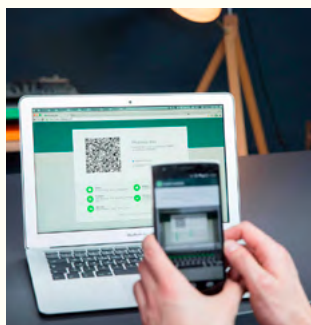
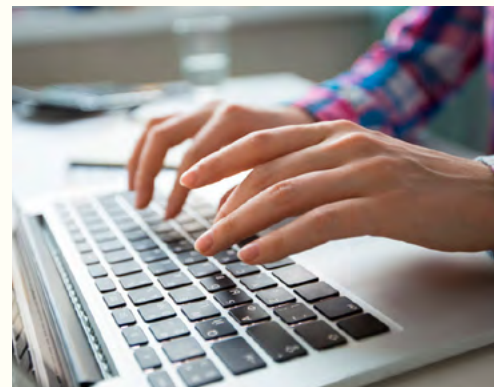
.....

1 Give information about Raushan.

Ол әлеуметтік желіні не үшін пайдаланады?

2 Write 5 answers.

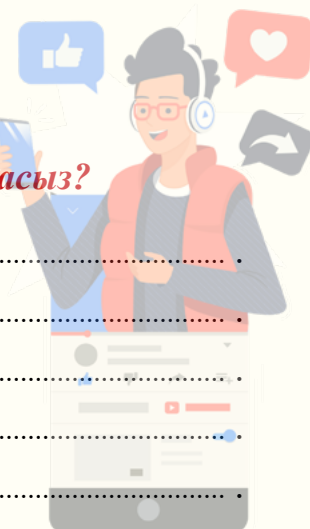
Сіз әлеуметтік желіні қандай мақсатта қолданасыз?

1.
2.
3.
4.
5.

3 Write down the meaning of the words.

1. Рекке шығу-
2. Трендке айналу-
3. Челлендж-
5. Бан-
6. Монетизация-

4

Write 7 steps on «Тіркелуден танымалдыққа дейін» (From registration to popularity, by social network).

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

5

Share your opinion. Explain the reason.

Әлеуметтік желінің 5 пайдасы және 5 зияны

Пайдасы

1.
2.
3.
4.
5.

Зияны

1.
2.
3.
4.
5.

6 Take the interview.

- а) берілген сұрақтарды сыныптасыңызға (досыңызға) қойыңыз:
ә) оның жауабын жазып алыңыз;
б) жауапты сыныпқа оқып беріңіз.

- Қандай әлеуметтік желіні жиі қолданасыз? Неге?

.....
.....

- Әлеуметтік желінің қандай артықшылықтары бар?

.....
.....

- Жастарға әлеуметтік желінің теріс ықпалы бар ма?

.....
.....

- Әлеуметтік желі арқылы білім алуға бола ма?

.....
.....

- Әлеуметтік желідегі бизнеске салық салыну керек пе?

.....
.....

7 Write sentences on the topic of social networking using the given grammatical forms.

-ға\ге\қа\ке

.....
.....

себебі, сондықтан

.....
.....

алайда, дегенмен

.....
.....

-мас бұрын \ - ар алдында

.....
.....

5

CHAPTER

SPORTS

- 5.A The World of Sports
- 5.B The Olympic Games
- 5.C «GGG» and the Sport in Kazakhstan
- 5.D National Games
- 5.E Chapter repetition

1 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ спортпен айналысу	☐ жаяу қыдыру	☐ мән беру
☐ спортпен шұғылдану	☐ жүзу	☐ белсенділік
☐ футбол ойнау	☐ демалу	☐ ағза
☐ жүгіру	☐ таза ауа	☐ артық салмақ
☐ секіру	☐ тырысу	☐ күшейту
☐ велосипед тебу	☐ шаршау	☐ дене бітімі
☐ жаттығу жасау	☐ жүзу бассейні	☐ күресу
☐ тауға шығу	☐ кейде, анда-санда	☐ денсаулық
☐ серуендеу	☐ көңіл-күй	

2

Write the word «Айналысу» (engage) in the appropriate form.

- Мен спортпен айналысамын, сіз спортпен айналысасыз ба?
- Иә, мен спортпен
- Жоқ, мен спортпен
- Сіз спортпен айналысасыз, ол спортпен айналыса ма?
- Иә, ол спортпен
- Жоқ, ол спортпен

3

Answer «yes» or «no».

	Иә	Жоқ
1. Футбол ойнайсыз ба?	☐	☐
2. Велосипед тебесіз бе?	☐	☐
3. Бассейнге барасыз ба?	☐	☐
4. Шаңғы тебесіз бе?	☐	☐
5. Коньки тебесіз бе?	☐	☐
6. Асық ойнайсыз ба?	☐	☐
7. Таңертең жаттығу жасайсыз ба?	☐	☐
8. Таза ауада серуендейсіз бе?	☐	☐
9. Таңертең жүгіресіз бе?	☐	☐
10. Дене бітіміңізге көңіл аударасыз ба?	☐	☐

4 Write down.

- Берілген сөздермен «сен» формасында сұрақ құрастырыңыз;
- сұрақтарды сыныптасыңызға (досыңызға) қойып, жауап алыңыз;
- сыныптасыңыздың (досыңыздың) жауабын сыныпқа оқып беріңіз. «Ол» формасын қолданыңыз.

Үлгі: спортпен айналысу – *Сен спортпен айналысасың ба? // Ол спортпен айналысады\айналыспайды.*

- баскетбол ойнау –
- кешке қарай жүгіру –
- жұмыстан шаршау –
- денсаулыққа мән беру –
- жаман әдетпен күресу –
- саябақта серуендеу –
- үнемі жаттығу жасау –

**үнемі, кейде,
анда-санда, жиі,
мүлдем**

Мен **үнемі** таңертең
жаттығу жасаймын.

Ол **кейде** бассейнге
барады.

Ол **мүлдем** спортпен
шұғылданбайды.

5

Write 10 facts about yourself using the words
«**үнемі, кейде, анда-санда, жиі, мүлдем**» (all the
time, sometimes, often, in general).

Сіз үнемі не істейсіз? Сіз кейде не істейсіз? Сіз мүлдем не істемейсіз?

Үлгі: *Мен үнемі таңертең ерте тұрамын, сосын жаттығу жасаймын.*

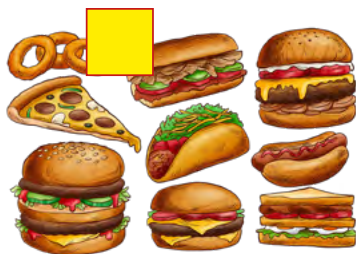
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

6

Mark. Which is healthier? ✓ What is more harmful? ✗

12

7

Listen to this. Answer.

1. Қандай спорт түрлері туралы айтылды?
2. Спортпен айналысатын адам қандай болады?
3. Қандай спорт түрлері жеңіл болып саналады?
4. Балалық шақта қандай спортпен айналысу керек?
5. Жасөспірімдерге қандай спорт пайдалы?

8 Read. Perform the assignments.

- Note the words in bold;
- Prepare questions with these words;
- Ask the questions to a classmate (friend) and get an answer;
- Add five advantages of sports to the list.

Спортпен айналысу **денсаулыққа** пайдалы. Осы сөз тіркесі сіз үшін аксиома болып кеткен жоқ па? Ендеше, спорттың өміріңізге **оң әсер етуінің** 10 себебін ұсынамыз. Бұл жерде сіз аса мән бере бермейтін пайдалы жақтары да бар.

1. Үнемі спортпен **шұғылданатын** адамның көңіл-күйі отырып жұмыс істейтіндерден көтеріңкі болады. Байқамадыңыз ба?

2. Спорттың **ағзаға** оң әсерінің арқасында адамның ментальды денсаулығы да жақсарады.

3. Спортпен үнемі айналысу проблемалардан және **күйзелістен** құтқарады.

4. Спорт нәтижесінде өзіңіздің сыртқы келбетіңізге және **дене бітіміңізге** көңіліңіз толатын болады.

5. Физикалық **белсенділік** күнделікті бірқалыпты өмірге өзгерістер енгізеді.

6. Спорт – **артық салмақпен** күресудің ең дұрыс жолы.

7. Қимыл-қозғалыс тамақтану жүйесін қалыпқа келтіреді.

8. Күнделікті жасалған жаттығулар қандағы холестериннің деңгейін төмендетуге көмегін тигізеді.

9. Спорт **есте сақтау** және **шығармашылық** қабілетті дамытады.

10. Жаттығулар ағзадан токсиндерді шығаруға көмектеседі. Соның арқасында тері әдемілігін сақтайды.

-
-
-
-
-

9 Advice.

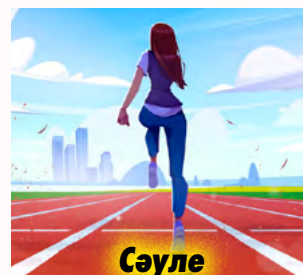
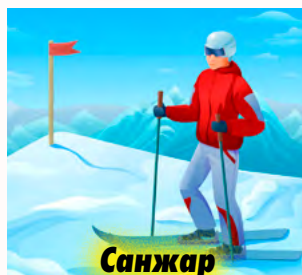
Сіз спорт комментаторысыз. Сізді мектепте өтетін «Спорт және біз» атты кездесуге шақырды. Оқушыларға спорттың пайдасы туралы айтып беріңіз.

1 Answer.

Кім қандай спортпен айналысады?

2 Make up sentences.

Мен	бокс үйірмесіне	жақсы ойнайды.	айналысасың?
барасың ба?	Сен	Сен	
ұнатамын.	Ол	қандай	
шаңғы тебуді	футболды	спортпен	

.....

.....

.....

.....

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ садақ ату	☐ төрт жылда бір рет	☐ өнер көрсету
☐ күрес	☐ ойындар	☐ құрлық
☐ көркем гимнастика	☐ қоссайыс	☐ ауыр/жеңіл атлетика
☐ зілтемір көтеру	☐ бессайыс	☐ ойлап табу
☐ семсерлесу	☐ зәйтүн ағашы	☐ сынға түсу
☐ жүлделі орын	☐ жеңімпаз	☐ қарсылас
☐ халықаралық	☐ қысқы	☐ құрама
☐ кешенді	☐ жазғы	☐ орын алу
☐ жарыс	☐ сақина	

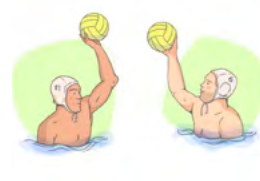
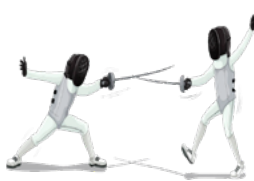
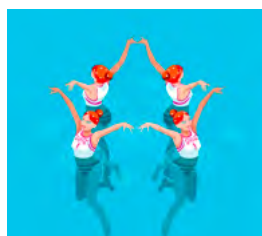

4

Listen to this. Write down the sports.

1. 2. 3. 4. 5.

6. 7. 8. 9. 10.

5

Say from the pattern.

шахмат

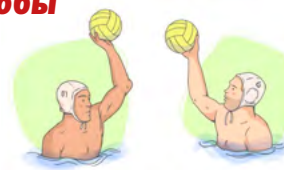
Олимпиада
ойындарына

кірмейді.

су добы

Олимпиада
ойындарына

кірмейді.

6

Tell us about Dmitry.

Үлгі: Ол өткен 2016-жылы *жазғы олимпиада* ойындарына қатысты.

Жазғы олимпиада

жүзу/өнер көрсету

алтын медаль/бірінші

2014 жылғы Азия
ойындары

Бразилия,
Рио-де-Жанейро

жүзу/тұңғыш
чемпион

7 Insert the corresponding word.

сынайды жеңімпаз өнер құрамасы қысқы ойлап

1. Қазақстандық спортшылар Токиода өткен жазғы олимпиада ойындарына спорттың 27 түрінен көрсетеді.
2. Су добынан ерлер командалық ойын түрлерінен жарысқа қатысатын қазақстандық жалғыз құрама.
3. Қазақстанның үш велошабандозы топтық жарыста бақ
4. Қазақстан алғаш қатысқан олимпиада ойындарында шаңғы тебуден Владимир Смирнов бір алтын алқа, екі күміс және бір қола медаль алды.
5. 2000-жылғы жазғы олимпиада жеңіл атлетикадан Ольга Шишигина атанды.
6. Олимпиадалық ойындарды 1912-жылы Пьер де Кубертен алғаш тапты.

8 Pronounce the sentences in the form of the long past tense.

1. XXX Олимпиада ойындарының жеңімпаздары мемлекеттік наградаларға ұсынылады.
2. Қазақстан тәуелсіздігін алғаннан кейін жеке құрама ретінде олимпиада ойындарына қатыса бастады.
3. Қазақстан 1994-жылы Норвегияда өткен қысқы Олимпиада ойындарына қатысты.
4. 1998-жылы қысқы олимпиада Жапонияның Нагано қаласында өтті.
5. 2012-жылғы жазғы олимпиадада Қазақстан медаль саны бойынша 24- орынды алды.

-ған/ген/қан/кен
Бұрынғы өткен шақ

Қазақстандық
спортшылар олимпиада
ойындарында өнер
көрсеткен.

Олимпиадалық
ойындарды 1912-жылы
Пьер де Кубертен алғаш
ойлап тапқан.

9 Provide information about yourself.

Үлгі: Мен бұрын спортпен айналысқанмын, қазір айналыспаймын.

1.
2.
3.
4.
5.

10

Read. Perform the assignments.

- a) note the words in bold;
- b) write the given numbers in the text in words;
- c) find and read the sentences of the long past tense.

Олимпиада **ойындары** немесе Олимпиада – төрт жылда бір рет өткізілетін ең ірі халықаралық **кешенді** спорттық жарыс.

Олимпиадалық ойындарды 1912-жылы Пьер де Кубертен алғаш **ойлап тапқан**. Бес сақинаны белгі ретінде ұсынған. Бес дөңгелек дүниенің бес бөлігін білдіреді: Америка, Еуропа, Азия, Африка және Мұхиттар.

Солтүстік және Оңтүстік Америка бір құрлық ретінде қаралса, Антрактида ол кезеңде назарда болмаған көрінеді. Олимпиадалық бес **сақина** 1914- жылы заңды түрде қабылданып, 1920-жылы Бельгиядағы Олимпиадада **сынға түсті**. Дегенмен ойындардың тарихы бұрында жатыр.

Алғашқы ойындар Зевс құдайының құрметіне б.з.д. 776-жылдан бастап төрт жылда бір рет Олимпия қаласында өткізілген. Кейін б.з. 394-жылы Византия императоры Федосий І-дің бұйрығы бойынша тоқтатылған. Бұл ойындарда әскери дайындық, дене шынықтыру өнерін көрсету байқаулары, дәстүрге айналған ақындар мен шешендер айтысы, әртүрлі өнер көрмелері ұйымдастырылған. Олимпиада ойындары кезінде соғыстар тоқтатылып, қасиетті тыныштық орнайтын дәстүр қалыптасқан. Осы кезде бір айдан үш айға дейін бүкіл Эллада жерінде қару жұмсауға, тіпті ойынды тамашалаушыларға қару-жаракпен келуге тыйым салынған. Ол кезде олимпиада ойындары бес күн өткізілген, бағдарламасына **жүгіру, күрес, ат жарысы, қоссайыс, бессайыс** сияқты спорт түрлері кірген.

Жеңімпаздарға **зәйтүн** **ағашының** жапырағынан өрілген алқа берілген.

11 Answer from the text.

- 1) Олимпиада ойындарының шығу тарихы туралы қандай ақпарат берілді?
- 2) Олимпиаданың қандай нышандары туралы айтылды?
- 3) Қандай спорт түрлері туралы айтылды?
- 4) Қазіргі және ежелгі олимпиада ойындарының қандай айырмашылығы бар?
- 5) Ежелгі Византияда олимпиада ойындары кезіндегі жағдай қандай?

12 Give information.

Search the Internet for information about champions. Share the information with your audience.

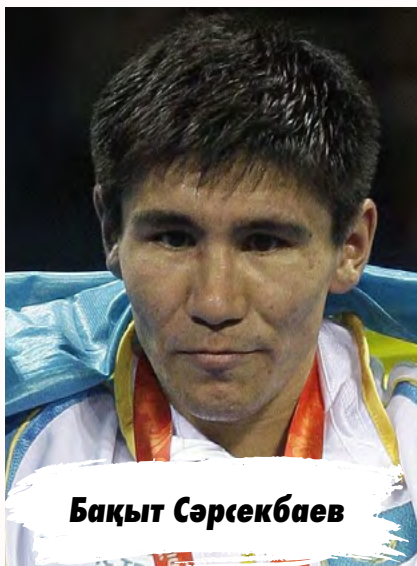
Ермахан Ибраимов

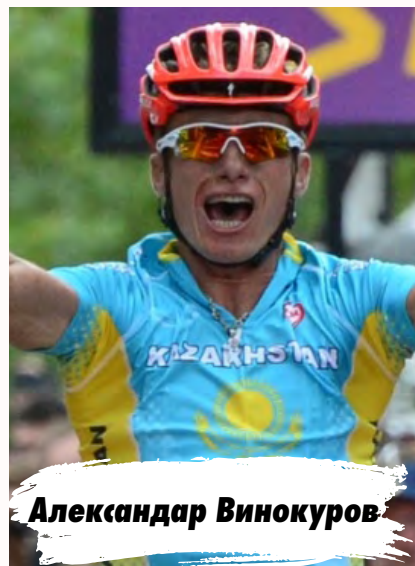
Бекзат Саттарханов

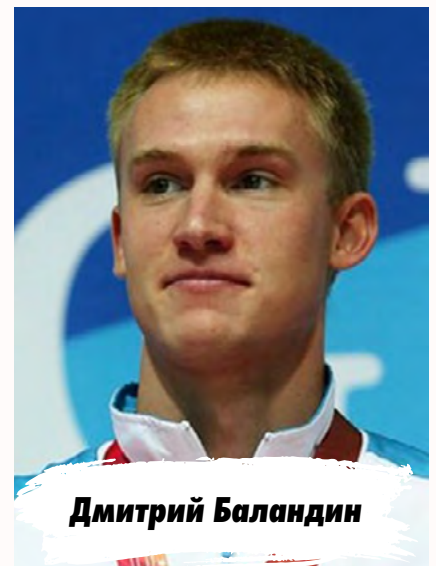
Ольга Шишигина

Бақыт Сәрсекбаев

Александар Винокуров

Дмитрий Баландин

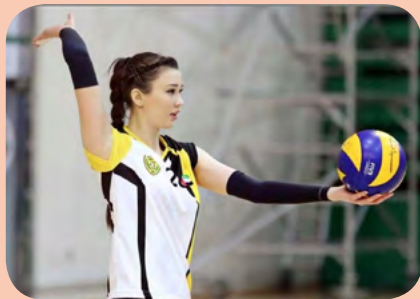

1

Give information.

Provide verbal information about one athlete and written information about the other athlete.

Үлгі: Оның аты-жөні – Ақжүрек Таңатаров. Ол 1986-жылы Тараз қаласында дүниеге келген. Ол күреспен айналысады. Оның бойы 172 см. Ол 74 кг салмақтағы топта өнер көрсетеді.

Сабина Алтынбекова

Туған жылы: 1996 жыл
Туған жері: Ақтөбе
Спорт түрі: волейбол
Әкесі: Абай
Бойы: 182 см
Салмағы: 59 кг

Илья Ильин

Туған жылы: 1988 жыл
Туған жері: Қызылорда
Спорт түрі: атлетика
Әкесі: Александр
Бойы: 174 см
Салмағы: 105 кг

Геннадий Головкин

Туған жылы: 1982 жыл
Туған жері: Қарағанды
Спорт түрі: бокс
Әкесі: Геннадий
Бойы: 179 см

Серік Сәпиев

Туған жылы: 1983 жыл
Туған жері: Қарағанды облысы
Спорт түрі: бокс
Әкесі: Жұманғали
Бойы: 179 см

Бақтияр Артаев

Туған жылы: 1983 жыл
Туған жері: Тараз
Спорт түрі: бокс
Бойы: 183 см
Салмағы: 75 кг

Ермахан Ибраимов

Туған жылы: 1972 жыл
Туған жері: Жамбыл облысы
Спорт түрі: бокс
Әкесі: Сағи

2 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ сүйікті	☐ жағдай жасау	☐ кәсіби
☐ бәсекеге қабілетті	☐ танымал ету	☐ әлемдік арена
☐ қолдау	☐ нәтиже	☐ бедел
☐ назар аудару	☐ намысын қорғау	☐ екі дүркін
☐ басты міндет	☐ ауқымды	☐ әлеуметтік
☐ дүниежүзі	☐ қамтамасыз ету	☐ командалық есеп
☐ сенім білдіру	☐ қабылдау	☐ атану
☐ әйгілі	☐ жанкүйер	☐ жетістік
☐ дамыту	☐ әуесқой	

3 Write in the form of the long past tense.

1. Әрбір мемлекет өз спортшыларын (қолдау)
2. Халық денсаулығын жақсарту үшін спортқа (назар аудару)
3. Олимпиада ойыншыларына халық (сенім білдіру)
4. Спортшыларға барлық (жағдай жасау)
5. Лондон олимпиадасына спортшылар елімізді (танымал ету)
6. Ол бокстан еліміздің (намысын қорғау)
7. Осы жарыста барлық құралдармен (қамтамасыз ету)

4 Insert the corresponding word.

ауқымды

әуесқой

жанкүйерлерімен

нәтиже

есепте

басты

кәсіби

дүркін

1. Біздің міндетіміз – елдегі спортты дамыту.
2. Әйгілі спортшылар өз кездесті.
3. Көп дайындықтың арқасында спортшылар жақсы көрсетті.
4. Спорт күніне орай шаралар ұйымдастырылды.
5. Ол спорт түрімен айналысады.
6. Спортпен түрде айналысу бала кезден басталу керек.
7. Біздің спортшылар командалық жеңіске жетті.
8. Ол фристайлдан екі әлем чемпионы атанды.

5 Answer yes or no.

	Иә	Жок
1. Мемлекет спортшыларға қолдау көрсету керек пе?	☐	☐
2. Балалар спортына назар аудару қажет пе?	☐	☐
3. Үнемі ауқымды спорттық шаралар өткізу қажет пе?	☐	☐
4. Спорт үйірмелеріне жағдай жасау қажет пе?	☐	☐
5. Кәсіби спортпен айналысу пайдалы ма?	☐	☐
6. Әйелдер спортын дамыту қажет пе?	☐	☐

6 Share your opinion.

Мемлекет не үшін спортшыларға қолдау көрсету керек? Себебі?

Біріншіден, Екіншіден, Үшіншіден,

7 Read.

a) Notice the words in bold.

Геннадий Головкин 1982-жылы 8 сәуірде Қарағандыда дүниеге **келген**. Әкесі – Геннадий Иванович кенші **болған**. Анасы – Елизавета Сергеевна химиялық зертханада лаборант болып жұмыс **істеген**. Геннадий – егіздің сыңары, Максим екеуі үйдің кенжесі. Ата-анасы егіздерді бокс үйірмесіне **береді**. Ал Головкин бала кезінде баскетбол мен футболды жақсы **көрген**. Генаның егізі Максим де жастар арасындағы бокстан чемпион **атанды**. Тіпті, Афинадағы олимпиадаға жолдама алуға мүмкіндігі болған, бірақ ол одан бас **тартқан**. Рингте сыңары Генаға қарсы шыққысы **келмеді**. Геннадий Қарағандыдағы №65 орта мектепте **оқыған**. Ол биология мен медицинаға ерекше көңіл бөлген сыныпта білім **алды**.

Головкин кәсіби бокста 40 рет өнер көрсетіп, оның 38-інде жеңіске **жеткен**, 34 жекпе-жекте қарсыласын нокаутқа **түсірген**. Өзі ешқашан нокаутқа түсіп **көрмеген**. Афина олимпиадасында Головкин 69 келі салмақта өнер көрсетуі тиіс **болатын**. Бірақ одан ауыр салмаққа өтіп, өз жолын орта салмақтағы Бақтияр Артаевқа **берген**. Осындай ұтымды шешімнің арқасында Артаев олимпиада чемпионы **атанды**. Ол қазір «GGG» деген атпен танымал спортшы.

b) Give information about G. Golovkin through the «ын\ip\п» form.

1. Дүниеге келуі
2. Отбасы туралы
3. Балалық шағы
4. Білім алуы
5. Кәсіби спорт

8 Read. Perform the assignments.

- a) note the words in bold;
- b) prepare questions with these words;
- c) ask a classmate (friend) a question and get an answer.

Спорт қазіргі кезде мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық дамуы мен елдің әлемдік аренадағы беделіне зор әсер етеді. Соған байланысты мемлекеттің басты міндеті – спортты дамыту, спортшыларға жағдай жасау және қаржылай қамтамасыз ету. Мемлекет кәсіби және әуесқой спортшыларға сенім білдіріп, спортшыларға жан-жақты қолдау көрсетуде. Кез келген ел осы бағытқа көңіл бөліп, халықтың дене шынықтыру саласына ғана емес, спортшылардың әлемдік жетістіктеріне де назар аударады. Бұған спортшылардың әлемдік жарыстары мен олимпиада ойындарындағы көрсеткен өнерлерін қосуға болады. Оған дәлел ретінде қазақстандық спорттық нәтижелерді алуға болады. Мысалы, 2012-жылғы Лондон олимпиадасында командалық есепте біздің спортшылар 12-орында болды. Әлемдегі ең атақты штангашы, қазақстандық спортшы, екі дүркін олимпиада чемпионы – Илья Ильин. Ол үш мәрте 2005, 2006 және 2014-жылдары әлемнің үздік штангашысы атанды. Үздік қазақстандық кәсіби боксшы, WBA (Super), WBC (Interim), IBF и IBO нұсқасы бойынша орта салмақтағы әлем чемпионы Геннадий Головкин. 2014 жылы Назым Кызайбай Оңтүстік Кореяда өткен әйелдер арасындағы бокс бойынша әлем чемпионатының жеңімпазы атанды. Қазақстандық спортшылардың жеңістері туралы бұл аз ғана мысал.

9 Independent work.

- a) Choose one topic. «Қазақ спортшысы» «(Kazakh athletes), «Қазақстанның спорттық жетістіктері» (Sporting achievements of Kazakhstan).
- b) Find information on the Internet and record it in the past tense.

.....

.....

.....

1 Answer.

1. Өз ұлтыңыздың қандай ұлттық ойындарын білесіз?
2. Сіз қай ойынды ойнай аласыз?
3. Қай ойынды көрдіңіз?

2 Listen. Write an appropriate type of game.

1. 2. 3. 4.

5. 6. 7. 8.

3 Answer.

1. Қазақтың қандай ойындарын білесіз?
2. Қай ойынды көрдіңіз?
3. Қай ойын түрін ойнап көргіңіз келеді?

4 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

- ☐ ежелгі заман
- ☐ дәстүрлі
- ☐ тарих
- ☐ байланысты
- ☐ зеректік
- ☐ ептілік
- ☐ көңіл көтеру
- ☐ той
- ☐ мереке

- ☐ ұйымдастырылу
- ☐ сайыс
- ☐ ат жарату
- ☐ мергендік
- ☐ жетілдіру
- ☐ ой-өріс
- ☐ жаһандану
- ☐ құндылық
- ☐ шапшаңдық

- ☐ төзімділік
- ☐ жақын
- ☐ электронды нұсқа
- ☐ қызығушылық
- ☐ себепші болу
- ☐ кеңінен таралу
- ☐ түрлі заттар
- ☐ ұлттық мұра

5 Say from the pattern

Ұлттық спорт

ептілікті

Асық

Арқан тарту

Қыз куу

Алтыбақан

Теңге ілу

дамытады.
қалыптастырады.

6 Insert the corresponding word.

ежелгі

сайысында

жаһандану

көтеру

жетілдіру

қызығушылығын

құндылықтарға

дәстүрлі

мұрасы

нұсқасын

1. Ұлттық ойындар заманда пайда болған.
2. Әр ұлттың өз мерекелері мен ойындары болады.
3. Кейбір ойындар тойларда көңіл үшін ұйымдастырылады.
4. Өткен аптада Көкпар біздің команда жеңімпаз атанды.
5. Ұлттық ойындарды заман талабы.
6. дәуірінде ұлттық ойынды ойнау азайып барады.
7. Балалардың ойынға деген арттыру маңызды.
8. «Тоғызқұмалақ» – түркі халықтарының ұлттық
9. Ұлттық спорттық ойындар да жатады.
10. Ойындардың электронды шығару үшін қаржы бөлінді.

7 Listen to this. Do the assignments.

1. Олар қандай ойындар туралы айтты?
2. Қандай ойын көп дайындықты керек етеді?
3. Ат ойындары қандай қабілеттерді дамытады?
4. Асық ойыны туралы қандай ақпарат берілді?

8 Provide information about Asan.

«Көкпар» ойыны

Екі дүркін чемпион

Алтын медаль

Ұлттық құрама
команда

ат жарату

Ұзақ уақыт
дайындық

Бала кезден
жақсы көру

9 Read. Do the assignments.

- Note the words in bold;
- Underline the past tense sentences;
- Find the advantages of national games;
- Identify the problem in the text;
- Note ways to solve the problem.

Қазақтың ұлттық ойындары – **ежелгі заманда** пайда болған. Ғалымдардың пайымдауынша, тоғызқұмалақ, асық секілді ойын түрлері Азия елдерінде өте **кеңінен таралған**. Қазақтың ұлттық ойындары бес түрге бөлінеді. Олар: аңға байланысты, малға байланысты, түрлі заттармен ойналатын, **зеректікті, ептілікті және икемділікті** қажет ететін, соңғы кезде қалыптасқан ойындар. Олардың негізгілерінің өзі жүзден астам. Назарларыңызға «Алтыбақан», «Ат сайысы», «Асық ойындары» туралы шағын ақпарат ұсынып отырмыз.

Алтыбақан. Бұл – жастардың бас қосып, ән айтып, домбыра тартып, бір-бірімен әзілдесіп **көңіл көтеретін** ойын түрі. Қазір де үлкен тойларда алтыбақан ойналады.

Ат сайысы ойындары. Оның түрлері: **көкпар** тарту, **теңге алу, қыз қуу**, бәйге т.б. Олар үлкен тойларда ұйымдастырылады. **Сайысқа** түсетін аттар алдын-ала **жаратылады** және қатысушыларда алдын ала **дайындықтан** өтеді. Ат сайысындағы кейбір ұлттық ойындар олимпиада ойындарының жоспарына енгізілген. Мысалы, бәйге.

Асық ойындары қазақтың мергендік мектебі деп айтуға болады. Ойын баланың ептілігін, шапшандығын жетілдіреді. Мамандардың дәлелдеуінше, асық баланың ой-өрісін кеңейтеді. Мінезін төзімділікке, қозғалысын дәлдікке үйретеді. Көздің көру қабілетін арттырады.

Қазіргі таңда ұлттық ойындарды үлкен мерекелер мен тойларда ғана көреміз. Бұл – үлкен мәселе. Осы мәселені шешу үшін төмендегідей шараларды атқару керек.

Біріншіден, бүгінгі жаһандану дәуірінде ұлттық құндылықтарымызды технология

алмастырғаны белгілі. Қазіргі балаларға ұлттық ойындардан гөрі Sony PlayStation, iPhone, iPod, iPad жақынырақ. Ендеше, ұлттық ойындардың компьютерлік және планшеттік нұсқасын шығарсақ тамаша болар еді. Виртуалды асық, тоғызқұмалақ ойыны жас ұрпақтың қызығушылығын оятып, ұлттық құндылықтарымызға жақындата түседі. Екіншіден, анимациялық мультфильмдер арқылы насихаттау. Яғни, аниме арқылы ойындардың кең өріс алуына себепші болу. Сондай-ақ, ойынның түрлеріне қатысты комикстік топтама әзірленсе де артық болмас. (ғаламтор материалдарынан)

10 Independent work.

- choose one national game;
- write the advantages of the game;
- suggest 3 ways to promote the game.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 Fill in the table. Write the corresponding words.

тебу	ойнау	шығу	серуендеу
<i>велосипед</i>	<i>асық</i>	<i>тауға</i>	<i>саябақта</i>
.....			
.....			
.....			

2 Give information about the characters.

Үлгі: Азамат кейде асық ойнайды.

Спорт түрлері	Азамат	Сырым	Айдар
Асық	кейде	жиі	мүлдем
Футбол	үнемі	кейде	жиі
Көкпар	мүлдем	анда-санда	кейде
Алтыбақан	кейде	кейде	кейде
Теннис	жиі	үнемі	мүлдем
Жаттығу жасау	анда-санда	жиі	жиі
Жүгіру	жиі	кейде	үнемі
Жүзу	мүлдем	үнемі	анда-санда

3 Use past tense verbs and write sentences.

Үлгі: Бұрынғы заманда ұлттық ойындар үшін атты бір ай бойы жаратыпты\жаратқан.

0. ат жарату

1. спортпен айналысу –
2. футбол ойнау –
3. жүгіру –
4. жаттығу жасау –
5. себепші болу –
6. кеңінен таралу –
7. ұйымдастырылу –
8. қамтамасыз ету –
9. сенім білдіру –
10. жағдай жасау –

4 Complete the assignments.

- а) әр кейіпкерге ат қойыңыз;
- ә) айналысатын спорт түрін жазыңыз;
- б) сол спорт түрі бойынша жетістіктерін жазыңыз (ойдан шығарыңыз).

Үлгі: Қайрат ұлттық күреспен бала кезінен бері айналысады. Ол әлем чемпионатының екі дүркін чемпионы. Бірнеше сайыстарда қола, алтын медаль жеңіп алған.

1. *Қайрат*

2.

3.

4.

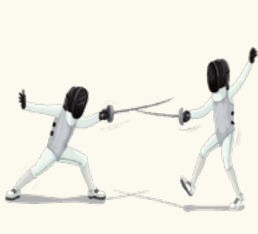
5.

6.

7.

8.

9.

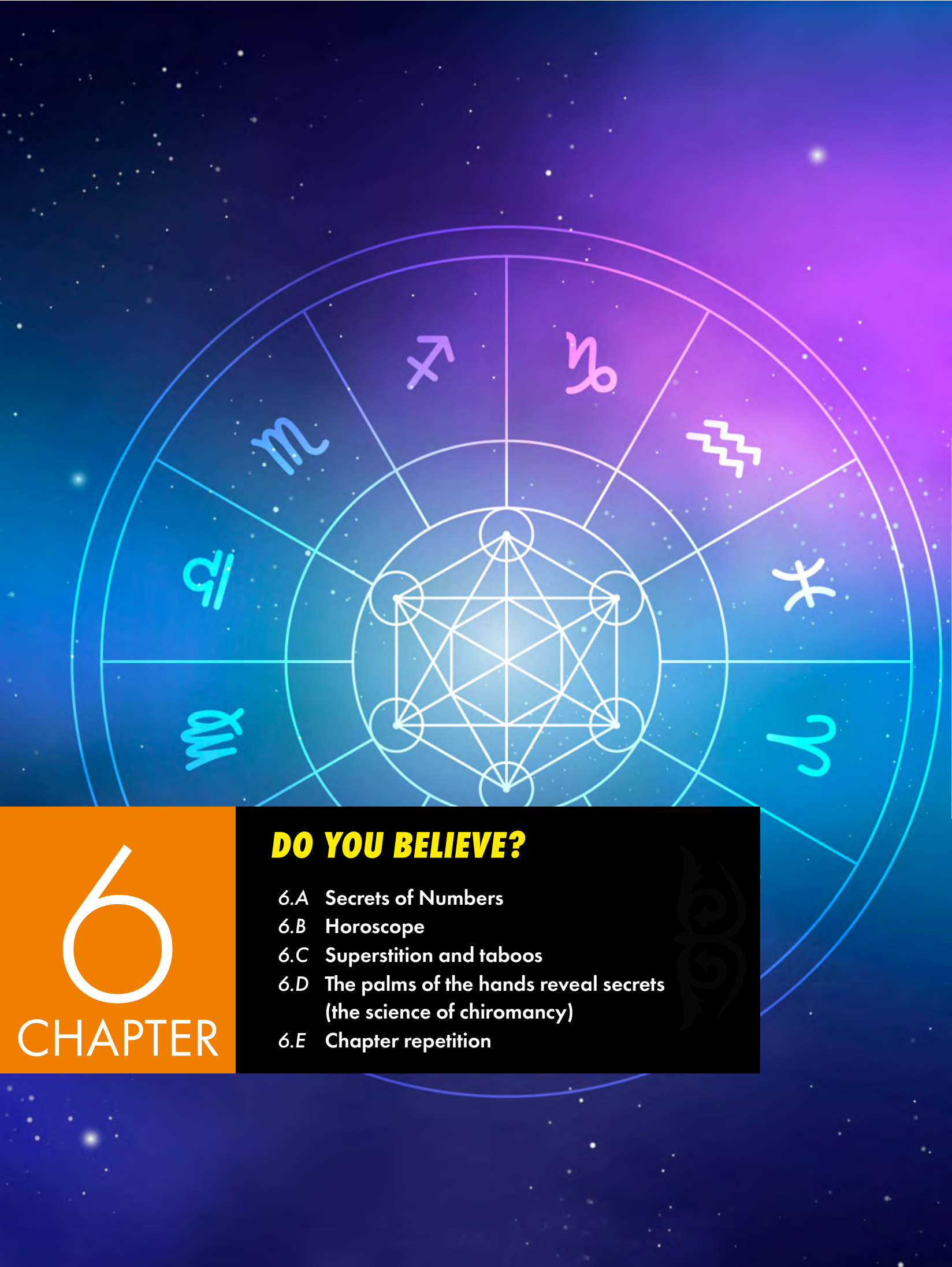

10.

5 Share your opinion.

- 1. Спорттың адам өміріне қандай пайдасы бар?
- 2. Мемлекет спортқа қалай көңіл бөлуі тиіс?
- 3. Ұлттық ойындардың маңызы қандай? Оларды не үшін насихаттауымыз керек?

6

CHAPTER

DO YOU BELIEVE?

- 6.A Secrets of Numbers
- 6.B Horoscope
- 6.C Superstition and taboos
- 6.D The palms of the hands reveal secrets
(the science of chiromancy)
- 6.E Chapter repetition

1

Answer.

- 1) Сандар мен адам өмірі тығыз байланысты деп ойлайсыз ба?
- 2) Сіздің сүйікті саныңыз бар ма? Не себепті ол санды жақсы көресіз?
- 3) Сізге ұнамайтын сан бар ма? Себебі неде?
- 4) Сандар сиқырлы, қасиетті болады деген пікірмен келісесіз бе?
- 5) Сіздің жұмысыңыз сандармен байланысты ма?

16

2

Listening. Do the assignments.

a) Put the words in order. Make up sentences.

үйретеді

сандар

әлемді

қалай

басқармайды

басқару

бірақ

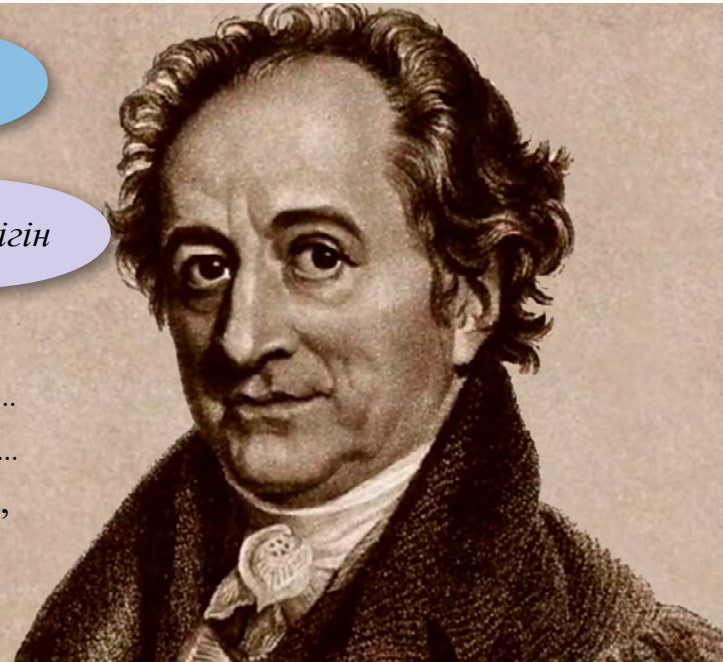
керектігін

Ойшыл әрі ақын Гете: «.....

.....

.....»,

- деп айтқан екен.

b) Do you agree or disagree with what the thinker Goethe said? Why?

c) Say the pattern. Pronounce with the words «Бірақ», «дегенмен», «алайда»(but, although, however).

Үлгі: Менің нақты сүйікті саным жоқ. 5 саны көбірек ұнайды. – Менің нақты сүйікті саным жоқ, бірақ 5 саны көбірек ұнайды.

- 1) Менің жұмысым сандармен байланысты емес. Есептеу қатты ұнайды.
- 2) Математика пәнін жақсы көрмеймін. Күнделікті өмірде қосу, алу ең көп кездесетін нәрселер.
- 3) Сандар сиқырлы болмайды. Оларға қатысты жұмбақ жағдайлар жиі ұшырасады.
- 4) «Математика – барлық ғылымның атасы». Бұл пікірмен толық келіспеймін.
- 5) Маған 2 саны онша ұнамайды. Себебін нақты білмеймін.

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ қазіргі таңда	☐ жалған мәлімет	☐ есептеу
☐ көрсеткіштер	☐ дерек	☐ атқаратын рөлі
☐ нәтижені құптау	☐ дұрыс пікір	☐ салыстыру
☐ болжам	☐ салыстырып айту	☐ адамның тұла бойы
☐ сену	☐ сандар әлемі	☐ елестету қиын
☐ қызықты оқиға	☐ ықпал ету	☐ сандарға тәуелді
☐ таңғалу	☐ халықтың айтуынша	☐ анықтау
		☐ ештеңе шықпайды

4 Insert the corresponding word.

анықтау

есептеу

деректер

сандар әлемі

көрсеткіштер

халықтың айтуынша,

ықпал етеді

атқаратын рөлі

- 1) Халық санын үшін математиканың көмегі керек.
- 2) Сандардың адам өмірінде өте маңызды.
- 3) адамға қатысты түрлі құпияның бетін ашып береді.
- 4) Зерттеулер бойынша былтырғы қазір жарамсыз болып табылады.
- 5) Кейбір адамдар тағам калориясын керек дейді.
- 6) Адамның туған күні оның мінезіне екен.
- 7) Сандар сиқыры мен киесі туралы түрлі бар.
- 8) жеті саны – киелі сан.

5 Group the words.

Қандай?	Не?	Не істей?
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.
4.	4.	4.
5.	5.	5.

маңызды, есептеу,
дерек, сандар әлемі,
құпия, сену, сиқырлы,
көрсеткіш, киелі, әлемді
басқару, математика,
қиын, ықпал ету,
салыстыру, болжам

6

Read. Do the assignments.

- Write down unfamiliar words, look them up in the dictionary.
- Prepare five questions about the text.
- Ask questions to a classmate (friend).

Қазіргі таңда сандардың адам өмірінде маңызды орын алатыны бәрімізге де белгілі. Алайда «Сандар біздің өмірімізде қандай рөл атқарады?» деген сұраққа бірден жауап бере аласыз ба? Иә, адамның тұла бойынан бастап, жүріп-тұруы, еңбегі мен демалысы барлығы да сандарға тәуелді, дегенмен оған мән бере бермейміз. Математика бәріне бірдей ұнайды деу жалған дерек, әйтсе де есепсіз өмірімізді елестету тағы мүмкін емес.

Тауарды сатып алу, қандай да бір затты сату, қарыз алу немесе басқа да іс-әрекеттер белгілі сандармен бекітілген нөмірлер арқылы жүзеге асырылады. Ақпараттық заманда кез келген хабар, мәтін белгілі сандардан құралған код арқылы жеткізіледі. Осы көрсеткіштердің бәрі де сандардың қаншалықты маңызды екендігінің дәлелі. Сіз әр адамның өзіне ғана тән жеке саны болады деген деректі естіген боларсыз, дегенмен осы пікірге біреулер сенеді, ал біреулер сенімсіздікпен қарайды.

Ал қазіргі таңда сөйлеу тілінде сандар кездеспейтін ұлт, халық бар деген дерекке сенесіз бе? Бұл жалған мәлімет, ондайды елестетудің өзі қиын дейсіз бе? Бірақ асықпаңыз, ондай ел бар екен! Бразилия ну ормандарында тұратын пирахан үнді халқының тілінде сан есімдер мүлдем жоқ! Олар «аздап», «шамалы» немесе «көптеу», «көп» деген сөздерді қолданады.

Яғни тілдік құралдар арқылы бір затты жұбынан ажыратып, нақты көрсетіп айтпайды. Зерттеуші ғалым Дэниел Эверетт бірнеше ай бойы пирахан халқын онға дейін санауға, $1+1$ деген ең қарапайым амалды үйретуге тырысқан. Алайда онысынан ештеңе де шықпайды. Пирахан елінің тілінде түс атаулары да жоқ екен. Олар бір затты екіншісінен ажыратып айту үшін екінші затпен салыстырып айтады. Мысалы: қызыл түсті «қан сияқты» деген тіркесті қолданады.

Есте
сақтаңыз!

Қарсылық мәнді
шылаулар

Шылаулары: *бірақ*,
алайда, *дегенмен*, *сонда*
да, *әйтсе де*

Сөйлемдер арасына
үтір (,) қойылады.

Мен сандардың
сиқыры туралы ештеңе
білмеймін, **бірақ**
ғылыми дәлелдерді оқу
өте қызықты.

7

Answer the questions in the text.

1. Барлық адам сандардың атқаратын рөлін біле ме?
 2. Сандар адам өмірінің қандай саласында кездеседі?
 3. Адамдар қандай пікірлерге сенбейді?
 4. Сөйлеу тілінде сандарды қандай сөзбен алмастыруға болады?
- Және ол қай халықта кездеседі?
5. Зерттеуші ғалымның әрекеті нәтижелі болды ма?

8

Complete the assignments.

a) Find matches

1. сандарға	☐	☐ 1. бермеу	1.
2. басқаруды	☐	☐ 2. сан	2.
3. көз	☐	☐ 3. заманда	3.
4. мән	☐	☐ 4. шықпайды	4.
5. салыстырып	☐	☐ 5. үйрену	5.
6. ақпараттық	☐	☐ 6. айту	6.
7. белгілі	☐	☐ 7. үйретеді	7.
8. ештеңе	☐	☐ 8. тәуелді	8.

b) Write 5 sentences using word combinations.

1.
2.
3.
4.
5.

9

Tell from the pattern. Use conjunctions «бірақ, алайда, дегенмен, сонда да, әйтсе де» (but, although, however, although).

Үлгі: Менің сандар туралы көп ақпарат іздегім келеді, бірақ қазір уақытым жоқ.
 Менің сандар туралы көп ақпарат іздегім келеді, алайда

1 Complete. Read.

сиқыры

нанымдарда

киелі

ерекше

зерттеген

кұлақ ассак

қасиетке

көзайым

Сандар сиқыры қайдан басталды?

Жалпы сандар 1..... көне антикалық дәуірден бері адам өмірінде маңызға ие. Ежелгі ғалымдар сандардың 2..... әрі таңғажайып 3..... ие екенін зерттеп шыққан. Бұл үрдіс діни 4..... да көрініс тапты. 5..... жазбаларда болашақта болатын оқиғалар мен қилы тағдырлар жайы сандар құпиясымен жеткізілген. Алғаш рет сандардың сиқырлы қасиетін ежелгі мысырлықтар, үндістер және халдейлер 6..... Бірақ олар өздерінің жаңалықтарының бәрін 7..... ете бермеген. Антикалық иудейлердің «Жаратылыстың бастауы» кітабындағы бейнелеулерге 8..... сандар мен әріптер арқылы әлем жаратылған.

2 Complete the tasks.

a) form word combinations.

1. сандар	☐	☐ 1. сиқыры	1.
2. антикалық	☐	☐ 2. рет	2.
3. болашақта	☐	☐ 3. табу	3.
4. ежелгі	☐	☐ 4. дәуір	4.
5. сандардың	☐	☐ 5. ғалымдар	5.
6. алғаш	☐	☐ 6. құпиясы	6.
7. көрініс	☐	☐ 7. болатын оқиғалар	7.

b) make sentences using conjunctions «бірақ», «дегенмен», «алайда», «әйтсе де» (but, although, however).

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

c) Prepare questions with word combinations.

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ болжам жасау	☐ бүге-шегесіне дейін	☐ күнделікті жұлдызжорамал
☐ бикеш	☐ жауапкершілік	☐ мінез-құлыққа әсері
☐ сарышаян	☐ көңілі қалау \ қаламау	☐ мазасыз
☐ арыстан	☐ жаңа жағдайға үйренісу	☐ шәлкес мінезді
☐ тауешкі	☐ бойын аулақ салу	☐ адамның көңілін таба білу
☐ мерген	☐ қабілетті	☐ әсерге берілгіш
☐ жұлдызжорамал	☐ тоқты	☐ жапа шегу
☐ жолы болғыш	☐ торпақ	☐ бейім жан
☐ алған бетінен қайтпау	☐ егіздер	☐ тіл табысу
☐ қырсық	☐ таразы	☐ икемді
☐ жанын салып жұмыс істеу	☐ балық	☐ зерігіп кету
☐ бір орнында отыра алмау	☐ сукұйғыш	☐ шешімді тез қабылдау
☐ бостандықты шектеу	☐ шаян	

4 Do the assignment. Link the word combinations by their meanings.

1. Жанын салып жұмыс істеу	☐	☐ 1. мазасыз, ұшқалақ	1.
2. көңілі қалау	☐	☐ 2. ұрысқақ, тәлпіш	2.
3. тіл табысу	☐	☐ 3. бар ынтасымен істеу	3.
4. шәлкес мінезді	☐	☐ 4. жақсы көру	4.
5. бір орнында отыра алмау	☐	☐ 5. тез жалығып кету, қызығушылығын жоғалту	5.
6. зерігіп кету	☐	☐ 6. қиналу, қиын жағдайда қалу	6.
7. жапа шегу	☐	☐ 7. адамдармен жақсы сөйлесу, көпшіл	7.

5 Complete the assignments.

- A) ask questions of a classmate (friend);
B) write down his answers;
C) read the answers to the class.

1. Сіз жанын салып жұмыс істейтін адамсыз ба?
2. Сізді «шәлкес мінезді адам» деп айтуға бола ма?
3. Сіз адамдармен тез тіл табыса аласыз ба?
4. Сіз сабырлысыз ба, әлде бір орында отыра алмайтын мазасыз адамсыз ба?
5. Денсаулығыңызды зиян әдеттерден аулақ ұстайсыз ба?
6. Сіз қырсық адамсыз ба?
7. Жаңа жағдайға тез үйренісіп кетесіз бе?
8. Жеке өміріңізге қатысты шешімді тез қабылдайсыз ба?

6 Compose sentences with the given words and word combinations.

жалқау

бейім жан

мазасыз

алған бетінен
қайтпау

тіл табысу

1.
2.
3.
4.
5.

7 Answer the questions.

- 1) Сіздің туған күніңіз қай айда?
- 2) Өз жұлдызнама атауыңызды білесіз бе?
- 3) Жұлдызжорамалға сенесіз бе? Әлде сенбейсіз бе?
- 4) Күнделікті жұлдызжорамал оқисыз ба?

8 Ask the above questions of a classmate (friend).

**Есте
сақтаңыз!**

**Ыңғайлас мәнді
шылаулар**

**Шылаулары: *да, де, та, те,
және, әрі.***

Ол қырсық **әрі** мазасыз адам.

Сен адаммен тез тіл
табысасың және ақкөңілсің.

9 Number the horoscopes in order.

1. 7.
2. 8.
3. 9.
4. 10.
5. 11.
6. 12.

10 Read.

ЖҰЛДЫЗНАМА БОЙЫНША СІЗ КІМСІЗ?

ТОҚТЫ (21 наурыз – 20 сәуір)

Зодиак белгілерінің жұлдыз жорамалын Тоқты ашады. Жұлдыздардың пайымдауынша, олар аса еңбекқор әрі бақытты адамдар. Олар өте белсенді және дербес болып келеді. Сол себепті, ата-анасынан бөлек тұруды ерте бастайды. Тоқтылар бір орында отыра алмайды: олар әрдайым көшбасшы болғысы келеді. Оған қоса, бұл зодиактың өкілдері тез ашуланшақ, қырсық және әсерге берілгіш болып табылады.

ТОРПАҚ (21 сәуір – 21 мамыр)

Торпақтар аса қырсық. Егер бұл зодиакқа жататын адамдардың ойына бір нәрсе келсе, оларды алған бетінен қайтару мүмкін емес. Сонымен қатар, Торпақтар - өте адал жандар. Олар үй жайлылығы мен жылулығын жақсы көреді. Аса баяу, жалтақ мінезді және жаңа жағдайларға өте ауыр үйреніседі.

Егіздер**(22 мамыр – 21 маусым)**

Егіздер – нағыз мейрамның адамы. Олар бар жерде әрдайым шулы әрі көңілді отырыстар өтеді. Егіздер тез зерігіп кететіндіктен, үнемі жаңа әсер ізденісінде жүреді. Екіжақты болуы салдарынан олардың жақын адамдары жапа шегіп жатады. Сонымен қатар, егіздер жеңілтек, түсініксіз, қу болып келеді. Оған қоса, олар аса ақылды.

Шаян**(22 маусым – 22 шілде)**

Шаян белгісінде туғана адамдар сипаттамасы бойынша, көбіне уайымшылдау болып келеді. Жұлдызнаманың бұл өкілдері көп жағдайда өз-өзіне аса сенімсіз әрі өте сезімтал. Олар өз үйінде, отбасының ортасында уақыт өткізгенді ұнатады. Аналарына аса жақын болып, тыныш, жайлы өмір сүруді таңдайды. Оған қоса, астролог мамандардың болжамынша, Шаяндар шәлкес мінезді, арманшыл, нәзік және сезімтал болады.

Арыстан**(23 шілде – 23 тамыз)**

Арыстандар - белсенді және білімқұмар жандар. Жұлдызнаманың бұл өкілдері ел-жұрт назарында болғанды қатты жақсы көреді. Оған қоса, олар мақтау сөздерді естігенді жаны сүйеді. Арыстандар беделді, атаққұмар және кішкене өзімшіл болып келеді. Сонымен қатар, олар өзгелерден ештеңе талап етпей-ақ көмектесуге әзір. Бұл зодиак белгісіндегі адамдар мейрамдарды жақсы көреді және көңіл көтеруді біледі.

Бикеш**(24 тамыз – 22 қыркүйек)**

Бикеш нақты әрі епті тұлға болып табылады. Бұл белгіде туған адамдар жұмыс істеуді жақсы көреді және жақсы біледі. Олар үнемшілдік пен тәртіпсіздікті көтере алмайды. Бірбеткей болғандықтан адамдармен тіл табысуы өте қиын. Оған қоса, жұлдызнама өкілдері білімқұмар және саяхаттағанды жақсы көреді.

Таразы**(23 қыркүйек – 23 қазан)**

Таразы зодиактың аса ақкөңіл белгісі болып табылады. Олар сезімтал, әсерге берілгіш және кейде тым қызбақанды. Таразылар келіспеушілікті жек көреді және мейілінше жағдайды ушықтырмауға тырысады. Жұлдызнаманың бұл өкілдері өте бауырмашыл және икемді болып келеді. Сол себепті, олардың таныстары мен достары өте көп.

Сарышаян**(24 қазан – 22 қараша)**

Сарышаян - өте құмар әрі қызба қанды зодиак белгісі. Жұлдызнама өкілдері көп жағдайда тым әсершіл болып келеді. Алайда, Сарышаяндар аса қатал болуы да мүмкін. Олар әрдайым көшбасшылыққа ұмтылады. Сол себепті, олардан керемет белсенділер мен мықты жетекшілер шығады. Сарышаяндар өршіл, аса белсенді және қайсар мінезді.

Мерген**(23 қараша – 21 желтоқсан)**

Мергендер – өзіне аса сенімді әрі өзімшіл жандар. Олар бостандығын шектейтіндерді ұнатпайды және өте сирек жағдайда ғана адалдық танытады. Бұл жұлдызнама өкілдері ел назарында жүргенді жақсы көреді және керемет әзілқой болып табылады. Мергендер бақталастарының болғанын ұнатпайды. Сол себепті үнемі өзін-өзі жетілдіруге тырысады. Олар өзге адамдарға да осы талаптарды қояды.

Тауешкі**(22 желтоқсан – 20 қаңтар)**

Тауешкілер – аса баяу және көп ойға берілетін адамдар. Олар өзін-өзі сынап, бақылауға бейім болып келеді. Өз эмоцияларын өте сирек шығарады. Көп жағдайда жұлдызнама өкілдері бар әсерін іште сақтауға тырысады. Сырт көзге Тауешкілер көп сөйлемейтін және көңілсіз болып көрінуі мүмкін. Алайда, олар тек танымайтындардың жанында өзін солай ұстайды. Тауешкілер өте адал болып келеді.

Сукұйғыш**(21 қаңтар – 18 ақпан)**

Сукұйғыш зодиак белгісі өзге адамдарға әрдайым ашық. Ол өте бауырмашыл және көпшіл. Кейде шектен тыс жұмсақ мінезді болады. Астрологтардың пайымдауынша, бұл жұлдызнаманың өкілдері жаңа жағдайларға өте нашар бейімделіп, кейбір оқиғаларда кертартпа қылық танытады. Оған қарамастан Сукұйғыш кез келген қиындықтарды жеңе біледі.

Балықтар**(19 ақпан – 20 наурыз)**

Балықтар – өте нәзік әрі арманшыл. Оларды оп-оңай ренжітіп алуға болады. Оған қоса, жұлдызнаманың бұл өкілдері реніштерін ұзақ сақтап, ұзақ қайғырып жүреді. Балықтардың психикасы иілгіш, сол себепті олардың сезімталдығы Балықтардың өміріне кері әсерін тигізбейді. Олар алға қойған мақсаттарына жетуді біледі. Сонымен қатар, Балықтар ырғақ пен үйлесімді ерекше сезінеді.

11 Find your horoscope in the text above. Fill in the table.

Келісемін, мен туралы барлығы дұрыс жазылған, тағы да мен	Менің жұлдызнама белгім –	Келіспеймін, мен туралы дұрыс ақпарат берілмеген, себебі мен
--	------------------------------------	--

12 Read the text again. Write brief information about each sign of the horoscope.

Жұлдызнама белгісі	Мінезі	Қабілеті
Торпақ		
Тоқты		
Егіздер		
Шаян		
Арыстан		
Бикеи		
Таразы		
Сарышаян		
Мерген		
Тауешкі		
Сұқұйғыш		
Балықтар		

13

Listening. Compare with the content of the text.

Жұлдызнама белгісі	Не күтіп тұр?	дұрыс	қате
Тоқты	Жаңа киім сатып алады.	☐	☐
Торпақ	Апта соңында қиындықтар болады.	☐	☐
Егіздер	Аптада көп қонақ күтесіз.	☐	☐
Шаян	Мақсатыңызға жету үшін жұмыс істеу керек.	☐	☐
Арыстан	Осы аптада ұқыпты болғаныңыз дұрыс.	☐	☐
Бикеш	Жоспарлаған кездесу жүзеге аспайды.	☐	☐
Таразы	Жұмыста беделіңіз өсуі мүмкін.	☐	☐
Сарышаян	Асықпай, дұрыс шешім қабылдаңыз.	☐	☐
Мерген	Отбасыңызға көңіл бөліңіз.	☐	☐
Тауешкі	Сіздің қолыңыздан бәрі келеді.	☐	☐
Сұқұйғыш	Өзіңізге ұнамайтын адаммен кездесесіз.	☐	☐
Балықтар	Қандай жұмыспен айналыссаңыз да, барлығы сәтсіз болып шығады.	☐	☐

14

Have a conversation with a friend. You believe in the horoscope forecast, but your friend does not believe at all. Argue your point of view.

Үлгі: Мен жұлдызжорамалға сенбеймін, себебі

1 Choose the correct option. Put the signs V / X.

- 1) Мен де ☐ \ және ☒ әкем сарышаянбыз
- 2) Анам биге және ☒ \ мен ☐ әнге бейім адам???
- 3) Менің досым тауешкі де ☐ \ және ☐ ол алған бетінен қайтпайтын адам.
- 4) Кейбір адамдар жұлдызжорамалға та ☐ \ да ☐, жұлдызнамаға та ☐ \ да ☐ сенбейді.
- 5) Өзіңізді икемді әрі ☐ \ әйтсе де ☐ ақкөңіл адаммын деп айта аласыз ба?
- 6) Токты да ☐ \ мен ☐ арыстан жұлдызнамалары ерекше ұнайды.
- 7) Адамдармен тез тіл табысып кету әркімге қажет да ☐ \ әрі ☐ пайдалы қасиет.

2 Find the names of the horoscopes.

У С Ы М Б И К Е Ш М И Р С Ы Қ
 С У Д А М А Ж О Қ П А П Н Ң Ы
 У С А Р Р А Т Қ Ы Л А Б Я Ғ З
 Қ А Л А М Д О Л Р Т Ш А А Ң Л
 Ұ М С А Р Ы Ш А Я Н Д А Ш А Ы
 Й Ы Ң Ғ Г Ш Щ Л О Т О Р А П С
 Ғ Р П Т Н Н Ғ Ә І Ы З А Р А Т
 Ы С Т О У Е П А Ң С П Е К Т Ю
 Ш А Ы Қ Ө Г Т П Ғ Е А Ң Р Е Л
 Ы Ғ Ң Т О Р П А Қ К И Т О К Д
 Б А Р Ы С Е П Е Н К У Ы С И М
 Ы Л О Н О М О Н А Т С Ы Р А Е
 Қ Ү І К Ш Е У А Т Т У А С А Й
 А Ш Е Г Е Е Г І З Д Е Р М Е Н

1. 2. 3.
4. 5. 6.
7. 8. 9.
10. 11. 12.

3

Read.

Дүйсенбіде өмірге келген сәби өте мейірімді, сүйкімді келеді. Жанындағыларға адал әрі жақсы дос бола алады. Олардың көңіл-күйі үнемі құбылып тұрады. Өздерін жоғары бағалайды. Үй шаруасына бейім және асты жақсы әзірлейді.

Сейсенбі. Бұл күні өмірге келген адамдар батыл келеді. Олар үнемі қозғалыста болады және күш-қуаты тасып тұрады. Команданы басқарғанды ұнатады. Сейсенбі күні туған адамның жаны әлемді шарлап саяхаттағанды және тарихи кітаптарды оқығанды қалайды.

Сәрсенбі. Сәрсенбі күні көбіне көңілді, өмірге күштар сәбилер дүниеге келеді. Барлық ортада алдыңғы қатарда жүреді және үнемі әзіл-қалжыңның ортасында болуды қалайды. Тігу ісінің шебері. Сауда қызметтерінен де алыс емес. Сезімтал, өзгелердің жанын өзіндей түсінеді. Кез келген кедергіні күліп қарсы алып, күліп шығарып салады.

Бейсенбі. Бұл күні тұрақты, үйдегі берекені сүйетін балалар өмірге келеді. Олардан өте жақсы отағасы не отанасы шығады. Өздері қаламаса да, өзгелердің жүрегін жаралы етеді. Жаңашылдықты жақсы қабылдап, барлығына жеңіл қарайды. Бұл адам тұйықталып, үнсіз жүргенін сирек көресіз. Керісінше, айналасын думанға бөлеп, күлкіге көміп жүреді. Ерекше қасиеті – қырсықтық.

Жұма. Табиғатынан өнер мен сұлулыққа күштар жандар. Үнемі көңілді жүреді. Сыртқы келбетіне көп көңіл бөліп, махаббатты бірінші орынға қояды. Мәдениет, телевизия, өнер саласында қызмет етеді. Тәтті көрсе шыдап тұра алмайды.

Сенбі күні өмір есігін ашқандар барлық жағдайға салмақпен қарайды. Олар не ұстаз, не ғалым болады. Жұмысты егжей-тегжейлі, ынта-шынтасымен істейді. Сондықтан үнемі көздеген мақсатының шыңына жетеді. Бұл еңбекқор адамдар бүгін істей алмаған ісін ертең міндетті түрде үйреніп алады. Сабыр мен еңбек – олардың басты ұраны.

Жексенбі. Үнемі қуанышты, көңілді жүргенді ұнатады, өз сұлулығымен әлемді нұрға бөлейді. Жексенбі күні дүниеге келгендер бақытты болады дейді. Тұрмыстық өмірі сәтті, достары көп. Оптимист болғандықтан өмірден өз орнын адаспай табады. Тың идеялары көп. әзірлейді.

4

Perform the assignments. Use conjunctions «және», «әрі», «бірақ», «алайда» (and, but, however).

Үлгі: Дүйсенбі күні туғандар сүйкімді, мейірімді, өздерін басқалардан жоғары ұстайды. – Дүйсенбі күні туғандар сүйкімді және мейірімді, бірақ өздерін басқалардан жоғары ұстайды.

- 1) Сейсенбі күні дүниеге келгендер
- 2) Сәрсенбі күні дүниеге келгендер
- 3) Бейсенбі күні дүниеге келгендер
- 4) Жұма күні дүниеге келгендер
- 5) Сенбі күні дүниеге келгендер
- 6) Жексенбі күні дүниеге келгендер
- 7) Жоғарыда айтылған мәліметтер

b) Do you agree with this information? Why yes? Why not?

c) Are there any coincidences among the predictions for horoscopes you have read?

d) Ask a classmate (friend) for his or her opinion of the prediction сұраңыз.

5

Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ ырым	☐ практикалық жағы	☐ ықтимал
☐ ырымдау	☐ әркімнің өз еркі	☐ философиялық ой
☐ тыйым	☐ ырымдап алу	☐ жақсылық көрсету
☐ тыйым салу	☐ жақсылық тілеу	☐ сақтандыру
☐ ежелгі ырым	☐ дәстүрді құрметтеу	☐ жат әдет
☐ тәртіп орнату	☐ ырымын жасау	☐ кері жүру
☐ көздеген мақсат	☐ жолды кесіп өту	☐ тәрбиелеу
☐ ырымшыл адам	☐ қорқу	☐ жолаушы
☐ сенбеу	☐ күнделікті өмір	

6

Insert the appropriate word or word combination.

ырымшыл • құтты қонақ • ақылға сыймайды • ырым
тыйым • қорыққан • ықтимал • жолаушы

Қазақ халқы бұрын үйге қарай жүтірген адамнан 1..... Сіз 2 адамсыз ба? «Қызға қырық үйден 3» деген. Үйге 4 келсе, қой егіз туады» дейді. Қазіргі уақытта жастар ырымдар мен тыйымдарды 5..... деп есептейді. Қара мысық жолыңды кесіп өтсе, жолың болмауы 6..... мүмкін деген де 7 бар.

**Есте
сақтаңыз!**

Ырым — халықтың сенімінен, жақсы ниетінен, шын көңілінен туған ұлттық ерекшелік. Адамға жақсылық пен жамандықты көрсетеді, ескертеді.

Тыйым — тәлім-тәрбие, ақыл-кеңес береді. Балаларды жаман әдеттен, істерден сақтандырады.

7

Make sentences using words and word combinations.

жақсы ырым

әркімнің өз еркі

тәрбие

ырым

кері жүру

1. Сейсенбі күні дүниеге келгендер

2. Сәрсенбі күні дүниеге келгендер

3. Бейсенбі күні дүниеге келгендер

4. Жұма күні дүниеге келгендер

5. Сенбі күні дүниеге келгендер

8 Оқыңыз. Тапсырмаларды орындаңыз.

- Find unfamiliar words in the text;
- Look up the meanings of 5 unfamiliar words in the dictionary or ask the teacher;
- Explain them to a classmate (friend);
- Using the words, ask your classmate (friend) questions and get answers;
- Answer the questions after the text.

Әр халықтың ырым-тыйымдары болады және олар халықтың күнделікті өмірінде қолданылады. Сондай-ақ, салт-дәстүрінде, әдет-ғұрпында, тұрмыс-тіршілігінде де көрінеді. Ырым мен тыйым адамды тәрбиелеп, жат әдеттерден тыюға бағыттайды. Қазақ тілінде ырымға немесе тыйымдарға сенетін адамды «ырымшыл адам» деп атайды. Қазақ халқы көп нәрсені ырымдап жасайды. Мысалы: балаға ат қою, сыйлық беру, заттар алу т.б. Көптеген ата-аналар атақты адамдарға ұқсасын деген ниетпен балаларына олардың аттарын қояды. Тағы бір мысал, қонаққа барған кезде сол үйден бір затты ырымдап алады. Яғни, ырымдау ол – болашақ жақсы болсын деген ой. Немесе егер сіз шет елге барсаңыз, туыстарыңызға сыйлықтар аласыз. Сыйлықты бергенде: «Саған ырымдап алдым. Сендер де сол жаққа саяхаттап барыңдар» деп айтып, ізгі ниетпен ұсынамыз.

Ырымдармен қатар біздің өмірімізде тыйымдар бар. Яғни, тілдегі «тыйым сөздер» немесе «табулар». Біз балалық шағымызда үлкендерден «олай істеме», «жасама», «тастама» сияқты болымсыз мәнді сөздерді естиміз. Мысалы «нанды бір қолмен үзбе», «нанды баспа», «сынық ыдыспен тамақ ішпе», «кешке қарай қоқыс шығарма», «үйде ысқырма» т.б.

Негізінен тілімізде осындай тыйым сөздер белгілі бір салаға қатысты болады. Олар белгілі бір тәртіпті орнату үшін қолданылады. Мысалы, жол ережелерін алатын болсақ, олар да белгілі бір дәрежеде тыйым сөздер. Яғни, істеуге болмайтын әрекеттер. Егер оны істесең салдарды жаман болады. Мәселен, «жолдан жүгіріп өтпе» т.б. Жоғарыда айтылған ырымдар мен тыйымдардың философиялық ойымен қатар практикалық мәні де бар. Мысалы, «сынық ыдыстан тамақ ішпе» тыйымын алып қарайық. Егер сіз қонаққа сынық ыдыстан тамақ берсеңіз, ол қонақты сыйламау болып саналады. Ал, практикалық жағынан қарасақ, ондай ыдыстан тамақтану қауіпті, себебі жарақаттанып қалуыңыз мүмкін. Сондықтан әрбір ырым мен тыйымның екі мағынасы бар. Танымдық және практикалық. Дегенмен олардың негізгі қызметі:

- адамды жамандықтан сақтандыру;
- баланы жақсы адам етіп тәрбиелеу;
- белгілі бір қоғамдық тәртіп орнату;
- адамның өмір жолын ашық ету;
- адамдарға тек жақсылық тілеу.

Ал, сіз қай мағынасын қолданасыз? Ырым мен тыйымдарға сенесіз бе? Күнделікті өмірде қолданасыз ба?

9

Write which superstitions and taboos correspond to the examples below.

1. Жақсы адамның қасиеттері
жұғысты болсын деген ырым
2. Атақты адамға ұқсасын деген
ниеттен туған ырым
3. Тағамға деген құрмет
4. Қауіптен сақтандыру

10

Say from the pattern.

Үлгі: Менің ойымша, ырым адамға жақсы тілек тілеу мақсатында жұмсалады.
Мысалы, «ырымдап ат қою».

11

Familiarize yourself with modern taboos.

- 1) Кешке қоқыс шығаруға болмайды.
- 2) Сынық айна ұстауға болмайды.
- 3) Қара мысық өткен жолмен жүруге болмайды.
- 4) Көшеде жатқан тиынды алуға болмайды.
- 5) Күйеу жігіт тойға дейін қалыңдық көйлегін көруге болмайды.

12

Complete the assignments.

- 1) Explain the meaning of the taboos in task 11. For example: Why shouldn't you take out the garbage in the evening?
- 2) Ask your friends for their opinions.

**Ырым мен тыйымға
қатысты көзқарасы**

**Оның білетін
ырым-тыйымдары**

Айжан

Ғалым

Майра

- 3) Write down a few superstitions or taboos you know and reveal their meaning.

.....

- 4) Tell a story that happened because of a superstition.

1 Express your opinion. Use the words.

Ырым мен тыйымның мақаты қандай?

Негізінен,
Жалпы алғанда,
Менің ойымша,
Мысалы,
Мүмкін,

2 Complete the assignments.

- a) Interview a classmate (friend) about the topic and information;
- b) Get answers from a classmate (friend) and read them to the audience.

Тақырып: «Ырым мен тыйымдар»

Ырым мен тыйым туралы әңгімелеңіз:

Берілетін ақпарат:

- не үшін ырымдарды қолданамыз;
- тыйымның қандай пайдасы немесе зияны бар;
- заманауи ырым-тыйымдарды айтыңыз.

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ алақан сызығы	☐ икем	☐ денсаулық сызығы
☐ ерте заман	☐ қаржылық жағдай	☐ сезім сызығы
☐ ілім	☐ бағдар беру	☐ тағдыр сызығы
☐ жазбалар	☐ таптырмайтын құрал	☐ сәттілік сызығы
☐ құпия	☐ алдағы өмір	☐ өзгеріске ұшырау
☐ келеңсіздік	☐ бастап кездесу	☐ ғылыми тұрғыда
☐ денсаулықтың қыр-сыры	☐ өмір сызығы	☐ айналысу
☐ сыр беру	☐ білім сызығы	☐ тұжырым
☐ өз-өзін іздеу	☐ жас сызығы	

4 Perform the assignments.

- a) Read the dialogue as you read it;
b) Try to do the actions while reading.

- Айгүл, сен жұлдызжорамалға сенесің бе?
- Аса сенбеймін, бірақ кейде қызық үшін оқимын. Өзің ше?
- Мен оқимын, алайда сенбеймін, кейде біраз ақпараттар сәйкес келеді.
- Иә, мен де соны байқадым. Жақында мен хиромантия ілімі туралы бір мақала оқыдым. Өте қызық екен!
- Иә, хиромантия ілімі ежелден келе жатқан ғылым ғой. Мен ол туралы студент кезімде реферат жазғанмын. Содан бері осы ілімге сенемін.
- Иә, Жазира!? Мен білмеппін. Осы туралы ғылыми мақалалар болса, маған берші.
- Жарайды. Мен өзім де айтып бере аламын (күледі). Телефонымда сурет болған көрсетейін.
- Қайсы? Көрсетші.
- Міне қара, жалпы біздің алақанымызда осындай сызықтар болады.
- Маған Whats App-қа жіберші.
- Жарайды, жарайды. Қызықтырып жібердім-ау деймін.
- Иә, өзім туралы ақпарат оқып көрейін.

5 Situation.

- a) interview a classmate (friend) (use questions);
b) write down his or her answers;
c) based on the answers, write a short text about what your classmate (friend) thinks.

адам денсаулығы туралы білуге бола ма?

алдағы өмірді болжауға сенесің бе?

Алақанға қарап

адам өз-өзін тани ала ма?

адам туралы айту ғылымда қалай аталады?

Алақандағы сызықтар адамға бағыт-бағдар бере ме?

6

Complete the assignments.

- Identify the lines on your palm by looking at the image below;
- Write the meaning of each line;
- Say from the pattern.

Менің алақанымда өмір сызығы білім сызығына қарағанда ұзын\қысқа\анық\анық емес.

7

Read. Do the assignments.

- Revise the text in the negative form. For example: increase-decrease;
- Prepare five questions about the text;
- Give the questions to a classmate (friend);
- Your classmate (friend) should write a written answer;
- Check the answers.

Алақан сызығына қарап бәрін айтуға бола ма?

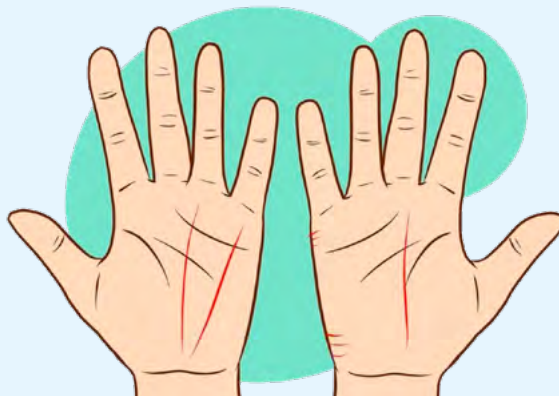
Қазіргі кезде алақанға қарап алдағы өміріне болжам жасайтындар қатары көбеюде. Ал бұл әдісті адамдар ерте заманнан бастап қолданған. Хиромантия ілімі ежелгі үнді жазбаларынан бастап кездеседі. Алақан сызықтары арқылы нені анықтауға болады? Адам саусақтары қандай құпияларға толы?

Адамның алақанындағы сызықтарға қарап, көптеген нәрсені анықтауға мүмкіндік бар. Осы арқылы адамды алдағы келеңсіздіктерден сақтандырып, жақсылықтармен қуантуға болады. Мұның бәрі кітапта жазылған ілім.

Алақанға қарап нені анықтауға болады? Ең бірінші кезекте денсаулықтың қыр-сырын білеміз. Өйткені, алақан сызықтарынан адамның қай жері ауыратынын, қай жері сыр беріп тұрғанын оңай анықтауға мүмкіндік

бар. Адамның психологиясы мен мінезін де алақаны айтып бере алады. Қазір көптеген адам өзін-өзі іздеумен жүр. Қандай іске икемі барын, қандай салаға бейім екенін білгісі келеді. Қай тетікті бассам, қаржылық жағдайым реттеледі дейтіндер бар. Міне, осының бәрін алақан сызықтары арқылы бақылап, бағдар беруге болады. Баланың алақан сызықтары мен саусақтарына қарап та оның мінезін, не нәрсеге икемді екенін анықтау оңай. Мұның адамға пайдасы зор.

Мамандардың айтуынша, адамның қолын қалай ұстағанына қарап, оның мақсатын, ойын білуге болады. Хиромантияда мұның бәрі есептелген. Адамның мінезін, жұртпен қарым-қатынасын анықтау үшін де алақан сызықтары - таптырмайтын құрал.

8

Write the answer.

Алақан сызықтары арқылы нені білуге болады?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9

Read. Try to execute.**1. Жүрек сызығына қарап болжам жасау.**

- а) Сызық қысқа, түзу болса – романтик және аса сезімтал жан.
- ә) Өмір сызығымен түйіскен болса – махаббатқа тұрақсыз адам.
- б) Түзу, білім сызығымен параллель болса – көңіл-күйінің құбылысын жақсы ұстап тұра алатын адам.
- в) Сызық ортасында шеңбер болса – күйзеліске тез түсетін адам.

2. Білім сызығына қарап болжам жасау:

- а) Сызық тым қысқа болса – дене қимылдарын жақсы көретін адам.
- ә) Сызық түзу болмаса – шығармашылық адамы.
- б) Өмір сызығынан бөлек тұрса – шым-шытырық оқиғаларға құштар, шынайы өмір сүргенді қалайтын адам.
- в) Толқынды сызық – қиыншылықтармен ұзақ күресуге шыдамсыз, бір нәрсені көбірек ойлануға төзімі жетпейтін жан.
- г) Терең әрі ұзын сызық – ойы анық әрі нақты адам екенін білдіреді.

1

Complete the assignment. Complete the second part of this sentence by adding conjunctions «бірақ», «дегенмен», «алайда» (but, although, however)

- 1) Сандардың қандай да бір құпиясы бар деп ойламаймын,
- 2) «Сәтті» және «сәтсіз» сандар жоқ,
- 3) Сандарсыз өмір сүруге болатын шығар деп ойлаймын,
- 4) Адам ауызекі сөйлеуде сандарды мүлдем қолданбайды деп ойламаймын, ол мүмкін емес,
- 5) Кейбіреулер туған күнінің санына мән береді,
- 6) Барлық адам математика пәнін жақсы көрмейді,

2 Listening. Fill in the table.

Жұлдызнама белгісі	Кемшілігі
Тоқты	
Торпақ	
Егіздер	
Шаян	
Арыстан	
Бикеш	
Таразы	
Сарышаян	
Мерген	
Тауешкі	
Суқұйғыш	
Балықтар	

3

Read. Correlate the superstitions by meaning.

1. Тырнақты түнде алуға болмайды.	☐	☐ а) баласыз қалу мүмкін
2. Бос бесікті тербетуге болмайды.	☐	☐ ә) ол астың ең үлкені болып табылады.
3. Қыз баланың шашын жайып жүруіне болмайды.	☐	☐ б) Қолыңды жарақаттап алуың мүмкін.
4. Қолды жуған соң сілкуге болмайды.	☐	☐ в) ол сыйлықты алған адаммен ұрысып қаласың.
5. Тізеңді құшақтап отырма.	☐	☐ г) тек жоқтау айтқанда әйел адам шашын бос қоятын болған.
6. Жақын адамыңа пышақ сыйлама.	☐	☐ д) жасы ұзақ болады.
7. Нанды лақтыруға, басуға болмайды.	☐	☐ е) береке қашады дейді.
8. Жасы үлкен кісіден бата алу.	☐	☐ ж) жалғыз қаласың.

4

Read.

Ғылыми зерттеулер жұлдызнамашылық сонау темір дәуірі мен қола дәуірі мәдениетінде пайда болған дейді. Оған дәлел – алуан-алуан обалар, түрлі үңгірлер, жерлеу орындары. Алтын Орда заманы мен оған дейінгі уақытта тарихта аты қалған әл-Хорезми, әбу Райхан әл-Бируни, әбу Әли ибн-Сина, әбу Насыр әл-Фараби секілді ғалымдар жұлдызшы да болған. Атақты Ұлықбек те ұстаздары секілді аспан әлемін зерттеуге бет бұрады. Өзбекстанның бүгінгі мақтаныштарының бірі – Ұлықбек обсерваториясы. Джордано Бруно, Николай Коперник, Галилео Галилей Ұлықбектің еңбектерін пайдаланып, өз ілімдерін жетілдірген.

5 Complete the assignment. Does the information below match the content of the text? Answer yes or no.

ИӘ **ЖОҚ**

Жұлдызнамышылық қазақ жерінде жиырма бірінші ғасырда пайда болған.

☐
☐

Қазақ жерінде аспан әлемін зерттеген ғалымдар ежелгі дәуірде өмір сүрген.

☐
☐

Ұлықбек – жұлдызжорамалшы.

☐
☐

Ұлықбектің ғылыми зерттеулерін өзге де ғалымдар пайдаланған.

☐
☐

6 Answer.

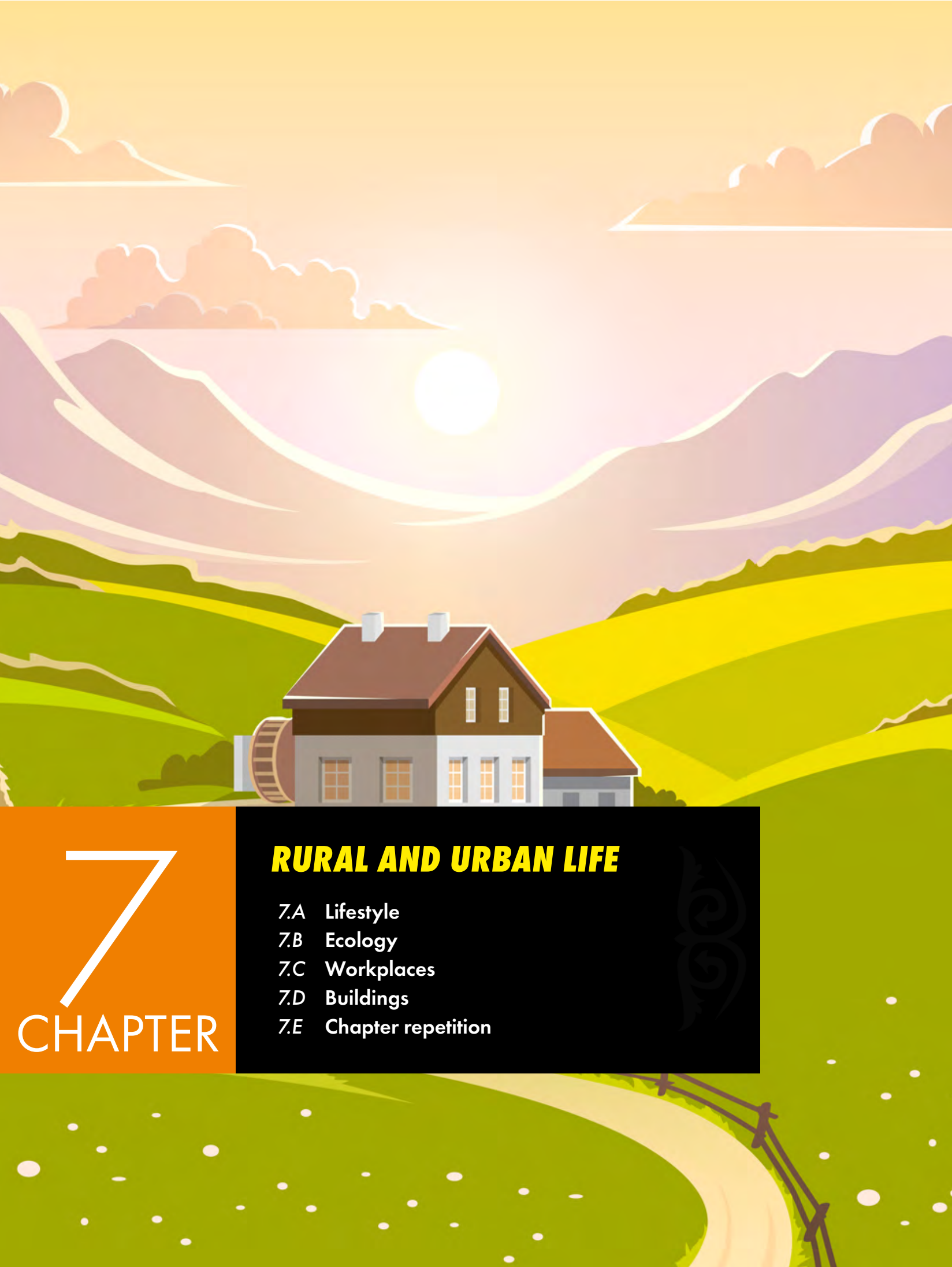
1. Қазіргі кезде әлеуметтік желілер арқылы қандай жарнаманы жиі кездестіресіз?

- а) нумерологтар туралы;
- б) жұлдызшылар жөнінде;
- в) хироманттар туралы;
- г) ырым-тыйымдар жайлы.

2. Осындай жарнамаларға сенуге бола ма?

3. Сіз өзіңіз сондай жарнама арқылы хабарластыңыз ба?

7 CHAPTER

RURAL AND URBAN LIFE

- 7.A Lifestyle
- 7.B Ecology
- 7.C Workplaces
- 7.D Buildings
- 7.E Chapter repetition

1

Write.

Қандай зодиак белгілері?

21 наурыз – 20 сәуір	24 қыркүйек – 23 қазан
21 сәуір – 21 мамыр	24 қазан – 22 қараша
22 мамыр – 21 маусым	23 қараша – 21 желтоқсан
22 маусым – 23 шілде	22 желтоқсан – 20 қаңтар
24 шілде – 23 тамыз	21 қаңтар – 19 ақпан
24 тамыз – 23 қыркүйек	20 ақпан – 20 наурыз

2

Answer.

1. Сіз жұлдызнама оқисыз ба?
2. Қандай ерекше сандарды білесіз?
3. Сіз болжамдарға сенесіз бе?
4. Қандай ырым мен тыйым сөздер білесіз?

3

Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

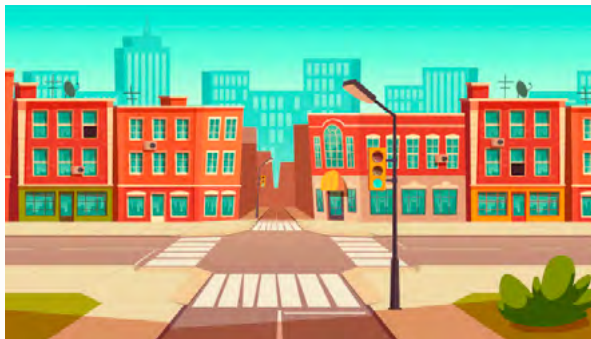
☐ өмір сүру салты	☐ көлік кептелісі	☐ сауда орталығы
☐ ауылдық жер	☐ шу	☐ мәдени орын
☐ қалалық	☐ қоғамдық өмір	☐ тарихи орын
☐ шағын	☐ қылмыс деңгейі	☐ жұмысқа орналасу
☐ елді мекен	☐ азық-түлік	☐ халық саны
☐ тыныш	☐ ауыл шаруашылығы	☐ қоныс аудару
☐ артықшылық	☐ пәтер жалдау	☐ заманауи
☐ кемшілік	☐ төлем	☐ қызмет түрлері
☐ қарбалас	☐ ойын-сауық	

4

Highlight the words according to the pictures. Explain why you placed it that way.

тыныш • шулы • кептеліс • қарбалас • пәтер жалдау
заманауи • мәдени орындар • тарихи орындар • сауда орталығы

Қалалық жер

.....

.....

.....

Ауылдық жер

.....

.....

.....

Есте
сақтаңыз!

-ға\ге\қа\ке қарағанда

Ауылға қарағанда
қалалық жер шулы.

Қалаға қарағанда
ауылда халық саны аз.

5

Insert the corresponding word.

шағын • заманауи • қоныс • қарбалас
мәдени • сұру салты • саны • жұмысқа

1. Әр адамның өмір әртүрлі.
2. Олар қаладан ауылдық жерге аударды.
3. Біздің ауыл елді мекен болып саналады.
4. Қала өмірі үнемі
5. Қалалық жерлерде орындар өте көп орналасқан.
6. Ауылдық жерлерде ғимараттар салынуда.
7. Қаладағы халық күн сайын өсіп келеді.
8. Қалалық жерлерде орналасу оңай.

6

Compare.

Ауыл мен қала

Үлгі: Ауылға қарағанда қалалық жерлерде жұмысқа орналасу оңай.

1. өмір сүру	4. ойын-сауық орталығы
2. азық-түлік	5. тарихи орын
3. шағын	6. қылмыс деңгейі

7

Read. Do the assignments.

- а) Қарамен берілген сөздерге назар аударыңыз.
- ә) ауылдың артықшылықтарын табыңыз.
- б) ауылдың кемшіліктерін табыңыз.
- в) мәтін бойынша 5 сұрақ дайындаңыз.
- г) сұрақтарды сыныптасыңызға (досыңызға) қойып, жауап алыңыз.

Әр адамның **өмір сүру салты** әртүрлі. Біреулер үлкен қалалардың **қарбаласын** ұнатса, басқалары ауылдық жерлердегі **бейбіт өмір салтын** ұнатады. «Қандай өмір салты жақсы?» деген сұраққа нақты жауап жоқ. Меніңше, бәрі адамға байланысты. Мысалы, **адамның мінезіне, отбасылық жағдайына** т.б.

Мен тыныш әрі **қарбаласы** аз жерде тұруды ұнатамын. Сол себепті 2 жыл бұрын ауылдық жерге қоныс аудардым. Бұрын үлкен қалада тұрғанмын. Қазір қала шетіндегі **шағын ауылда** тұрамын. Өз жеке кәсібім бар. Көптеген адамдар ауылдық жерде тұру қиын деп ойлайды. Меніңше қазіргі **технология дамыған заманда** адам кез келген мүмкіндіктерге ие бола алады. Бұрынғы ауылдармен салыстырғанда қазіргі ауылдар әлдеқайда **дамыған**. Әрине, барлық ауылдарда ондай мүмкіндік жоқ шығар. Ауылдық жерде тұрудың көптеген **артықшылықтары** бар. Ауылдық жерде сіз қаланың **қарбалас тіршілігінен аулақ бола** аласыз. **Көлік кептелісі, шу немесе жаппай ластану** жоқ. Осылайша, ауылдық жерде өмір

тыныш. Ауылдағы **қоғамдық өмір** қаладан мүлде өзгеше. Әдетте ауылдық жерлерде **адамдар бір-бірін таниды**; олар мейірімді және ашық және бір-біріне көмектесуге дайын. Себебі мұнда **халық саны** қалаға қарағанда аз. Қалаға қарағанда ауылдық жерлерде қылмыс деңгейі төмен. Ауылдық жерде әртүрлі өнімдерді ұсынатын көптеген сауда кешендері болмаса да, **табиғи өнім** барлық адамдарға қолжетімді. Осылайша, ауылдық жерде тұру салауатты өмір салтын насихаттайды. Алайда, ауылдық жерде өмірдің кейбір **кемшіліктері** болуы мүмкін. Мысалы, ауылдық жерде сіз **заманауи медицина** мен дамыған көлік сияқты заманауи қондырғыларға қол жеткізе алмайсыз. Сонымен қатар, ауылдық жерлерде жұмысқа орналасу мүмкіндігі шектеулі. Сондықтан ауылдан көптеген адамдар үлкен қалаларға **қоныс аударады**. Жалпы, әр жердің өз артықшылығы мен кемшілігі болады. Сіз қалай ойлайсыз? Ауылда тұру жақсы ма, әлде үлкен қалаларда тұру жақсы ма?

8 Do you agree with these opinions?

1. Ауылда ірі кинотеатрлар жоқ, сондықтан жаңа шыққан фильмдерді көру мүмкін емес.
2. Қалада жаңа піскен көкөністер мен жемістерді табу қиын.
3. Ауылда таза ауада серуендеу мүмкіндігі көп, сондықтан саябаққа бару міндетті емес.
4. Қалада жұмысқа үнемі кешігесің, себебі көлік кептелісі жиі болады.
5. Қалада көршілер бір-бірін таниды, жақсы араласады.
6. Ауылда ауыл шаруашылық өнімдері арзан әрі табиғи.
7. Қалада пәтер жалдап тұру тым қымбат.

9 Fill in the table.

Ауылдың артықшылығы

.....

.....

.....

.....

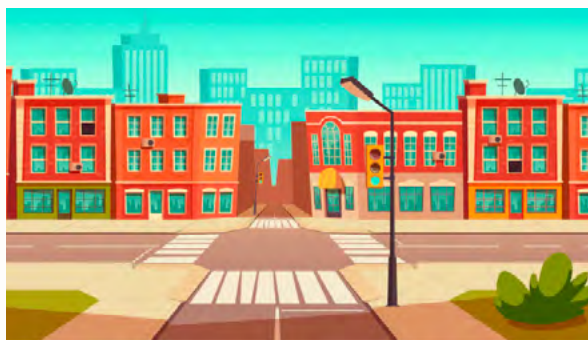
Ауылдың кемшілігі

.....

.....

.....

.....

Қаланың артықшылығы

.....

.....

.....

.....

Қаланың кемшілігі

.....

.....

.....

.....

10 Answer.

Сізге қайда тұру ұнайды? Ауылда ма, әлде қалада ма? Неліктен?

1

Share your opinion3.

Суреттерден нені байқадыңыз?

2

Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ ауыз су	☐ түтін	☐ оттегі
☐ табиғи өнім	☐ аурулар	☐ көмірқышқыл газы
☐ таза ауа	☐ зиян қалдық	☐ құрылыс
☐ ластанған ауа	☐ жылу станциясы	☐ жасыл энергия
☐ өнеркәсіп	☐ автокөлік	☐ көгілдір отын
☐ өзен	☐ көмір жағу	☐ қоғамдық көлік
☐ көл	☐ экологиялық жағдай	☐ экологиялық ахуал
☐ қауіп	☐ тыныс алу жолдары	☐ экобелсенді
☐ денсаулық	☐ көгалдандыру	

3

Answer «yes» or «no.» Note the words in bold.

1. Ауылдық жерлерде **ауыз су** мәселесі бар ма?
2. Қалада **табиғи өнімдер** қымбат па?
3. Ауылдың **ауасы таза** бола ма?
4. Қалалық жерлерде **өнеркәсіптер** көп пе?
5. Ауылда **өзен, көл, ормандар** бола ма?
6. Жылу станциялары ауаға **зиян қалдықтар** шығара ма?
7. Ластанған ауа адам **денсаулығына** зиян ба?
8. Автокөліктер **оттегі** газын шығара ма?
9. Ағаштар **көмірқышқыл** газын бөле ме?
10. Ауылда **көгілдір отын** пайдалана ма?

4

Say from the pattern.

Үлгі: Автокөліктер ауаға зиянды газдар **шығармайды**.

- *Жоқ, көліктер зиянды газдар **шығарады**.*

1. Қалада ауыз су мәселесі бар.
2. Нашар экология адам денсаулығына зиян емес.
3. Ластанған ауа тыныс алу жолдарына пайдалы.
4. Үлкен қалаларда құрылыс орындары аз.
5. Ауылдық жерлерде көмір жақпайды.
6. Ірі қалаларда газдардан түтін пайда болмайды.
7. Қоғамдық көлік экологияға кері әсерін тигізбейді.
8. Қазіргі кезде жасыл энергияны пайдаланамыз.
9. Экобелсенділер табиғатты қорғамайды.

5

Continue the list.

Экологиялық ахуалды төмендететін факторлар:

1. <i>қоқыс тастау</i>	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

6

Listening. Do the assignments.

a) Answer the questions.

1. Сұхбат қай жерде болды деп ойлайсыз?
2. Сұхбатқа кімдер қатысты?
3. Олар қандай тақырыпта сөйледі?

b) Tell about the character. Use the information.

Ақпаратты пайдаланыңыз.

c) Answer.

1. Сұхбатта қандай мәселе айтылды?
2. Мәселені шешудің қандай жолы туралы айтылды?
3. Сұхбатта айтылған акцияға барлық адам қатыса ма?

«Жасыл ел» клубы

Университет

Экологиялық қор

Қызметі

Аты-жөні

7

Read. Do the assignments.

- Note the words in bold;
- Identify the main problem in the text;
- Identify the place, the means, the action that pollutes the air;
- Find the eco-activists' suggestion.

Еліміздің ірі қаласының бірі – Алматының **экологиялық ахуалы төмен**. Экобелсенділер ауаның ластануы **денсаулыққа қауіпті** екенін айтуда. Олардың айтуларынша, атмосфераға таралатын **зиянды қалдықтар түрлі аурулардың санын арттыруда**. Қара түтін мен улы газға толы қаланың экологиялық мәселесін шешудің жолы қандай?

Алматы халқының саны артып келеді. Тиісінше, көлік саны да көбеюде. Қазір қалада **600 мыңнан астам** автокөлік ресми тіркелген болса, **300 мыңға жуық** көлік күн сайын қала аумағына кіріп-шығады. «ЭкоСервис-С» мәліметінше, **қала ауасын ластауда бірінші орында – осы автокөліктер**. Олар қоршаған ортаға зиян заттардың 65 пайызын таратады. Одан кейінгі орында №2 Жылу электр стансасы тұр. Ол ауаға **зиян қалдықтардың 26 пайызын** шығарады.

Ал **өнеркәсіп нысандары мен көгілдір отынға қосылмаған жер үйлер** үшінші орында. Қалада 3 мыңнан астам жер үйлер көмір жағу арқылы үйлерін жылытады. Жеке үйлер көп салынған Алатау ауданы – Алматыдағы ауасы ең лас аудан. Экобелсенділердің айтуынша, қазіргі уақытта ластанудың қауіпті деңгейі туралы **халықты хабардар ету жүйесі жоқ**. Ауа сапасы туралы ақпарат көпшілікке **күнделікті қолжетімді болуы** тиіс. Көптеген елдерде ауа сапасы туралы мәлімет **ауа райы туралы ақпаратпен бірге беріледі** немесе халыққа **смс хабарламалар жіберілуі** тиіс. Мысалы, Лондонда тұрғындарға ауаның сапасы мен денсаулығына қатысты **хабарлама телефондарына жіберіледі**. Соған қарап адамдар демалыстарын жоспарлайды. Егер зиян қалдықтардың мөлшері көп болса, **тыныс алу жолдары ауруы бар адамдар** сыртқа шықпай, үйде отырады.

8

Situation.

You are an eco-activist, what recommendations would you make to protect the ecology of the city. Give 3 suggestions. What do you need to do to make these suggestions happen?

Бірінші,

екінші,

үшінші

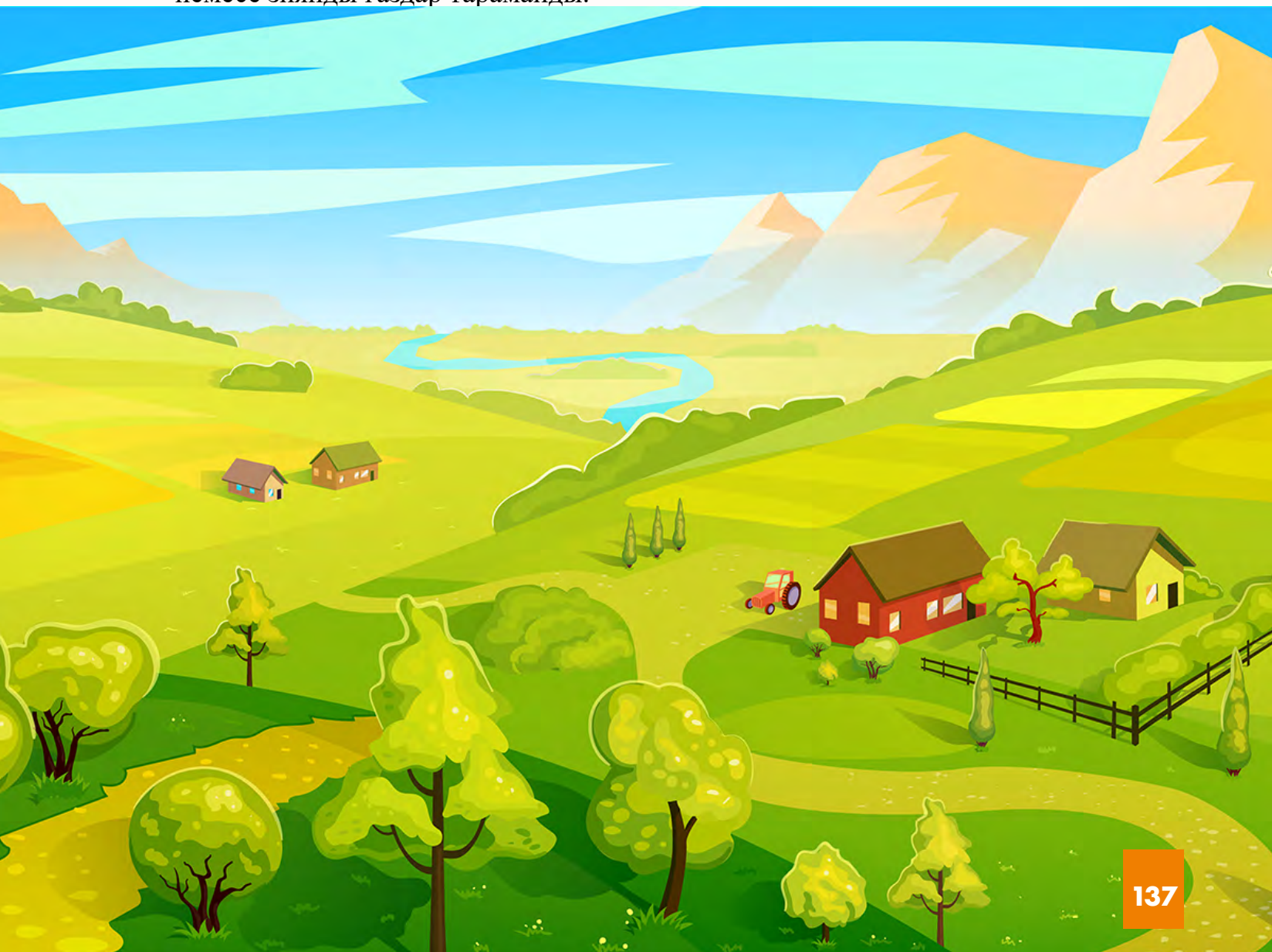

9

Reread the text above. Answer the Question. 4 specific answers and give a reason.

Ауылдың экологиясы неге таза?

Үлгі: Біріншіден, ауылдық жерлерде көлік саны аз, сол себепті ауаға көмірқышқыл немесе зиянды газдар тарамайды.

1 Situation.

Arman moved from the city to the countryside. Why do you think he moved to the village? Share your opinion using the words.

тыныш өмір • көлік кептелісі • табиғат • таза ауа • нашар экология
денсаулық • қарбалас өмір • жеке кәсіп • шаршау • отбасы жағдайы

2 Answer.

Қай қатар ауылға, ал қай қатар қалаға байланысты?

Үлгі: Біріншіден, ауылдық жерлерде көлік саны аз, сол себепті ауаға көмірқышқыл немесе зиянды газдар тарамайды.

	қала	ауыл
Медициналық көмектің қолжетімділігі	☐	☐
Инфрақұрылымдар	☐	☐
Білім	☐	☐
Жан тыныштығы	☐	☐
Табиғатпен байланыс	☐	☐
Жұмыспен қамту мүмкіндіктері	☐	☐
Ластану	☐	☐
Халықтың тығыздығы	☐	☐
Өнер, мәдениет және бос уақыт	☐	☐

3 Answer.

1. Сіз қайда жұмыс істейсіз?

2. Мамандығыңыз қандай?

4 Write 10 jobs and 10 occupations.

0.	<i>мектеп</i>	<i>мұғалім</i>
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

5 Answer.

Қай мамандық бойынша

ауылда
қалада

жұмыс табуға болады\болмайды?

6 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ жас маман	☐ жұмыспен қамту	☐ жаңа жұмыс орны
☐ жұмысшы	☐ айлық жалақы	☐ егін егу
☐ білікті маман	☐ денсаулық сақтау	☐ мал шаруашылығы
☐ жұмыссыздық	☐ білім беру	☐ кеңсе
☐ кәсіпкер	☐ қаржы	☐ мансап
☐ жеке шаруа	☐ медицина	☐ үнемдеу
☐ шаруа қожалығы	☐ жәрдемақы	☐ жұмыс беруші
☐ ауыл шаруашылығы	☐ жұмыс жағдайы	☐ сауда
☐ бәсекелестік	☐ баспана	

7 Complete the assignments.

a) Write the appropriate occupation. Read.

0. <i>Дәрігер</i>	<i>медицина</i>
1.	білім беру
2.	құрылыс
3.	қаржы
4.	сауда
5.	мәдениет
6.	спорт
7.	ауыл шаруашылығы
8.	мал шаруашылығы
9.	IT

саласында жұмыс істейді.

b) Answer.

Сіз қай салада жұмыс істейсіз?

8 Answer the questions.

1. Сіз жас мамансыз ба?
2. Сіз білікті мамансыз ба?
3. Сіздің қалаңызда жұмыссыздық мәселесі бар ма?
4. Сіз кәсіпкерсіз бе?
5. Сіз шаруа қожалығында болдыңыз ба?
6. Ауыл шаруашылығында жұмыс істейтін танысыңыз бар ма?
7. Жұмыспен қамту орталығына бардыңыз ба?
8. Жұмыс жағдайыңыз жоғары ма?
9. Мемлекеттен жәрдемақы аласыз ба?
10. Айлық жалақыңыз жоғары ма?

9

Read. Do the assignments.

- a) Note the words in bold;
- b) Identify the types of occupations in the text;
- c) Prepare 5 questions from the text, ask a classmate (friend) and get an answer.

Жетістікке жетудің арнайы жазылған заңы жоқ. Ол үшін барлық мүмкіндіктер жасалған қалада тұру да міндетті емес. Ауылдық жерлерде де **табыс көзін тауып**, белгілі бір **кәсіппен айналысуға** болады. Сондай-ақ, жаңа жұмыс орындарын ашып, **жұмыссыздық мәселесін** шеше аламыз.

Жұма Дархан,
26 жаста

Ауылда тұрудың үлкен пайдасы әрі мүмкіндігі – жеке **шаруа қожалығымен айналысу**. Ауыл адамдарының қала азаматтарына қарағанда **жеке кәсіп** ашуына мүмкіндігі көбірек деп ойлаймын, себебі қалада қаржы жағынан қиындықтар көп. Ал ауылда кәсіп бастап көруге болады. Меніңше, қай жерде болса да жұмыс табуға болады. Ең бастысы, ұмтылу және іздену керек. Өзімнің **құрылыс материалдарын** шығарумен айналысатын зауытым бар. Техникалық және құрылыс саласындағы мамандарды **жұмыспен қамтып** отырмын. Айлық жалақылары да жаман емес.

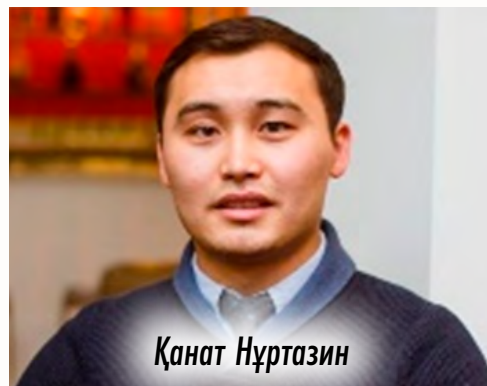

Қанат
Қабжамитов

Павлодар қаласының жанындағы «Жаңа ауыл» атты ауылда отбасылық **шағын кәсібім** бар. Бүгінде қымыз сатумен айналысамын. Ата-анам бұл кәсіпті 2000-жылдардың басында бастаған, сондықтан қымыз дайындау технологиясын жақсы білемін. Біріншіден, ата-анама жәрдемдесу үшін, екіншіден, денсаулыққа пайдасы бар өнім болғандықтан осы кәсіп түрін таңдадым. Басында салық төлеу бойынша қиындықтар болды, себебі мен есепші емеспін. Кейін жұмысқа есепші алдым. Қазір бірнеше адамға **жұмыс тауып беріп** отырмын. Ең бастысы қиындықтарға шыдау және соны жеңе білу керек.

Халықаралық бизнес менеджмент саласында бакалавр дәрежесін «Asia Pacific University of Technology and Innovation» университетінде бітірдім. Қазір Назарбаев Университетінде аға менеджер болып жұмыс істеймін. Қабылдау тестін ұйымдастыруға, мектептің маркетингіне жауап беремін.

Ауыл жастары оқумен қатар, тұрмыстық шаруаларды да атқаруға жауапты. Оның ішінде **мал бағу, ауланы тазалау** және тағы басқа жұмыстар бар. Қала балаларының ауыл жастарынан артықшылығы – ақпаратқа, басқа ресурстарға қолжетімді болуы. Сондықтан болар, ауылдағы жастардың шығармашылық пен өз-өзін дамытуға уақыты жетпейді. Ауыл және қала жастарына берілетін мүмкіндіктер бірдей емес.

Қанат Нұртазин

10

Answer.

1. Ауылдық жерлерде қандай жұмыс орындарын ашуға болады?
2. Мамандарды ауылдық жерге тарту үшін не істеу керек?
3. Егер жақсы жұмыс болса, ауылға немесе қалаға көшесіз бе?

1 Listen. Do the assignments.

a) Answer.

- 1) Кейіпкер қайда тұрады?
- 2) Ол қай салада жұмыс істейді?
- 3) Ол қандай үйде тұрады?

b) Define the character's lifestyle.

6) Write down the advantages of living in a private home.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ жанында	☐ өрт сөндіру	☐ мәдени-тұрмыстық
☐ артында	☐ заманауи	☐ тұрғын үй
☐ карама-қарсысында	☐ пәтерақы	☐ климаттық жағдай
☐ ғимараттар	☐ автотұрақ	☐ темір-бетон
☐ жер үй	☐ әуежай	☐ құрылыс технологиялары
☐ жекеменшік үй	☐ кітапхана	☐ зәулім
☐ көпқабатты үй	☐ спорт кешені	☐ бірқабатты
☐ пәтер	☐ кірпіш	☐ алдында
☐ көрші	☐ ағаш	

3 Mark.

Identify buildings in urban and rural areas.

Continue the list.

Urban areas «+», rural areas «++», both «+++».

☐ автотұрақ	☐ мейрамхана	☐ өрт сөндіру орталығы
☐ жабық аялдама	☐ тойхана	☐ емхана
☐ мектеп	☐ сауда орталығы	☐ диірмен
☐ дәріхана	☐ мұражай	☐ дүкен
☐ жер үй	☐ театр	☐ супермаркет
☐ көп қабатты үй	☐ мекеме	☐ қонақ үй

Есте
сақтаңыз!

Көмекші сөздер:
*алдында, артында,
қасында, ортасында,
қарсысында*

Ауылдық емхана
орталық мектептің
қасында орналасқан.

Қалалық әкімдік
Орталық концерт
залы мен мұражайдың
ортасында орналасқан.

4 Answer.

Сіздің үйіңіздің жанында\артында\қарсысында қандай ғимарат бар?

Үлгі: Менің үйімнің **жанында** екі қабатты гүлдер дүкені орналасқан.

5 Complete the assignments.

a) Continue the thought.

Үлгі: Қалалық жерлерде халық саны көп, сондықтан көп қабатты үйлер салынады.

Ауылдық жерлерде

жер үйлер көп, себебі
театр ғимараты жоқ, себебі
зәулім ғимараттар аз, себебі
тойханалар көп, себебі
әуежай жоқ, себебі

теміржол бекеті көп, өйткені
 мейрамханалар көп,
 емхана ғимараттары көп,
 жер үйлер аз, себебі
 әуежай жоқ, себебі

b) Why do you think rural and urban buildings are different?

6 Read. Answer.

**Ауылдық жер мен қала ғимараттары
неге әртүрлі болады?**

Сіз қалай ойлайсыз?

Қазіргі дамыған заманда ауылда да, қалада да түрлі архитектурадағы ғимараттарды көруге болады. Бұл құрылыс саласының және технологияның дамуымен тікелей байланысты. Мысалы, шарға, жұмыртқаға, кітапқа т.б. заттарға ұқсас ғимараттарды көруге болады. Мұндай ғимараттарды салудың мақсаты сол жердің әдемілігін арттыру және ерекше ету. Ең бастысы – оның салыну мақсаты. Мысалы, қалада көпқабатты үйлерді салудың негізгі себебі: халық санының көп болуы және жер телімдерінің аздығы. Ал ауылдық жерлерде халық саны аз болса да, жер көлемі көп. Сондықтан ол жерде көпқабатты үйлер салудың қажеттілігі жоқ. Сонымен қатар, көпқабатты үйлер үшін жылу стансалары, орталықтандырылған су, электр жүйесі қажет. Ал мұндай мүмкіндік көптеген ауылдарда жоқ.

7

Familiarize yourself.

Әлемдегі ең ерекше ғимараттар

Патша мұнарасы

Орналасқан елі: Араб әмірлігі.
Ғимаратта қонақ үй, кеңселер
және обсерватория бар.

Шанхай мұнарасы

Орналасқан елі: Қытай.
Ғимаратта қонақ үй, кеңселер бар.

«Харпа» концерт залы

Орналасқан елі: Исландия.

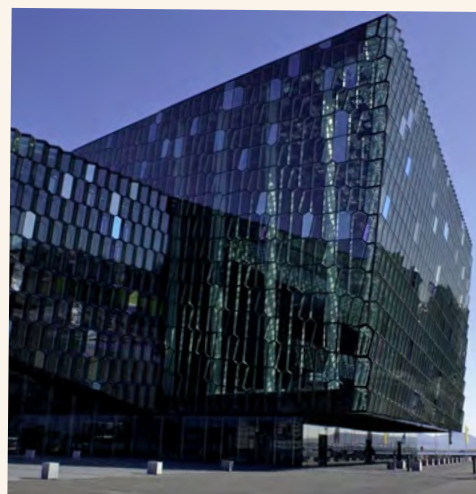
«Абсолютті әлем» кешені

Орналасқан елі: Канада.
Көп қабатты үй және
обсерватория бар.

«Нұр Әлем» кешені

Орналасқан елі: Қазақстан.
Мұражай, конференция залдары.

Президент кітапханасы

Орналасқан елі: Қазақстан.
Мұражай, конференция залдары

8

Answer.

1. Сіз қандай ерекше ғимаратты білесіз? Ол қайда орналасқан? Оның ішінде не бар?
2. Осындай ерекше ғимараттар қандай мақсатта салынады деп ойлайсыз?

1 Complete the assignments.

- Fill in the table;
- Make sentences using words and phrases;
- Prepare questions using words and phrases;
- Ask questions of a classmate (friend) and get answers.

Ауылдық жерге қатысты
сөздер/сөз тіркесі

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Қалалық жерге қатысты
сөздер/сөз тіркесі

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

2 Complete the assignments.

- Name the buildings (institutions) in the picture.
- Write down their locations.

Үлгі: Емхана мейрамхананың
артында орналасқан.

.....

.....

.....

.....

.....

3

Give information about Aydar.

Үлгі: Ол қала сыртындағы шағын ауылда тұрады.
Ауылдың ауасы таза әрі табиғаты тамаша.

шағын ауыл

шаруа қожалығы

көкөністер өсіру

қой, сиыр бағу

жұмыс беру (әртүрлі мамаар)

кәсіпкер

екі қабатты жер үй

балық аулау

бақша

аула тазалау

тыныш өмір

өнім сату

таза ауа

табиғат

4

Complete the assignments.

- Prepare questions using information about Azamat;
- Ask questions of a classmate (friend) and get answers.

Үлгі: Ол жұмысқа немен барады?

қоғамдық көлік

такси

көлік кептелісі

ластанған ауа

күйзеліс

қарбалас өмір

дұрыс тамақтанбау

жұмысқа кешігу

көпқабатты үй

бос уақыт

пәтер жалдау

нашар экология

қымбатшылық

шаршау

саябақ

8

CHAPTER

SERVICE AREA

- 8.A Beauty salon
- 8.B Repairing equipment
- 8.C Hello, I'm listening!
- 8.D Taking orders
- 8.E Chapter repetition

1 What do you think?

Сұлулық салоны ауылда көп табыс таба ма немесе қалада көп табыс таба ма?

2 Get answers from a classmate (friend). Share his answers with the audience.

Сіз сұлулық салонына/шаштаразға жиі барасыз ба?

Үлгі: Ол сұлулық салонына айына бір рет барады.

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ шаштараз	☐ тырнақ жасау	☐ бет күтімі
☐ сұлулық салоны	☐ кірпікті ұзарту	☐ шашты бұйралау
☐ ерлер/әйелдер шебері	☐ массаж	☐ емдік массаж
☐ шаш қидыру	☐ қызмет түрлері	☐ бос орын
☐ мереке	☐ алдын-ала жазылу	☐ сәл
☐ күнделікті	☐ бет әрлеу	☐ көмек
☐ шаш бояу	☐ қас жұлу	☐ кәсіби
☐ иіс су себу	☐ сақал-мұрт түзеу	☐ шаш өсіру
☐ жұмыс кестесі	☐ шаш үлгісі	

21

4 Listening. Do the assignments.

a) Answer the questions.

1. Салон қалай аталады?
2. Келуші қай шеберге жазылғысы келеді?
3. Оған қандай қызмет түрі керек?
4. Тұтынушыға ыңғайлы уақытта шебер бос па?
5. Салон менеджері қай уақытты ұсынды?
6. Мақсатқа ұсынылған уақыт қолайлы ма?

b) Write your answers to the questions.

Сіздерде ерлер шебері бар ма?

Жақсы, қай уақытта жазылғыңыз келеді?

Сағат 12:00-ге бола ма?

Жазыласыз ба?

Кім деп жазайын? Атыңыз кім?

5 Match the answers to the questions.

1. Шашыңызды қалай қидырасыз? ☐2. Шашыңызды жуасыз ба? ☐3. Шашыңызды боятасыз ба? ☐4. Иіс су себейін бе? ☐☐ 1. Жоқ, маған осы түс ұнайды.☐ 2. Иісі жақсы ма? Сәл ғана себіңіз.☐ 3. Өте қысқа емес, орташа.☐ 4. Иә, егер мүмкін болса.

6 Say from the pattern.

Үлгі: жазылу – *Мен салонға жазылайын деп едім.*

1. Шаш қидыру –

2. Шаш қысқарту –

3. Кірпікті ұзарту –

4. Тырнақ бояту –

5. Сақал түзету –

6. Шеберге жазылу –

7. Ақысын төлеу –

8. Массаж жасату –

9. Мерекелік шаш үлгісін жасату –

10. Шаш үлгілерін таңдау –

**Қалау мәнді
сөйлемдер****«-айын/ейін/иын/
ін деп едім»**Мен шашымды
қиды**айын** деп едім.Шебердің кестесін
қар**айын**.Тырнақ жасауға
жазы**лайын** деп едім.

7 Answer.

Шебер: - Сізге қандай көмек керек?**Сіз:** 1.

2.

3.

4.

8

Read. Do the assignments.

- Note the words in bold;
- Write out unfamiliar words, find the meanings in the dictionary;
- Prepare 5 questions on the text, ask a classmate (friend)

Біздің салонымыз шаштараз **қызметінің** барлық **түрлерін** ұсынады. Мысалы, ер және әйел адамдардың, балалардың **шашын қию**, шашты **бұйралау**, **өсіру**, **мерекелік шаш үлгісін жасау**, шаш **бояу**. Біздің шаштараздар – арнайы оқыған **кәсіби мамандар**. Сонымен қатар, салонымыз **тырнақ күтімі**, бет күтімі, қас **жұлу** және кірпік жасау, сақал-мұрт **түзеу** қызметтерін ұсынады. Тағы бір ерекшелігіміз, салонда Қытайдан келген маман **емдік**, классикалық массаж жасайды. Салон дүйсенбі күннен басқа күндері сағат 10:00-ден кешкі 21:00-ге дейін жұмыс істейді. Өз уақытыңызды үнемдегіңіз келсе, шеберге **алдын-ала** телефон немесе сайт арқылы **жазылуға** болады. Сондай-ақ, шеберді **үйге шақыру қызметі** де қолжетімді. Қызмет түрлерінің орташа бағасы 1500 теңгеден басталады. Төмендегі кестеден қызмет түрлерінің толық құнын көре аласыз.

Шаштараз қызметі

• Ер адамдардың шашын қию	1500 т.
• Әйел адамдардың шашын қию	2000 т.
• Балалардың шашын қию	1000 т.
• Шашты бұйралау	6500 т.
• Шаш өсіру – бір тұтамына	800 т.
• Мерекелік шаш үлгісі	6500 т.
• Шашты әдемілеу	2000 т.
• Шаш өру	3000 т.
• Шаш бояу	6500 т.

Өзге қызмет түрлері

• Классикалық маникюр	1500 т.
• Классикалық педикюр	3500 т.
• Классикалық массаж	5000 т.
• Емдік массаж	5000 т.
• Бетті тазалау	5000 т.
• Қас жұлу	1000 т.
• Кірпік өсіру	4000 т.
• Сақал-мұрт түзеу	2000 т.

9

Role work.

А) кестеде берілген ақпарат бойынша сұхбат құрыңыздар;

Ә) сұхбатты аудиторияға оқып беріңіздер.

Сіз: тұтынушы

Сіз: салон менеджері

Сіз: тұтынушы

Сіздің мақсатыңыз:

Бет күтіміне алдын-ала
жазылу

Сіздің мақсатыңыз:

Тұтынушыға уақыт
ұсыну және жазу

Сіздің мақсатыңыз:

Қызмет түрінің құнын
білу

Сіз білмейсіз:

Шебер// сейсенбі жұмыс істеу
(сағат 15:00-ге дейін)

Сіз білмейсіз:

Тұтынушыға ыңғайлы
уақытты

Сіз білмейсіз:

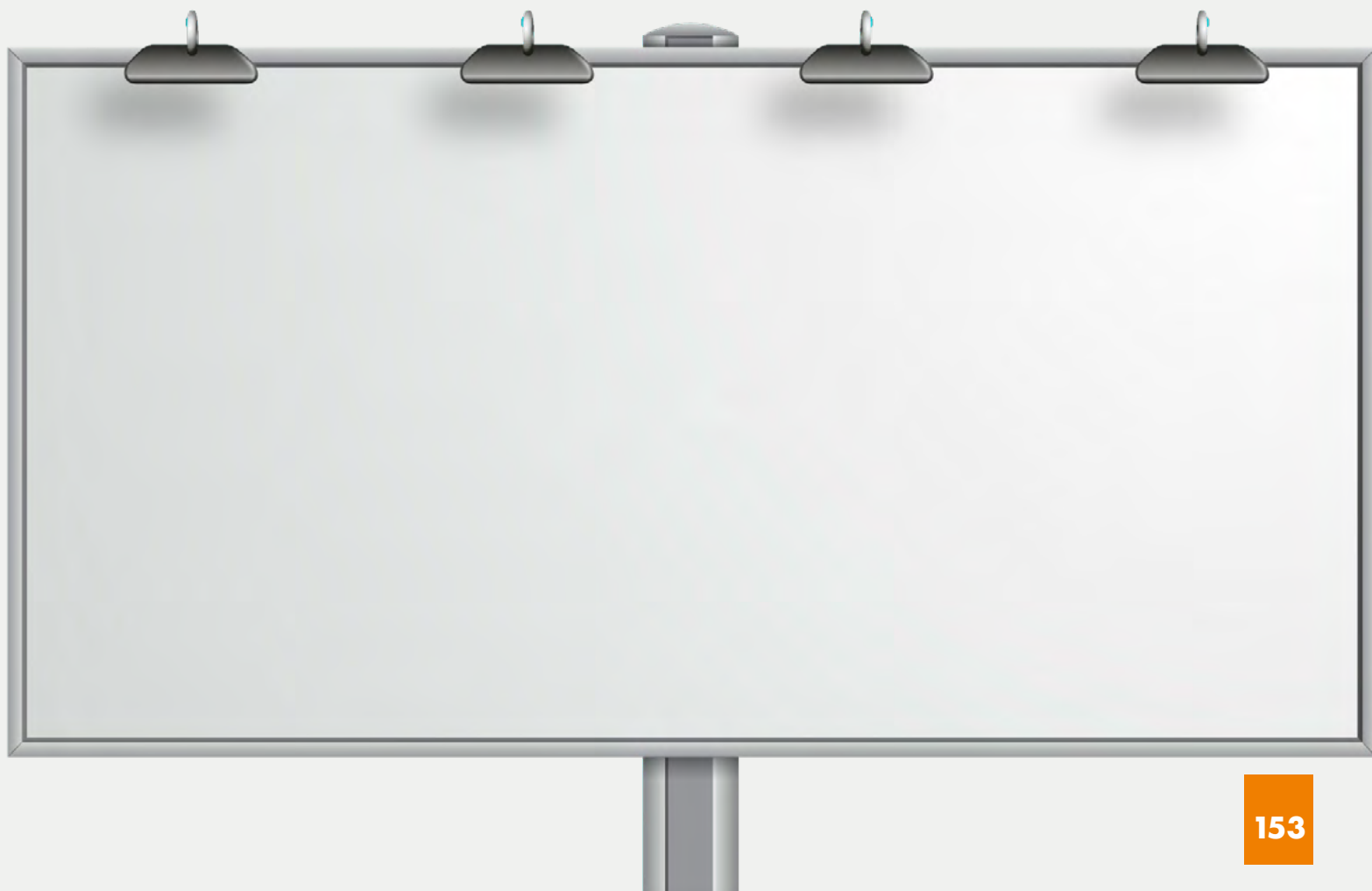
Қалай төлеу, карта
немесе қолма-қол

10

Situation.

You have a beauty salon. You need to make an advertisement. How and where would you make an advertisement?

1 Spell the words and word combinations from the images.

1. Ерлер шебері
2. Шаш қию
- 3.
- 4.

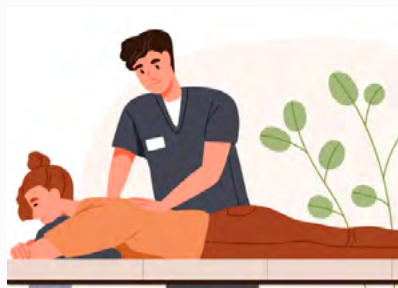
1.
2.
3.
4.

1.
2.
3.
4.

1.
2.
3.
4.

1.
2.
3.
4.

1.
2.
3.
4.

2 Role work.

a) compose the dialogue from the table;

b) read the dialogue to the audience.

Сіз: тұтынушы

Сіздің мақсатыңыз:

Теледидар жөндету

Сіз білмейсіз:

Шеберхананың жұмыс уақытын

Сіз: менеджер

Сіздің мақсатыңыз:

Тұтынушыға жұмыс уақытын айту

Сіз білмейсіз:

Теледидар моделін

Сіз: тұтынушы

Сіздің мақсатыңыз:

Қызмет түрінің құнын білу

Сіз білмейсіз:

Қалай төлеу, карта немесе қолма-қол

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ теледидар	☐ кір жуғыш машина	☐ жуу
☐ тоңазытқыш	☐ шаңсорғыш	☐ кепілдік
☐ сағат	☐ үтік	☐ жылыту
☐ ұялы телефон	☐ электр пеші	☐ мұздатқыш
☐ қысқа толқынды пеш	☐ құрылғы	☐ перне
☐ желдеткіш	☐ тұрмыстық техника	☐ сақтау
☐ бұзылу	☐ сым	☐ кептіру
☐ күйіп кету	☐ ысыту	☐ тазалау
☐ ауыстыру	☐ салқындату	

4 Write the names of the appliances shown in the picture.

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	

5 Read. Write the appropriate titles.

1. бұл салқындату камералары бар, азық-түлікті сақтауға арналған құрылғы. Бұнда әдетте екі камера болады. Бірі аздап салқындатады, ал екіншісі мұздатып салқындатады. Екіншісінің аты мұздатқыш, бұнда мұздатпай сақтала алмайтын заттар сақталады, мысалы ет пен балық немесе балмұздақ.
2. жуылған кір қолмен жуғаннан артық болады. Қолмен соншама қатты жылдамдыққа жете алмайсыз. Машинаның арқасында киімде ұнтақтың қалдықтары қалмайды, киім таза әрі хош иісті болады. Бұндай мәшинелер ата-анамыздың еңбегін жеңілдетті, баяғы заманда аналарымыз түнге дейін кірді жуып отырған. Ал қазір мәшинеге салып пернені бассаңыз болғаны! Кірді өзі жуып береді. Кейбірі кірді кептіреді, ал басқалары тіпті үтіктей де алады!
3. дегеніміз бұл үйдегі немесе ғимараттардағы бөлмелерді шаң мен кірден тазалайтын құрылғы. Бұны атынан-ақ білуге болады.
4. арқасында киімдер тегістеледі. Оның ішінде қыздырушы зат бар, бұл электр арқасында қызады. Үйдегі шам сияқты, шамды тоққа қосқанда шам қызып жарық шашады. Жылу бөледі. Бұл да тұрмыстық техниканың бір түрі және адамға аса қажеттісі, себебі көйлек пен шалбарды үтіктемей жүру ұят.

6 Read the text again. Do the assignments.

a) Pronounce the function of each technique using the form «-у үшін» (infinitive + for).

Үлгі: Кофе машина тез әрі дәмді американо, лате кофелерін дайындау үшін қолданылады.

b) Talk about the benefits of each technique through the form «-ның арқасында» (R.P. + thanks to).

Үлгі: Кофе машинаның арқасында үйде кофе дайындауға болады. Ол арзан әрі ыңғайлы.

7

Listening. Answer the questions.

1. Ол қайда телефон шалды?
2. Қандай мәселе бойынша телефон шалды?
3. Бірінші қоңырау бойынша мәселе шешілді ме?
4. Оның техникасын қай күні жөндейді?

8

Working in pairs.

- a) one student is a consumer, the other a manager;
- b) the consumer calls the center;
- c) make up a dialogue about the problem;
Problem: теледидар жұмыс істемей, экранда сызық бар, даусы шықпау (TV does not work, there is a line on the screen, no sound).
- d) the manager introduces the following information about the center.

Есте сақтаңыз!

«-у үшін/-нің арқасында»

Кір жуғыш машина киімдерді жуу үшін өте пайдалы құрал.

Кір жуғыш машинаның арқасында киімдерді тез жуамыз.

Тегін диагностика

Шеберді шақыру тегін

365 күнге кепілдік

1 күнде жөндеу

Кәсіби мамандар

365 күнге кепілдік

**СІЗБЕН 30 СЕКУНДТАН
КЕЙІН ХАБАРЛАСАМЫЗ!**

9

Write an online application.

Сіздің электр пешіңіз істемей қалды. «Шебер» орталығының сайтына өтінім қалдырыңыз.

Электр пеш моделі:

Шыққан жылы:

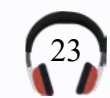
Мәселелер:

Телефон нөміріңіз:

Мекенжайыңыз:

Ыңғайлы уақыт:

ЖІБЕРУ

1 Listen. Perform the assignments.

a) write the corresponding word;

A)

- Алло, сәлеметсіз бе! 1..... тұрмын.
- Алло, бұл техника 2..... орталығы ма?
- Кешіріңіз, сіз нөмерден 3..... Бұл – дәмхана.
- Ой, кешіріңіз.

Ә)

- Алло, сізді тыңдап тұрмын.
- Кешіріңіз, бұл техника жөндеу 4..... ма?
- Иә, сізге қандай 5..... керек?
- Сіздер қысқа толқынды пеш 6..... ме?
- Иә, бірақ

b) Answer.

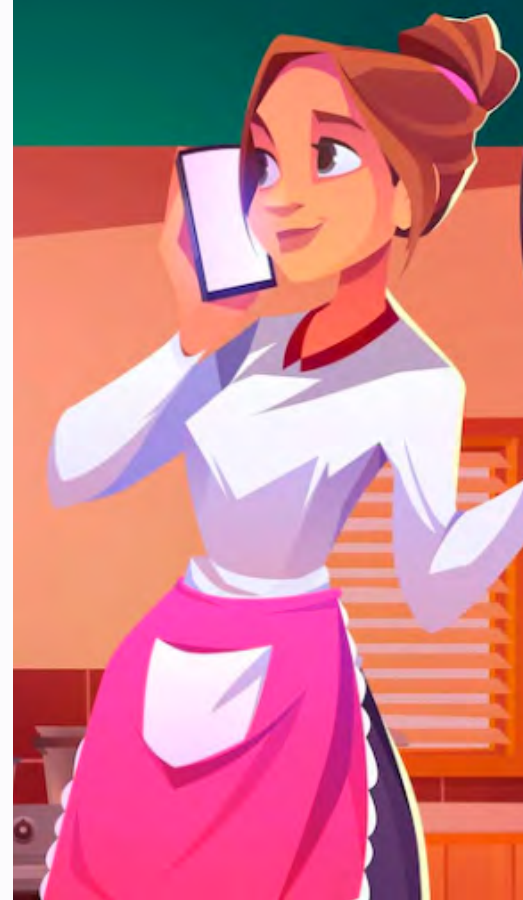
Сізде осындай жағдай болды ма?

c) Answer the questions.

1. Сіз біреуге немесе мекемеге қоңырау шалғанда қандай сөздерді жиі қолданасыз?
2. Мекемеге қоңырау шалғанда хатшы/менеджер қандай сөздерді жиі қолданады?

Сіздің сөздеріңіз

Менеджердің сөздері

2 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ тыңдап тұрмын	☐ телефон алу	☐ амандасу
☐ бір минут	☐ сақтау	☐ қызмет көрсету аясы
☐ күте тұрыңыз	☐ жазып алу	☐ тыс жер
☐ өкінішке орай	☐ қайта теру	☐ қате теру
☐ қателесу	☐ аздан кейін	☐ телефон көтеру
☐ шатастыру	☐ желі	☐ қосу
☐ маңызды	☐ тұра тұру	☐ сөндірулі
☐ көмек	☐ тұтқаны қою/қоймау	☐ қайта
☐ ішкі нөмір	☐ хабарласу	

Есте
сақтаңыз!

«-ып тұр едім»

Кешіріңіз, мен
жарнама бойынша
хабарласып **тұр едім**.

Мен «Крыша»-дан
хабарласып **тұр
едім**. («Крыша»
– Қазақстандық
тұрғын үй сату, алу,
жалдау туралы ірі
сайт)

3

Write the corresponding word.

тыңдап • аясынан • кейін • сөндірулі • қате
нөмірін • хабарласып • тұруыңызды • алмайды • күте

1. Сізді «Сая» орталығы тұр. Есімім – Ардақ. Қандай көмек керек?
2. Бір минут күте өтінемін, қазір қарайын.
3. Өкінішке қарай, сіз нөмірді тердіңіз.
4. Ол бөлімнің ішкі білесіз бе?
5. Біраздан хабарласа аласыз ба? Қазір менеджерлер бос емес еді.
6. Кешіріңіз, сізге OLX-тен тұр едім.
7. Шақырылып отырған абонемент қызмет көрсету тыс жерде.
8. Немесе оның ұялы телефоны Қайта хабарласыңыз.
9. Мен орталыққа бірнеше рет қоңырау шалдым, алайда ешкім телефон
10. Қазір нөмірді жазып алайын, тұрыңыз.

4

Work in pairs. Complete the assignments.

- a) call the ad using the sites provided;
- b) the first student calls the ad, the second student owns the ad;
- c) use an example.

Үлгі:

- Алло, тыңдап тұрмын.

- Мен «Крыша»-дан хабарландыру бойынша телефон шалып **тұр едім**. Пәтерді көрейін деп едім.

Сайт

MARKET

Хабарландыру

Кирби шаңсорғышын жөндеу ☆

Кирби шаңсорғышын сапалы жөндеу жасаймыз. Сынған тетіктерін алмастыру және ішкі сыртқы бөліктерін тазалаймыз. Тек —...

Атырау 7 сентября 2022 г. 1472

Үй сату

Фундамент 1 м. Су, газ, свет бар. Кәріз жүйесі жүргізілген. Қасында мектеп бар. Келісімді баға.

Алматы

2022 г. 199

5 Answer.

1. Сіз қандай сайттарды жиі пайдаланасыз?
2. Қандай қызмет түрлері бойынша жиі қоңырау шаласыз?
3. Сіз хабарландыру бересіз бе?

6 Read. Complete the assignments.

- a) Note the words in bold;
- b) Prepare 5 questions about the text.
- c) Ask questions to a classmate (friend), get answers.
- d) What tips do you have for phone ethics?

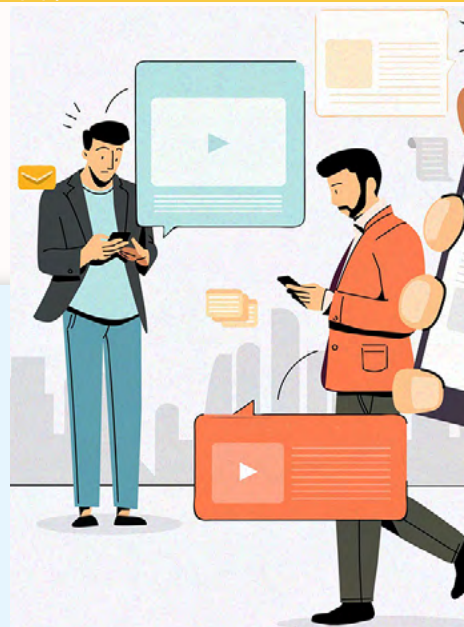
Ұялы телефон – сымсыз байланыстың ең озық әрі қолжетімді түрі. Қазіргі кезде қалта телефоны зор маңызға ие. Телефонның мүмкіндіктері көп. Телефон арқылы **қарым-қатынас жасау** кезінде нақты әрі **қысқа сұрақ** қойып, **жауап** берген дұрыс. Тәжірибеге сүйенсек, телефонмен сөйлесе білу этикасының бірден-бір маңызды қағидалары бар: Олар мынадай:

- егер қоңырау шалған адам **сізді танымайтын** болса, алдымен өзіңізді **таныстыруды** және не **мәселе туралы** хабарласып тұрғаныңызды айту маңызды;
- сіздің телефон шалуыңызды **күтіп отырса**, хабарласпау – өрескел қателік;
- мүмкіндік болған кезде **бірден қоңырау шалу** керек;
- егер әңгіме ұзақ болса, онда сөйлесушімен асықпай сөйлесе алатын уақытта **хабарласуға келіскен дұрыс**;
- тамақтанып отырып ешқашан сөйлеспеңіз;
- егер сіз бір телефонмен сөйлесіп жатқан уақытта екінші қоңырау келіп жатса, ең дұрысы алғашқы әңгімені **мүмкіндігінше аяқтап**, содан кейін ғана екінші қоңырау **шалушыңызбен хабарласқан** дұрыс.

7 Answer.

Сіз не іктер едіңіз?

1. Сізге біреу қателесіп қоңырау шалды.
2. Сіз қоңырау шалған адам телефонды алмады және қайта хабарласпады.
3. Сіз желіде ұзақ күтіп қалдыңыз.
4. Сіз сөйлесушімен амандасуды ұмытып кеттіңіз.
5. Мекеменің ішкі нөміріне хабарласа алмадыңыз.
6. Сөйлесуші қоңырауды үзіп тастады.

1 Complete the assignments.

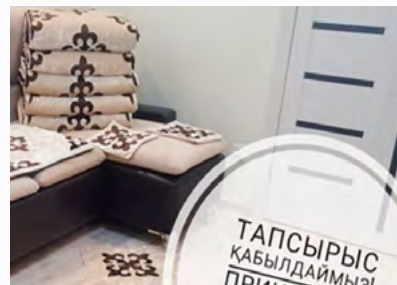
- a) choose one image; e) use the form «-yp tumyn» when answering;
 b) write your phone number; g) respect the ethics of the telephone conversation;
 c) give the number to a classmate (friend); h) provide information about the type of activity;
 d) your classmate (friend) calls you; f) swap roles.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

- ☐ тапсырыс беру
☐ жеткізу
☐ төлем жасау
☐ сапа
☐ уақыт
☐ келісу
☐ кепілдік беру
☐ дайын болу
☐ шақыру

- ☐ дайындау
☐ алдын-ала
☐ қолдан жасалған
☐ тұрақты
☐ сапалы
☐ тегін
☐ қала ішінде
☐ республика бойынша
☐ қалааралық

- ☐ сәлемдеме
☐ пошта арқылы
☐ кешіктіру
☐ алдын-ала төлем
☐ жылдам
☐ сенімді
☐ жеңілдік
☐ қалған ақша

3 Answer. Make up answers.

1. Сіздерде жеткізу тегін бе?
2. Төлемді қалай жасаймын?
3. Қашан дайын болады?
4. Пошта арқылы салуға бола ма?
5. Қала ішінде тапсырыс қабылдайсыздар ма?
6. Қалааралық жеткізу ұзақ па?
7. Сіздерде жеңілдік бар ма?
8. Сіздер алдын-ала тапсырыс аласыздар ма?
9. Тауар сапалы ма?
10. Басқа қалаға сәлемдеме аласыз ба?

4 Perform the assignments.

a) Read the role-play;

b) Note the word combinations in bold;

c) Make a sample dialogue. Make an order for the service or product you need.

- Қайырлы күн!
- Сәлеметсіз бе! Айта беріңіз, сізді **тыңдап тұрмын**.
- Гүлге **тапсырыс берейін деп едім**.
- Жақсы. Сізге қандай гүл қажет?
- Раушандар неше теңгеден?
- Бір данасы 1000 теңге. Сізге қай күнге қажет?
- Ертеңге, 40 дана.
- Қандай түстер қажет?
- Қызыл және ақ. 20 қызыл, 20 ақ.
- Жақсы, ертең **қай уақытқа дайын болсын?**
- Кешкі сағат 18:00-ға. Сіздерде **жеткізу тегін** бе?
- Иә, қала ішінде тегін, бірақ қала сыртына 2000 теңге.
- Ааа, жақсы. Мен қаланың ішінде тұрамын. Төлем Каспий арқылы ма?
- Иә, осы нөмірге қазір 10 000 теңге салсаңыз, қалған ақшасын гүлді алғанда төлейсіз.
- Жақсы, рақмет! Қазір жіберемін.
- **Төлем түбіртегін** осы нөмірдегі Whats App-қа жіберерсіз.
- Келістік.
- Сау болыңыз!

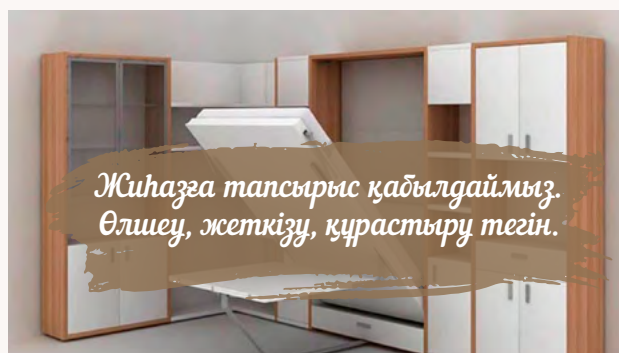
5 Complete the assignment.

- <https://www.youtube.com/shorts/bmq5zCBwrnY> follow the link;
- What type of activity are they taking orders for?
- Write down your phone number.

6 Complete the assignments.

- read the ads;
- find similar ads;
- write 4 ads by yourself according to the requirements:
 - қызмет түрі;
 - бағасы;
 - артықшылықтар;
 - мекенжай;
 - телефон нөмірі.

1.

.....

.....

.....

3.

.....

.....

.....

2.

.....

.....

.....

4.

.....

.....

.....

1 Answer «yes» or «no».

	иә	жоқ
1. Сіздерде емдік массаж бар ма?	☐	☐
2. Ерлер шебері бос па?	☐	☐
3. Бүгінге бос орын бар ма?	☐	☐
4. Теледидар жөндейсіздер ме?	☐	☐
5. Қызмет түріне кепілдік бересіздер ме?	☐	☐
6. Алдын-ала төлем жасау керек пе?	☐	☐
7. Ол телефонға жауап берді ме?	☐	☐
8. Сіздер тапсырыс қабылдайсыздар ма?	☐	☐
9. Пошта арқылы жеткізуге бола ма?	☐	☐
10. Қала ішінде жеткізу тегін бе?	☐	☐

2 Write 10 sentences using the forms.

1. «-айын/ейін/иын/иін деп едім»
2. «-у үшін/ -нің арқасында»
3. «-ып тұр едім»

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

3 Situation.

1) You need to go to a wedding. Contact a beauty salon. Find out the following information.

- 1) Мерекелік шаш үлгісі;
- 2) бос орын;
- 3) жазылу уақыты;
- 4) төлем туралы.

2) Your refrigerator broke down. You went to an appliance repair center to have it repaired. The worker asked you the following questions. Answer them.

- 1) Тоңазытқыштың моделі қандай?
- 2) Қандай мәселе болып тұр?
- 3) Қай уақыт ыңғайлы?

3) It's your birthday. You need to book a table in a cafe. Call the cafe and make a reservation. Tell the manager the information below.

- 1) Күні;
- 2) уақыты;
- 3) адам саны;
- 4) ас мәзірі

4 Complete the assignments.

a) open the links of these sites:

<https://www.olx.kz/>

<https://krisha.kz/>

<https://market.kz/>

b) select one ad from each site;

c) write down the announcement;

d) give the text to a friend;

e) ask your classmate (friend) questions about the text of the ad and get answers;

g) switch places

9

CHAPTER

THE COLLECTIVE

- 9.A My colleagues
- 9.B In which department do you work?
- 9.C Collective activities
- 9.D When is the meeting?
- 9.E Chapter repetition

1 Write the answers to the questions.

1) Сұлулық салонына не үшін барасыз?

.....

2) Үйдегі теледидарыңыз істемей қалды. Қайда хабарласасыз?

.....

3) Салқындату камералары бар, азық-түлікті сақтауға арналған құрылғы қалай аталады?

.....

4) Қандай қызмет түрлері бойынша жиі қоңырау шаласыз?

.....

5) Көлік сататын болсаңыз, хабарландыруда қандай мәліметтер берілуі тиіс?

.....

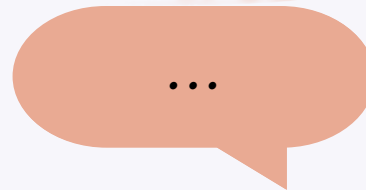
2

Answer. «Сұлулық салонында жұмыс істегеннің ...» complete the sentence.

Тиімді жақтары

Тиімсіз жақтары

3

Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ әріптес / қызметтес / жұмыстас

☐ ұжым

☐ арақашықтық сақтау

☐ адамгершілік

☐ өзін-өзі ұстай білу

☐ ұстамды

☐ қарсылық

☐ артықшылық

☐ кемшілік

☐ бәсекелестік

☐ жағымды

☐ жағымсыз

☐ ұйымшыл

☐ мансап

☐ сөзқұмарлық

☐ басыну

☐ ойына келгенді айту

☐ жеке өмір

☐ талқылау

☐ абырой

☐ беделді

☐ кемсіту / кемсітіп сөйлеу

☐ құпия сақтау

☐ қолұшын беру

☐ тәулік / тәулік бойы

☐ жұмыс орны

☐ жеке тұлға

☐ мансапқор

☐ шаш өсіру

☐ шаш өсіру

4

Find and write out the words from the table that denote the meaning of the word combinations.

1. Өзіңізбен бірге жұмыс істейтін адам.
2. Бұл адам ешқашан ашуланбайды, айғайламайды.
3. Әрқашан көмек беріп жүреді.
4. 24 сағаттық уақыт.
5. Ешкім ұнатпайды.
6. Біреудің айтқан сырын сақтау.
7. Мағынасыз, көп сөйлейтін адам.
8. Тек өзінің пайдасы үшін, бастыққа жақсы көріну үшін жұмыс істейтін адам

5

Insert the corresponding word.

жұмыстас • кемшілік • ұйымшыл • адамгершілік
күпия сақтау • жеке тұлға • талқылау • беделді

1. Әр адамның өзіңізге сеніп тапсырған сырын ешкімге айтпай, өте маңызды.
2. Олар бір-біріне болып келеді.
3. Біздің қызметестеріміз жиналыста қызу жүргізді.
4. Әркімнің жеке өміріне араласа беру үлкен болып саналады.
5. Әрбір жеке адам екенін естен шығармаңыз.
6. Менің әкем жұмыс орнында қызметкерлердің бірі.
7. Ұжым болса, жұмыстағы әр күнің қызықты өтеді.
8. кез келген адамға қажет қасиет.

Есте
сақтаңыз!

Ойды нақтылау/
жалғастыру/
салыстыру

арқылы, жайында,
үшін, туралы, сайын,
тәрізді, сияқты,
дейін, шейін, таман,
қарай, жуық, тарта,
кейін, соң, гөрі, бері,
бұрын, әрі, қатар,
қабат, бірге.

Қызметкерлер
жайында толық
ақпарат кадрлар
бөлімінде болады.

Сәуле мен арқылы
құжаттарды бастыққа
беріп жібергісі келді.

6

Пікір білдіріңіз. Сыныптасыңыздан
(досыңыздан) жауап алыңыз.

- 1) Әріптес деген кім?
- 2) Әріптестеріңізбен қарым-қатынасыңыз қандай?
- 3) Сіз қайда жұмыс істейсіз: кеңседе, білім беру мекемесінде, мемлекеттік қызметкер, фрилансер, кәсіпкер?
- 4) Сізге жұмысыңыз ұнай ма?

Есте
сақтаңыз!

ӘРІПТЕС –
ҚЫЗМЕТТЕС,
ЖҰМЫСТАС

7

Read.

Әріптестеріңізбен жақсы тіл табықып жүрсіз бе?

Жұмыста адам бір тәулік уақытының жартысынан астам бөлігін өткізеді. Сол себепті әріптеспен бірге ұжым да бәріміз үшін маңызды. «Адам адамға жолдас және бауыр», дегенмен кейде ұжымнан өз орнымызды таба алмаған соң, белгілі бір қиындықтарға ұшырап жататынымыз құпия емес. Неліктен?

Бірінші себебі – **бәсекелестік**. Әр қызметкер абыройлы әрі беделді болу үшін бәсекеге қабілетті бола алуы тиіс. Маман өз ісін сапасыз орындауының кесірінен бүкіл ұжымды артқа тартуы мүмкін. Сондықтан жұмыс орнында бір-біріне қолдау көрсетіп, адамгершілік танытқан дұрыс.

Екінші себебі – **көре алмаушылық**. Ұжымдағы белгілі бір адамның жетістігі болған сайын, кейбіреулер оның кемшілігін іздеп, қалай да табуға тырысады. Содан кейін оны кемсітіп, психологиялық қысым көрсете бастайды.

Тағы бір себебі – **мансапқорлық**. Біреулер жұмыс істеуге тек жоғары мансап үшін келеді. Ол мансаптың жолында бәрін құрбан етуге даяр. Басшылардың көзіне түсу үшін жұмыстан соң тым кеш қайтуға да дайын болады.

Сол себепті жұмыс орнында әр қызметкер өз жұмысын ұқыпты орындап, әріптестерін сыйлағаны дұрыс. Сіз ұжымдағы әріптестеріңізбен тіл табысып жүрсіз бе?

8

Situation.

Сіздің компанияңызға жаңа қызметкер керек. Сіздер жарнама бердіңіздер. Жарнама бойынша бірнеше үміткер келді.

Assignment:

- divide into groups;
- there should be three people in each group;
- ask the candidates the following questions and choose one of them;
- explain why you chose that particular candidate.

- Сіз күніне 12 сағат жұмыс істейсіз бе?
- Сіз үшін әріптестеріңіз маңызды адамдар ма?
- Жұмысыңызда қиындықтарға көп ұшырадыңыз ба?
- Өзіңізді бәсекеге қабілетті қызметкермін деп есептейсіз бе?
- Ұжымда сізді, сіздің еңбегіңізді көре алмайтындар болды ма?
- Сіздің мансапқор әріптесіңіз бар ма?
- Ұжымыңызда қызметкерлер бір-біріне қолдау көрсетті ме?
- Әріптестеріңізбен тез тіл табысып кете аласыз ба?

9

Answer. Exchange opinions with a friend.

*Сіздің басшы болғыңыз келе ме? Не себепті болғыңыз келеді?
Не үшін басшылық қызмет атқарғыңыз келмейді?*

Менің басшы болғым келеді, себебі

.....

.....

.....

.....

.....

Менің басшы болғым келмейді, өйткені

.....

.....

.....

.....

.....

10

Write your opinion of the text you have read using the allied words below.

үшін

сонымен қатар

бірге

кейін

-
-
-
-

11

Listening. Do the assignments.

a) Which information was given first? Number it in order.

№ ____

«Сен қателесесің»

Сөйлеп жатқан әріптесіңізді тоқтатып, осылай деуге болмайды. Бұл кеңсе этикетіне жат. Оның сөйлеп біткенін күтіңіз, тек сосын ғана: "Менің ойымша, басқаша істеуге де болатын сияқты. Сіз қалай ойлайсыз? Егер" деп сыпайы диалог құру керек.

№ ____

«Бұл тек бір минут уақыт алады»

Әріптесіңізге бір минутта бітеді деп, одан да көп уақытын алсаңыз, ыңғайсыз жағдайға тап болуыңыз мүмкін. Одан да диалог басында: «Бұл жұмыс осынша уақыт алады» деп нақты айтқаныңыз дұрыс.

№ ____

«Менің шаруам емес»

Бұл өте дөрекі сөз. Жұмысыңыз қанша көп болса да, әдептен озбай, сыпайы ғана жауап беруге тырысыңыз. Оның орнына: «Бұл жұмыспен менің әріптесім айналысады, сол кісіге барғаныңыз жөн» деп көмектесіп жіберіңіз.

№ ____

«Менің уақытым болмады»

Не үшін орындамағаныңызға жалған сылтау іздемей, тапсырманы нақты қашан орындайтыныңызды айтып, кешірім өтінген жөн.

№ ____

«Мен қолымнан келгеннің бәрін істедім»

Жұмысқа деген құлшынысыңызды бұлай жауып тастаудың орнына: «Келесіде жақсы нәтижеге жету үшін нені жетілдіру керектігін айтсаңыз» деп алға жылжуға ұмтылыңыз.

b) What does the sentence in the last section say?

.....

.....

c) Do you often seek help from your colleagues? «Yes.» «No.» Why?

Иә

Жоқ

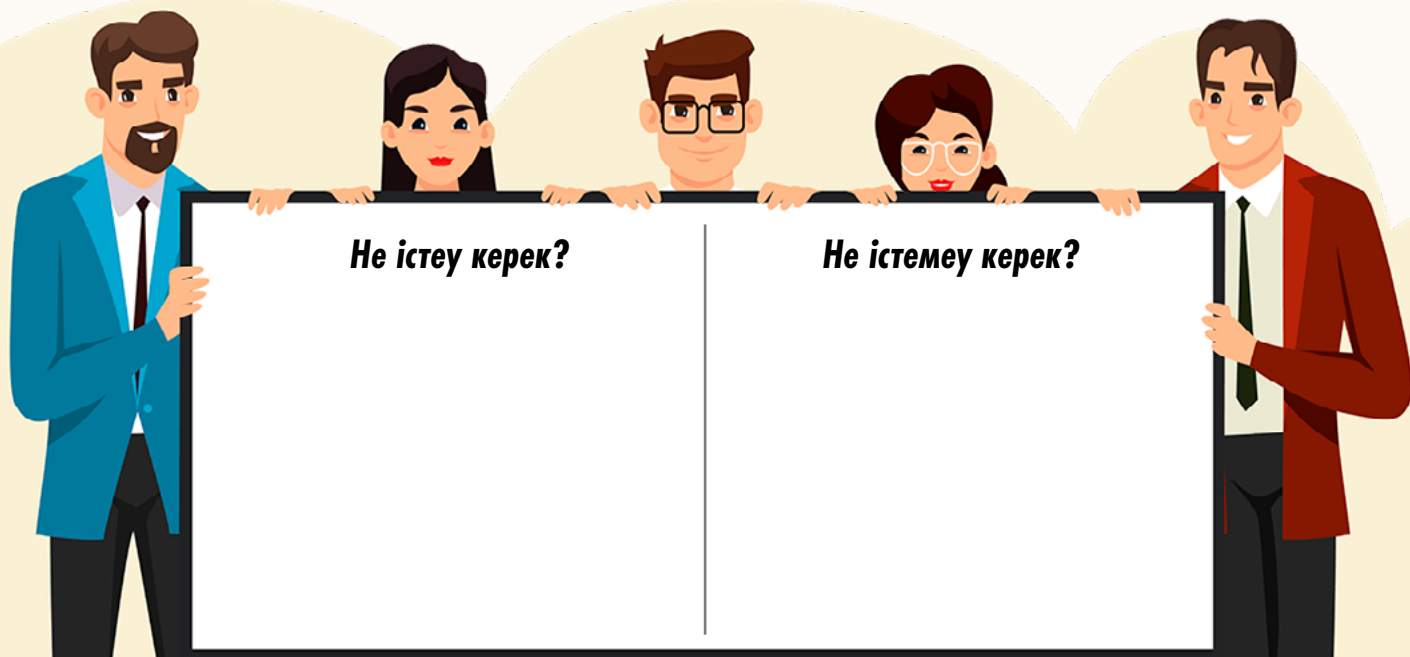
In which department do you work?

1

What do you think? Compare your opinion with that of a classmate (friend).

Өз жұмыс орныңызда беделді, абыройлы қызметкер / әріптес болу үшін

2

Make a sentence with these words.

сөзқұмар

әріптес

өзін-өзі ұстай білу

жағымсыз

жұмыс орны

кемсіту

қолұшын беру

абыройлы

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7)
- 8)

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ қызметкерлерді басқару бөлімі	☐ қаржы бөлімі	☐ талап қою
☐ есептеу бөлімі	☐ ден қойып тыңдау	☐ уақытында жүзеге асыру
☐ тұтынушылармен жұмыс бөлімі	☐ тұтынушы	☐ екіжүзділік
☐ бақылау бөлімі	☐ сыртқы келбет	☐ ұқыптылық
☐ жеткізу бөлімі	☐ лайықты болу	☐ жауапкершілікпен қарау
☐ жөнелту бөлімі	☐ бағынышты адам	☐ жарасады
☐ бәсекеге қабілетті	☐ сараптау бөлімі	

4 Insert the corresponding word.

жеткізу бөлімі • ұқыптылық • жөнелту бөлімі • ден қойып тыңдау
талап қою • лайықты болу • уақытында жүзеге асыру • екіжүзділік

1. Қаржы бөлімінде жұмыс істейтін қызметкерлерге өте қажет қасиет.
2. Тұтынушыға тауарды қызметкерлері жібереді.
3. Басшының тапсырмасын, әсіресе, маңызды, керісінше болған жағдайда жұмысыңызды аяқтай алмайсыз.
4. – ешкімге жараспайтын жағымсыз қасиет.
5. Ұжым бастығы қызметкерлеріне ескерту жасады.
6. Жұмыс орнында барлық жұмысты керек.
7. Кез келген қызметте орынды іс, керісінше болған жағдайда сапа жоғалады.
8. Ең беделді және абыройлы қызметкер атына үшін аянбай еңбек ету керек.

5 Find equivalents for the highlighted words.

- 1) Біздің фирмамыздың тауарын алуға келген **әрбір** адам өте маңызды.
- 2) Жұмыс орнына бірінші келген қызметкердің **бет-жүзі, үстіндегі киімі** бірден көзге түседі.
- 3) Басшыны көрген кезде оның **қол астындағы қызметкері** бірінші болып сәлемдеседі.
- 4) **Жалған сөйлеп, өтірік мақтау айтып жүретін** адам ешкімге ұнамайды.
- 5) Нарық заманында жұмыс орныңызды сақтап қалу үшін өзге қызметкерлерден **пысық, білімді** болуыңыз қажет.
- 6) Бұл бөлім қызметкерлердің іс-әрекетін, фирмаға кіріп-шыққан келушілерді **тексеріп отыратын** бөлім.

сыртқы келбеті

бағынышты адам

екіжүзді

бақылау бөлімі

бәсекеге

тұтынушы

In which department do you work?

6 Answer. Listen to your classmate's (friend's) answers.

- 1) Сіздің мамандығыңыз кім?
- 2) Қандай бөлімде жұмыс істейсіз?
- 3) Сіз тұтынушылармен жұмыс істейсіз бе?
- 4) Жұмысыңызда қандай бөлімге жиі барасыз? (есептеу бөлімі, жеткізу бөлімі, қызметкерлерді басқару бөлімі және т.б.).
- 5) Әріптестеріңізбен қарым-қатынасыңыз жақсы ма?
- 6) Жеке кабинетте отырасыз ба, әлде өзге әріптестеріңізбен бірге отырасыз ба?

7 Read.

- Сәлеметсіз бе, Айым Тұрарқызы! Менің есімім – Раушан, «Адам және қоғам» журналының тілшісімін.
 - Қайырлы күн, Раушан! Танысқанымға қуаныштымын!
 - Айым Тұрарқызы, сұхбат беруге келіскеніңіз үшін рақмет!
 - Оқасы жоқ!
 - Қызметкерлерді басқару бөлімінің басшысы болғаныңызға неше жыл?
 - Бес жыл уақыт болды. Оған дейін басқа бөлімдерде жұмыс істеп, тәжірибе жинақтадым.
 - Қазір оқу орнынан кейін жұмыс іздеп жүрген жастар өте көп. Оларға жұмысқа орналасу бойынша қандай ақыл-кеңес берер едіңіз?
 - Әрине, қазір өзіңе ұнайтын

жұмыс табу қиын. Кейбір жастар қарапайым жұмыс әдебін білмейді. Көбіне жоғары жалақы керек, жеке кабинет керек.
 - Әр мекеменің ішкі заңдылықтары бар дейсіз ғой?
 - Иә, солай. Егер маман қаржы бөліміне жұмысқа тұрса, ұқыптылық қабілеті маңызды. Сонымен қатар қаржылық құпияны сақтау қажет. Жөнелту және жеткізу бөліміндегі қызметкерлер өз міндеттерін уақытында орындаулары тиіс. Жалпы кез келген мекемеде әріптестер арасында екіжүзділік, бәсекелестік жиі кездеседі. Осындай жағдайларды болдырмау үшін қызметкерлермен үнемі

кездесу өткізіп, олардың мәселелерін тыңдап, қолдау көрсетуге тырысамыз.
 - Жоғары оқу орнын бітіріп келген мамандарды жұмысқа аласыздар ма?
 - Әрине! Жас мамандар қажет. Әсіресе тұтынушылармен жұмыс істейтін бөлімге. Әр жас маманға тәжірибелі қызметкерлер көмек беріп, бір ай қолдау көрсетеді.
 - Керемет мүмкіндіктер екен! Сіздің мекеме туралы өз журналымызда жас мамандарды жұмысқа шақырып, хабарландыру береміз. Айым Тұрарқызы, мекемелеріңізге табыс пен жетістік тілеймін. Сұхбатыңызға рақмет!
 - Сізге де рақмет!

8 Answer.

1. Сұхбатта қандай мәселе сөз болды?
2. Жас мамандардың қандай кемшіліктері туралы айтылды?
3. Сұхбат беруші қандай мекемеде жұмыс істейді?
4. Жас мамандарға қандай көмек көрсетіледі?

9 Check the information that is not mentioned in the interview.

№ Ақпарат	Сұхбатта жоқ
1. Сұхбатты тілші алды.	☐
2. Қаржы бөліміндегі жұмыс қиындықтары.	☐
3. Адамдардың жұмыссыздығы.	☐
4. Жас мамандардың қоятын талаптары.	☐
5. Тұтынушылармен жақсы сөйлесу керек.	☐
6. Жастарды жұмысқа алмауға тырысамыз.	☐
7. Журнал да хабарландыру таратып көмек береді.	☐

10

You are the head of the Customer Service department. You are going to hire a new employee. What requirements would you impose on him/her? write 5 requirements and explain the reason for them.

.....

.....

.....

.....

.....

11 Situation. Express your opinion.

You work in the delivery department. Your colleague has not delivered the goods to the customer on time twice a week. Will you tell your supervisor about the situation? What will you do? Use the given words in your answer.

кедергі келтіру

Көңіл қойып тыңдау

мансапқорлық

Қолдау көрсету

адамгершілік

Қолұшын беру

1 Find the words.

Ә	І	Қ	Ы	Л	Ы	Т	П	Ы	Қ	Ұ	Ш
К	П	І	И	Т	З	Ө	Ж	Ф	И	С	О
Е	Р	Е	О	Л	Д	У	М	Т	И	Ы	Й
М	А	Р	О	Қ	П	А	С	Н	А	М	Ю
С	Л	П	Б	Д	Ю	З	Ө	Ұ	Қ	Ы	У
І	Д	Е	К	І	Ж	Ұ	З	Д	І	П	А
Т	А	Д	А	Л	Е	Р	Ы	П	А	Ы	С
У	У	О	П	А	Т	Е	М	Ы	С	А	Ы
Ы	Ы	Ө	У	Р	К	К	Ы	Р	Ы	П	Ш
С	М	Қ	П	А	І	Т	М	Д	А	Л	У
А	И	Ұ	Ы	С	З	И	А	О	П	А	Н
Қ	О	Л	Д	А	У	С	Р	Д	А	Л	Ы
А	Б	М	А	Й	М	Ы	А	О	П	А	Т
Р	Я	С	Е	Т	П	І	Р	Ө	Ы	С	Ұ
Ы	Ы	О	Л	Д	У	П	І	И	А	Қ	Т

- 1) Өтірік сөйлеп, әркімге мақтау айтып жүретін адам (8 әріп).
- 2) Қызметте өсу үшін бастығына жағынып жүретін адам (9 әріп).
- 3) Әріптеске көмек көрсету, идеясын жақтау (6 әріп).
- 4) Сіздің компанияңыздың өнімін алатын адам (8 адам).
- 5) Сізбен бірге жұмыс істейтін адам (7 әріп).
- 6) Барлығын уақытымен орындайтын адамға тән қасиет (9 әріп).
- 7) Біреуді көре алмай, оның мінезін, іс-әрекетін жұмыста әңгіме ету (7 әріп).
- 8) Тауарды халыққа апарып беретін бөлім атауы? (7 әріп).

2

Write, using the words from the previous lesson, what an employee should be like.

Жағымды мінез	Жағымсыз мінез
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ ұйымшыл ұжым	☐ қарбалас өмір	☐ жұмыстан тыс жағдайда
☐ табысты болудың кепілі	☐ көшбасшылық қасиет	☐ уақытты көңілді өткізу
☐ қарым-қатынасты жақсарту	☐ күйзеліс	☐ шешім қабылдау
☐ сыйластық	☐ ұжымдық шара	☐ дарындылық
☐ біршама өсу	☐ ауызбіршілік	☐ сенімге ие болу
☐ жұмыс тиімділігі	☐ түсіністік таныту	☐ эмоционалдық күйзеліске түсу

4 Complete the assignments.

- write your answers to the questions;
 - do not write your name on the answer sheet;
 - give the answers to a classmate (friend);
 - read the answers to the audience.
- Өз ұжымыңызды «ұйымшыл ұжым» деп айта аласыз ба?
 - Тапсырманы уақытында орындау жұмыс тиімділігін арттыра ма?
 - Басшы қызметкерлеріне үнемі түсіністік танытуы тиіс пе?
 - Сіздің бойыңызда көшбасшылық қасиет бар ма?
 - Әріптесіңізбен жұмыстан тыс жағдайда кездесесіз бе?
 - Жұмыс орнында уақытты көңілді өткізуге бола ма?
 - «Ауызбіршілік» деген «сыйластық» сөзінің синонимі ме?
 - Ұжымдық шаралардың барлығына қатысасыз ба?

5 Situation. What will you do?

You did not complete the task assigned to you in time. Therefore, your department did not receive a bonus. Your actions.

**ЖАУАП БЕРУ ҮШІН 3-тапсырмадағы
берілген сөздерді қолданыңыз**

6

Find the meaning of these words in the sentences below.

№__ – сыйластық

№__ – ұйымшыл ұжым

№__ – күйзеліс

№__ – жұмыстан тыс жағдайда

№__ – көшбасшылық қасиет

1. Адамдар арасындағы құрмет тек жұмыста ғана емес, күнделікті өмірде де болғаны дұрыс.
2. Мен әріптесіммен жұмыстан кейін теннис ойнауға барамын.
3. Әкемнің жұмыс орнындағы қызметкерлер үнемі бір-біріне қолдау көрсетіп жүреді.
4. Жұмысынан қысқарып қалған адам қиын жағдайға тап болуы мүмкін.
5. Ел бастайтын адам өз артынан халықты ерте алатын қасиетке ие болуы тиіс.

7

Read.

Ұйымшыл ұжым – бүкіл мекеменің табысты болуының кепілі. Сол себептен, үлкен компания басшылары қызметкерлер арасындағы қатынасты жақсарту үшін әртүрлі ұжымдық шаралар ұйымдастырып тұрады.

Соңғы жылдары «West Dala» ұжымының саны біршама өсті. Ұжымның ішінде жұмыс тиімділігін арттыру, жаңадан келген қызметкерлермен жұмыстан тыс жағдайда танысу, уақытты командамен және көңілді өткізу мақсатында компания басшылығы ұжымдық тимбилдинг ұйымдастыру туралы шешім қабылдады. Көптеген әріптестер

бұл ұсынысқа бірден қолдау білдіріп, тимбилдингке белсене қатысты.

Қызметкерлердің балалары бір-бірімен тез танысып, ата-аналарымен бірге уақытты көңілді өткізді. Бұл балалар үшін бір мезет қаланың қарбалас өмірінен, барлық гаджеттерден босап, керемет өткізген демалыс болды.

Ұжымдық тимбилдинг мақсаты – жемісті және тиімді демалыс ретінде ұжымның ауызбіршілігін көрсету. Мұндай шаралар әріптестердің жеке қасиеттері мен дарындылығын, кей жағдайларда тіпті көшбасшылық қасиеттерін ашуға көмектесетін керемет мүмкіндік. Сонымен қатар командамен жұмыс істеу, жауапкершілікті болу, бір-біріне деген сенімге ие болу және ұжымдық рухты көтеру мүмкіндігін сыйлайды.

Ал сіздің ұжымыңызда осы тектес шаралар өткізіліп тұра ма?

Есте сақтаңыз!

**Әрекетке
экспрессивті мән
беретін сөздер**

тез, ақырын, керемет,
нағыз, тіпті, әдейі

Ол жұмысқа **әдейі**
кешігіп келді.

Ол берілген жұмысты
тез әрі сапалы істейді.

**Есте
сақтаңыз!**

«Тимбилдинг»
— бұл әлеуметтік-психологиялық тренинг, оның негізгі мақсаты — қызметкерлер ортасында берік достық қарым-қатынасты және өзара көмек көрсету, эмоционалдық күйзелісті төмендету, түрлі жағдайларда тиімді шешімдер қабылдай алатын дағдыларды дамыту принциптерін құру болып табылады.

8

Complete the assignment. Answer «right» or «wrong» based on the content of the text.

Ақпарат

дұрыс

бұрыс

Ұжымның ұйымшыл болуы тек кері әсерін тигізеді.

☐
☐

Қызметкерлердің қарым-қатынасын жақсарту үшін көбірек ұжымдық шаралар ұйымдастырған дұрыс.

☐
☐

«West Dala» ұжымының саны кәдімгідей азайып қалды.

☐
☐

Компания басшысы тимбилдинг өткізбейміз деп шешті.

☐
☐

Әріптестердің отбасылары бірге келіп, көңілді уақыт өткізді.

☐
☐

Ұжымдық шаралар ешкімге де ұнамайды.

☐
☐

9

Answer the questions.

- 1) Ұжымның ұйымшыл болуы үшін мекеме басшылары қандай іс-шараларды жүзеге асырады?
- 2) «West Dala» компаниясы не себепті тимбилдинг өткізді?
- 3) Тимбилдинг арқылы көздеген мақсаттарына қол жеткізе алды ма?
- 4) Әдепті сөйлеудің, сыйластықтың ұжымдағы қарым-қатынасқа қандай әсері бар деп ойлайсыз?
- 5) Сіз ұжым басшысысыз. Қызметкерлеріңіз ұйымшыл болуы үшін сізге компания ережесін жазу керек. Қандай ереже жазар едіңіз?

1 Describe your team.

Ұжымымдағы ең ұнайтын
нәрселер,

біріншіден, ...

Маған ұжымымда ұнамайтын
нәрселер,

біріншіден, ...

Ұйымшыл ұжым болу үшін
мынадай ұсыныс айтар едім:

1) ...
2) ...
3) ...

2 Read the interview. What advice would you give to a team building event organizer?

- Айгүл, сенен көмек сұрауға бола ма?
- Әрине, тыңдап тұрмын. Айта бер.
- Басшылық маған келесі аптада тимбилдинг өткізуді тапсырды. Қалай өткізсем болады? Жаксы идея бар ма?
- Интернетте ақпарат көп емес пе? Қарап көрдің бе?
- Қарадым, бірақ ұнамады.
- Оның дұрыс, бір ұйымға арналған іс-шара екінші ұйымға сай келмеуі мүмкін.
- Не істесем болады?
- Өткенде мен «Бір ұйым – бір отбасы» деген тренингке қатыстым. Өте пайдалы болды. Сол жердегі ойындарды берейін. Өзің тандап аларсың.
- Жаксы болды ғой, поштаға жібере аласың ба?
- Жарайды.
- Негізі тренинг қызметкерлер арасындағы қарым-қатынасты жақсарту, ауызбіршілікті дамыту және жұмыс тиімділігін арттыру бойынша өтті.
- Яғни, негізгі мақсаты ғой?
- Иә, сен де сондай бір мақсаттарды таңда, сосын түрлі ойындар ұйымдастыруға болады.

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ лездеме \ жиналыс	☐ сөз жүзінде қалдырмау	☐ жауапкершілікті арттыру
☐ тиімді шешім	☐ жиналыс ұзақтығы	☐ пікір алмасу
☐ нәтижелі жұмыс	☐ қорытынды жасау	☐ шұғыл мәселелерді талқылау
☐ ауқымды тақырып	☐ үздік идея	☐ іріктеп алу
☐ уақытты зая кетірмеу	☐ мәселенің шешімін ұсыну	☐ күн тәртібі
☐ уақытты тиімді пайдалану	☐ бір апта көлемінде	☐ шолу жасау
☐ іске асыру	☐ орындалу мерзімі	

4

Replace the ellipses with the appropriate word combinations.

уақытты тиімді пайдалануы • тиімді шешім • лездеме • қорытынды жасау
пікір алмасты • күн тәртібі • бір апта көлемінде • іске асыру

- 1) Бүгінгі берілген тапсырманы жүзеге асыруымыз қажет.
- 2) Әр қызметкер тиіс, тек сол кезде барлық жұмыс уақытында орындалады.
- 3) Осы мәселеге қатысты қабылдадық деп ойлаймын.
- 4) Дәл қазір 5 минуттық өткізіп жіберейік.
- 5) Талқыланған мәселелердің барлығын керек.
- 6) Жиналыс барысында әріптестер
- 7) Жиналыстың еліміздегі сайлауға байланысты болмақ.
- 8) Жиналыс соңында керек.

5

Answer the questions using the word combinations given in the table.

1. Осы айтылған жоспар қашан жүзеге асырылуы тиіс?
2. Бастық сізден не сұрады?
3. Лездемеде қандай мәселелер сөз болады?
4. Істің бәрін жүзеге асыру үшін не істемеу керек?
5. Мына тапсырмалардың барлығын бүгін орындау керек пе?
6. Тауардың сапасын жақсарту үшін не істеу керек деп ойлайсыз?

- Шұғыл мәселелерді талқылау
- сөз жүзінде қалдырмау
- бір апта көлемінде
- үздік идея
- іріктеп алу
- жауапкершілікті арттыру

6

Answer the questions.

- 1) Жұмысыңызда жиналыс жиі өте ме?
- 2) Жиналыс қанша уақытқа созылады: 1 сағат немесе одан да көп бола ма?
- 3) Жиналыстың «Лездеме» түрінде, яғни «5 минуттық жиналыс» ретінде өткені тиімді деп ойлайсыз ба?
- 4) Ұжымда жиналыс қаншалықты жиі өткізілуі тиіс: аптасына 1 рет, айына бір рет әлде мүлдем өтпегені дұрыс па?

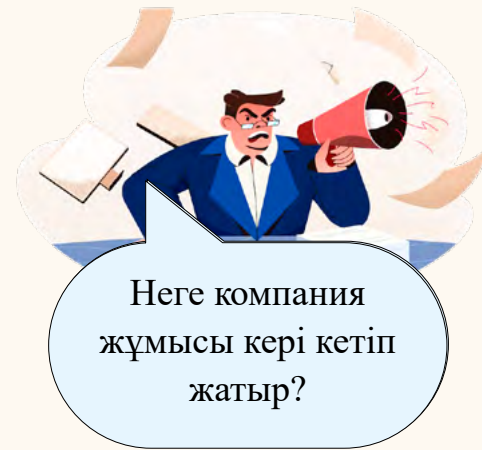

7

Comment on each image. Ask for a friend's opinion.

Ұйықтап алайын,
жиналыста маңызды
ештеңе айтылмайды
бәрібір

Тағы да жиналыс
па?!.....Не керегі бар?

Неге компания
жұмысы кері кетіп
жатыр?

8 Read.

Кез келген кәсіпорын, мекеме өз жұмысын дұрыс жүргізу, пікір алмасу, мәселелерді талқылап, шешімін табу, іс барысын қадағалау үшін жиналыс өткізеді. Кейде жиналыстар тез әрі жылдам өтсе, енді бірде бірнеше сағатқа созылуы мүмкін. Дұрыс жоспарланбаған әрі сапалы түрде дайындалмаған жиналыстар адамның өте көп уақытын зая кетіреді.

Жиналыстың тиімділігін арттыратын сегіз жол бар:

1. Жиналыстың ұзақтығын алдын-ала белгілеп алыңыз.
2. «Жиналыс өткізуге қажеттілік бар ма?» деген сұрақ қойылу қажет. Алып бара жатқан қажеттілігі болмаса, одан бас тартыңыз. Кейде барлық қызметкердің қатысуы міндетті болмаса, бәрін жиналысқа шақырмаңыз.
3. Күн тәртібін белгілеп қойыңыз. Жиналыстың мақсатын, талқыланатын сұрақтардың тізімін жазып алыңыз.
4. Жиналыстың басталу

және аяқталу уақытын қатаң белгілеңіз. Кешіккен адамдарды күтпеңіз.

5. Ең маңызды, кезек күтпейтін сұрақтарды талқылаңыз.
6. Әрбір сұрақты талқылап болған соң қысқаша қорытынды жасап отырыңыз. Барлық көзқарастарды ортаға сала отырып, шешім шығарыңыз.
7. Қабылданған шешімге байланысты атқарылатын істерге жауапты адам тағайындаңыз.
8. Жиналыстың шешімін, қарастырған мәселелерді міндетті түрде қағаз бетіне түсіріп, қызметкерлеріңізге таратып беріңіз. Бұл істің өнімділігін арттыра түседі.

9 Answer the questions.

- 1) Жиналысты күнделікті өткізудің қажеті бар ма?
- 2) Жиналысқа ұжымның барлық қызметкері түгел қатысуы тиіс пе?
- 3) Әр мәселені талқылаған соң, шешім қабылдау керек пе?
- 4) Жиналыс шешімімен қызметкерлер таныс болуы қажет пе?
- 5) Жиналыста не айтылатынын компания басшысы алдын-ала жоспарлап ала ма?

Есте
сақтаңыз!

**Кенес және бұйыру
мәнді құрылымдар**

Бүгін жұмысты
ертерек
аяқтағаныңыз **жөн**.
Сіз бүгін жиналысқа
қатысыңыз.

Ертең жөнелту
бөлімі қызметкерлері
келсін. Сіз барыңыз!
Бала кетсін. Ол
жаққа барма!

10 Supplement the thought in the sentence with your opinion.

- 1) Жиналыстың ұзақтығын алдын-ала белгілеп алыңыз, себебі
- 2) Кешіккен адамдарды күтпеңіз, өйткені
- 3) Қабылданған шешімді орындайтын адамды белгілеңіз,
- 4) Күн тәртібін белгілеп алыңыз,
- 5) Тек маңызды және шұғыл мәселе болса ғана жиналыс өткізіңіз,

11 Listening. Answer the questions.

- 1) 5 минуттық жиналыс өткізу тиімді деп ойлайсыз ба?
- 2) Неге 5 минуттық жиналыста адамдар түрегеп тұрады деп ойлайсыз?
- 3) Неге 5 минуттық жиналысты өткізетін адам күн сайын ауысып отыруы тиіс?
- 4) Жиналыс қанша кезеңнен тұрады?

12 Read the sentences. Answer «yes» or «no».

Ақпарат

	ИӘ	ЖОҚ
1. Жиналысты тек компания басшысы ғана өткізеді.	☐	☐
2. Жұмыстағы мәселенің барлығын жазу қажет.	☐	☐
3. Жиналыс ұзақтығы 20-25 минуттан аспауы тиіс.	☐	☐
4. Жиналыста айтылған тапсырманы жүзеге асырудың қажеті жоқ.	☐	☐
5. Жиналыс аптасына 1 рет өткізіледі.	☐	☐
6. Жиналыста ешкім қимылдамайды.	☐	☐

13 Express your opinion.

As a member of the team, prepare suggestions on «Ways to run an effective meeting. The number of suggestions should be at least 10.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7)
- 8)
- 9)
- 10)

1

Express your opinion. What do you think? Compare with the opinion of a classmate (friend).

Адам өз жұмысын жақсы істесе болды. Ал мінезі маңызды емес, әріптестерімен қарым-қатынасына әсер етпейді.

Адамның мінезі әріптестерімен қарым-қатынасына әсер етеді.

2

Complete the assignments.

- read the opinions;
- formulate opinions in a negative form and vice versa;
- choose two opinions with which you agree and disagree;
- why do you agree and why do you disagree? Argue.

№	Ақпарат
1.	Қызметкер жұмысқа кез келген киім киюге ерікті.
2.	Басшының айтқаны әрқашан заң.
3.	Жұмысқа кешігіп келуге болады, тек тапсырманы аяқтау керек.
4.	Жиналысқа бармауға болады, маңызды мәселе айтылмайды.
5.	Жиналыс кезінде өз пікіріңді айтуға болады.
6.	Өз әріптестеріңмен үнемі пікірталас ұйымдастырған пайдалы.
7.	Өз жұмысыңды уақытыңда орындасаң, ұжымың саған рақмет айтады.
8.	Жаңадан келген әріптеске қолдау көрсеткен жөн.

3

What would you do as a leader of an institution? Choose one of the 3 comments provided. Write down your thoughts.

Қызметкерлер бірін-бірі
жақсы тануы үшін жиналысты
жиі өткізген дұрыс.

Ұжым ұйымшыл әрі
ұжымшыл болуы үшін

Ұжымды бір-біріне
таныстыру үшін жұмыстан
тыс уақытта жинап,
командалық ойындар ойнаған
тиімді.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4

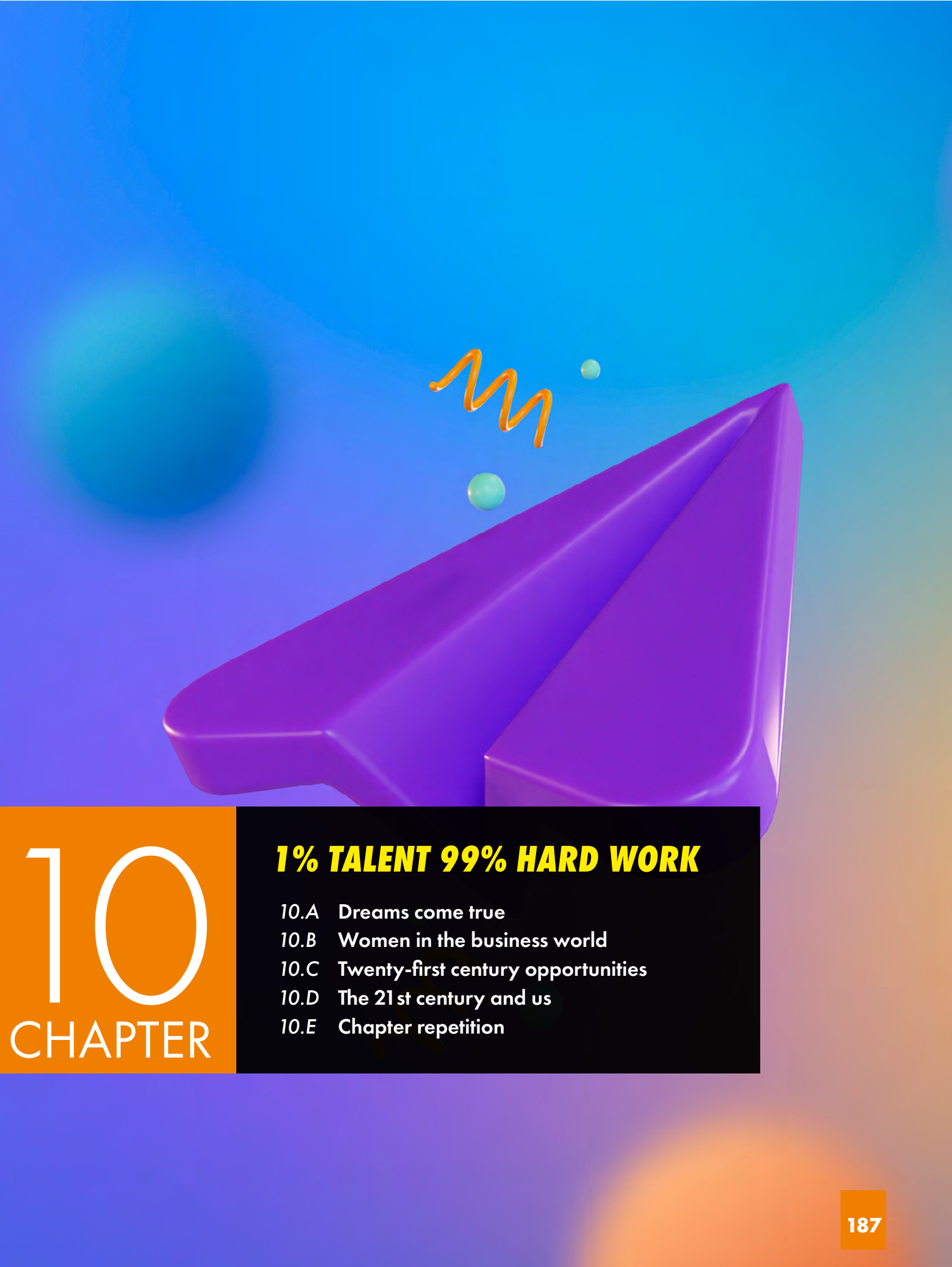
Which workplace would you choose? Why? Argue your choice.

Бұл жұмыстың айлық жалақысы өте
жоғары. Бірақ ұжымы ұйымшыл
емес. Әркім тек ақша табуды
ойлайды.

Бұл жұмыстың жалақысы аса
жоғары емес. Бірақ ұжымы өте тату,
ұйымшыл. Жиі жұмыстан басқа
уақытта бірге бас қосып тұрады.

10

CHAPTER

1% TALENT 99% HARD WORK

- 10.A Dreams come true
- 10.B Women in the business world
- 10.C Twenty-first century opportunities
- 10.D The 21st century and us
- 10.E Chapter repetition

1 Write the answers to the questions.

- 1) Әріптестеріңізбен бас қосқанда қандай тақырыпта сөйлесесіз?
.....
- 2) Жұмыс орнында ешкіммен дос болуға болмайды деген пікірмен келісесіз бе?
«Иә». «Жоқ». Неге?
.....
- 3) «Мансапқорлық» жақсы қасиет пе?
.....
- 4) «Уақытты зая кетірмеу» деген сөзді қалай түсінесіз?
.....
- 5) Сіздің пікіріңізше, ұжымның ұйымшыл болуына әсер ететін қандай 3 нәрсені
айтуға болады?
.....

2 Answer.

Жақсы әріптес деген кім?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Жақсы әріптес болу үшін мен
не істей аламын?**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Fill in the table.

**Ұйымшыл емес ұжым
қызметкерлерінің іс-әрекеті**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ мақсатқа қол жеткізу	☐ қызығушылығын жоғалтып алмау	☐ табандылық таныту
☐ тұрақтылық	☐ қызығушылығын ояту	☐ уақыттың қадірін түсіну
☐ жетістікке жету	☐ қағаз бетіне түсіру	☐ жылжымалы асхана
☐ тәуекелге бел буу	☐ еңсесін түсіру	☐ қолжетімді баға
☐ тәуекелге бару	☐ беріліп істеу	☐ қағыс қалмау
☐ тәуекелшіл болу	☐ тайсалмау	☐ табыс кілті
☐ мүмкіндікті жіберіп алмау	☐ бастан кешіру	☐ меңгеру
☐ жігерлі	☐ құлшыныс	☐ қаймығу
☐ ынталану	☐ ісі оңға басу	

5 Match the word combinations in the two columns.

1. қағыс қалмау	☐	☐ а) көңілі түсу	
2. ісі оңға басу	☐	☐ ә) қорқу, жүрексіну	
3. қағаз бетіне түсіру	☐	☐ б) шын ниетімен істеу	
4. қаймығу	☐	☐ в) қымбат емес	
5. еңсесін түсіру	☐	☐ г) үйрену	
6. беріліп істеу	☐	☐ ғ) назардан тыс қалдырмау	
7. қолжетімді баға	☐	☐ д) қағазға жазу	
8. меңгеру	☐	☐ е) жұмысының табысты болуы	

6 Use the given words and phrases in your conversation response.

тәуекелге бару керек • меңгеру • қызығушылықтарын ояту керек • ісі оңға басу • тайсалмау

1) - Айбектің жаңадан ашқан кәсібінің жұмысы қалай жүріп жатыр?

-

2) - Кез келген істе табысқа жету үшін не істеу керек?

-

3) - Бұл жұмысқа жастарды қалай тартамыз?

-

4) - Айым осы жобаны қалай жеңіп шықты?

-

5) - Шетелдік компаниялармен жұмыс істеу үшін не істеу керек?

-

Есте
сақтаңыз!

**Шарт мәнді құрылым
-са (-се)**

Мен жұмыстан ерте
кет**сем**, тапсырмам
аяқталмай қалады.

Кәсіпті дамытқың кел**се**,
үздіктерден үйрен. Егер
бойынды жалқаулық
билес**се**, ешқандай ісіннен
нәтиже күтпе.

7

Answer the questions.

- 1) Сіз өзіңіз армандаған кәсіппен айналысасыз ба?
- 2) Өзіңіздің табысыңызды өзгелермен көп салыстырасыз ба?
«Иә». «Жоқ». Неге?
- 3) Табысты, бизнесте жолы болған, үздік кәсіпкерлерден
үйрену, тәжірибе жинау керек деген пікірмен келісесіз бе?
- 4) Табысты болу үшін білім керек пе?

8

Read.

**ДАРХАН КӘРІМОВ, ЖАС КӘСІПКЕР:
«ТАБЫСТЫ БОЛУ ҮШІН БІЛІМ КЕРЕК».**

**– Дархан, жақында «Foodtruck» бизнес-жобасын қолға алдыңыз.
Бизнес-жобаңыз туралы айтып берсеңіз.**

– Менің кәсібім – жылжымалы, яғни көліктегі асхана – Foodtruck. Бұл тамақ дайындаудың креативті түрі, бізге қарағанда шетелде қатты дамыған. Foodtruck-тың отаны АҚШ-та мұндай мобильді асхананың саны 3 миллионнан асатын болса, бұл – еліміздегі алғашқы бизнес.

– Кәсібіңіздің қоғамға қандай пайдасы бар?

– Біріншіден, тұтынушы асханаға өзі барса, мұнда Foodtruck мобильді, тұтынушының келуін күтпейді. Яғни, кісі аяғы үзілмейтін жерлерге барып, жылжымалы асхана өз өнімін ұсынады. Аспазбен байланыс – Foodtruck-тың екінші басты ерекшелігінің бірі. Егер тамақтың дайындалу процесін тұтынушылар өз көзімен көрсе, бұл бизнеске оң көзқарастың тууына әкеледі. Бұған қоса, тағам да дәмді, жылдам, ыңғайлы әрі бағасы да қолжетімді болады. Әрине, дизайн, қызмет көрсету, қорап сияқты басқа да мәселелер қағыс қалмайды.

– Кәсіпті бастау барысында қандай да бір қиындықтар болды ма?

– Қиындық болмаса, арманыңа қол жеткізе алмайсың. Әр минуттың қадірін білетін болдым. Күнделікті уақытымды жоспарлап, пайдасыз нәрселерден қашатын күйге жеттім.

– Егер адам өз кәсібін ашқысы келсе, оған табыс табу үшін қанша уақыт керек және қанша қаржы жеткілікті болады?

– Бұған нақты жауап беру қиын. Қаржының көлемі ашқысы келетін кәсібінің саласына байланысты деп ойлаймын. Меңгеру уақыты да әртүрлі. Ең бастысы – ешқашан берілмеу керек. Ерік-жігерің мықты болса, қате жасаудан қорықпай, тәуекелге барсаң, табандылық танытсаң – түбі жеңіске жетесің! Жақында бір журналдан әлемге әйгілі киноактер Брюс Лидің мынадай сөзін оқыдым: «Мен соққы жасаудың он мың тәсілін меңгерген адамнан емес, бір тәсілді он мың рет қайталаған адамнан қаймығамын». Сол себепті, кәсіпкерге ең басты табандылық қажет. Табандылық – табыстың кілті! Сондай-ақ, бизнесте табысқа тезірек жеткің келсе, өзіңді дамыт, білім ал.

9

Answer the questions.

- 1) Мәтін кейіпкері қандай кәсіппен айналысады?
- 2) Кәсіпкердің бизнесі қоғамға пайдалы ма?
- 3) Кәсібінде табысқа жету үшін кейіпкер не істеді?

10

Complete the sentence following the content of the text.

Дархан Кәрімов кәсіп бастап, табысқа жету үшін «.....»
.....» - керек деді.

11

Your opinion. What does your friend think? Write.

жігерлі

← **Себебі** →

жігерсіз

1 Complete the sentences.

- 1) Өз кәсібінді дамытқың келсе,
- 2) Егер қандай да бір іске деген қызығушылығыңды жоғалтып алсаң,
- 3) Егер қандай да бір тауардың тез сатылып кеткенін қаласаң,
- 4) Егер ештеңеден қорықпай, тәуекелге бел бусаң,
- 5) Жұмыста әріптестерің қолдау көрсетсе,
- 6) Осындай керемет мүмкіндікті жіберіп алсаң,
- 7) Армандарыңның орындалғанын жан-тәніңмен қалайтын болсаң,
- 8) Жиналысқа кешігіп қалсаң,

**2 Express your opinion. Listen to the opinion of a classmate (friend).
Compare it to your own answer.**

«Қазіргі таңда жаңа кәсіп ашу үшін қаражатың болса жеткілікті деп ойлаймын».

«Өз кәсібінді өте аз ақшамен де бастауға болады. Бастысы, ақша емес. Ең басты нәрсе – білімің мен тәжірибеңнің болуы».

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ басқару	☐ тіркеу	☐ кенеттен
☐ тиесілі	☐ шағын және орта кәсіп	☐ серіктес
☐ біртіндеп арту	☐ еншісінде екен	☐ келіссөз жүргізу
☐ шыңдалу	☐ кәсіпкер	☐ ұстаным
☐ тәжірибе жинақтау	☐ әлеуметтік желі	☐ негізін қалаушы
☐ жеке кәсіпкерлік	☐ артықшылық	☐ жауапкершілікті
☐ үлес	☐ шешім қабылдау	☐ мойныға алу

4 Put the words in order and form sentences.

1) Жеке \ барлық \ кәсіпкер \ мойныға \ болсаң, \ жауапкершілікті \ аласың.

2) осы \ болады \ қысқасы, \ кісі \ серіктесіміз.

3) қажетті \ басшы \ бойынша \ шешім \ мәселе \ қабылдайды.

4) үшін \ тәжірибең \ келіссөз \ мол \ жүргізу \ керек \ болуы.

5) қалаушы \ кәсіпорынның \ менің \ негізін \ әкем.

6) үлес \ зор \ дамытуға \ осы \ тігін \ цехын \ қосты.

7) бизнесті \ әлеуметтік \ желі \ дамытуда \ көп \ береді \ көмек.

8) тәжірибе \ бұл \ жинақтадым \ мен \ жыл \ үш \ ішінде.

5 Make sentences with these words.

артықшылық

үлес

серіктес

шешім қабылдау

біртіндеп арту

басқару

әлеуметтік желі

табан астында

кәсіпкер

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7)
- 8)

**Есте
сақтаңыз!**

**Ойды жалғастыру\
дәлелдеу құрылымдары**

әрине, әлбетте, рас,
шынында, шынын айту
керек, сірә, мүмкін,
шамасы, меніңше, өкінішке
орай, ең алдымен, екінші
жағынан, біріншіден, т.б.

Біріншіден, кәсіп ашу және
оны дамыту оңай емес.

Қалған серіктес кешігіп
келетін болар, **шамасы**.
Бірден шешім қабылдау,
әрине, мен үшін қиынға
соқпады.

6 Express your opinion. Listen to the opinion of a
classmate (friend). Compare it to your own answer.

**Қай пікірді қолдайсыз?
Неге? Себебін түсіндіріңіз.**

Әйел адамның жеке
кәсіпкер болғаны дұрыс
емес. Ол бала тәрбиесімен
айналысып, отбасына
қарауы тиіс.

Әйел адамның жеке
кәсіпкер болғаны дұрыс.
Осы арқылы ол өзін-өзі
дамытады.

7

Read.

Бизнестегі әйелдердің үлесі қандай?

Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша, шағын және орта кәсіпкерлікте 3,4 миллион адам жұмыс істесе, соның 1 миллионнан астамы – әйелдер. Жеке кәсіпкерлік саласында әйелдер үлесі айтарлықтай көбірек: Тіркелген 856 мың жеке кәсіпкерліктің 450 мыңы (53 пайызы) әйелдердің еншісінде екен.

Банк саласында да әйелдер үлесі жыл санап артып келеді. «БанкЦентрКредит» басқарма төрағасының айтуынша, дәл қазір қаржы институтында жалпы саны 3,8 миллион тұтынушы бар болса, соның 1,8 миллионы – әйелдер. Ал банктің мобильді қосымшасын ерлерге карағанда, әйелдер көбірек пайдаланады (52 пайыз).

«Globalink Logistics Group Ltd» бас директоры Сиддик Ханның сөзінше, әйелдер бизнесте табысқа жетуі үшін әлеуметтік желіде барынша белсенді болып, заманауи маркетинг технологияларын меңгеруі тиіс.

«Әйел кәсіпкерлердің артықшылығы, ең алдымен, олар өз қызметкерлерін таңдандыра алады және бәсекелестіктен қорықпайтынын айта аламын. Алайда, өкінішке орай, әйелдер ерлермен салыстырғанда бір шешімді қабылдау үшін ұзақ ойланады. Кей жағдайда бұл пайдалы болуы мүмкін. Алайда табан асты шешім қабылдау қажет болғанда ондай ұзақ ойлану пайдасыз болады», – дейді ол.

ҰРО Kazakhstan басшысы, кәсіпкер Ғайһар Қаппарова екі дипломы мен отбасылық тәжірибесінің бизнесте көмектесе алмағанын айтады. «Қоймадағы заттарды сұрыптау да, құжаттарды тексеру де, серіктестермен келіссөз жүргізу де өз мойнымда болды. Шынын айту керек, сол арқылы ысылып, шыңдалдым», - дейді.

Ал «Lendonomy» қаржылық стартапының негізін қалаушы Анжелика Османова: «Бизнесті нөлден бастап үйрендім. «Мен – әйелмін» дегенді ұмытып, «Мен – бизнесменмін» деген ұстанымды меңгердім. Қысқасы, бар жауапкершілікті мойныңа алуға тура келеді. Сонда ғана өз мақсатыңа жетесің», - дейді Анжелика.

8 Answer the questions.

- 1) Қазіргі таңда кәсіппен айналысатын әйелдер саны көп пе?
- 2) Мәтін мазмұнына сәйкес банк саласына қатысты әйелдердің ерлерден қандай айырмашылығы көрсетілген?
- 3) Жеке кәсіппен айналысу барысында әйелдер мен ерлер арасында қандай өзгешеліктер байқалады?
- 4) Кәсіп жүргізген кезде жұмысты өзге адамға тапсырып қоюға бола ма?
- 5) Мәтін кейіпкері мақсатқа жетуге қатысты қандай пікір айтты?

9 To what information were these numbers applied in the text?

1. 3 400 000
2. 1 миллионнан астам
3. 856 000
4. 1 800 000
5. 53 пайыз
6. 3 800 000
7. 52 пайыз

10 Exchange of views.

- 1) Сыныптасыңызға (досыңызға) төменде берілген сұрақтарды қойыңыз.
- 2) Оның жауабымен өз жауабыңызды салыстырыңыз.

Жеке кәсіппен айналысып жүрген кәсіпкер әйел адамды білесіз бе?

Ол қандай кәсіппен шұғылданады?

Оның отбасы жұмысына қолдау көрсете ме?

11 Listening. Answer the «yes» or «no» questions.

Ақпарат

	ИӘ	ЖОҚ
1. Сұхбат кейіпкерінің есімі – Айман.	☐	☐
2. Кәсіпкер өз кәсібін мектеп оқып жүргенде бастаған.	☐	☐
3. Кейіпкер өз әкесін үлгі тұтады.	☐	☐
4. Қазіргі таңда сән үйінің басшысы.	☐	☐
5. Әкесінің бауырмалдығы ұнайды.	☐	☐
6. Шет елге барған кезде тек қана демалады.	☐	☐
7. Болашақта өзінің жеке тігін цехын ашқысы келеді.	☐	☐
8. Бастаған істі аяқтау керек деген пікір айтты.	☐	☐

12 Listen to the dialogue again. Answer the questions in writing.

Сұхбат кейіпкерінің ең алғашқы кәсібі қандай болды?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13

Exchange opinions. Listen to a classmate's (friend's) opinion and compare it to your answer.

- Сіз бала кезіңізде қандай да бір кәсіппен айналыстыңыз ба?
- Сіз жеке кәсіпкер бола аламын деп ойлайсыз ба?

1 Insert the corresponding word.

келіссөз жүргізу

басқару

табан астында

кәсіпкер

үлес

тәжірибе жинақтау

ұстаным

тіркеу

- 1) Қазіргі таңда ер адамдармен қатар бизнес әлеміндегі әйелдер саны біртіндеп артып келеді.
- 2) Кәсіпорынды үшін терең білім қажет.
- 3) Кез келген жағдайда басшының ұтымды шешім таба алғаны дұрыс.
- 4) Егер сіздің жеке кәсібіңіз болса, оны міндетті түрде керек.
- 5) Әріптесім үшін шетелдегі серіктестерімізге ұшып кетті.
- 6) Еліміздегі шағын және орта бизнесті дамытуға қосқанымыз дұрыс.
- 7) үшін адамдардың пікірін тыңдап, әдепті сөйлегенің пайдалы болмақ.
- 8) Ешқашан өтірік айтпау және бизнесті адал жүргізу – менің осы.

2 Express your opinion.

- 1) Әйел адам айналысатын қандай 3 кәсіпті ұсынар едіңіз? Не себепті?

Ұсынушы	1-кәсіп	2-кәсіп	3-кәсіп
Мен			
Досым			

2) Сыныптасыңыздың (досыңыздың) пікірін тыңдаңыз. Салыстырыңыз.

ұқсастықтар

айырмашылықтар

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ ұрпақ	☐ заңдылық	☐ тиімді қолдану
☐ заманға сай	☐ қарабайыр	☐ виртуалды әлем
☐ жетілу / жетілдіру	☐ заманауи	☐ ғасыр
☐ ілесіп отыру	☐ жанталасу	☐ заман
☐ қатардан қалмау	☐ хабардар болу	☐ ажырата білу
☐ дабыл қағу	☐ алдыңғы қатарлы	☐ заман талабы
☐ әсер қалдыру	☐ жағдай жасау	

4 Match.

1. жанталасу	☐	☐ а) қарапайым
2. ілесіп отыру	☐	☐ ә) белгі беру, ескерту
3. виртуалды әлем	☐	☐ б) жүз жыл
4. дабыл қағу	☐	☐ в) асығу, қарбаласу
5. қарабайыр	☐	☐ г) қиялдағы жоқ әлем
6. ғасыр	☐	☒ ғ) еру, бірге жылжу
7. заман	☐	☐ д) білу, есту
8. хабардар болу	☐	☐ е) уақыт

5

Insert the corresponding words.

жетілу • ұрпақ • хабардар • әлем • ажырата білу • тиімді • жағдай • заманауи

- 1) Мемлекет халықтың дамуына жасап отыр.
- 2) Қазіргі жастар техниканы жақсы білуі тиіс.
- 3) Виртуалды адам санасын билеп алады.
- 4) Заман ағымынан қалмай, бірге дамып, керек.
- 5) Күнделікті жаңалықтардан болған өзіңізге пайдалы.
- 6) Интернет дамыған ғасырда оны пайдалану мүмкіндігін жіберіп алмаңыз.
- 7) Бүгінде жас жаңа кәсіп ашудан қорықпайды.
- 8) Жақсы мен жаманды өте маңызды.

6

Answer the questions.

- 1) ХХІ ғасыр сізге қандай мүмкіндіктер берді?
- 2) Виртуалды әлемнің адам үшін қандай зиян жағы бар деп ойлайсыз?
- 3) Күнделікті жаңалықтарды газеттен оқисыз ба, әлде интернетті қолданасыз ба?
- 4) Өзіңізді заман талабына сай жетілдіріп отырасыз ба?
- 5) Алдыңғы қатарлы техника құралдарын сатып аласыз ба?
- 6) Бір ғасырда қанша жыл бар?
- 7) «Қарабайыр адам» деген сөзді қалай түсінесіз?
- 8) Өз уақытыңызды тиімді қолданасыз ба?

Есте
сақтаңыз!

Ойды\затты \құбылысты күшейту сөздері

ең , тым , өте , аса , орасан, зор, т.б.

Ол біздің тарихымызды мүлдем білмейді.

Жұмыстан әбден шаршаған.

Алға қарай сәл жүр.

Тілге шешен, керемет сөйлейді т. б.

7 Read.

XXI ғасыр – жаңа мүмкіндіктер ғасыры. Әр күн сайын бір нәрсе өзгеріп жатыр, әр күн сайын жаңалықтар ашылуда, ғылым дабыл қағуда. Біріккен ұлттар ұйымының шешімімен «**XXI ғасыр – ақпараттандыру ғасыры**» деп аталды.

Қазіргі уақытта жастарға да, ересек адамдар мен мектеп оқушыларына да орасан зор мүмкіндіктер беріп отырған нәрсе ол – интернет. Үйден шықпай-ақ табыс табуға болатынына біреулер сенсе, екіншілері сенбейді. Жалпы интернет-бизнестің пайдасы неде?

1. Интернет-бизнесті құру, дамыту өте оңай. Ол үшін кеңсе іздеудің қажеті жоқ. Үйіңізде отырып жұмыс істей аласыз.

2. Аса қажетті нәрсе – заман талабына сай компьютерді жақсы білуіңіз керек.

3. Интернет-бизнесті үйде, далада, демалыс орнында, жолда, ұшақта – кез келген жерде пайдалана аласыз. Ең бастысы желіге қосылуға мүмкіндік болса болғаны.

4. Ең маңыздысы – сіздің бастығыңыз

болмайды. Тек тұтынушымен арадағы байланыс қана.

Интернет-бизнес арқылы не істеуге болады?

- Интернет арқылы онлайн дәрістер өткізуге болады. Алдыңғы қатарлы мамандар оны өте ұтымды пайдаланады. Дәріс құнын өзіңіз белгілейсіз.

- Сатуға арналған ең заманауи, ең ұтымды заманауи стартап түрлерін ойластыру мүмкіндігі бар.

- Математикаға, физикаға арналған көмекші құрал ретінде онлайн-есептеу құрылғысын құрастыруға болады.

- Онлайн-биржа құра аласыз.

- Төлем жасауға болатын түрлі онлайн мүмкіндіктер тудыру.

- Түрлі шеберлік сабақтарын ұйымдастыру: киім тігу, тәттілер пісіру, бақша егу.

Интернет арқылы заман талабына сай, қатардан қалмай, ең озық тәжірибелерді пайдаңызға жаратыңыз.

8 Replace the highlighted words with the words below.

1. **Әр күн сайын** бір нәрсе өзгеріп жатыр.
2. Адамдарға **зор мүмкіндіктер беріп** отырған нәрсе ол – интернет.
3. Интернет-бизнеспен айналысқан **пайдалы** ма?
4. **Қазіргі уақытқа қарай** компьютерді жақсы білуіңіз керек.
5. **Ең үздік** мамандар оны өте ұтымды пайдалануда.
6. Сатуға арналған **жаңашыл** стартап түрлерін ойластыру.

Алдыңғы қатарлы

заманауи

күнделікті

жағдай жасап

тиімді

заман талабына сай

9 Answer the questions.

- 1) Интернет-бизнестің қандай пайдасы бар?
- 2) ХХІ ғасыр адамына қандай талаптар қойылады?
- 3) Қазіргі таңда интернет-бизнеспен айналысып жүргендер бар ма?
- 4) Интернет арқылы қандай кәсіппен айналысуға болады?

10

Express your opinion. Listen to the opinion of a classmate (friend).
Compare it to your own answer.

ХХІ-ғасырда адамдар күрт өзгерді. Технология дамып, өмір сүру жеңілдеді. Оларға ешкімнің көмегі керек емес, бір-біріне жылы қабақ танытпайды. Әркім өзімен-өзі.

ХХІ-ғасыр - керемет мүмкіндіктер заманы. Жеке кәсіп ашуға, шетелде білім алуға жол ашық.

«ХІХ- ғасыр балалары өте ақылды. Келесі ғасыр толығымен технология дәуірі болады.»

СІЗ НЕ ДЕЙСІЗ?
ПІКІРЛЕРМЕН
КЕЛІСЕСІЗ БЕ? «ИӘ».
«ЖОҚ». НЕГЕ?

ХІХ-ғасыр адамдары сезімсіз. Отбасы, махаббат, сыйластық деген екінші орында. Көбінің уақыты телефон, гаджет ойнаумен кетіп жатыр.

1 Answer the questions.

- 1) ХХІ-ғасыр мүмкіндіктерін қаншалықты пайдаланып жүрсіз?
- 2) Күнделікті ақпараттар мен жаңалықтарды газеттен оқисыз ба? Әлде гаджетті таңдайсыз ба?
- 3) Технология заманына айналған ХХІ-ғасыр адамзат үшін пайдалы ма? Әлде зияны көп пе?
- 4) ХХІ-ғасыр әйел адамдар үшін мүмкіндіктер уақыты деп ойлайсыз ба?
- 5) Заманауи технология адамның іс-әрекетіне, мінез-құлқына әсер етеді деген пікірмен келісесіз бе?
- 6) Өзіңізді ХХІ-ғасырдың заманауи адамы деп санайсыз ба?
- 7) «ХХІ-ғасыр мамандығы» деп қандай мамандық түрін айта аласыз?
- 8) Қазіргі таңдағы өзгерістер, технологиялық даму сіздің отбасыңызға өз әсерін тигізді ме?

2 Answer. Exchange opinions with a classmate (friend).

Қай ғасырдың
артықшылықтары көп?
Қалай ойлайсыз?

Уақыт	Артықшылықтары	Кемшіліктері
XX-ғасыр		
XXI-ғасыр		

3 Complete the dialogue.

-?
- Интернет-бизнес мен үшін жаңа нәрсе, көп ақпарат білмеймін.
-?
- Менің ойымша, ноутбук немесе телефоның болса, интернет-бизнеспен айналысуға болады.
-?
- Онлайн бизнеспен айналыссаң, уақытыңды тиімді пайдаланып үйренуің керек.
-?
- ХХІ-ғасыр технология да, адамзат та дамыған уақыт деп айтар едім.

4 Read. Which words or phrases are familiar? Put signs «+», «-».

☐ бәсеке	☐ жұмысбасты	☐ тыңдау
☐ бәсекеге түсу \ бәсекелесу	☐ алаңдаушылық білдіру	☐ мақтану
☐ қиын заман	☐ озып шығу	☐ әлеуметтанушы
☐ білекті \ күшті	☐ заман талабы	☐ алаңдау
☐ бағалау	☐ хабардар болу	☐ бақталасу
☐ сыртқы келбет	☐ болмауы мүмкін	☐ бүліну

5 Put the corresponding word or word combination.

бақталасу • білекті • бәсеке • бағалау • озып шығу
• тыңдау • хабардар болуы • жұмысбасты

- 1) Екі компания бір-бірінен үшін жанталасып жатыр.
- 2) Соңғы жаңалықтарға өте маңызды.
- 3) адам өзінің күшіне сенеді.
- 4) Жастардың көпшілігі қазір болып кеткен.
- 5) Қызметкерінің еңбегін адамгершілікке жатады.
- 6) Кәсіпорын жұмысын алға жылжыту үшін басшы барлық нәрседен керек.
- 7) Қазіргі заманда әрекеті жас мамандар арасында жиі кездесетін болған.
- 8) Ірі компаниялар арасындағы ешқашан тоқтамайды.

6 Match the words.

1. бәсеке	☐	a) бәсекеге қабілетті	☐
2. жұмысбасты	☐	ә) уайымдау	☐
3. заманауи	☐	б) жарыс	☐
4. сыртқы келбет	☐	в) ұту, жеңіп кету	☐
5. алаңдаушылық білдіру	☐	г) белгісіз, нақты емес	☐
6. озып шығу	☐	ғ) көреалмаушылық, қызғану	☐
7. мүмкін емес	☐	д) шамадан тыс көп жұмыста болу	☐
8. бақталасу	☐	е) адамның түрі	☐

7 Read.

- Самат, сен ХХІ-ғасырға қандай анықтама берер едің?
- Меніңше, техниканың, мәдениет пен өнердің дамыған ғасыры. Ең бастысы, «бәсеке» заманы.
- «Бәсеке заманы» дегенді қалай түсінуге болады?
- Ол оңай. Дәл қазір адамның білімі болмаса, жетістікке жетуі қиын. Бұл – заман талабы.
- Ал, ол үшін не істеу қажет?
- Кез келген техниканың мүмкіндіктерін тиімді қолданып, жоғары технологиядан хабардар болып жүргеніңіз жөн. Маңызды жаңалықтарды үнемі тыңдаңыз, оқыңыз, сонда біліміңіз мол болады.
- Сонда үнемі жұмыс істеу қажет пе?
- Міндетті емес. Уақытты

тиімді пайдалану керек. Америкалық әлеуметтанушылар бүгінгі заман адамдарының тым жұмысбасты болып кеткендеріне алаңдаушылық білдіруде. Алайда жұмысты кім үшін істеп жатқандарын адамдардың өздері де білмейді. Заманауи адамдар бір-бірімен бақталасып, озып шығуы үшін өздерін құрбан етеді.

- Яғни, адам жұмыс пен жеке өмірді қатар алып жүруі тиіс. Сонда табысқа жетуі оңай бола ма?

- Әрине, заманға ілесемін деп, жеке өміріңізді, отбасыңызды ұмытып кетпеуге тырысыңыз. Тепе-теңдікті сақтауды үйреніңіз.

- Сұхбатыңызға рақмет!

8

Answer according to the content of the dialogue.

- 1) ХХІ-ғасыр туралы қандай ой айтылды?
- 2) Қазіргі уақытта адамдар қалай өмір сүруде?
- 3) Ғалымдар нені уайымдайды?
- 4) Шектен тыс жұмыс істеу адам денсаулығына зиян ба?

9

Complete the assignments.

- a) read the opinions;
- b) formulate opinions in a negative form and vice versa;
- c) choose two opinions, share your point of view.

№ Ақпарат

1. Қазіргі заманда техника жетілмеген.
2. Күшті болсаң, жеңіс сенікі.
3. Заман талабы – білімді болу.
4. Киімнің еш маңызы жоқ.
5. Заманауи жастар күндіз-түні жұмыс істейді.
6. Жұмысбастылық отбасындағы татулықты сақтайды.
7. Қазіргі таңда адамдар бақталасу дегенді білмейді.
8. Барлық уақытта тепе-теңдікті сақтаған жөн.

10

Exchange opinions. Listen to a classmate's (friend's) opinion and compare it to your answer.

**Өзіңізді заманға сай адаммын
деп айта аласыз ба? Неге?**

**Заманға сай болу үшін не істеу
керек деп ойлайсыз?**

11

Continue the advice. XXI-ғасырда табысқа жету үшін не істеген жөн.

XXI-ғасырда табысқа жету үшін не істеген жөн?

Біріншіден, *үнемі жаңалықтарды оқып, тыңдағаныңыз жөн.*

Екіншіден,

.....

Үшіншіден,

.....

Сосын,

.....

Содан кейін,

.....

. Listening. Insert the corresponding word

1

Find the words in the crossword puzzle.

Ә	Қ	Қ	Ы	Л	Ы	Т	П	Ы	Қ	Ұ	Ш
К	А	І	И	У	А	Н	А	М	А	З	О
Е	Р	Е	О	Л	Д	У	М	Т	И	Ы	Й
М	А	Р	О	Қ	П	А	У	Н	Ж	М	Ю
С	Б	П	Б	Д	Ю	З	Р	Ұ	Ұ	Ы	Ғ
І	А	Е	К	І	Ж	Ұ	Е	Д	М	П	А
Т	Й	Д	А	Л	Е	Р	Г	П	Ы	Ы	С
У	Ы	О	П	А	Т	Е	Ң	Ы	С	А	Ы
Ы	Р	Ө	У	Р	К	К	Е	І	Б	П	Р
С	М	Қ	П	А	І	Т	М	Т	А	Л	У
К	Ә	С	І	П	К	Е	Р	К	С	А	Н
Қ	О	Л	Д	А	У	С	Р	Е	Т	Л	Ы
А	Ь	М	А	Й	М	Ы	А	Л	Ы	А	Т
Р	Я	С	Е	Т	П	І	Р	І	Ы	С	Ұ
Ы	С	А	Л	А	Т	Қ	А	Б	А	Қ	Т

- 1) Екі адамның бірін-бірі көреалмаушылығы, жарыс (8 әріп).
- 2) Тек өзінің күшіне ғана сенетін адам (7 әріп).
- 3) Жүз жылды басқаша қалай айтуға болады? (5 әріп).
- 4) Өте қарапайым, сәнді емес (9 әріп).
- 5) Бір нәрсені үйреніп алу (7 әріп).
- 6) Өзінің кәсібі, бизнесі бар адам (8 әріп).
- 7) «Қазіргі заманға сай» деген мағынаны білдіретін сөз (8 әріп).
- 8) Көп жұмыс істейтін адам (10 әріп).

2

Exchange your opinions. Listen to a classmate's (friend's) opinion and compare it to your answer.

- 1) Адам қазіргі таңда табиғаттан тым алыстап кетті. Оған кінәлі технологияның дамып кетуі.
- 2) Қазір адамдар жалқау болып кетті. Оған себеп – заманауи технология.
- 3) Негізі, заман өзгермейді, адам өзгереді.

3

Listening. Insert the corresponding word.

1. Өзіңізге не ұнайды, соны анықтап, алыңыз. Бұл ең бастысы әрі ең маңыздысы.
2. Спорт әдетіңізге айналсын.
3. Шет тілдерін
4. Уақыттың әрбір сәтін және әрбір адамды үйренуге пайдаланыңыз.
5. Айналаңызды адамдармен қоршаңыз. Өзін құрметтейтін және бір нәрсеге үйренуге болатын адамдармен көп уақыт өткізіңіз.
6. қағазға жазыңыз. Мақсат болса, міндетті түрде жетуге ұмтыласыз.
7. Шешімді тез, бүгінгі істі «ертеңге» қалдырмаңыз. Өзіңіздің «жайлы режіміңізден» шығыңыз, білім-танымыңызды және көзқарасыңызды кеңейтіңіз.
8. Өз шығындарыңызды, кірістерді есептеңіз.
9. Қажеті жоқ нәрселерден құтылыңыз. Компьютерлік ойындардан бас тартыңыз. Теледидар көретін уақытты қысқартыңыз.
10. Ұйқыдан ерте тұрыңыз. Адамға 7 сағат жетеді.

4

You are to present a paper at the « XXI century - century of possibilities» conference. Write a brief thesis in response to the following questions. You may use the comments below in your thesis statement.

XXI-ғасыр адамы қандай болуы керек?

XXI-ғасыр дамимын, жетілемін деген адамға орасан зор мүмкіндіктер ұсынады. Тек мансап қуып, адамгершілікті ұмытып кетпеңіз.

Әр уақыттың жақсы да, жаман да жақтары болады. Тек уақытты зая кетірмей, пайдалы іс жасауға ұмтылу қажет.

Адамның өзін-өзі дамытуына қандай мүмкіндіктер беріліп жатыр деп ойлайсыз?

Шет тілдері мен техника тілін меңгеруге назар аударған дұрыс.

Онлайн-бизнес түрлерімен танысқан дұрыс. Отбасыңыздан алыстамай, өз кәсібіңізді жүргізуге мүмкіндік береді.

I CHAPTER. PARTICIPATE IN THE SURVEY**1.A Talking about yourself ...**

отбасы
мекенжай
тұру
мамандық
туған жер
ұлт
бос уақыт
әуес іс
жұмыс істеу
мемлекет
саяхат
тіл
келбет
мінез
тағам
сүйікті
әнші
тіл білу

1.B Last week ...

оқу
үйрену
жазу
сөйлесу
жасқа толу
жазылу
келу
өткен
кір жуу
кеше
кешке қарай
күндіз
туралы
жайлы
түстен кейін
машина жуу
семинарға қатысу
машина жөндеу

I CHAPTER. PARTICIPATE IN THE SURVEY

1.C My close ones

отбасы
туысқан
дос
көрші
әріптес
бауыр
сөйлесу
туралы
түстен кейін
ең жақын
араласу
қонаққа шақыру
көмектесу
жайлы
күндіз
үйрену
әңгімелесу
хабарласу
өткен аптада
жұмыс істеу

1.D Work, office, job

кеңсе
туысқан
жұмыс уақыты
бөлім
әріптес
жұмыс күндері
демалыс күндері
жиналыс
кездесу
мекеме
араласу
сағат
көмектесу
жекеменшік
шаршау
мамандық
лауазым
мемлекеттік
бастық
көмекші

II CHAPTER. EDUCATION**2.A Break**

үзіліс
демалу
ойындар
кітапхана
ұйымдастыру
сөйлесу
сабақ арасында
үзіліс уақыты
үстел ойындары
уақыт өткізу
көңіл көтеру
қызметкер
ауысым
бағдарлама
ойлау
есте сақтау
тамақтану
көмектесу
араласу
қажет
тиімді
мүмкіндік беру
сергу
жаттығу жасау
түскі үзіліс
қоңырау\сабақ кестесі

2.B International school

үзіліс
мектеп
халықаралық
ақылы
ұйымдастыру
мектеп бітіруші
білім сапасы
үзіліс уақыты
шет тілі
уақыт өткізу
көңіл көтеру
түлек
ауысым
бағдарлама
әдіс
пән
оқу тілі
білім
емтихан тапсыру
жергілікті
заманауи
мүмкіндік беру
білікті
құрал
үйірме
қоңырау\сабақ кестесі

II CHAPTER. EDUCATION

2.C Profession of the future

мамандық
 маман
 халықаралық
 сұранысқа ие
 ұйымдастыру
 мектеп бітіруші
 білім сапасы
 қажетті
 жұмысқа орналасу
 мамандық таңдау
 кеңсе
 түлек
 ғылым
 келісу
 жетістік
 ақпараттық технология
 бағдарламашы
 қарқынды даму
 қайта даярлау
 ізденіс
 жергілікті
 заманауи
 сала
 қаржы
 болашақ
 жойылу
 бәсекелестік
 ой\пікір

2.D Welcome to the conference

мәселе
 арналған
 халықаралық
 ғылыми-тәжірибелік
 ұйымдастырушы
 конференция бағыттары
 білім сапасы
 тақырып
 мақсат
 жұмыс тілі
 өткізу уақыты
 шақыру
 ғалым
 ереже
 жетістік
 ақпараттық технология
 тіркелу
 байланыс телефоны
 республикалық
 ізденіс
 мақала
 заманауи
 талқылау
 сөз сөйлеу
 болашақ
 жауап беру
 бәсекелестік
 ой\пікір алмасу

III CHAPTER. THE WONDERS OF THE WORLD**3.A Night at the Museum**

жәдігер
көрме
көне дәуір
туынды
тарихи
заманауи
сурет
сыйлық
көркемөнер
қолданбалы өнер
мәдениет
бұйым
ағаш бұйым
алтын
тас
күміс
дәуір
ескерткіш
аралау
қолмен ұстау
суретке түсу
ұлттық
шебер
таңдаулы
танымал
асыл тас

3.B Interesting stories

өткізу
жылау жарысы
жүлде алу
жеңу
мәлімет
таңғажайып
зейнеткер
зейнетке шығу
айтуынша
қарт адам
үлгі болу
жайлы климат
күтпеген жерден
маңызды
рөл атқару
мәдениет
тарих
құрметпен қарау
нышан
тілек тілеу
ғұмыр
ғибадатхана
дерек
құптау
ұзақ өмір сүру
бас жүлде

III CHAPTER. THE WONDERS OF THE WORLD

3.C Places of Mystery

зерттеу жүргізу
 тылсым орын
 мүмкін емес
 шынымен
 сену
 таңғажайып
 куә болу
 жалған мәлімет
 айтуынша
 орындалу
 табиғат
 жер кіндігі
 орналасқан
 маңызды
 ерекшелену
 мәдениет
 тарих
 құрметпен қарау
 құпия
 аңыз
 орындар
 халық арасында
 киелі жер
 ерекше оқиға
 қуат алу
 саяхаттау

3.D Have you heard about it?

қоғамдық тәртіп
 заң
 мүмкін емес
 шынымен
 сену
 ақпарат
 сағыз шайнау
 қоқыс тастау
 айыппұл
 патша
 заң бұзушылық
 шара
 тәртіп бұзу
 рұқсат ету
 ерекшелену
 көпқабатты
 құтқару
 азамат
 саяхатшы
 әскер
 орындар
 халық арасында
 кептеліс
 ереже
 жауапқа тарту
 төтенше жағдай

IV CHAPTER. SOCIAL MEDIA

4.A I'm a ticktocker

әлеуметтік желі
қолдану
хабарлама
бейнеролик түсіру
алмасу
жүктеу
лүпіл
пікір
бейне жазу
тіркелу
сақтау
бақылау
қадағалау
қосымша
тікелей эфир
қаралым
табыс көзі
танымалдылық
пайдалану
бөлісу
қолданушы/пайдаланушы
бұғаттау
қауіпсіздік
тақырып
насихаттау
қызығушылық

4.B Ways of doing business

жарнамалау
отандық
хабарлама
бейнеролик түсіру
алмасу
парақша
ақша төлеу
тапсырыс
өнім
жоғары рейтинг
қолжетімді
уақыт үнемдеу
тиімді
қайырымдылық
кәсіп
тікелей эфир
қаралым
табыс көзі
танымалдылық
оқырман
бөлісу
блог жүргізу
шеберлік сабақ
белсенді болу
кеңес беру
аудитория жинау
ұсыныс
жауап беру

IV CHAPTER. SOCIAL MEDIA

4.C "Youtube" channel

жоба ашу
 мәселе
 кедергі
 анықтау
 жүйелі
 пайда табу
 қазақша контент
 сапалы
 ақы төлеу
 ең негізгі
 тұрақты
 ресми
 тарату
 сәйкес
 нарық
 екі есе
 көрсеткіш
 жалған
 ақпарат таратушы
 кіру
 күнделікті
 орнына
 телебағдарлама
 жеке арна
 насихаттау
 тыйым салу
 көрілім
 дамыту

4.D The flow of information

ақпарат ағыны
 сала
 қарым-қатынас
 білім алу
 бәсекеге
 артық ақпарат
 хабардар болу
 сенімді
 сенімсіздік
 нақты
 бейресми
 жастар
 таратушы
 талдау
 сараптау
 насихат жүргізу
 шынайы
 бақылау
 жою
 мүлдем
 теріс ақпарат
 тәрбие
 сену
 адастыру
 пайдалы
 танымдық
 ғылыми
 ресми

V CHAPTER. SPORTS**5.A The World of Sports**

спортпен айналысу
 спортпен шұғылдану
 футбол ойнау
 жүгіру
 секіру
 велосипед тебу
 жаттығу жасау
 тауға шығу
 серуендеу
 жаяу қыдыру
 жүзу
 демалу
 таза ауа
 тырысу
 шаршау
 жүзу бассейні
 кейде, анда-санда
 көңіл-күй
 мән беру
 белсенділік
 ағза
 артық салмақ
 күшейту
 дене бітімі
 күресу
 денсаулық

5.B The Olympic Games

садақ ату
 күрес
 көркем гимнастика
 зілтемір көтеру
 семсерлесу
 жүлделі орын
 халықаралық
 кешенді
 жарыс
 төрт жылда бір рет
 ойындар
 қоссайыс
 бессайыс
 зәйтүн ағашы
 жеңімпаз
 қысқы
 жазғы
 сақина
 өнер көрсету
 құрлық
 ауыр/жеңіл атлетика
 ойлап табу
 сынға түсу
 қарсылас
 құрама
 орын алу

V CHAPTER. SPORTS

5.C "GGG" and the Sport in Kazakhstan

сүйікті
бәсекеге қабілетті
қолдау
назар аудару
басты міндет
дүниежүзі
сенім білдіру
әйгілі
дамыту
жағдай жасау
танымал ету
нәтиже
намысын қорғау
ауқымды
қамтамасыз ету
қабылдау
жанкүйер
әуесқой
кәсіби
әлемдік арена
бедел
екі дүркін
әлеуметтік
командалық есеп
атану
жетістік

5.D National Games

ежелгі заман
дәстүрлі
тарих
байланысты
зеректік
ептілік
көңіл көтеру
той
мереке
ұйымдастырылу
сайыс
ат жарату
мергендік
жетілдіру
ой-өріс
жаһандану
құндылық
шапшаңдық
төзімділік
жақын
электронды нұсқа
қызығушылық
себепші болу
кеңінен таралу
түрлі заттар
ұлттық мұра

VI CHAPTER. DO YOU BELIEVE?

6.A Secrets of Numbers

Қазіргі таңда
 Көрсеткіштер
 Нәтижені құптау
 Болжам
 Сену
 Қызықты оқиға
 Таңғалу
 Жалған мәлімет
 Дерек
 Дұрыс пікір
 Салыстырып айту
 Сандар әлемі
 Ықпал ету
 Халықтың айтуынша
 Есептеу
 Атқаратын рөлі
 Салыстыру
 Адамның тұла бойы
 Елестету қиын
 Сандарға тәуелді
 Анықтау
 Ештеңе шықпайды

6.B Horoscope

Болжам жасау
 Бикеш
 Сарышаян
 Арыстан
 Тауешкі
 Мерген

Жұлдызжорамал
 Жолы болғыш
 Алған бетінен қайтпау
 Қырсық
 Жанын салып жұмыс істеу
 Бір орнында отыра алмау
 Бостандықты шектеу
 Бүге-шегесіне дейін
 Жауапкершілік
 Көңілі қалау \ қаламау
 Жаңа жағдайға үйренісу
 Бойын аулақ салу
 Қабілетті
 Тоқты
 Торпақ
 Егіздер
 Таразы
 Балық
 Сукұйғыш
 Шаян
 Күнделікті жұлдызжорамал
 Мінез-құлыққа әсері
 Мазасыз
 Шәлкес мінезді
 Адамның көңілін таба білу
 Әсерге берілгіш
 Жапа шегу
 Бейім жан
 Тіл табысу
 Икемді
 Зерігіп кету
 Шешімді тез қабылдау

VI CHAPTER. DO YOU BELIEVE?

6.C Superstition and taboos

Ырым
 Ырымдау
 Тыйым
 Тыйым салу
 Ежелгі ырым
 Тәртіп орнату
 Көздеген мақсат
 Ырымшыл адам
 Сенбеу
 Практикалық жағы
 Әркімнің өз еркі
 Ырымдап алу
 Жақсылық тілеу
 Дәстүрді құрметтеу
 Ырымын жасау
 Жолды кесіп өту
 Қорқу
 Күнделікті өмір
 Ықтимал
 Философиялық ой
 Жақсылық көрсету
 Сақтандыру
 Жат әдет
 Кері жүру
 Тәрбиелеу
 Жолаушы

6.D The palms of the hands reveal secrets (the science of chiromancy)

алақан сызығы
 ерте заман
 ілім
 жазбалар
 құпия
 келеңсіздік
 денсаулықтың қыр-сыры
 сыр беру
 өз-өзін іздеу
 икем
 қаржылық жағдай
 бағдар беру
 таптырмайтын құрал
 алдағы өмір
 бастап кездесу
 өмір сызығы
 білім сызығы
 жас сызығы
 денсаулық сызығы
 сезім сызығы
 тағдыр сызығы
 сәттілік сызығы
 өзгеріске ұшырау
 ғылыми тұрғыда
 айналысу
 тұжырым

VII CHAPTER. RURAL AND URBAN LIFE**7.A Lifestyle**

өмір сүру салты
ауылдық жер
қалалық
шағын
елді мекен
тыныш
артықшылық
кемшілік
қарбалас
көлік кептелісі
шу
қоғамдық өмір
қылмыс деңгейі
азық-түлік
ауыл шаруашылығы
пәтер жалдау
төлем
ойын-сауық
сауда орталығы
мәдени орын
тарихи орын
жұмысқа орналасу
халық саны
қоныс аудару
заманауи
қызмет түрлері

7.B Ecology

ауыз су
табиғи өнім
таза ауа
ластанған ауа
өнеркәсіп
өзен
көл
қауіп
денсаулық
түтін
аурулар
зиянды қалдық
жылу станциясы
автокөлік
көмір жағу
экологиялық жағдай
тыныс алу жолдары
көгалдандыру
оттегі
көмірқышқыл газы
құрылыс
жасыл энергия
көгілдір отын
қоғамдық көлік
экологиялық ахуал
экобелсенді

VII CHAPTER. RURAL AND URBAN LIFE

7.C Workplaces

жас маман
жұмысшы
білікті маман
жұмыссыздық
кәсіпкер
жеке шаруа
шаруа қожалығы
ауыл шаруашылығы
бәсекелестік
жұмыспен қамту
айлық жалақы
денсаулық сақтау
білім беру
қаржы
медицина
жәрдемақы
жұмыс жағдайы
баспана
жаңа жұмыс орны
егін егу
мал шаруашылығы
кеңсе
мансап
үнемдеу
жұмыс беруші
сауда

7.D Buildings

жанында
артында
қарама-қарсысында
ғимараттар
жер үй
жекеменшік үй
көпқабатты үй
пәтер
көрші
өрт сөндіру
заманауи
пәтерақы
автотұрақ
әуежай
кітапхана
спорт кешені
кірпіш
ағаш
мәдени-тұрмыстық
тұрғын үй
климаттық жағдай
темір-бетон
құрылыс технологиялары
зәулім
бірқабатты
алдында

VIII CHAPTER. SERVICE AREA**8.A Beauty salon**

шаштараз
сұлулық салоны
ерлер/әйелдер шебері
шаш қидыру
мереке
күнделікті
шаш бояу
иіссу себу
жұмыс кестесі
тырнақ жасау
кірпікті ұзарту
массаж
қызмет түрлері
алдын-ала жазылу
бет әрлеу
қас жұлу
сақал-мұрт түзеу
шаш үлгісі
бет күтімі
шашты бұйралау
емдік массаж
бос орын
сәл
көмек
кәсіби
шаш өсіру

8.B Repairing equipment

теледидар
тоңазытқыш
сағат
ұялы телефон
қысқа толқынды пеш
желдеткіш
бұзылу
күйіп кету
ауыстыру
кір жуғыш машина
шаңсорғыш
үтік
электр пеші
құрылғы
тұрмыстық техника
сым
ысыту
салқындату
жуу
кепілдік
жылыту
мұздатқыш
перне
сақтау
кептіру
тазалау

VIII CHAPTER. SERVICE AREA

8.C Hello, I'm listening!

тыңдап тұрмын
 бір минут
 күте тұрыңыз
 өкінішке қарай
 қателесу
 шатастыру
 маңызды
 көмек
 ішкі нөмір
 телефон алу
 сақтау
 жазып алу
 қайта теру
 аздан кейін
 желі
 тұра тұру
 тұтқаны қою/қоймау
 хабарласу
 амандасу
 қызмет көрсету аясы
 тыс жер
 қате теру
 телефон көтеру
 қосу
 сөндірулі
 қайта

8.D Taking orders

тапсырыс беру
 жеткізу
 төлем жасау
 сапа
 уақыт
 келісу
 кепілдік беру
 дайын болу
 шақыру
 дайындау
 алдын-ала
 қолдан жасалған
 тұрақты
 сапалы
 тегін
 қала ішінде
 республика бойынша
 қалааралық
 сәлемдеме
 пошта арқылы
 кешіктіру
 алдын-ала төлем
 жылдам
 сенімді
 жеңілдік
 қалған ақша

IX CHAPTER. THE COLLECTIVE

9.A My colleagues

Әріптес \ Қызметтес
 \ Жұмыстас
 Ұжым
 Арақашықтық сақтау
 Адамгершілік
 Өзін-өзі ұстай білу
 Ұстамды
 Қарсылық
 Артықшылық
 Кемшілік
 Бәсекелестік
 Жағымды
 Жағымсыз
 Ұйымшыл
 Мансап
 Сөзқұмарлық
 Басыну
 Ойына келгенді айту
 Жеке өмір
 Талқылау
 Абырой
 Беделді
 Кемсіту \ кемсітіп сөйлеу
 Құпия сақтау
 Қолұшын беру
 Тәулік \ тәулік бойы
 Жұмыс орны
 Жеке тұлға
 Мансапқор

9.B In which department do you work?

Қызметкерлерді басқару бөлімі
 Есептеу бөлімі
 Тұтынушылармен жұмыс бөлімі
 Бақылау бөлімі
 Жеткізу бөлімі
 Жөнелту бөлімі
 Бәсекеге қабілетті
 Қаржы бөлімі
 Ден қойып тыңдау
 Тұтынушы
 Сыртқы келбет
 Лайықты болу
 Бағынышты адам
 Сараптау бөлімі
 Талап қою
 Уақытында жүзеге асыру
 Екіжүзділік
 Ұқыптылық
 Жауапкершілікпен қарау
 Жарасады

IX CHAPTER. THE COLLECTIVE

9.C Collective activities

Ұйымшыл ұжым
 Табысты болудың кепілі
 Қарым-қатынасты жақсарту
 Сыйластық
 Біршама өсу
 Жұмыс тиімділігі
 Қарбалас өмір
 Көшбасшылық қасиет
 Күйзеліс
 Ұжымдық шара
 Ауызбіршілік
 Түсіністік таныту
 Жұмыстан тыс жағдайда
 Уақытты көңілді өткізу
 Шешім қабылдау
 Дарындылық
 Сенімге ие болу
 Эмоционалдық күйзеліске түсу

9.D When is the meeting?

Лездеме \ жиналыс
 Тиімді шешім
 Нәтижелі жұмыс
 Ауқымды тақырып
 Уақытты зая кетірмеу
 Уақытты тиімді пайдалану
 Іске асыру
 Сөз жүзінде қалдырмау
 Жиналыс ұзақтығы
 Қорытынды жасау
 Үздік идея
 Мәселенің шешімін ұсыну
 Бір апта көлемінде
 Орындалу мерзімі
 Жауапкершілікті арттыру
 Пікір алмасу
 Шұғыл мәселелерді талқылау
 Іріктеп алу
 Күн тәртібі
 Шолу жасау

X CHAPTER. 1% TALENT 99% HARD WORK**10.A Dreams come true**

Мақсатқа қол жеткізу
 Тұрақтылық
 Жетістікке жету
 Тәуекелге бел буу
 Тәуекелге бару
 Тәуекелшіл болу
 Мүмкіндікті жіберіп алмау
 Жігерлі
 Ынталану
 Қызығушылығын жоғалтып алмау
 Қызығушылығын ояту
 Қағаз бетіне түсіру
 Еңсесін түсіру
 Беріліп істеу
 Тайсалмау
 Бастан кешіру
 Құлшыныс
 Ісі оңға басу
 Табандылық таныту
 Уақыттың қадірін түсіну
 Жылжымалы асхана
 Қолжетімді баға
 Қағыс қалмау
 Табыс кілті
 Меңгеру
 Қаймығу

10.B Women in the business world

Басқару
 Тиесілі
 Біртіндеп арту
 Шыңдалу
 Тәжірибе жинақтау
 Жеке кәсіпкерлік
 Үлес
 Тіркеу
 Шағын және орта кәсіп
 Еншісінде екен
 Кәсіпкер
 Әлеуметтік желі
 Артықшылық
 Шешім қабылдау
 Кенеттен
 Серіктес
 Келіссөз жүргізу
 Ұстаным
 Жауапкершілікті мойнына алу
 Негізін қалаушы

X CHAPTER. 1% TALENT 99% HARD WORK

10.C Twenty-first century opportunities

Ұрпақ
Заманға сай
Жетілу \ жетілдіру
Ілесіп отыру
Қатардан қалмау
Дабыл қағу
Әсер қалдыру
Зандылық
Қарабайыр
Заманауи
Жанталасу
Хабардар болу
Алдыңғы қатарлы
Жағдай жасау
Тиімді қолдану
Виртуалды әлем
Ғасыр
Заман
Ажырата білу
Заман талабы

10.D The 21st century and us

Бәсеке
Бәсекеге түсу \ бәсекелесу
Қиын заман
Білекті \ күшті
Бағалау
Сыртқы келбет
Жұмысбасты
Алаңдаушылық білдіру
Озып шығу
Заман талабы
Хабардар болу
Болмауы мүмкін
Тыңдау
Мақтану
Әлеуметтанушы
Алаңдау
Бақталасу
Бүліну

Chapter	Lesson	Assignment	Text
I	1.A	1	Менің атым – Азамат. Мен Қазақстанда тұрамын. Ұлтым – қазақ. Мен жеке компанияда менеджер болып жұмыс істеймін. 29 жастамын. Туған жерім – Алматы қаласы. Қазір Астана қаласында тұрамын.
I	1.B	1	1. Біз өткен сабақта Салидат туралы мәтін оқыдық. 2. Мәтіннен жаңа сөздер үйрендім. 3. Мен өткен сабақта өзім туралы блог жаздым. 4. Біз өткен сабақта өзіміз туралы сөйлестік. 5. Мен өткен жылы 30 жасқа толдым. 6. Мен өткен аптада қазақ тілі курсына жазылдым. 7. Мен өткен айда Түркиядан келдім.
I	1.B	4	4. Listen to this. Answer the questions. Асхат – менің ең жақын досым. Біз университетте бір факультетте оқыдық. Сосын мектепте бірге жұмыс істедік. Қазір ол Алматыда тұрады, мен Астанада тұрамын. Біз бір-бірімізге бауыр сияқтымыз. Ол өткен аптада Астанаға келді. Мен оны үйіме қонаққа шақырдым. Біз әртүрлі тақырыпта әңгімелестік. Жұмыс туралы, достарымыз жайлы сөйлестік.
I	1.D	4	4. Listen to this. Do the assignments. - Сәлеметсіз бе, келіңіз, отырыңыз. - Сәлеметсіз бе, рақмет! - Бірінші сауалнаманы толтыру қажет. - Ааа, жарайды. - Аты-жөніңіз кім болады? - Балабеков Дәулет Қаленұлы. - Сіз қайда жұмыс істейсіз? - Фирмада. - Мемлекеттік немесе жекеменшік? - Жекеменшік. - Қандай бөлімде жұмыс істейсіз? - Қаржы бөлімінде. - Кім болып қызмет істейсіз? - Қаржыгер. - Фирманың мекенжайы қандай? - Наурызбай даңғылы 52. - Телефон нөмері? - Ұялы телефон бола ма? - Әрине.

Chapter	Lesson	Assignment	Text
II	2.Ә	4	4. Listen to this. Do the assignments. - Азамат, сіздің балаңыз қандай мектепте оқиды? - Астана қаласында, халықаралық мектепте. - Мектеп ақылы ма? - Иә, ақылы мектеп, бірақ қымбат емес.
II	2.В	4	- Ол жақсы екен. Балаңыз нешінші сыныпта? - Қазір үшінші сыныпта оқиды. - Балаңызға мектеп ұнайтын шығар? - Иә, әрине. Әсіресе, үйірмелер. - Мектеп бағдарламасы қиын емес пе? - Жоқ, қиын емес, керісінше өте жеңіл әрі қызықты. - Кішкентай балаларға бағдарлама жеңіл болғаны жақсы, қызығып оқиды. - Әрине, сізбен келісемін. Сол себепті осы мектепті таңдадық. - Сабақ нешеге дейін? - Таңғы 8:30-нан 17:00-ге дейін. - Жұмыс істейтін ата-аналарға ыңғайлы екен. - Иә, өте ыңғайлы.
II	2.D	6	6. Listen to this. Do the assignments. Құрметті мектеп түлектері, 2022 жылдың 11 наурызында университетімізде мектеп бітіруші түлектер үшін «Мектеп түлектеріне бағыт» атты V республикалық ғылыми-практикалық конференция өтеді. Конференцияға шет елдік және отандық ғалымдар, университет оқытушылары шақырылады. Конференцияға мектеп мұғалімдері және 11-сынып оқушылары қатыса алады. Конференция online форматта өтеді. Конференция қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде өткізіледі. Конференцияға қатысу үшін өтінімдер 12-сәуірге дейін қабылданады. Мақала тегін жарияланады. Байланыс телефондарымыз: 8-702-680-55-07

Chapter	Lesson	Assignment	Text
III	3.B	1	1. Listen to this. Complete. Біз өткен аптада «Музей түні» іс-шарасына бардық. Іс-шара Орталық музейде өтті. Бағдарламасы өте қызық болды. Танымал әншілер, әртістер тарихи адамдардың рөлінде гид болды. Олар музей жәдігерлері туралы қызық ақпараттар берді. Сондай-ақ, түрлі лазерлік шоулар болды. Шоуда ескерткіштер сөйлеп, би биледі және ән айтты. Осы өте қызық болды. Ескерткіштер келушілерге сұрақ қойды. Дұрыс жауап бергендерге түрлі сыйлықтар берді. Мысалы, асыл тастан, ағаштан жасалған бұйымдардың көшірмесі. Әдетте, ескерткіштер және мүсіндермен бірге суретке түсуге болмайды, бірақ сол күні рұқсат етілді. Біз өте көп суретке түстік.
III	3.D	1	1. Listen to this. Write the corresponding word. Тылсым құбылыстармен байланысты орындардың қалай пайда болғаны әлі күнге дейін белгісіз. Жер шарында мұндай таңғажайып әрі сиқырлы жерлер өте көп. Мысалы, ежелгі қалашықтар мен ғибадатханалар, ормандар, қорқынышты әңгімелермен байланысты ғимараттар немесе аномалиялық құбылыстар жиі байқалатын жолдар, рухтар күзететін өзен-көлдер бар. Мұндай жерлердегі құбылыстарға ғалымдар данақты түсініктеме бере алмайды. Бірақ олар туристер мен саяхатшылар арасында үлкен сұранысқа ие. Қорқынышты оқиғалардан қорықпайтын адамдар осындай орындарға саяхаттайды. Ел арасындағы аңыз-әңгімелер олардың саяхатқа деген қызығушылығын арттырады.
IV	4.A	7	Listen to this. Answer. Азамат: – Сырым, сіз тик-токқа қай жылы келдіңіз? Сырым: – Ұмытпасам, 2020-жылы. Азамат: – Аз уақыт ішінде танымалдыққа ие болудың құпиясы бар ма? Сырым: – Құпиясы жоқ. Тек сапалы әрі қызық бейнероликтер түсірсеңіз болды. Азамат: – Сіз көбіне қандай тақырыпта бейнероликтер түсіресіз?

Chapter	Lesson	Assignment	Text
IV	4.A	7	Сырым: – Танымдық, мысалы, әлемдегі қызықты оқиғалар мен тылсым орындар туралы. Азамат: – Сонда сіз көп саяхаттайсыз ба? Сырым: – Үнемі емес, ақпараттарды ғаламтордан аламын. Сол бойынша қызықты әрі сапалы бейнежазбалар саламын. Азамат: – Түсінікті, сіздің барлық ақпараттарыңыз рекке шыға ма? Сырым: – Бәрі емес, бірақ лүпіл саны мен пікірлер көп болады. Азамат: – Ал, пікірлерге жауап бересіз бе? Сырым: – Бәріне емес, маңызды сұрақтарға жауап беруге тырысамын. Азамат: – Тик-ток арқылы қанша табыс табасыз? Сырым: – Әр кезде әрқалай. Негізгі табыс көзі жарнамадан келеді. Азамат: – Енді бастаған тик-токерлерге қандай кеңес бересіз? Сырым: – Ең бастысы сапалы, қызықты және заманауи ақпарат жүктеу керек. Азамат: – Сұхбатыңызға рақмет! Сау болыңыз!
IV	4.B	8	8. Listen. Provide information about the character. Менің есімім – Аружан Өмірхан. Мен – студентпін. Инстаграм әлеуметтік желісіне aruzhan.miro атауымен тіркелгенмін. Парақшамда 55 мыңнан астам оқырманым бар. Мен өз бизнесімді пандемия кезінде бастадым. Карантин кезінде уақытымды бос өткізгім келмеді. Бала кезімнен тәттілер пісіргенді жақсы көремін, сол себепті түрлі кондитерлік өнімдер пісірумен айналысамын. Сол бойынша көпшілікке шеберлік сабақтарын ұйымдастырамын. Басқа адамдар да үйренсін деген оймен қыз-келіншектерге арналған видео түсіріп, әлеуметтік желіге жүктей бастадым. Парақшамдағы бейнежазбаларым көп қаралым жинағандықтан, аз уақыттың ішінде танымал болдым.
IV	4.D	2	2. Listen to this. Mark the correct answer. Қазіргі кезде ғаламторда, әлеуметтік желілерде ақпарат саны өте көп. Әр адам өзі ұнататын ақпаратты оқи алады. Өзім жоғары білім, тіл үйрену, бизнес, экономика туралы ақпараттарды оқимын.

Chapter	Lesson	Assignment	Text
V	5.A	7	7. Listen to this. Answer. Әрбір адам спортпен айналысу керек. Өйткені спортпен үнемі айналысқан адамның дені сау, көңіл-күйі көтеріңкі болады және денсаулығы жақсарады. Спорттық ойындардың түрлері өте көп: футбол, баскетбол, волейбол, теннис, хоккей, шаңғы тебу, суда жүзу, т.б. Адам ағзасына күш түсірмейтін әрі хобби болып есептелетін би, жүзу және таза ауада коньки, шаңғы, шана тебу өте пайдалы. Алайда әрбір спорт адам жасына сай таңдалу қажет. Балалық шақта жүзу, доп ойнау, күресу секілді спорт түрімен айналысуға болады. Жасөспірім кезде командалық спорт түрлерімен ойнаған жақсы. Ал егер командалық спорт түрімен айналысқысы келмесе, онда жүзу, гимнастика және жеңіл атлетикамен айналысса болады.
V	5.B	4	4. Listen to this. Write down the sports. 1. Садақ ату 2. Күрес 3. Көркем гимнастика 4. Зілтемір көтеру 5. Мәнерлеп сырғанау 6. Су добы 7. Синхронды жүзу 8. Үстел теннисі 9. Семсерлесу 10. Суға секіру
V	5.D	2	2. Listen. Write an appropriate game. 1. Асық. 2. Тоғызқұмалақ, 3. Бәйге, 4. Көкпар, 5. Қыз қуу. 6. Арқан тарту. 7. Алтыбақан. 8. Теңге ілу
V	5.D	7	7. Listen to this. Answer the questions. - Асан, сіз қазақтың қай ұлттық ойынын ойнай аласыз? - Мен, негізі, кәсіби көкпаршымын, алайда атпен ойналатын ойындардың бәрін ойнай аламын. - Мысалы, қандай ойындар? - Мәселен, «Қыз қуу», «Аударыспақ», «Теңге ілу». - Ол ойындарды ойнау үшін көп дайындық керек шығар?

Chapter	Lesson	Assignment	Text
V	5.D	7	- Әрине, ат ойындары көп дайындықты қажет етеді. - Ал, ол ойындар адамның қандай қабілеттерін дамытады? - Көптеген. Негізінен шыдамдылықты және шапшаңдықты. - Балалар ойындарын да ойнай алатын шығарсыз? - Әрине, мен бала кезімде асық және тоғызқұмалақ ойнауды жақсы көретінмін. Қазір уақыт болғанда балаларыммен ойнаймын. - Жауабыңызға рақмет! Сау болыңыз! - Сау болыңыз!
VI	6.A	2	2. Listen to this. Do the assignments. А) Ойшыл әрі ақын Гёте: «Сандар әлемді басқармайды, бірақ қалай басқару керектігін үйретеді», - деп айтқан екен.
VI	6.B	13	13. Listen to this. Compare with the content of the text. Тоқты Еңбегіңіздің жемісін көресіз. Жақындарыңызбен қарым-қатынасыңыз жақсарып, жаныңыз жайдарыланып, бір сергіп қаласыз. Апта дүкен аралап, киіміңізді жаңартуға қолайлы уақыт. Торпак Апта басы қауырт басталғанымен, ортасына қарай барлығы реттеледі. Қала аралап, қыдырып қайтуыңызға немесе кинотеатрға барып, уақытыңызды қызықты етіп өткізуіңізге болады. Бастысы жоспар бойынша әрекет етіңіз. Егіз Аптада жаңа адаммен жолығып, тың жаңалық естисіз. Дәл қазір алға қойған мақсатыңыздың жүзеге асуы ортаңызбен тікелей байланысты. Табысқа жету үшін өзгелермен серіктес болу керек. Апта қуанышты жаңалық әкеледі. Шаян Үлкен нәтижеге жету үшін көп күш жұмсау керегі айдан анық. Сондықтан қолға алған ісіңіздің барынша нәтижелі болуын қаласаңыз, аянып қалмаңыз. Алтын уақытты қадірлеп, әр сәтті тиімді жұмсай біліңіз.

Chapter	Lesson	Assignment	Text
VI	6.B	13	Арыстан Болашаққа тек оң көзқараспен қарап, бәрінің жақсы болатынына сеніңіз. Айналаңызда орын алып жатқан жайттарға мұқият болыңыз. Ұсақ-түйектен де үлкен мәселенің шығуы мүмкін екенін есте ұстаңыз. Бикеш Жоспарланған жұмыстарыңыз өзіңіз ойлағандай болмауы мүмкін. Белгісіз жағдайларға байланысты кездесуіңізді кейінге қалдырасыз. Алайда оған бола алаңдамаңыз. Апта сәтті өтеді. Таразы Болашағыңызға жоспар құрып алыңыз. Беделіңіз өсуі мүмкін. Достарыңыздың ақыл-кеңесіне құлақ асыңыз. Жалғыздықта қалып, ойлануыңызға болады. Ең бастысы уақытында шешім қабылдаңыз. Сарышаян Қаржылық жағдайыңызды реттегіңіз келсе, қандай да бір істі қолға алмас бұрын жан-жақты ойланыңыз. Әсерге беріліп, қолыңыздағы бар нәрседен айрылып қалмаңыз. Мерген Қаржылық жағдайыңыз біраз қиындыққа ұшырауы мүмкін. Сондықтан да ақшаңызды ойланбай жұмсауға болмайтынын есте ұстаңыз. Уақытты жанұяңызға арнап, жақыныңыздың жанында болыңыз. Тауешкі Жолы болғыш бұл жандар кез келген іспен қуана айналысады. Ал жеке өмірде ашулану, еркелеу сынды мінезден аулақ болыңыз. Өзгелердің пікіріне қосылуға міндетті емессіз. Бастысы қолыңыздан көп іс келетініне бәрінен бұрын өзіңіз сеніңіз.

Chapter	Lesson	Assignment	Text
VI	6.B	13	Балық Бір істі оңай орындай алсаңыз, қуаныңыз. Жақыныңыздың сөзіне құлақ асыңыз. Жоспарыңыздың жүзеге асуы сол адамға тікелей байланысты болмақ. Жаңа іспен айналысудан бас тартпаңыз. Алдыңызда тек жақсы күн күтіп тұр. (https://old.aqmeshit-zhastary.kz/zanalyk/habarlandiry/5897-bgng-knge-zhldyz-zhoramal.html)
VII	7.B	6	6. Listen to this. Do the assignments. - Қайырлы күн, Асан мырза! Эфирімізге қош келдіңіз! - Қайырлы күн! Рақмет! - Құрметті көрермендер, бүгінгі қонағымыз белгілі экобелсенді – Асан Айдарұлы. Бүгін қала және ауыл мәселесі, оның ішінде экологиясы туралы айтатын боламыз. - Асан мырза, экологиялық мәселелермен қашаннан бері айналысып жүрсіз? - Студент кезімнен бастап. Университетте «Жасыл ел» клубының президенті болдым. - Қазір еліміздегі ең ірі экологияны қорғау бойынша қордың мүшесісіз. Қордың негізгі жұмысы қандай? - Қор негізінен қалалық жерлердегі экологиялық мәселелермен айналысады. - Мысалы, қандай мәселелер? - Автокөліктердің, өнеркәсіптердің көп болуына байланысты ауа ластануы. - Ол мәселелерді шешу жолдары бар шығар? - Әрине, бар, бірақ көп адам сол шараларға қатысқысы келмейді. - Мысалы? - Мысалы, «Көліксіз бір күн» акциясын өткізу арқылы қаланың ауасын ластанудан сақтауға болады. Барлық адам сол күні қоғамдық көлік немесе велосипед пайдаланса, өте үлкен жетістік болар еді. - Әрине, мұндай шараны ұйымдастыру қиын шығар. - Қиын емес, бірақ (дауыс бәсеңдеп кетеді)

Chapter	Lesson	Assignment	Text
VII	7.D	1	1. Listen to this. Do the assignments. Мен қалалық жерде тұрамын, алайда жер үйде тұрамын. Өзім қаржы саласында жұмыс істеймін. Жұмысым кеңседе болғандықтан, үйге келген соң аулада түрлі жұмыстармен айналысамын. Мысалы, қыста қар тазалау, көктемде көкөністер отырғызу, ал жазда ауланы тазалау, көкөністерге, гүлдерге су құю, күз айларында бақшаны жапырақтардан тазалау. Мұндай жұмыстарды бала күнімде ауылда да істегенмін, сондықтан осындай шаруаларды істеу өзіме ұнайды. Бір жағынан дене шынықтыру болып табылады. Күні бойы кеңседе отыру кейде адамды шаршатады. Ал арнайы спортпен айналысуға кейде уақыт жетпейді. Қаланың қарбалас өміріне үлгеру, көлік кептелісі т.б. факторлар әсер етеді. Кейбір таныстарым көпқабатты үйде тұрады, кейде олардың өміріне қызығасың. Себебі көпқабатты үйде барлық жағдай жасалған. Дегенмен жер үйге жетпейді. Жаз айларында өз бақшанда демалу керемет емес пе?! Ал сізге қандай үйде тұрған ұнайды? Жер үйде немесе көпқабатты үйде?
VIII	8.A	4	4. Listen to this. Do the assignments. - Сәлеметсіз бе, сіз «Әдемі» салонына хабарластыңыз, тыңдап тұрмын. - Қайырлы күн! Сіздерде ерлер шебері бар ма? - Әрине, бар. - Мен жұма күніне шаш қиюға жазылайын деп едім. - Жақсы, қай уақытта жазылғыңыз келеді? - Сағат 12:00-ге бола ма? - Қазір бір минут... шебердің кестесін қарайын. Кешіріңіз, сағат 13:00 бос орын бар екен. Жазыласыз ба? - Жақсы, маған ыңғайлы уақыт. - Кім деп жазайын? Атыңыз кім? - Мақсат. - Жақсы, онда жұма күні сағат 13:00-де күтеміз. - Рақмет! Сау болыңыз! - Жұма күні кездескенше!

Chapter	Lesson	Assignment	Text
VIII	8.B	8	8. Listen to this. Answer the questions. - Қайырлы күн! - Сәлемет\сіз бе, бұл сервис орталық па? - Иә, тыңдап тұрмын. Сізге қандай көмек керек? - Сіздер тоңазытқыш жөндейсіздер ме? - Қандай модель? - Самсунг. - Өкінішке орай, біз тек Тошиба моделдерін жөндейміз. - Ааа, жақсы. Рақмет! Қай орталықта жөндейтінін білмейсіз бе? - Кешіріңіз, білмедім. - Жақсы, сау болыңыз. (аз уақыттан кейін) - Сәлеметсіз бе, сіздер Тошиба тоңазтқышын жөндейсіздер ме? - Әрине, қай жылғы модель? - 2021 жылғы. - Істемей қалды ма? - Жок, істеп тұр, бірақ дұрыс суытпайды. - Жақсы, түсінікті. Орталыққа алып келе аласыз ба? - Сіздер үйге келіп қызмет көрсете аласыздар ма? - Иә, бірақ қазір шеберлер бос емес. Тек келесі аптаға жазылуға болады. - Жақсы, қай күнге? Мен сағат 20:00-ге дейін жұмыста едім. - Дүйсенбі сағат 21:00 ыңғайлы ма? - Иә, иә. Сол күнге жазыңызшы. - Жақсы. Аты-жөніңізді және мекенжайыңызды айтып жіберіңіз. (дауыс бәсеңдеп кетеді)
VIII	8.C	1	1. Listen to this. Do the assignments. А) - Алло, сәлеметсіз бе! Тыңдап тұрмын. - Алло, бұл техника жөндеу орталығы ма? - Кешіріңіз, сіз нөмерден шатастыңыз. Бұл – дәмхана. - Кешіріңіз.

Chapter	Lesson	Assignment	Text
VIII	8.C	1	B) - Алло, сізді тыңдап тұрмын. - Кешіріңіз, бұл техника жөндеу орталығы ма? - Иә, сізге қандай көмек керек? - Сіздер қысқатолқынды пеш жөндейсіздер ме? - Иә, бірақ (дауыс бәсеңдеп кетеді)
IX	9.A	11	5 things that are not discussed at work Қандай жағдай, қандай адам болмасын, әр қызметкер сақтауы тиіс жұмыс әдебі бар. Яғни, әріптестермен тіл табысып кетуіңіз сіздің мінезіңізге, әдеп сақтауыңызға тікелей байланысты. Ендеше, қандай сөздерді айтуға болмайтынына назар аударыңыз. 1) Менің шаруам емес Бұл өте дөрекі сөз. Жұмысыңыз қанша көп болса да, әдептен озбай, сыпайы ғана жауап беруге тырысыңыз. Оның орнына «бұл жұмыспен менің әріптесім айналысады, сол кісіге барғаныңыз жөн» деп көмектесіп жіберіңіз. 2) «Сен қателесесің» Сөйлеп жатқан әріптесіңізді тоқтатып, осылай деуге болмайды. Бұл кеңсе этикетіне жат. Оның сөйлеп біткенін күтіңіз, тек сосын ғана «Менің ойымша, басқаша істеуге де болатын сияқты. Сіз қалай ойлайсыз? Егер» деп сыпайы диалог құру керек. 3) «Менің уақытым болмады» Не үшін орындамағаныңызға жалған сылтау іздемей, тапсырманы нақты қашан орындайтыныңызды айтып, кешірім өтінген жөн. 4) «Мен қолымнан келгеннің бәрін істедім» Жұмысқа деген құлшынысыңызды бұлай жауып тастаудың орнына «келесіде жақсы нәтижеге жету үшін нені жетілдіру керектігін айтсаңыз» деп алға жылжуға ұмтылыңыз. 5) «Бұл тек бір минут уақыт алады» Әріптесіңізге бір минутта бітеді деп, одан да көп уақытын алсаңыз, ыңғайсыз жағдайға тап болуыңыз мүмкін. Одан да диалог басында «бұл жұмыс осынша уақыт алады» деп нақты айтқаныңыз дұрыс. (ақпарат https://tirshilik-tynysy.kz/kogam/7092-zhmysta-aytua-bolmaytyn-5-sz.html сайтынан өңделіп алынды)

Chapter	Lesson	Assignment	Text
IX	9.D	11	Guidelines for conducting a 5-minute meeting 5 минуттық жиналыс дегенді естігеніңіз бар ма? Оның қандай пайдасы бар? Ендеше, тыңдаңыз. Бұл жиналыста барлық адам тұрып тұрады. Жиналыс күнде өткізіледі. Жиналысты өткізуші адам әр күн сайын ауысып отырады. Жиналыстың ұзақтығы 15 минуттан асып кетпеуі тиіс. 5 минуттық жиналыс 3 кезеңнен тұрады. 1-кезең – жаттығу. Жеңіл дене жаттығулары орындалады. Отырып тұру, бір орында секіру, белді айналдыру сияқты. 2-кезең – күн тәртібінің басты мәселесі. Ұзақтығы – 5 минут. Жиналысты жүргізуші адам ұжымға бір мәселені айтады. Әр адам сол мәселеге қатысты өз ойы мен идеясын айтып шығады. Үздік идея, ұсыныс бір апта көлемінде орындалуы қажет. 3-кезең – мәселе/шешім. Ұзақтығы – 3-4 минут. Жұмыс орнындағы орын алған барлық мәселені жазып шығады. Мысалы, факс жұмыс істемейді. Таза су таусылып қалды. Кабинет тазаланбаған және т.б мәселер. Мәселені жазған адам қасына шешімді де жаза кетеді. 4-кезең — ойын. Ұзақтығы — 5 минут. Кез келген ойын түрін ойнауға болады. Логикалық, адамды сергітетін ойын түрін таңдаған дұрыс. Жиналысты өткізуші адам бүгінгі күнге сәттілік тілеп қорытындылайды. (ақпарат http://balbal.kz/bilip-jur/5-minuttyi-zhinalyis-tkizu-bouyinsha-n-s-aulyi/ сайтынан өңделіп алынды).
X	10.E	3	XXI ғасырда өмір сүруге қажетті 10 кеңес: 1. Өзіңізге не ұнайды, соны анықтап, түсініп алыңыз. Бұл ең бастысы әрі ең маңыздысы. 2. Ағзаңа зиян келтіретін тамақ пен сусындардан бас тартыңыз. Спорт күнделікті әдетіңізге айналсын. 3. Шет тілдерін меңгеріңіз. Оқу-ғылымға жаңа өріс ашылады, мүмкіндіктер көбейеді. Кітап оқыңыз. Оқуға уақыт табылмаса, аудиокітап тыңдаңыз. Өз-өзіңізді дамытуды ешқашан тоқтатпаңыз.

Chapter	Lesson	Assignment	Text
X	10.E	3	4. Уақыттың әрбір сәтін және әрбір адамды жаңа нәрсе үйренуге пайдаланыңыз. 5. Табысты адамдардың ортасында болуға тырысыңыз. Өзін құрметтейтін және бір нәрсеге үйренуге болатын адамдармен көп уақыт өткізіңіз. 6. Мақсатыңызды қағазға жазыңыз. Мақсат болса, міндетті түрде жетуге ұмтыласыз. 7. Шешімді тез қабылдаңыз, бүгінгі істі ертеңге қалдырмаңыз. Өзіңіздің «жайлылық режиміңізден» шығыңыз, білім-танымыңызды және көзқарасыңызды кеңейтіңіз. 8. Өз шығындарыңызды басқарып, кірістерді есептеңіз. 9. Саяхаттаңыз. Керек емес нәрселерден құтылыңыз. Компьютерлік ойындардан бас тартыңыз. Теледидар көретін уақытты қысқартыңыз. 10. Ұйқыдан ерте тұрып үйреніңіз. Адамға ұйықтауға 7 сағат жетеді. (Ақпарат дереккөзі: https://massaget.kz/layfstayl/zhadnama/13183/ сайтынан өңделіп алынды)

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers
I	1.A	1	атым, тұрамын, туған жерім, ұлтым, жұмыс істеймін, жастамын.
I	1.B	1	1. Оқыдық 2. Үйрендім 3. Жаздым. 4. Сөйлестік. 5. Толдым. 6. Жазылдым. 7. Келдім
I	1.B	4	1. Біз өткен аптада жоба туралы сөйлестік. 2. Біз өткен жұмада семинарға қатыстық. 3. Біз кеше отбасы жайлы фильм көрдік. 4. Біз бүгін түстен кейін эссе жаздық. 5. Біз кеше күндіз шахмат ойнадық. 6. Біз таңертең тамақ жасадық.
I	1.C	2	1. Бардым. 2. Шақырды. 3. Кездестік. 4. Келді. 5. Хабарласты. 6. Араластық. 7. Үйрендім.
I	1.C	4.A	1) Жақын достар туралы. 2) Универсиетет, мектеп, Астана, Алматы, үй
I	1.C	4.B	Оқу, жұмыс істеу, келу, шақыру, әңгімелесу, сөйлесу. Оқыдық, жұмыс істедік, келді, шақырдым, әңгімелестік, сөйлестік.
I	1.D	2	1- жұмыс уақыты; 2- жұмыс күндері; 3- демалыс күндері; 4- сағат; 5- мамандық; 6- шаршау
I	1.D	4 A)	Сауалнама, бөлім, қайда?, қаржы бөлімі, жекеменшік, мекенжай, қаржыгер, мемлекеттік.
I	1.D	6	1. Істеді. 2. Келді. 3. Қатысты. 4. Аяқталды. 5. Істеді. 6. Барды.
II	2.B	2	Үзіліс кезінде, ақылы мектеп, екінші ауысым, білім алу, заманауи әдіс, үйірме ұйымдастыру.
II	2.B	4.A	Бағдарлама, мектеп, үйірме, сабақ уақыты.
II	2.B	4.B	Ақылы мектеп, халықаралық мектеп, үшінші сынып, кішкентай балалар, өте жеңіл, Астана қаласы
II	2.B	4.C	1.3; 2.1; 3.5; 4.2; 5.4
II	2.C	3	1) Сапасы 2) Мамандық 3) Орналасу 4) Бағдарламашы 5) Қарқынды. 6) Ізденіс 7) Даярлау 8) Қаржы
II	2.C	6	1. Алмайды. 2. Оқытылмайды. 3. Жүргізілмейді. 4. Оқымаймын. 5. Болмайсыз. 6. Тамақтанбайды 7. Қатыспайды. 8. Бермейді.
II	2.C	2	1. Қатысамын. 2. Сөйлеймін. 3. Жіберемін, 4. Өтеді 5. Болады. 6. Тіркелемін. 7. Шақырады.
II	2.D	3	1.2; 2.5; 3.4; 4.3; 5.1; 6.6
II	2.D	4	1. а; 2. ә; 3 ә; 4. а

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers																			
II	2.D	6 а)	өтеді, шақырылады, қабылданады, қатыса алады.																			
II	2.D	6 ә)	1) мектеп түлектері. 2) мектеп бітіруші түлектер. 3) ғылыми-практикалық конференция. 4) отандық ғалымдар. 5) конференцияға шақырылады. 6)11-сынып оқушылары қатыса алады. 7) өтінімдер қабылданады. 8) 12- сәуірге дейін																			
III	3.A	6	1) Жәдігерлер. 2) ағаш. 3) суретке. 4) дәуір. 5) шеберлердің. 6) тастардан. 7) аралау. 8) Көркемөнер																			
III	3.A	7	Қандай? тарихи танымал заманауи таңдаулы ұлттық	Не? туынды ескерткіш күміс сыйлық бұйым	Не істеу? тамашалау қолмен ұстау суретке түсу көру аралау																	
III	3.B	1	1. Аптада. 2.Бағдарламасы. 3. Жәдігерлері. 4. Ескерткіштер. 5.Сыйлықтар 6. Бұйымдардың. 7. Мүсіндермен. 8.Түсуге																			
III	3.B	3	1. Өткізгісі келеді; 2.Үлгі болғысы келеді. 3. Рөл атқарғысы келеді. 4. Құрметпен қарағысы келеді. 5. Тілек тілегім келеді. 6. Өмір сүргісі келеді.																			
III	3.B	6	1. Қыздың өмірі. 2. Телефон ойнау. 3. Жастарға үлгі болу.																			
III	3.C	3	1. Зерттеу; 2. Тылсым; 3. Оқиғалар; 4. Айтуынша; 5. Жерлерде. 6. Аңыздар.																			
III	3.C	8А	орын-жер, аймақ-аумақ, қасиетті-киелі, ықпал ету-әсер ету																			
III	3.C	8Ә	1. Атамайды. 2. Кездеспейді. 3. Етпейді. 4. Келмейді. 5. Тұрмайды 6. Шығармайды. 7. Естілмейді.																			
III	3.D	1	1. Тылсым. 2. Таңғажайып. 3. Ғибадатханалар. 4. Әңгімелермен. 5. Байқалатын. 6. Құбылыстарға. 7. Саяхатшылар. 8. Қорықпайтын. 9. Аңыз.																			
III	3.D	5	Ақпарат тарату, айыппұл салу, шара өткізу, қоғамдық тәртіп, әскерге бару\алу, ереже бұзу, ақпаратқа сену.																			
IV	4.C	3	кедергі келтіру, сапалы ақпарат, көрілім жинау, жалған ақпарат, арнаға жазылу, мақсатты аудитория , сәйкес келу, мәселе көтеру																			
IV	4.D	2	<table><tr><td>Мектеп туралы</td><td></td><td></td><td>Елдер туралы</td><td></td></tr><tr><td>Университет жайлы</td><td>+</td><td></td><td>Тіл үйрену</td><td>+</td></tr><tr><td>Сауда туралы</td><td>+</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>					Мектеп туралы			Елдер туралы		Университет жайлы	+		Тіл үйрену	+	Сауда туралы	+			
Мектеп туралы			Елдер туралы																			
Университет жайлы	+		Тіл үйрену	+																		
Сауда туралы	+																					

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers			
IV	4.D	5	сенімді	+	ресми	+
			жалған	+	ғылыми	+
			жастар		шынайы	+
			таратушы	+	тәрбие	
			талдау	+	сала	
V	5.A	2	айналысамын, айналыспаймын, айналысады, айналыспайды			
V	5.B	2	1. Мен шаңғы тебуді ұнатамын. 2. Сен бокс үйірмесіне барасың ба? 3. Ол футболды жақсы ойнайды. 4. Сен қандай спортпен айналысасың?			
V	5.B	4	1. Күресі. 2. Садақ ату. 3. Көркем гимнастика. 4. Зілтемір көтеру. 5. Мәнерлеп сырғанау. 6. Синхронды жүзу. 7. Үстел теннисі. 8. Семсерлесу. 9. Суға секіру. 10. Су добы.			
V	5.B	7	1. Өнер. 2. Құрамасы. 3. Сынайды. 4. Қысқы. 5. Жеңімпаз. 6. Тапты.			
V	5.B	8	ұсынылған, бастаған, қатысқан, өткен, алған.			
V	5.C	3	қолдаған, назар аударған, сенім білдірген, жағдай жасаған, танымал еткен, намысын қорғаған, қамтамасыз еткен.			
V	5.C	4	1. басты 2. жанкүйерлерімен 3. нәтиже 4. ауқымды 5. әуесқой 6. кәсіби 7. есепте 8. дүркін			
V	5.D	6	1. ежелгі 2. дәстүрлі 3. көтеру 4. сайысында 5. жетілдіру 6. жаһандану 7. қызығушылығын 8. мұрасы 9. құндылықтарға 10. нұсқасын			
VI	6.A	2	А) «Сандар әлемді басқармайды, бірақ қалай басқару керектігін үйретеді».			
VI	6.A	4	1) Анықтау. 2) Атқаратын рөлі. 3) Сандар әлемі. 4) Көрсеткіштер. 5) Есептеу. 6) Ықпал етеді. 7) Деректер. 8) Халықтың айтуынша			
VI	6.A	5	Қандай? 1) маңызды 2) құпия 3) сиқырлы 4) киелі 5) қиын	Не? 1) дерек 2) сандар әлемі 3) көрсеткіш 4) математика 5) болжам	Не істеу? 1) есептеу 2) сену 3) әлемді басқару 4) ықпал ету 5) салыстыру	

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers		
VI	6.A	8	1) сандарға 2) басқаруды 3) көз 4) мән 5) салыстырып 6) ақпараттық 7) белгілі 8) ештеңе	1) бермеу 2) сан 3) заманда 4) шықпайды 5) үйрену 6) айту 7) үйретеді 8) тәуелді	1) 1-8 2) 2-7 3) 3-5 4) 4-1 5) 5-6 6) 6-3 7) 7 – 2 8) 8 - 4
VI	6.B	1	1) Сиқырлы. 2) Киелі. 3) Қасиетке. 4) Нанымдарда. 5) Ерекше. 6) Зерттеген. 7) Көзайым. 8) Құлақ ассақ.		
VI	6.B	2	A) сөз тіркесін жасаңыз. 1) сандар 2) антикалық 3) болашақта 4) ежелгі 5) сандардың 6) алғаш 7) көрініс	1) сиқыры 2) рет 3) табу 4) дәуір 5) ғалымдар 6) құпиясы 7) болатын оқиғалар	1) 1-6 2) 2-4 3) 3-7 4) 4-5 5) 5-1 6) 6-2 7) 7-3
VI	6.B	4	1) Жанын салып жұмыс істеу 2) Көңілі қалау 3) Тіл табысу 4) Шәлкес мінезді 5) Бір орнында отыра алмау 6) Зерігіп кету 7) Жапа шегу	1) Мазасыз, ұшқалақ 2) Ұрысқақ, тәлпіш 3) Бар ынтасымен істеу 4) Жақсы көру 5) Тез жалығып кету, қызығушылығын жоғалту 6) Қиналу, қиын жағдай- да қалу 7) Адамдармен жақсы сөйлесу, көпшіл	1) 1-3 2) 2-4 3) 3-7 4) 4-2 5) 5-1 6) 6-5 7) 7-6
VI	6.B	9	1) Тоқты. 2) Торпак. 3) Егіздер. 4) Шаян. 5) Арыстан. 6) Бикеш. 7) Таразы. 8) Сарышаян. 9) Мерген. 10) Тауешкі. 11) Сукұйғыш. 12) Балықтар.		

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers		
VI	6.B	13	Жұлдызнама белгісі	Не күтіп тұр?	Дұрыс \ Қате
			Токты	Жаңа киім сатып алады.	V
			Торпақ	Апта соңында қиындықтар болады.	X
			Егіздер	Аптада көп қонақ күтесіз.	X
			Шаян	Мақсатыңызға жету үшін жұмыс істеу керек.	V
			Арыстан	Осы аптада ұқыпты болғаныңыз дұрыс.	V
			Бикеш	Жоспарлаған кездесу жүзеге аспайды.	V
			Таразы	Жұмыста беделіңіз өсуі мүмкін.	V
			Сарышаян	Асықпай, дұрыс шешім қабылдаңыз.	V
			Мерген	Отбасыңызға көңіл бөліңіз.	V
			Тауешкі	Сіздің қолыңыздан бәрі келеді.	V
			Сукұйғыш	Өзіңізге ұнамайтын адаммен кездесесіз.	X
			Балықтар	Қандай жұмыспен айналыссаңыз да, барлығы сәтсіз болып шығады.	X
VI	6.C	1	Дұрыс жауап: 1) Және 2) Және 3) Және 4) Да, да 5) Әрі 6) Мен 7) Әрі		
VI	6.C	2	1) Токты. 2) Торпақ. 3) Егіздер. 4) Шаян. 5) Арыстан. 6) Бикеш. 7) Таразы. 8) Сарышаян. 9) Мерген. 10) Тауешкі. 11) Сукұйғыш. 12) Балықтар.		
			1) Қорыққан. 2) Ырымшыл. 3) Тыйым. 4) Құтты қонақ. 5) Ақылға сыймайды. 6) Ықтимал. 7) Ырым.		
VI	6.C	9	1. Жақсы адамның қасиеттері жұғысты болсын деген ырым.	• баланы жақсы адам етіп тәрбиелеу;	
			2. Атақты адамға ұқсасын деген ниеттен туған ырым.	• адамның өмір жолын ашық ету;	
			3. Тағамға деген құрмет.	Тағамды сыйлау туралы тыйымдар	
			4. Қауіптен сақтандыру.	адамды жамандықтан сақтандыру;	

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers			
VI	6.E	2	Жұлдызнама белгісі	Кемшілігі		
			Тоқты	Олар ашуланшақ, қырсық және әсерге берілгіш болып табылады.		
			Торпақ	Торпақтар аса қырсық. Жұлдызнама өкілдері аса баяу, жалтақ мінезді.		
			Егіздер	Жеңілтек, түсініксіз, қу болып келеді.		
			Шаян	Көбіне уайымшыл, өз-өзіне аса сенімсіз әрі өте сезімтал.		
			Арыстан	Атаққұмар және кішкене өзімшіл болып келеді.		
			Бикеш	Адамдармен тіл табысуы өте қиын.		
			Таразы	Тым әсерге берілгіш және кейде тым қызу қанды.		
			Сарышаян	Қызу қанды, аса қатал.		
			Мерген	Өте өзімшіл.		
			Тауешкі	Көп сөйлемей және түнеріп жүреді.		
			Сукұйғыш	Жаңа жағдайларға өте нашар бейімделеді.		
			Балықтар	Реніштерін ұзақ сақтап, ұзақ қайғырып жүреді.		
VI	6.E	3	1) 1-Б. 2) 2-А. 3) 3-Г. 4) 4-Е. 5) 5-Ж. 6) 6-В. 7) 7-Ә. 8) 8-Д.			
VI	6.E	5	№	Ақпарат	иә	жоқ
			1.	Жұлдызнамашылық қазақ жерінде ХХІ ғасырда пайда болған.		жоқ
			2.	Қазақ жерінде аспан әлемін зерттеген ғалымдар ежелгі дәуірде өмір сүрген.	иә	
			3.	Ұлықбек – жұлдызжорамалшы.	иә	
			4.	Ұлықбектің ғылыми зерттеулерін өзге де ғалымдар пайдаланған.	иә	
VII	7.A	5	Дұрыс жауап: 1) Сүру салты. 2) Қоныс. 3) Шағын. 4) Қарбалас. 5) Мәдени. 6)Заманауи. 7) Саны. 8) Жұмысқа.			
VIII	8.A	6	1. Мен шаш қидырайын деп едім. 2. Мен шаш қысқартайын деп едім. 3.Мен кірпігімді ұзартайын деп едім. 4. Мен тырнағымды боятайын деп едім. 5. Мен сақалымды түзетейін деп едім. 6. Мен шеберге жазылайын деп едім. 7. Мен ақысын төлейін деп едім. 8. Мен массаж жасатайын деп едім. 9. Мен мерекелік шаш үлгісін жасатайын деп едім. 10. Мен шаш үлгілерін таңдайын деп едім.			

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers		
VIII	8.B	5	Электр пеші, кофе машина, үтік, шаңсорғыш, қысқатолқынды пеш, теледидар, кір жуғыш машина, тоңазытқыш, электр шәйнек.		
VIII	8.B	6	1) Тоңазытқыш. 2) Кір жуғыш машина. 3) Шаңсорғыш. 4.) Үтік.		
VIII	8.C	1	1) Тыңдап. 2) Жөндеу. 3) Шатастыңыз. 4) Орталығы. 5) Көмек. 6) Жөндейсіздер.		
VIII	8.C	3	1) Тыңдап. 2) Тұруыңызды. 3) Қате. 4) Нөмірін. 5) Кейін. 6) Хабарласып. 7) Аясынан. 8) Сөндірулі. 9) Алмайды. 10) Күт.		
IX	9.A	4	1) Әріптес \ Қызметтес. 2) Ұстамды, 3) Қолұшын беру. 4) Тәулік. 5) Жағымсыз 6) Құпия сақтау. 7) Сөзқұмарлық, 8) Мансапқор.		
IX	9.A	5	1) Құпия сақтау. 2) Жұмыстас. 3) Талқылау. 4) Кемшілік. 5) Жеке тұлға. 6) Беделді. 7) Ұйымшыл. 8) Адамгершілік.		
IX	9.A	11 A	№ 1 – Менің щаруам емес. №2 – Сен қателесесің. №3 – Менің уақытым болмады. №4 – Мен қолымнан келгеннің бәрін істедім. №5 – Бұл тек бір минут уақыт алады.		
IX		11Ә	Бұл тек 1 минут уақытыңызды алады деп әріптесті алдау, әріптестің жеке уақытын пайдалану.		
IX	9.B	4	1) Ұқыптылық. 2) Жөнелту бөлімі. 3) Ден қойып тыңдау. 4) Екіжүзділік. 5) Жеткізу бөлімі. 6) Уақытында жүзеге асыру. 7) Талап қою. 8) Лайықты болу.		
IX	9.B	5	1) Тұтынушы. 2) Сыртқы келбеті. 3) Бағынышты адам. 4) Екіжүзді. 5) Бәсекеге қабілетті. 6) Бақылау бөлімі.		
IX	9.B	9	№	Ақпарат	Сұхбатта жоқ
			1	Сұхбатты тілші алды.	
			2	Қаржы бөліміндегі жұмыс қиындықтары.	жоқ
			3	Адамдардың жұмыссыздығы.	
			4	Жас мамандардың қоятын талаптары.	
			5	Тұтынушылармен жақсы сөйлесу керек.	
			6	Жастарды жұмысқа алмауға тырысамыз.	жоқ
			7	Журнал да хабарландыру таратып көмек береді.	

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers			
IX	9.C	1	1) Екіжүзді. 2) Мансапқор. 3) Қолдау. 4) Тұтынушы. 5) Әріптес. 6) Ұқыптылық. 7) Кемсіту. 8) Жеткізу.			
IX	9.C	6	1) Сыйластық. 2) Жұмыстан тыс жағдайда. 3) Ұйымшыл ұжым. 4) Күйзеліс. 5) Көшбасшылық қасиет.			
IX			№	Ақпарат	Дұрыс	Бұрыс
			1	Ұжымның ұйымшыл болуы тек кері әсерін тигізеді.		Бұрыс
			2	Қызметкерлердің қарым-қатынасын жақсарту үшін көбірек ұжымдық шаралар ұйымдастырған дұрыс.	Дұрыс	
			3	«West Dala» ұжымының саны кәдімгідей азайып қалды.		Бұрыс
			4	Компания басшысы тимбилдинг өткізбейміз деп шешті.		Бұрыс
			5	Әріптестердің отбасылары бірге келіп, көңілді уақыт өткізді.	Дұрыс	
			6	Ұжымдық шаралар ешкімге де ұнамайды.		бұрыс
IX	9.D	4	1) Бір апта көлемінде. 2) Уақытты тиімді пайдалануы. 3) Тиімді шешім. 4) Лездеме. 5) Іске асыру. 6) Пікір алмасты. 7) Күн тәртібі. 8) Қорытынды жасау.			
9	9.D	12	1-Жоқ. 2-Иә. 3-Жоқ. 4-Жоқ. 5-Жоқ. 6-Жоқ.			
X	10.A	5	1) 1-Г. 2)2-Е. 3) 3-Д. 4) 4-Ә. 5) 5-А. 6) 6-Б. 7)7-В. 8) 8-Г.			
X	10.A	10	Ең бастысы – ешқашан берілмеу қажет. Ерік-жігерің мықты болса, қателіктен қорықпай, тәуекелге барсаң, табандылық танытсаң – түбі жеңіске жетесің!			
X	10.B	4	1) Жеке кәсіпкер болсаң, барлық жауапкершілікті мойныңа аласың. 2) Қысқасы, серіктесіміз осы кісі болады. 3) Мәселе бойынша басшы қажетті шешім қабылдайды. 4) Келіссөз жүргүзі үшін тәжірибең мол болуы керек. 5) Кәсіпорынның негізін қалаушы менің әкем. 6) Осы тігін цехын дамытуға зор үлес қосты. 7) Әлеуметтік желі бизнесті дамытуда көп көмек береді. 8) Мен бұл үш жыл ішінде тәжірибе жинақтадым.			

Chapter	Lesson	Assignment	Correct answers			
X	10.B	8	1	3 400 000	АДАМ	
			2	1 миллионнан астам	Әйелдер	
			3	856 000	Жеке кәсіпкерлік	
			4	1 800 000	Әйелдер	
			5	53 пайыз	Әйелдер еншісінде	
			6	3 800 000	Тұтынушы	
			7	52 пайыз	Әйелдер көбірек пайдаланады	
X	10.B	10	1) Жоқ. 2) Иә. 3) Иә. 4) Иә. 5) Иә. 6) Жоқ. 7) Иә. 8) Иә.			
			№	Ақпарат	иә	жоқ
			1	Сұхбат кейіпкерінің есімі – Айман.		Жоқ
			2	Кәсіпкер өз кәсібін мектеп оқып жүргенде бастаған.	Иә	
			3	Кейіпкер өз әкесін үлгі тұтады.	Иә	
			4	Қазіргі таңда сән үйінің басшысы.	Иә	
			5	Әкесінің бауырмалдығы ұнайды.	Иә	
			6	Шет елге барған кезде тек қана демалады.		Жоқ
			7	Болашақта өзінің жеке тігін цехын ашқысы келеді.	Иә	
8	Бастаған істі аяқтау керек деген пікір айтты.	Иә				
X	10.B	11	Мектепте фотоға түсіріп, сататын болған			
X	10.C	1	1) Кәсіпкер. 2) Басқару. 3) Табан астында. 4) Тіркеу. 5) Тәжірибе жинақтау. 6) Үлес. 7) Келіссөз жүргізу. 8) Ұстаным.			
X	10.C	4	1) В. 2) F. 3) Г. 4) Ә. 5) А. 6) Б. 7) Е. 8) Д.			
X	10.C	5	1) Жағдай. 2) Заманауи. 3) Әлем. 4) Жетілу. 5) Хабардар. 6) Тиімді. 7) Ұрпақ. 8) Ажырата білу.			
X	10.C	8	1) Күнделікті. 2) Жағдай жасап. 3) Тиімді. 4) Заман талабына сай. 5) Заманауи			
X	10.D	5	1) Озып шығу. 2) Тыңдау. 3) Білекті. 4) Жұмысбасты. 5) Бағалау. 6) Хабардар болуы. 7) Бақталасу. 8) Бәсеке.			
X	10.D	6	1) Б. 2) Д. 3) А. 4) Е. 5) Ә. 6) В. 7) Г. 8) F.			
X	10.E	1	1) Бақталас. 2) Білекті. 3) Ғасыр. 4) Қарабайыр. 5) Меңгеру. 6) Кәсіпкер. 7) Заманауи. 8) Жұмысбасты.			
10	10.E	3	1) Түсініп. 2) Күнделікті. 3) Меңгеріңіз. 4) Жаңа нәрсе. 5) Табысты. 6) Мақсатыңызды. 7) Қабылдаңыз. 8) Басқарып. 9) Саяхаттаңыз. 10) Ұйықтауға.			

KAZAKH LANGUAGE

UNIVERSAL TEXTBOOK FOR THE KAZAKH DIASPORA ABROAD

INTERMEDIATE LEVEL (B1)

Authors: A.K. Balabekov, A.T. Bozbaeva-Khung

Editor: G.K. Rakhimbaeva

ISBN 978-601-7504-71-7

